

KVARTERET GAMLA RÅDSTUGAN

900 ÅR AV STÄNDIG FÖRÄNDRING

EN ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV VIKINGATIDA LÄMNINGAR SAMT
BEBYGGELSE FRÅN 1100-TALET TILL 1800-TALET I NORRKÖPING

MIKAEL BERTHEAU

med bidrag av Anna Bergman och Mikael Johansson

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:2653

KVARTERET GAMLA RÅDSTUGAN

900 ÅR AV STÄNDIG FÖRÄNDRING

EN ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV VIKINGATIDA LÄMNINGAR
SAMT BEBYGGELSE FRÅN 1100-TALET TILL 1800-TALET I NORRKÖPING

MIKAEL BERTHEAU

med bidrag av Anna Bergman och Mikael Johansson

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:2653

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Översikt över västra delen av undersökningsområdet. I bildens centrala del syns rester efter Eschelssons såpsjuderianläggning och i förgrunden visas en ekonomibyggnad som hörde till såpa-fabriken. Foto från SÖ.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet MEDGIV-2018-4-05628.

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan, Lantmäteriet (CC0)

TRYCK: Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala 2018

©Arkeologikonsult 2018

ISBN TRYCK: 978-91-982611-7-2

ISBN PDF: 978-91-982611-8-9

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens.

Licenstagningen finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

INNEHÅLL

INLEDNING	5
HISTORISK BAKGRUND.....	6
Norrköping	6
Kvarteret Gamla Rådstugan	7
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR I NÄROMRÅDET	9
Kvarteret Konstantinopel	10
Kvarteret Paraden.....	11
Kvarteret Dalkarlen	12
Kvarteret Kronan	12
Kvarteret Korpen	12
Kvarteret Mjölaren.....	12
Kvarteret Tullhuset.....	12
Gamla Torget.....	14
Kvarteret Knäppingsborg.....	14
Skolgatan.....	14
Gamla Rådstugugatan	14
Sammanfattning av tidigare undersökningar	15
UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNINGAR	16
Period 1. Tidigmedeltida, preurbana aktiviteter	16
Period 2. Hög- och senmedeltida bebyggelse och aktiviteter.....	17
Period 3. Eftermedeltida och tidigmodern bebyggelse och aktiviteter	17
GENOMFÖRANDE.....	18
Metoder	18
Analyser.....	19
Förmedling.....	20
UNDERSÖKNINGSRESULTAT	21
Fas 1. Ca 800–1100.....	22
Fas 2. 1100–1300	29
Fas 3. Ca 1300–1450.....	42
Fas 4. Ca 1450–1655.....	51
Fas 5. Ca 1655–1719	80
Fas 6. 1719–1810.....	97
Fas 7. 1810–1900-talet	122
MÅLUPPFYLLELSE, RESULTAT OCH TOLKNING	138
Tidigmedeltida, preurbana aktiviteter	138
Hög- och senmedeltida bebyggelse och aktiviteter.....	142
Eftermedeltida och tidigmodern bebyggelse och aktiviteter	143

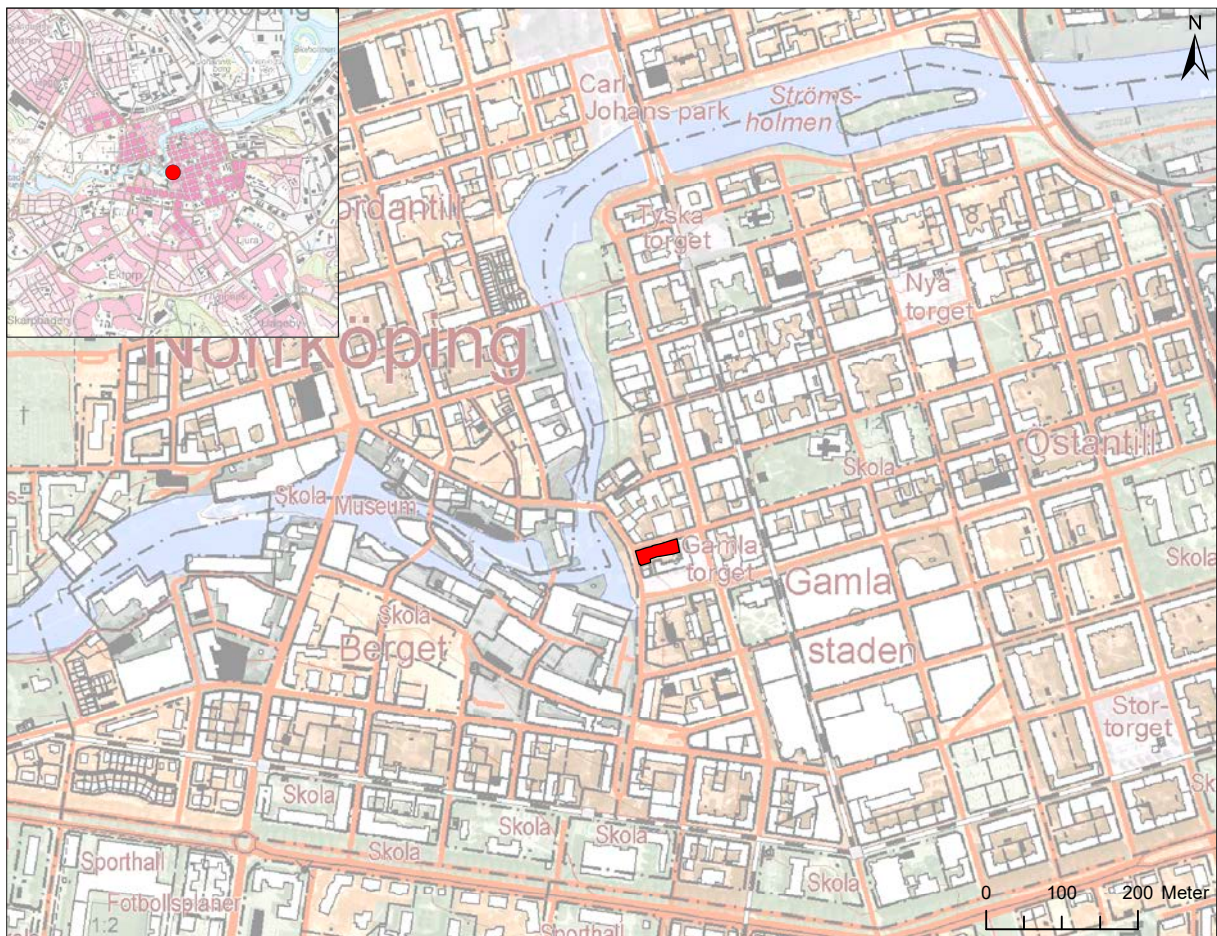
Forts. på nästa sida

REFERENSER.....	151
Arkiv	151
Historiska kartor	151
Litteratur	151
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	155
BILAGOR.....	157
Bilaga 1. Makrofossil- och vedartsanalys.....	159
Bilaga 2. ¹⁴ C-analys.....	165
Bilaga 3. Osteologisk analys	175
Bilaga 4. Keramiktabel	201
Bilaga 5. Fyndtabell.....	219
Bilaga 6. Kontexttabell.....	235
Bilaga 7. Kritpipsrapport	257
Bilaga 8. Konserveringsrapport	265

INLEDNING

Med anledning av att ny bebyggelse planerades inom kvarteret Gamla Rådstugan 1 i Norrköping utförde Arkeologikon-sult en arkeologisk undersökning i kvarteret under perioden 4 maj–10 juli 2015. Uppdragsgivare var Norrköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret,

Mark och exploatering. Beslut i ärendet togs av Länsstyrelsen i Östergötland (dnr: 431-8107-12). Den berörda fornlämningen RAÄ 96 inom kvarteret Gamla Rådstugan utgjordes av Norrköpings medeltida och tidigmoderna stadsområde.

Figur 1. Fastighetskartan med kvarteret Gamla Rådstugan markerat. Skala 1:10 000, översikt i skala 1:100 000.

HISTORISK BAKGRUND

Norrköping

Norrköping var en av Östergötlands sex medeltida städer och Sveriges andra stad i storlek under stormaktstiden. Den medeltida staden föregicks troligen av en centralort under yngre järnålder och tidig medeltid, men det finns även lämningar med förhistoriska dateringar inom det nuvarande stadsområdet. Omfattande arkeologiska undersökningar i stadens omland har visat på en mycket fornlämningsrik bygd med lång kontinuitet.

Motala ström har varit en av de faktorer som i hög grad påverkat etableringen och utvecklingen i Norrköpingsområdet. Strömmen har fungerat som en kraftkälla för bland annat kvarndrift, som naturresurs i samband med ädelfiske samt inte minst som en viktig kommunikations- och transportled vilken bundit samman Götalands inland med Östersjön. Norrköping ligger dessutom vid strömmens lägst belägna fall där omlastning varit nödvändig.

Orten präglades under tidig medeltid av jordbruk, fiske och kvarndrift men även viss marknadshandel idkades, vilket efterledet -köping antyder. Det fanns två medeltida kyrkor, S:t Olai och S:t Johannes varav den sistnämnda var landsförsamlingens kyrka. Området i anslutning till och på båda sidor om Motala ström vid läget för Gamle bro, med tyngdpunkten på den södra stranden, runt Gamla torget och upp mot de två kyrkorna har pekats ut som det centrala bebyggelseområdet under medeltid (Lindgren-Hertz 1999).

Trots att Norrköping fick stadsprivilegier redan under första halvan av 1300-talet förblev staden en

mindre ort medeltiden igenom. Det var först under 1500-talet i samband med att Gustav Vasa förlade en utförselhamn i Norrköping som staden kom att expandera. Kvarndriften och havsfisket intensifierades också under denna tid och Norrköping kom även att få en viktig funktion i förvaltningsapparaten. Under 1600-talets första hälft grundlades ett vapenfaktori och senare även ett mässingsbruk samt ett vantmakeri, som kom att expandera som Holmens bruk under Louis de Geers ledning. I samband med att Norrköping expanderade och blev Sveriges första egentliga industristad ökade befolkningen kraftigt. Nya områden togs i bruk för bebyggelse och industriverksamheten kom snart att prägla hela staden (Helmfrid 1965, Broberg 1984).

I samband med stadens kraftiga expansion under det sena 1500-talet och 1600-talets första hälft planerades en omfattande stadsreglering, vilken syftade till en stadsbild med vinkelräta kvartersformationer. År 1640 upprättades därför en karta över det befintliga gatunätet i syfte att utgöra underlag för den planerade stadsregleringen. Regleringen iscensattes dock först efter den stora stadsbranden år 1655 och förverkligades sedan successivt. Stadsregleringen har medfört att dagens gatunät och kvartersfigurer uppvisar få likheter med den stadsplan som avbildas på den bevarade kartan från år 1640. Kartan ger en bild av stadens rumsliga organisation före stadsplaneregleringen men det är okänt vad som styr utformningen av den äldre staden och hur långt tillbaka i tid kartbildningen kan föras, likaså vilket innehåll kvartersfigurerna kan fyllas med. Troligt är att 1640 års karta åtminstone delvis överensstämmer med den medeltida.

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR I NÄROMRÅDET

De arkeologiska spåren efter det medeltida Norrköping har tidigare varit tämligen fåtaliga och de har främst gjorts i anslutning till den landsväg som ledde genom staden eller i direkt anslutning till Motala ström (se fig. 2). Tack vare senare års exploateringar där man börjat bebygga parkeringsytor och innergårdar i centrala Norrköping har bilden av det medeltida Norrköping börjat växa fram.

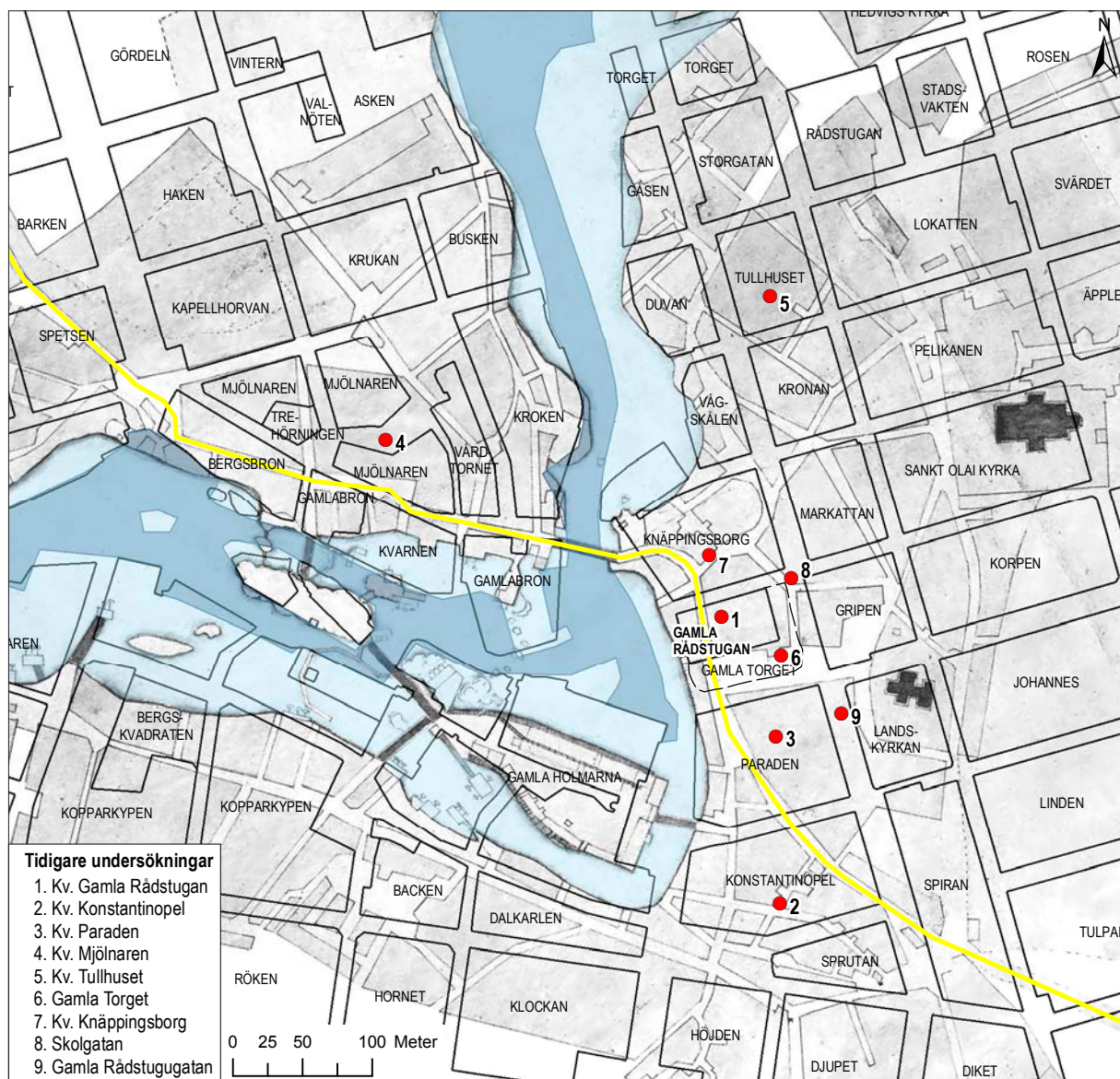
I kvarteret Gamla Rådstugan hade inte några arkeologiska undersökningar gjorts innan den förundersökning som föregick den här aktuella undersökningen. Vid förundersökningen (Carlsson 2012) konstaterades att det inom undersökningsytan fanns bevarade konstruktioner och kulturlager som kunde dateras från 1100-talet till 1700-talet. De undersökta lämningarna delades grovt in i tre perioder; period 1 ca 1050–1300, period 2 ca 1300–1600 och period 3 ca 1600–1800.

I en nedgrävning som framkom i östra delen av undersökningsytan hittades fragment av ett tidigkristet gravmonument, en så kallad Eskilstunakista. Groppen ¹⁴C-daterades till 1300-talet. Fragmentet av Eskilstunakistan var den första i sitt slag i Norrköping. Fragmentet är en del av ett monument som rests någon gång i mitten av 1000-talet.

I ett schakt som grävdes i sydvästra delen av undersökningsområdet påträffades rester efter Norrköpings hittills äldsta hus. Huset hade förstörts i samband med en eldsvåda under 1100-talet. Bland brandresterna återfanns ett förkolnat torvtak. I ovanliggande lager påträffades tre skärvor från ett och samma kärl av yngre svartgods. Kärlet är förmodligen av tyskt ursprung och kan dateras till 1200–1300-talet. I anslutning till den äldsta bebyggelsen visade den arkeobotaniska analysen att miljön präglats av fuktiga strandängar som betats av tamboskap.

I övrigt påträffades spår av aktiviteter från 1300–1400-talen i västra delen av undersökningsområdet. Fynden av slagg visar på att man i det strandnära läget invid Motala ström ägnat sig åt metallhantverk. Vid samma tid har man fyllt ut slänten mot Motala ström med utfyllnadsmassor och byggt en strandskoning för att jämna ut branten och vinna mer mark. Ett annat syfte var förmodligen också att motverka de periodiska översvämningar som kunde iakttas i utfyllnadslagren. Lagren kunde dateras med hjälp av ¹⁴C-analyser och fynd av fyra stycken skärvor stengodskeramik från främst tyskt område.

Bebyggelselämningar och kulturlager från 1600–1700-talet påträffades i form av stensyllar, kullerstensbeläggningar och ett brunnet hus.

Figur 3. Arkeologiska undersökningar i Norrköping med medeltida lämningar markerade på 1640 års karta. Häradsvägens sträckning genom staden och över Motala ström markerat med gult. Skala 1:5 000.

Kvarteret Konstantinopel

I kvarteret Konstantinopel gjordes en arkeologisk undersökning 1999–2000 vilken föregicks av en förundersökning 1998 (Lindgren-Hertz 1999, Karlsson, Menander & Heimdahl 2006). Den undersökta ytan omfattade totalt 350 m² fördelade på två undersökningsområden, ett större i kvarterets nordvästra del och ett mindre i den sydvästra delen. Resultaten från slutundersökningen är presenterade i tre kronologiska skeden (period I–III).

Den äldsta fasen i samband med förundersökningen daterades med ¹⁴C-prov till tidig medeltid (1040–1240, se fig. 3). Denna period ansågs representera tidpunkten när området togs i anspråk och utgjordes av finskiktade siltlager där inslagen av kulturrelaterade komponenter ökade efter hand. I samband med slutundersökningen omtolkades dateringarna och den äldsta perioden, period I, daterades till cirka 1350–1450.

Vid slutundersökningen kunde man inte återfinna ett tidigmedeltida skede och de kulturlager som vid förundersökningen daterats till tidigmedeltid knöts istället till utfyllnadsarbeten under högmedeltid. När marken togs i anspråk under andra hälften av 1300-talet användes området främst för djurhållning. Dessförinnan hade den branta slänten ner mot Motala ström fyllts ut med upp till halvmetertjocka utfyllnadslager. Området drabbades ofta av översvämningar och den södra delen utgjordes av vattensjuk betesmark. Under en period nyttjades en del av den norra ytan till metallhantverk men återgick därefter till att användas till djurhållning och en stor ladugård uppfördes då. Under 1400-talets första hälft anlades en träbroläggning som löpte parallellt med Motala ström i nord-sydlig riktning och den kunde följas inom båda undersökningsområdena. Tillfällig bebyggelse fanns i området men inga spår av tomtindelning eller andra former av fast bebyggelsestruktur. Hantverk hade bedrivits i form av metallhantverk (ugnar) och någon form av vattenkonstruktion, eventuellt kvarn eller fisksump. Odling av humle och pors indikerade även öltillverkning.

Under period II, cirka 1450–1550, skedde stora samtida markplaneringsarbeten inom bägge undersökningsytorna, vilket omfattade uppförandet av terrasser och utfyllnadsarbeten. Djurhållningen var fortfarande omfattande men en mer fastlagd tomtstruktur med hus och gränder kunde nu skönjas. I norra undersökningsområdet uppfördes ett bronsgjuteri i skiftesverksteknik där man bland annat tillverkat trefotsgrytor. Efter att bronsgjuteriet brunnit ner avlöste flera byggnader varandra, bland annat en byggnad med källare.

Under period III, cirka 1550–1600 ses en generell högre bebyggelsestäthet inom den norra undersökningsytan. Djurhållningens betydelse minskade. Flera byggnader uppfördes, däribland en smedja och en enkelstuga. Perioden avslutades i och med att bebyggelsen brinner ner.

Undersökningen kunde påvisa olika typer av aktiviteter inom området, bland annat odling av humle och pors för öltillverkning. Förhoppningen att finna strandbundna aktiviteter knutna till Motala ström, exempelvis kvarnverksamhet och fasta fisken, kunde dock inte infrias. En stadsstruktur med reglerade tomter uppstod inte förrän vid 1400-talets mitt. Den

enda hantverksaktivitet som är både påtaglig och frekvent återkommande är metallhantverk. Inom den norra undersökningsytan kunde olika former av metallhantverk påvisas under samtliga perioder. Från ugnskonstruktioner knutna till metallhantverk från den äldsta perioden, till ett bronsgjuteri där bland annat trefotsgrytor tillverkats under period II (1450–1550), vilket efter brand avlöstes av en smedja under senare hälften av 1500-talet. Den makrofossila analysen visade att de boende verkar haft god tillgång till cerealier. Samtliga fyra sädesslag fanns representerade men rågen dominerade klart. Den osteologiska analysen visade att jakten varit marginell och utan betydelse för hushållen. En viss jakt på sjöfågel förekom under senmedeltid, men inte i någon större omfattning. Av tamfågel framkom ben av höns och gås. All fisk kom från lokalt fiske i Norrköping och närmaste omland. Lax förekom nästan inte alls, utan de dominerade fiskarterna var torsk samt mört. Bland tamboskapen dominerade nöt (51–70 %) under samtliga tidskedan. Man hade även konsumerat får och svin.

Kvarteret Paraden

År 2003 gjordes en förundersökning inom kvarteret Paraden som ligger intill Motala ström söder om Gamla Torget. Vid undersökningen grävdes 5 stycken 5–60 m² stora schakt. Omfattande kulturlager framkom framförallt i undersökningsområdets västra halva där kulturlagertjockleken varierade mellan 1,3–1,7 meter för att avta i tjocklek ner till 0,3–0,5 meter längre österut. Den topografiskt högst liggande ytan i öster saknade helt bevarade äldre lämningar. Resultatet av förundersökningen var att välbevarade och sammanhängande lämningar med dateringar från 1300–1600-talets mitt kunde konstateras. Lämningarna utgörs i det äldsta skedet av återkommande markberedningar och utfyllnadsarbeten i Motala ström. På dessa utfyllnader anläggs sedan bebyggelse och gårdsplaner. Vid förundersökningen iaktogs också att området varit utsatt för återkommande tillfälliga översvämningar. Under 1500-talet avtar översvämningarna för att slutligen upphöra under 1600-talet. Detta beror troligen på byggandet av en strandskoning utmed Motala ströms östra strand. Delar av en konstruktion tolkad som strandskoning framkom i den västra delen av undersökningsområdet (Karlsson 2003).

Kvarteret Dalkarlen

Under åren 1997 och 1998 utfördes en arkeologisk slutundersökning i kvarteret Dalkarlen. Området har legat vid Strömmens södra fåra som idag är igenfylld. Resultaten från undersökningen har delats in i tio faser med utgångspunkt i bebyggelseutvecklingen. Området togs i bruk för en tomtindelad bebyggelse först under 1500- och 1600-talen och föregicks av ett omfattande skärvtenslager, ca 150 m³ stort. Skärvtenspackningen ¹⁴C-daterades till 1300–1450 och fynd av två stycken kammar i skärvtenslagret styrker denna datering. Skärvtenslagret tolkas som ett utkastlager från ett närliggande område närmare Strömmen. Det har föreslagits att stenarna kan ha eldpåverkats i samband med öltillverkning och/eller uppvärmning av en badstuga. Till den senmedeltida fasen hörde även en grusad väg (Hållans, Karlsson & Tagesson 1999).

Kvarteret Kronan

I kvarteret Kronan som är beläget mellan S:t Olofs kyrka och Gamle bro utfördes en arkeologisk slutundersökning år 1981. Bebyggelseetableringen inom undersökningsområdet har daterats till sent 1500-tal – tidigt 1600-tal. Under den äldsta bebyggelsenivån framkom ett homogent lager med medeltida fynd. Bland annat hittades en skärva äldre rödgerskeramik och två stycken skärvor svartgerskeramik. Närvaron av dessa föremål tolkades som att området använts under medeltiden men inte varit bebyggt (Parr 1987).

Kvarteret Korpen

Vid kvarteret Korpen, söder om S:t Olofs kyrka, utfördes en arkeologisk förundersökning år 2002. Undersökningsområdet låg utanför det bebyggda området på 1640 års karta. Medeltida lämningar framkom i form av en hålväg som senare belagts med trä. Området har bebyggts först under andra halvan av 1600-talet (Hedvall 2003).

Kvarteret Mjölaren

År 2012 undersökte Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en ca 1350 m² stor yta i den centrala delen

av kvarteret Mjölaren. Området sträckte sig från Mäster Påvels gränd i öster och fram till Tunnbindaregatan i väster. De lämningar som framkom vid undersökningen daterades från yngre bronsålder fram till 1800-talet och delades in i åtta faser. Den äldsta fasen (fas 1) hade spår efter anläggningar i form av härdar, stolphål, nedgrävningar och kulturlager. En av härdarna och ett av kulturlagren ¹⁴C-daterades till yngre bronsålder/äldre järnålder. Nästa användningsfas (fas 2) av platsen utgjordes av gravar från övergången vikingatid–tidig medeltid. Då ingen kyrkobyggnad påträffades i anslutning till gravarna tolkades gravplatsen utgöra en så kallad gravgård som var en tidigkristen gravplats utan kyrka eller kapell. Totalt undersöktes 38 gravar varav fyra stycken ¹⁴C-daterades till sen vikingatid/tidig medeltid.

Bebyggelse lämningar från högmedeltiden (fas 3) utgjordes av ett kvarnhus och två stycken bodar. Trä från kvarnrännan dendrodaterades till tidigt 1300-tal. I östra delen av undersökningsområdet påträffades en grav som ¹⁴C-daterades till sent 1300-tal. Graven har sannolikt tillhört en senare kyrkogård som varit belägen vid S:ta Gertruds kapell.

Bostadsbebyggelse med en reglerad tomtindelning kunde iaktas i lämningarna från 1600-talet och framåt (fas 4–5). Bebyggelse lämningarna bestod av trähus, träbroläggningar samt en knuttimrad brunn. Fynd av läder, djurhår och näver i påförda träflislager kan tyda på att man ägnat sig åt garveriverksamhet i kvarteret under den här perioden (Jonsson 2014).

Kvarteret Tullhuset

En arkeologisk undersökning utfördes år 2015 i kvarteret Tullhuset som är beläget cirka 200 meter norr om kvarteret Gamla Rådstugan. Undersökningen föregicks av en förundersökning samma år (Klange, i manus). Den undersökta ytan var närmare 650 m² stor och berörde den sydvästra delen av kvarteret. Vid undersökningen påträffades lämningar från tiden kring sekelskiftet 1200 fram till 1800-talet. Den äldsta anläggningen utgjordes av ett vattenhål och i toppen av återfyllnaden hittades ett runristat fragment i röd kalksten (se figur 4). Fragmentet kommer troligen från en täckhäll tillhörande en så kallad Eskilstunakista. Som tidigare nämnts så påträffades även ett sådant fragment vid förunder-

Figur 4. Runstensfragment i röd kalksten som hittades vid slutundersökningen av kvarteret Tullhuset år 2015. Skala 1:2.

sökningen 2011 i kvarteret Gamla Rådstugan. De två fragmenten kommer inte från samma sten men skulle kunna komma från samma gravmonument. Fragmentet som påträffades 2011 kommer från en av monumentets gavelhällar och har inhuggna kors på båda sidor (se figur 5). På ena sidan av stenen finns mittpartiet av ett så kallat ”propellerkors” (med korsarmarna tvärställda som ett X). Denna typ av kors finns som regel på gavlarna på de östgötska tidigkristna gravmonumenten vilka ofta är rikt utsirade och ornamenterade (Ljung 2016, s. 38f).

Det nu påträffade fragmentet har istället en runslinga inhuggen på ena sidan. Endast en A-runa samt kanten på runslingan kan ses på fragmentet vars ena sida även har utgjort täckhällens sida. Återfyllnaden i vattenhålet innehöll främst sten men även spår av järnsmide i form av smidesskällor.

Vattenhålet överlagrades av en äldre markhorisont vari man hittade ett 60-tal skärvor av så kallad östersjökeramik som dateras till 1100-talet eller tidigt 1200-tal. Ovanpå markhorisonten framkom rester efter en huskonstruktion i form av en stenpackning och lergolv. Även i anslutning till huslämningen hittades skärvor av östersjökeramik.

Figur 5. Fragmentet av det tidigkristna gravmonumentet i vit kalksten som hittades vid förundersökningen av kvarteret Gamla Rådstugan år 2011. Till vänster i bild syns det reliefhuggna korset och till höger det så kallade propellerkorset som finns på stenens motstående sida. Skala 1:2.

Sammantaget ger fynden en bild av det äldsta Norrköping som dels visar på betydande ekonomisk verksamhet från 1100-talet samt på en plats där förekomsten av tidigkristna gravmonument visar på närvaro av samhällets toppskikt redan under 1000-talet. Fragmenten från Eskilstunakistan indikerar också på förekomsten av en närbelägen tidigmedeltida gravplats, t.ex. invid vad som senare blev St. Johannes kyrka. Det har föreslagits att den tidigkristna gravgården vid kvarteret Mjölaren övergavs i samband med att man anlägger av S:t Johanneskyrka på 1100-talet (Jonsson 2014).

De tidigmoderna lämningarna utgjordes av en latrin från 1700-talet samt en avfallsgrop och kulturlager från 1600-talet.

Gamla Torget

I den nordöstra delen av Gamla Torget strax öster om Kvarteret Gamla Rådstugan gjordes en arkeologisk undersökning år 2016 i samband med nedläggning av rör för fjärrkyla. Schaktet mätte 32 x 1,6 meter. Vid undersökningen framkom i norra delen av schaktet ett medeltida brand- och raseringslager som ¹⁴C-daterats till 1400-talets andra hälft. I södra delen av schaktet framkom lämningar från 1600-talet i form av kulturlager (Larsson 2016).

Inför en planerad exploatering av torgytan strax öster och söder om kvarteret Gamla Rådstugan utfördes en arkeologisk förundersökning år 2016. Totalt grävdes tre schakt som var 8–17 meter långa och 3–4,5 meter breda. Medeltida lämningar och kulturlager framkom i form av stolphål, skiktade brandlager, tramphorisonter samt äldre markytor. Ett av stolphålen och ett av de understa brandlagren ¹⁴C-daterades till tidig medeltid. I brandlagret hittades även fyra skärvor östersjökeramik som daterades till perioden efter 1100 (Lindeberg 2017).

I anslutning till Eschelsonska husets sydöstra långsida utfördes en arkeologisk undersökning år 2017 inför en planerad byggnation av en uteservering på Gamla torget. Schaktet var 22 x 5 meter stort och mellan 0,8–1,9 meter djupt. Vikingatida lämningar framkom i form av stolphål, gropar och en härd. Ett av stolphålen ¹⁴C-daterades till 800-talet. I västra delen av schaktet påträffades en större grop som tolkas utgöra en klockgjutargrop. Ett brandlager i botten av

gropen ¹⁴C-daterades till första hälften av 1200-talet och en skärva östersjökeramik hittades i gropens nedgrävning. I gropens övre utfyllnadslager hittades några skärvor av så kallad proto-stengods som preliminärt dateras till andra halvan av 1200-talet (Låås, i manus).

Kvarteret Knäppingsborg

På den centralt belägna före detta ön Knäppingsborg norr om kvarteret Gamla Rådstugan iaktogs vid grävningar 1926 medeltida kulturlager och lämningar av ett metertjockt murverk av gråsten och tegel. Lämningarna har antagits motsvara den borg eller det borgbygge i Norrköping som nämns 1310, i samband med riksdelningen, då det stadgas att borgen ska rivras. Vissa forskare har dock antagit att brevet från 1310 avser borgen Ringstaholm som ligger en bit uppströms från staden (Broberg 1984).

Skolgatan

I samband med omläggning av VA-ledningar i Skolgatan strax nordöst om kvarteret Gamla Rådstugan gjordes en arkeologisk förundersökning år 2012. Schaktet i Skolgatan var cirka 30 meter långt och 2,5 meter brett. Vid undersökningen framkom medeltida lämningar och kulturlager bland annat i form av en mur och rester av en huskonstruktion. Den fragmentariska byggnaden ¹⁴C-daterades till 1260–1290. I murens kalkbruk hittades en skärva stengods som daterades till 1200–1300-tal (Runer 2013).

Gamla Rådstugugatan

År 2013 gjordes en arkeologisk undersökning i samband med efterkontroll av schakt för en fjärrvärmeledning i Gamla Rådstugugatan strax söder om korsningen till Repslagaregatan. Vid efterkontrollen framkom i västra delen av schaktet medeltida lämningar och kulturlager i form av ett möjligt torvtak och skiktade brandlager. Ett av de understa brandlagrena ¹⁴C-daterades till 1300-talet och den makrofossila analysen visar att kulturlagrena bestod av odlingsjord, hushållsavfall och gödsel. Sammantaget visar iakttagelsen vid G:a Rådstugugatan att det finns spår efter bebyggelse, odling och möjlig djurhållning från medeltiden (Carlsson Bilaga 1, i Berger 2015).

Sammanfattning av tidigare undersökningar

De arkeologiska undersökningar som gjorts i närområdet visar att det funnits någon form av bebyggelse i området före 1200-talet. De äldsta spåren pekar på att denna bebyggelse funnits från åtminstone mitten av 1000-talet och att stora delar av området utgjorts

av betesmark. Under 1300-talet gjordes utfyllnader med strandskoning längs med Motala ström. Vid denna tidpunkt finns tydliga spår av att hantverkare hade etablerat sig i området, främst har dessa ägnat sig åt metallhantverk. Vidare har marken i stor utsträckning nyttjats för djurhållning. Under 1500-talets andra hälft intensifierades bebyggelsen och en mer fastlagd tomtstruktur kan nu iaktas med hus och gränder.

UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNINGAR

Inför slutundersökningen i kvarteret Gamla Rådstugan formulerades ett antal frågeställningar som vi ansåg relevanta och möjliga att besvara utifrån de kunskaper som förundersökningen och tidigare undersökningar i närområdet genererat. Frågeställningarna utgick även ifrån det av Länsstyrelsen i förfrågningsunderlaget angivna syftet att få ökad kunskap om bebyggelseutvecklingen och utnyttjandet av marken i det aktuella stadsområdet.

Frågorna placerades grovt in i en preliminär periodindelning med aktiviteter som berörde det tidigmedeltida preurbana skedet (sent 1000-tal till omkring 1250), hög- och senmedeltid (1250–1500) samt tidigmodern tid (1600–1700-tal). Ett flertal frågor är likartade för samtliga perioder och ingår som ett led i en socio-ekonomisk studie i ett långtidsperspektiv.

Period 1. Tidigmedeltida, preurbana aktiviteter

Fyndet av det tidigkristna gravmonumentet från förundersökningen är intressant men det är viktigt att påpeka att det påträffades i en sekundär kontext från 1300-talet. Fyndet är intressant då det reser frågor rörande den sociala miljön i det preurbana Norrköping och platsens funktion som centralort.

- Hur ser miljön ut i Norrköping under det sena 1000-talet och under 1100-talet? Förändras den under detta tidiga medeltidsskede? Det har föreslagits att bebyggelsen då hade karaktären av en lantby. Stämmer det? Vilken miljö avspeglas i makrofossilt material och i pollen?

- Det finns ett flertal indikationer på att metallhantverk bedrivits under detta skede. Vilken typ av metallhantverk var det som förekom? Detta skulle kunna spåras i analys av slaggmaterial och om gjutformar eller deglar påträffas.
- Finns det andra typer av hantverk i det tidigmedeltida Norrköping? Kanske kammakeri eller textilhantverk?
- Hur ser det äldsta hantverket i Norrköping ut i jämförelse med det yngsta som påträffats i Herrebro? Är det likartat? Kan man tolka det som en kontinuitet?
- Kan man spåra om de äldsta aktiviteterna eventuellt varit säsongsbundna, kanske genom en ingående analys av det osteologiska materialet?
- Finns här lämningar eller spår efter strandnära aktiviteter som kan förknippas med det tidiga fisket, t.ex strandbodnar till förvaring av redskap, lagerbyggnader för fisk, beredningsplatser för fiskrensning, torkställningar eller strandbundna fundament till det fasta fisket i strömmen?
- Förundersökningen ger klara bevis för att det finns bebyggelserester inom det aktuella området. Vilken typ av hus är det som finns under denna period och hur har de använts?
- Går det att spåra en tydlig gårdsdisposition? I så fall hur ser den ut?
- Finns det kanske rent av en tomtstruktur, med avgränsade tomtytter under denna tid? Det skulle i så fall vederlägga tankarna på att bebyggelsen hade lantlig bykaraktär.
- Går det att avläsa den sociala strukturen i området? Rör det sig enbart om hantverkarbefolkning eller finns där andra sociala kategorier i lägre eller högre rang också?

Period 2. Hög- och senmedeltida bebyggelse och aktiviteter

Fynden efter medeltida bebyggelse och medeltida aktiviteter är mycket få i Norrköping. De som framkommit har påträffats i närheten till Motala ström i anslutning till landsvägspassagen och företrädesvis längs med den södra stranden. Det finns även belägg för medeltida bebyggelse på Strömmens norra sida upp längs den gamla häradsvägen (Västgötegatan). Den aktuella undersökningsytan tycks ha potential att besvara frågan om hur bebyggelsen utvecklats mellan tidigmedeltid och högmedeltid (1300-talet).

- Hur ser bebyggelsen ut i kvarteret Gamla Rådstugan under 1300-talet? Är det först då som vi får en egentlig stadsbebyggelse på den här sidan om Motala ström?
- Vad är det för aktiviteter som äger rum här, vilka verksamheter kan spåras?
- Strandskoningar har påträffats, men finns här även lämningar eller spår efter strandnära aktiviteter som kan förknippas med det fiske som omnämns i skriftliga källor från denna period? T.ex strandbodas till förvaring av redskap, lagerbyggnader för fisk, beredningsplatser för fiskrensning, torkställningar eller strandbundna fundament till det fasta fisket i strömmen.
- Finns det en iakttagbar tomtstruktur? I så fall, hur ser den ut?
- Finns det någon bebyggelse? Vilken typ av byggnader kan spåras?
- Kan bebyggelsens sociala karaktär och innevånarnas konsumtionsmönster avläsas i lämningarna och fyndmaterialet?
- Hur har högmedeltidens och senmedeltidens innevånare livnärt sig?
- Hur relaterar bebyggelsen och aktiviteterna i kv. Gamla Rådstugan till andra samtida områden i Norrköping, t.ex till kvarteren Konstantinopel och Paraden?

Period 3. Eftermedeltida och tidigmodern bebyggelse och aktiviteter

Under 1700-talet ägs tomterna i kvarteret Gamla Rådstugan dels av hantverkare, dels av handelsmän

och dignitärer i stadens övre sociala skikt. Detta gör att vi ser goda möjligheter att kunna sätta in det aktuella undersökningsområdet i en större helhet där 1600- och 1700-talsmiljöer i Norrköping kan analyseras ur ett socio-ekonomiskt perspektiv, speciellt med avseende på materiel kultur. Viktiga jämförelseobjekt blir då de arkeologiska undersökningarna i kvarteren Ruddammen, Dalkarlen, Stenhuset, Spinnrocken, Lyckan, Gubben och Laxen. Här kommer t.ex bordskulturen som den kan spåras i bruket av keramik (kokkärl, förvaringskärl och uppläggningskärl) och dryckesglas samt matvanorna som kan avläsas i osteologiskt och makrofossilt material att utgöra viktiga analyskomponenter.

Väsentliga frågor att söka svar på blir:

- Först och främst; hur har tomtytorna strukturerats rumsligt? Hur ser lämningarna efter gårdarnas bebyggelse ut? Vad rör det sig om för byggnader? Har bostadsbebyggelsen legat här eller är det andra typer av hus, t.ex ekonomibygnader som kan komma att påträffas?
- Ovanstående leder fram till frågan om tomternas sociala exponering. Har de delar av tomterna som nu ska undersökas utgjort gårdarnas framsida eller baksida? Kanske har framsidan med bostadshuset snarast legat mot Gamla torget så att handelsmannen, grosshandlaren, kanslirådet och glasmästaren kunnat exponera sina sociala positioner inför stadens övriga borgare?
- Betydelsefullt blir att försöka se hur den materiella kulturen skiljer sig åt mellan hantverkarnas tomter och de övriga kvartersinnevånarnas.
- Vilken typ av bordskärl har man brukat? Finns det ett inslag av glaskärl?
- Vilken proveniens har keramiken? Är all keramik lokalt producerad? Finns det även ett inslag av importerad keramik – i så fall hur mycket och av vilket slag?
- Vad har man ätit? Hur ser konsumtionen av kött och fisk ut? Hur ser konsumtionen av spannmål, grönsaker och frukt ut?
- Eftersom ett stort antal undersökningar av 1600- och 1700-talsmiljöer nu utförts i Norrköping så är det synnerligen relevant att ställa sig frågan om hur konsumtionsmönstren i kvarteret Gamla Rådstugan framstår i jämförelse med andra miljöer i Norrköping under samma tid?

GENOMFÖRANDE

Då jordmassorna inom undersökningsområdet var förorenade krävdes det att massorna från olika delar av ytan hölls isär. Detta innebar att hela ytan var indelat i ett 10 x 10 meter stort rutsystem där massorna separerades i högar beroende på graden av förhöjda värden. Kontinuerlig provtagning av jordmassorna utfördes av WSP samhällsbyggnad. Massorna förvarades på ett upplag vid Garvaregatan alternativt kördes direkt till RGS 90 (återvinningsstation för förorenad jord). Med anledning av detta undersöktes undersöknings-

ytan i två etapper där vi började med den östra halvan. Då vi var tvungna att slänta av stora delar av ytan 1:1 i främst södra och västra delen utgick cirka 100 m² av undersökningsytan (se figur 6).

Metoder

I enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag prioriterades de lämningar på platsen som var äldre än 1800-talet. Detta skedde genom att ytan inled-

Figur 6. Släntning 1:1 i sydvästra delen av undersökningsytan.

ningsvis schaktades ner till bebyggelseämningar och kulturlager från 1700-talet. Under schaktningen dokumenterades samtliga yngre konstruktioner och störningar (rörschakt etc.) från 1800–1900-talen översiktligt genom inmätning, skriftlig beskrivning och fotografering.

Samtliga källargrunder från 1500–1600-talet dokumenterades av byggnadsarkeolog Anna Bergman från Stockholms stadsmuseum.

Efter den inledande schaktningen vidtog den egentliga slutundersökningen som omfattade alla lämningar äldre än 1800-talet. Undersökningen genomfördes då med hjälp av single-context metod. Detta innebär att varje framgrävd kontext (lager/konstruktion) dokumenterades separat och relaterades till andra kontexter utifrån sin stratigrafiska position. All grävning skedde med mindre handredskap, vissa påförda lager togs dock bort med grövre handredskap eller med maskinunderstöd. En del lager, framförallt golvnivåer, sållades för att ta tillvara små ben från fisk och fågel.

Efter avslutad kulturlagergrävning gjordes en slutavbaning av hela undersökningsytan för att säkerställa att inga äldre lämningar dolde sig under mark.

Vid analysen av stratigrafin användes välkända begrepp som kontext – grupp – fas. Dessa begrepp utgör en hierarkisk tolkningsstruktur där kontexten utgör den minsta byggstenen i kedjan. Kontexter fogas samman till grupper som visar på olika typer av mänskliga handlingar i form av konstruktion, brukning och destruktion. Grupperingen ligger sedan till grund för en stratigrafisk sekvens bestående av ett kronologiskt förlopp som omfattar inslag av konstruktion–brukning–destruktion och utgör då underlag för den fasindelning som skapas. Fasskiljen läggs där vi kan spåra en större förändring i brukning eller i rumslig struktur. De undersökta kontexterna kom att indelas i sju olika faser.

För att förenkla och tydligare åskådliggöra den rumsliga organisationen av bebyggelsen och utnyttjande av marken, med alla de förändringar som sker över tid så är grupper och faser presenterade i generaliserade planvyer. I inledningen av varje fasbeskrivning presenteras en sådan planvy över fasen. I fasbeskrivningen finns sedan separata planer och be-

skrivningar av varje iakttagen grupp (avseende hus, odlingsområde, brunnar osv).

Alla inmätningar gjordes digitalt med GPS med nätverks-RTK. Påträffade lämningar (kontexter i form av lager/konstruktioner) dokumenterades efter inmätning på en speciellt utformad blankett och med digital fotografering. Inmätningar och övrigt dokumentationsmaterial fördes över i ett GIS-baserat dokumentationssystem (SiteWorks) för vidare analys. I detta system registrerades även påträffade fynd.

Figur 7. Alla inmätningar gjordes digitalt med GPS.

Analys

¹⁴C-analys

I dateringssyfte användes ¹⁴C-analys främst för att datera den äldsta bebyggelsen i kvarteret, men även av de förhistoriska anläggningarna som framkom. Den kronologiska utvärderingen av analyserna byggde på en helhetssyn där grunden utgjordes av de stratigrafiska relationerna på platsen. Avsikten med bearbetningen var att skärpa den kronologiska modellen där underlaget inte bara utgjordes av ¹⁴C-dateringen utan av all kronologisk information (tex fynd) som kan kopplas till den stratigrafiskt fastställda enheten vägdes in.

Vedartsanalys

Med syfte att fastställa vilka byggnadsmaterial som använts i olika konstruktionsdelar i de påträffade husen gjordes vedartsanalys på en del av byggnadsämningarna. Forskningsmässigt är Norrköpings medeltida trähusbebyggelse okänt.

Makrofossilanalys och osteologisk analys

För att besvara frågor rörande levnadsbetingelser, konsumtion och försörjning i denna del av Norrköping gjordes makrofossilanalys och osteologisk analys på material insamlat i ett urval av stratigrafiskt lämpliga kontexter. Fokus för den animalosteologiska analysen låg på att få fram kunskap om de medeltida norrköpingsbornas kostvanor och hur dessa eventuellt förändras över tid. Som ett komplement till den osteologiska analysen utnyttjades även makrofossilt material för att få information om norrköpingsbornas kostvanor. Makrofossilanalysen användes också som underlag för våra tolkningar av hur de påträffade byggnaderna och aktivitetsytorna en gång brukats.

Keramisk analys

En keramikanalys har utförts i avsikt att klarlägga konsumtionsmönster, bordskultur samt social tillhörighet hos de boende i kvarteret Gamla Rådstugan under medeltiden och tidigmodern tid. Analysen har främst inriktats på att analysera proveniens, käriformer och datering. Resultaten från analysen har sedan kopplats till analyser av andra samtida keramikmaterial som gjorts i och utanför Norrköping. Det keramiska fyndmaterialet uppgick till 1355 fragment fördelade på 242 fyndposter.

Kritpipsanalys

En kritpipsanalys har utförts då kritpipor utgör ett mycket bra dateringsmaterial i miljöer från 1600-talet och framåt då de ofta förekommer i stort antal och har haft en relativt sett kort cirkulationstid från tillverkning till deposition. Analysen inriktades på datering och proveniens. Sammanlagt tillvaratogs 197 stycken fragment av kritpipor vid undersökningen varav 22 stycken (11 %) har daterats och proveniensbestämts.

Metallurgisk analys och pollenanalys

I samband med förundersökningen påträffades en del fyndmaterial i form av avfall från metallhantverk. Därför fanns inledningsvis en plan på att låta utföra metallurgiska analyser för att fastställa vilken

typ av metallhantverk som bedrivits i området. Då merparten av slaggen som framkom vid slutundersökningen utgjordes av så kallad smidesslagg uteslöts denna typ av analys.

Det framkom inga lämpliga lager för pollenanalys och även denna analys uteslöts.

Förmedling

Utifrån de målgrupper som länsstyrelsen preciserade i sin kravspecifikation och som utgjordes av forskarsamhället, föreningar såsom hembygdsföreningen, lokalhistoriskt intresserad allmänhet, lokal media och kommunens kulturförvaltning, upprättades en förmedlingsplan.

Under fältarbetets gång redovisades därför undersökningens resultat fortlöpande på Arkeologikon-sults hemsida med nya artiklar om undersökningens framskridande. Undersökningen väckte stor uppmärksamhet bland dem som dagligen passerade kvarteret, vilka bestod av såväl närboende som de som hade sin arbetsplats i området. För att tillgodose deras intresse trycktes planscher upp med information om utgrävningen som fästes på det staket som avgränsade undersökningsområdet. Efterhand utökades planscherna med ny aktuell information varefter undersökningen fortskred.

Inga guidade visningar hölls för allmänheten på utgrävningsplatsen på grund av otillgängligheten till ytan. Två stycken mindre guidade visningar hölls för uppdragsgivaren Norrköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret samt för entreprenören Henry Ståhl Fastigheter AB.

Vidare spreds information om undersökningen via ett radioinslag i Sveriges Radio P4 Östergötland samt i två tidningsartiklar som publicerades i Folkbladet 27 juni och i NT 12 augusti.

Ett föredrag om undersökningens resultat hölls på Fredrikssons Arkitektkontor för Henry Ståhl Fastigheter av Ellinor Larsson, Arkeologikon-sult i Norrköping i oktober 2015.

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

I den undersökningsplan som upprättades inför undersökningen i kvarteret Gamla Rådstugan delades undersökningen grovt upp i tre kronologiska perioder eller faser. Denna indelning gjordes på grundval av den information som fanns att tillgå i form av förundersökningsrapport, annat skriftligt material samt äldre kartor. Under bearbetningen av undersökningsresultaten har fasindelningen reviderats och sju olika faser har identifierats.

Med faser avser vi i denna rapport större strukturella förändringar inom undersökningsområdet som omfattar i stort sett hela den undersökta ytan. Under varje fas sker naturligtvis många både större och mindre händelser, ett hus på en tomt brinner ner eller rivs och ersätts med ett annat hus, markberedningar i området i form av utfyllnader och strandskoningar och så vidare. Dessa händelser beskrivs inom respektive fas. Dateringen av de äldsta faserna baseras på fyndmaterialet, huvudsakligen keramik samt ^{14}C -analys. De yngre faserna går att knyta till historiska skeenden som kan avläsas i skriftligt material och samtida kartor.

Fas 1. Ca 800–1100

Historisk bakgrund

Norrköpingstrakten har länge pekats ut som ett av Östergötlands tre förhistoriska centralområden. En förklaring till detta var det topografiska läget, vid de sista fallen i Motala ström och längst inne i en av Östersjöns djupaste vikar. Via vattensystemet Motala ström – Glan – Roxen – Vättern nåddes de inre av götalandskapen. Bråviken leder ut i Östersjön, vilket medgav möjligheter till ett kontaktnät av både kortare och mycket långväga förbindelser. Strömmen spelade redan under förhistorisk tid en viktig roll för Norrköping, vilket de omfattande bronsålderslämningarna som påträffats vid bl.a. Pryssgården och Himmelstalund visar. Flera av järnålderns viktiga platser är lokaliserade i relation till Strömmen, t.ex. den vikingatida kultplatsen vid Borg och den samti-

da handels- och hantverksplatsen Herrebro (Nilsson 2005; Lindeblad 2008).

I Herrebro som är belägen ca två kilometer sydväst om gården Borg bedrevs hantverk av olika slag under yngre järnålder och fram till någon gång under 1000-talet. Det har antagits att hantverksplatsen har tillkommit på initiativ från kungsgården i Borg. En annan tanke är att det kan ha funnits någon form av kontinuitet där det specialiserade hantverket vid 1000-talets mitt eller senare överflyttades till Norrköping (Lindeblad 1997, s. 495, 509; 2008, s. 57ff, 67).

Att Norrköping tidigt fungerade som handelsplats indikeras av namnändelsen -köpinge. Förekomsten av slagg i de äldsta lagren i kvarteren Konstantinopel, Paraden och Gamla Rådstugan visar att metallhantverk varit av central betydelse i etableringsfasen av Norrköping stad.

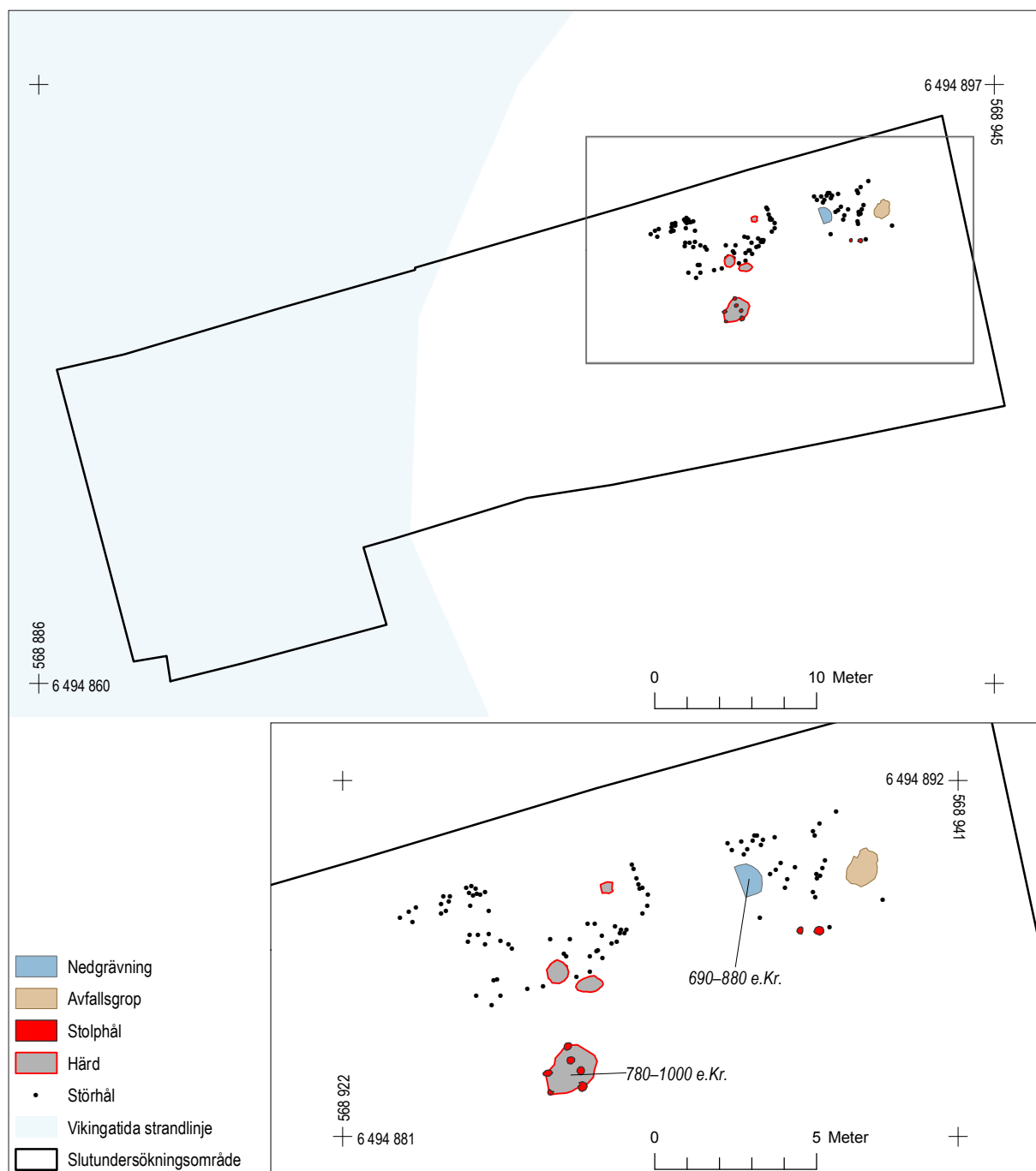
Figur 8. Förhistoriska anläggningar i NÖ delen av undersökningsområdet. Foto från Ö.

Fasen representerar de äldsta anläggningarna på platsen med tillfälliga aktiviteter i ett strandnära läge. I nordöstra delen av undersökningsytan framkom en ansamling med förhistoriska anläggningar i form av härdar, gropar och en hägnad. Fynd av slagg och förekomsten av glödska visar på att man ägnat sig

åt metallhantverk på platsen. Två av anläggningarna ¹⁴C-daterades till vikingatiden. Den ursprungliga topografin i den här delen av undersökningsområdet utgjordes av en slänt mot norr vilken successivt fyllts upp till dagens nivå. Den vikingatida strandlinjen låg cirka 5 meter högre än dagens vattennivå.

Kontexterna i fas 1

Figur 9. Översiktsplan med samtliga förhistoriska anläggningar samt den vikingatida strandlinjen inom undersökningsområdet. Översikt i skala 1:400 och detalj i skala 1:200.

GRUPP 1. NEDGRÄVNING

Kontextnummer	Typ
KN 189	Nedgrävning
KL 190	Fyllning
KK 191	Stenpackning
KL 341	Utfyllnadslager

Figur 10. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 1.

Beskrivning

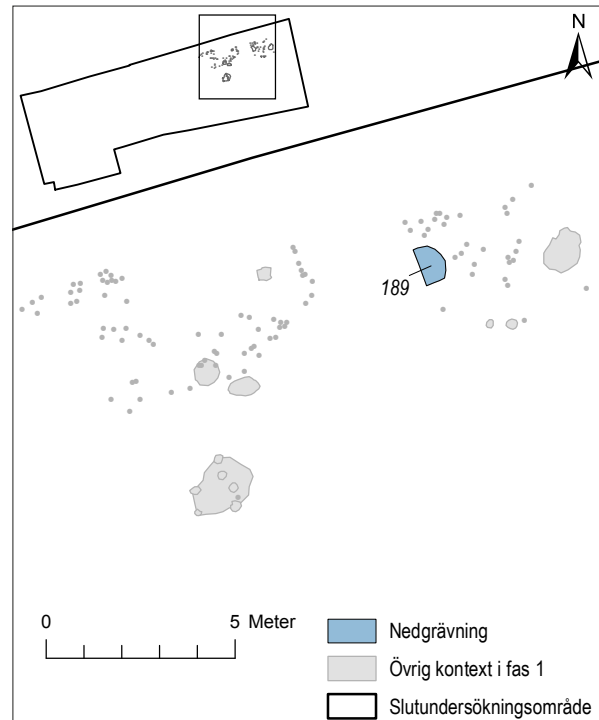
Mot den orörda undergrunden i nordöstra delen av undersökningsområdet framkom en rundoval nedgrävning som var 1 x 0,7 meter stor. Vid förundersökningen 2011 påträffades västra delen av anläggningen och i övre delen av återfyllnaden till gropen hittade man ett fragment av en så kallad Eskilstunakista. Eskilstunakistan var ett tidigkristet gravmonument och det påträffade fragmentet dateras till 1000-talet. Ett ¹⁴C-prov som togs i samband med förundersökningen daterade gropen till 1300-talet. Nedgrävningen var upp till 0,28 meter djup och gropens fyllning utgjordes av ett kollager i botten (KL 190) som täcktes av ett lager med skärvig sten (KK 191) (se figur 12).

Skärvstenspackningen överlagrades av ett mörkbrunt siltlager med inslag av träkol och skörbränd sten (KL 341). I toppen på gropen hittades en skärva äldre svartgods (östersjökeramik) (Fnr 341:2796:1) som dateras till 1000–1250.

Tolkning

Anläggningen har fungerat som en kokgrop eller värmegrop där animalisk eller vegetabilisk föda beretts. Då skärvstenen ligger på ett kollager har funktionen sannolikt varit att upphetta något genom att placera det ovanpå stenarna, alternativt har syftet varit att upphetta själva stenarna. Ett ¹⁴C-prov som togs på material från kollagret i botten av gropen gav en datering till 690–880 (2 sigma 95,4 % sannolikhet).

Förekomsten av ett fragment till en Eskilstunakista och en skärva östersjökeramik i gropen tolkas som sekundära och de härrör från de utfyllnader man gjorde i slänten ned mot Skolgatan under 1300-talet.

Figur 11. Plan över grupp 1. Skala 1:200

Figur 12. Skärvstenspackning i kokgrop KN 189 framrensad. I toppen på gropen hittades en skärva östersjökeramik. Foto från N.

GRUPP 2. HÄRDGROP MED STOLPHÅL

Kontextnummer	Typ
KL 152	Fyllning
KL 153	Fyllning
KL 154	Fyllning
KN 145	Nedgrävning
BS 155-157	Stolphål
BS 161-163	Stolphål
BS 165	Stolphål
BO 166	Störhål

Figur 13. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 2.

Beskrivning

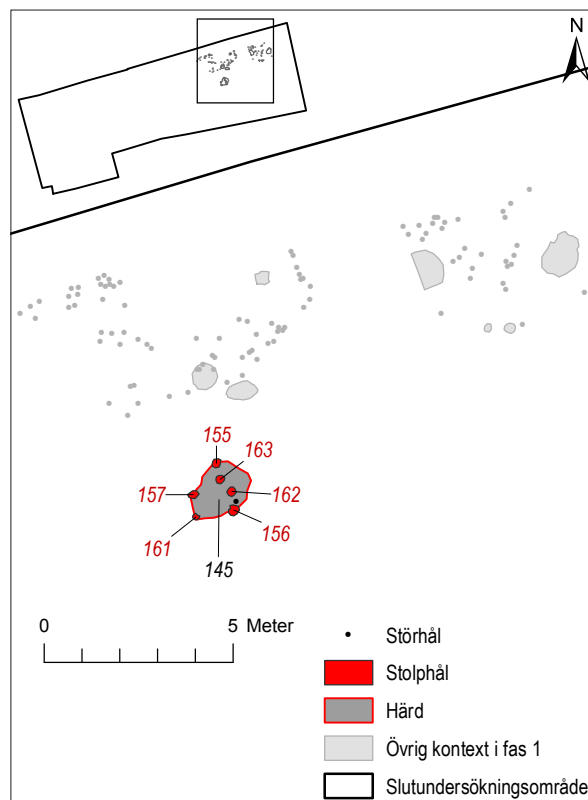
En oval 1,7 x 1,2 meter stor nedgrävning (KN 145) framkom i östra delen av undersökningsområdet. Nedgrävningen hade ett djup om 0,2 meter och var fyllt med ett kollager (KL 154) som i botten var varvat med aska (KL 153). I övre delen av gropen fanns ett kompakt gråbrunt siltlager (KL 152). Fyllningen innehöll även små rundade stenar i storleken 0,04–0,12 meter varav en del var skörbrända samt enstaka djurben. Längs med västra halvan av nedgrävningen framkom fyra stycken stolphål (BS 155–157, 161) varav det ena troligen blivit omgrävt av BS 165. I östra delen av gropen fanns två stolphål (BS 162–163) belägna i själva nedgrävningen (se figur 15). Stolphålen var 0,18–0,34 meter djupa och fylldes med samma träkolslager (KL154) som täckte nedre delen av nedgrävningen. Fyllningen var bemängd med glödska.

Tolkning

Nedgrävningen var en härdgrop med restprodukter från smide och stolphålen utgör någon form av träkonstruktion tillhörande härden. Glödskalet i fyllnaden härrör troligen från sekundärsmide och uppstår framförallt när de smidda föremålen börjar ta form. Ett ¹⁴C-prov från kollagret i botten av härdgropen gav en datering till 780–1000 (2 sigma 94,4 % sannolikhet).

Fynd

En del av en korroderad sisare (Fnr 152:1626:1) i järn hittades i övre delen av härden. Skaftet på sisaren är svagt välvt och cirka 9 cm långt. Bakre delen av skaftet saknas. Sisarens blad är cirka 7 cm lång

Figur 14. Plan över grupp 2. Skala 1:200

och 2,9 cm bred och spetsen är avbruten. En del av den ena spetsen har korroderad ihop med bladet. Mer än halva sisaren saknas vilket gör det svårt att datera sisaren närmare än till vikingatid/tidig medeltid. Sisaren är ett universalredskap som användes att klippa allt från får till grova textilier.

Fynd som visar på metallhantverk i området utgjordes av en botten-skälla som påträffades i ett av stolphålen.

Figur 15. Anläggning KN 145 slutundersökt. Foto från Ö.

GRUPP 3. HÄRDGROP

Kontextnummer	Typ
KN 144	Nedgrävning
KL 148	Fyllning

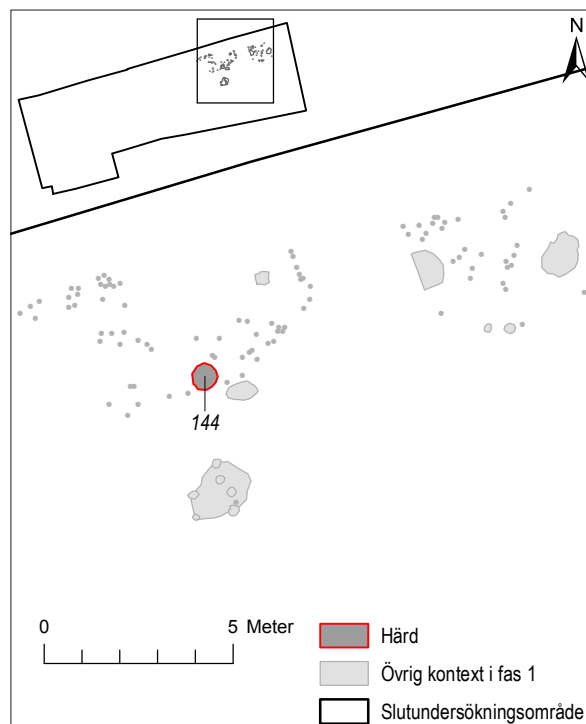
Figur 16. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 3.

Beskrivning

Rundad ca 0,7 meter i diameter stor nedgrävning med ett djup av 0,15 meter som framkom cirka 1,7 meter norr om grupp 2. Fyllningen utgjordes av ett svart sandigt siltlager vilket innehöll mycket kolbitar och ett fåtal djurben (se figur 18).

Tolkning

Nedgrävningen har tolkats som en härdgrop som stratigrafiskt är samtida med grupp 2.

Figur 17. Plan över grupp 3. Skala 1:200

Figur 18. Härdgrop KN 144 framrensad. Foto från V.

GRUPP 4. HÄGNAD

Kontextnummer	Typ
BO 149	Störhål
BO 150	Störhål
BO 151	Störhål
BO 169	Störhål
BO 170	Störhål
BO 196	Störhål
BS 194	Stolphål
BS 195	Stolphål

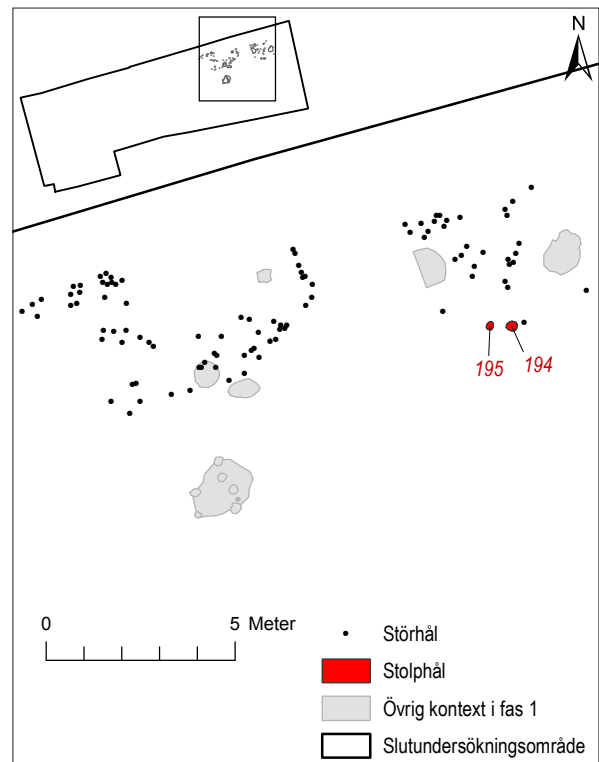
Figur 19. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 4.

Beskrivning

Totalt framkom 94 stөрhålar och två stolphålar i slänten ned mot strömmen i norr på en sträcka av cirka 14 meter. Stөрhålets djup varierade mellan 0,05–0,15 meter och fyllningen utgjordes huvudsakligen av lucker mörkbrun sandig silt. Stөрarna bildar flera rader orienterade i NÖ–SV riktning och följer den ursprungliga topografin mot strömmen i norr. Två stolphålar (BS 194 och BS 195) påträffades cirka 1,5 meter sydöst om värmegropen KN 189. Stolphålen saknade stenskoning och var 0,06 meter djupa. Fyllningen i stolphålen utgjordes av gråsvart sandig silt uppblandat med kol. Dessa stolphålar kunde inte föras till någon specifik konstruktion men kan t ex utgöra rester efter hägnader mot Motala ström i norr.

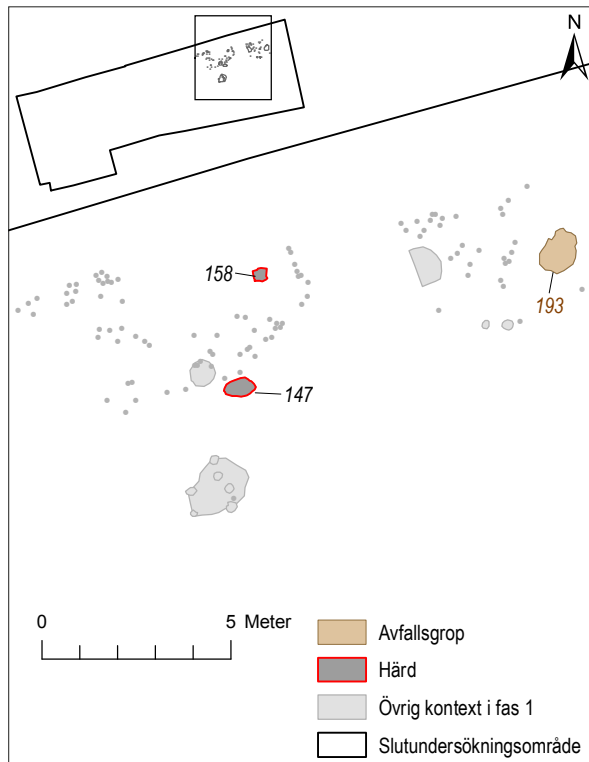
Tolkning

Staketet har löpt längs med den norra strandkanten och har förmodligen fungerat som en hägnad utmed vattnet.

Figur 20. Plan över grupp 4. Skala 1:200

AVFALLSGROP 193

Figur 21. Plan över avfallsgrop 193 samt hårdgroparna 147 och 158. Skala 1:200

Beskrivning

Cirka 2,5 meter öster om värmegropen (KN 189) framkom en 1,1 x 0,9 meter stor och 0,35 meter djup nedgrävning (KN 193). Fyllningen utgjordes av flammig gråbrun sandig silt uppblandat med skärvig sten, kol, ett fåtal djurben samt bränd lera.

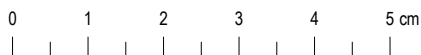
Tolkning

Gropen har tolkats som en avfallsgrop som stratigrafiskt är samtida med nedgrävningen grupp 1.

Fynd

I gropen hittades fynd av byggnadsdetaljer i form av ett beslag. Beslaget var kraftigt korroderad och hade

Figur 22. Bryne av skiffer (Fnr 193:2830:2) som hittades i avfallsgrop KN 193. Skala 1:1.

tva hål för nitar. Hantverksrelaterade fynd utgjordes av ett bryne av skiffer (Fnr 193:2830:2) (se figur 22) och två bitar slagg. Vidare hittades två stycken hästkosömmar i gropen.

HÄRDGROP 147

Beskrivning

En närmast oval 0,8 x 0,45 meter stor nedgrävning framkom 0,35 meter sydöst om grupp 3. Nedgrävningen hade ett djup av 0,1 meter och var fylld med ett brunsvart sandigt siltlager som överlagrade ett kollager (se figur 23).

Tolkning

Nedgrävningen tolkas som en hårdgrop som är samtida med grupp 2 och 3.

Figur 23. Hårdgrop KN 147 snittad. Foto från Ö.

HÄRD 158

Beskrivning

En rundad ca 0,3 x 0,4 meter stor nedgrävningen framkom i nordöstra delen av undersökningsområdet. Nedgrävningen var bevarad till ett djup av 0,03 meter och var fylld med ett svart, siltigt, fett lager vilket innehöll mycket kolbitar.

Tolkning

Bottenrest av en hårdgrop.

Fas 2. 1100–1300

Historisk bakgrund

Det tidigaste skriftliga omnämmandet av Norrköping är från 1283 och visar på kungamaktens intresse i området då det berör en donation av laxfiske från drottning Sofia d:ä till dominikanerkonventet i Skänninge (Nordén 1918, s. 9). Norrköpings äldsta privilegiebrev är från 1384, men den äldre forskningen har karakteriserat det medeltida Norrköping som en i första hand mindre jordbrukande fiske- och kvarnort med viss marknadshandel. Den egentliga stadsbildningsprocessen anses inte ta fart förrän under 1500-talet (Lindeblad 2008, s. 26f).

Fasen utgör rester av den första bebyggelsen vid kvarteret Gamla Rådstugan. Den äldsta byggnaden anläggs under andra halvan av 1100-talet och utgjordes av en mindre smedja nere vid stranden. I mitten av 1200-talet anläggs ytterligare två byggnader i form av bostadhus. Samtliga byggnader förstörs se-

dan av en eldsvåda. Den makrofossila analysen visar att området utgjordes av en lantlig miljö under denna period. Området närmast Motala ström bestod av en näringsrik våtäng där nötkreatur, getter och får kunnat beta. I närområdet har det funnits gödslade åkrar där man bland annat odlat råg. Förutom djurhållning har man också ägnat sig åt metallhantverk.

Fynden i fas 2

Hantverksaktiviteter

Påförda lager (KL 333, 337) vid strandkanten var de lager som bar de tydligaste spåren av de hantverk som bedrivits i kvarteret och i närområdet. Det rör sig om smidesslagg efter smedernas verksamhet (se figur 24).

Från tidigare undersökningar, bland annat i kvarteret Konstantinopel, har det noterats att de äldsta lagren i Norrköping innehåller smidesslagg i form av järnslag. Totalt tillvaratogs 3,5 kilo slag från fas 2 vid undersökningen i kvarteret Gamla Rådstugan.

Figur 24. Exempel på runda sekundärsmidesskällor som hittades i påförda lager KL 333 och 337 vid strandkanten (Fnr 333:9988:4 och 337:10159:2). De har en heterogen sammansättning med inslag av sand och träkol i bottenpartiet. Skala 1:2.

Husgeråd

Keramiken i fas 2 av Mikael Johansson

Den första keramiken i kvarteret Rådstugan dyker upp under fas 2 men fyndmängden är liten, endast 12 skärvor. Mest intressant är två bukbitar av äldre svartgods. De har en gråbrun färg på ytan och är tillverkade av ett hårdbränt gråsvart lergods (Fnr 341:2796:1 och Fnr 336:10090:1) (se figur 25). Båda skärvor saknar dekor men hårdheten i godset och det faktum att de verkar komma från krukor framställda på kavalett pekar mot att de bör tolkas vara av typen östersjökeramik. Övriga keramikfynd från fasen utgörs av nio små skärvor yngre svartgods. Vilken typ av kärl de härrör ifrån är svårt att med säkerhet avgöra, men sannolikt rör det sig om grytor för matlagning (Fnr 200:4134:1 och Fnr 222:7379:1).

Verktyg och redskap

Vid undersökningen hittades två knivar och två brynen i fas 2. Knivarna påträffades i golvlager på bostadshuset grupp 6 som daterats till 1200-talets andra hälft. Den ena kniven var 11 cm lång (Fnr 330:9944:2) och den andra närmare 11,5 cm lång (Fnr 330:9942:1). Den sistnämnda kniven hade rester efter ett skaft av ben eller horn. Båda knivarna hittades centralt i byggnaden.

I avfallslager KL 333 hittades ett bryne av skiffer och i brandlager KL 200 tillhörande bostadshus grupp 7 påträffades ett bryne av sandsten.

Byggnadsdetaljer

Spikar

I fas 2 framkom 10 spikar varav flertalet påträffades i bostadshus grupp 6 och i smedjan grupp 5.

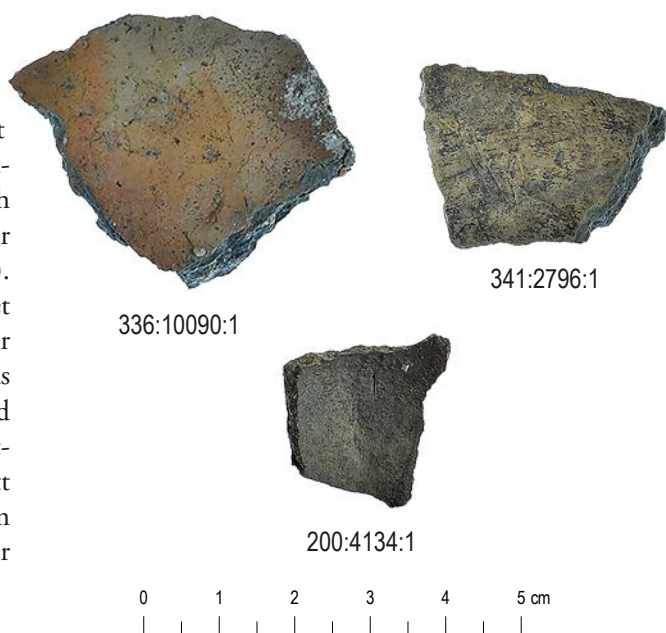
Personliga föremål och spel

Ring

En gjuten ring av koppar (Fnr 200:3784:1) hittades i brandlager KL 200 (se figur 26). Ringen har en diameter på 39 mm och en tjocklek på 4 mm.

Lek och spel

Det enda spåret efter barn i det arkeologiska materialet från undersökningen utgjordes av fyndet av en så kallad astragal (Fnr 333:9989:1) (se figur 27). Den hittades i avfallslager KL 333 strax väster om bostadshus grupp 6. Astragalen var ett genomborrad assymetriskt fotben som kom från får, getter el-

Figur 25. Keramik från fas 2. Två skärvor äldre svartgods, troligen östersjökeramik (Fnr 336:10090:1 och Fnr 341:2796:1), samt en skärva yngre svartgods (Fnr 200:4134:1). Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:1.

Figur 26. Konserverad ring av koppar (Fnr 200:3784:1). Skala 1:1.

Figur 27. En astragal (Fnr 333:9989:1) som hittades i avfallslager KL 333 vid stranden. Astragalen utgjorde del i ett slags medeltida tävningsspel för barn. Skala 1:1.

ler grisar. Under medeltiden var det populärt bland barnen att leka med dessa. Det var en form av tärningsspel där man kastade iväg ett antal astragaler och beroende på hur de landade så fick man olika poäng (se figur 28).

Figur 28. Detaljbild av Pieter Bruegel den äldres målning "Barns lekar" från omkring 1560. Den visar två barn som leker med astragaler.

Djurhållning

De fysiska spåren av djurhållning i form av reella fynd inskränkte sig till en hästkosöm. Den hittades i brandlagret KL 321 i byggnaden grupp 6.

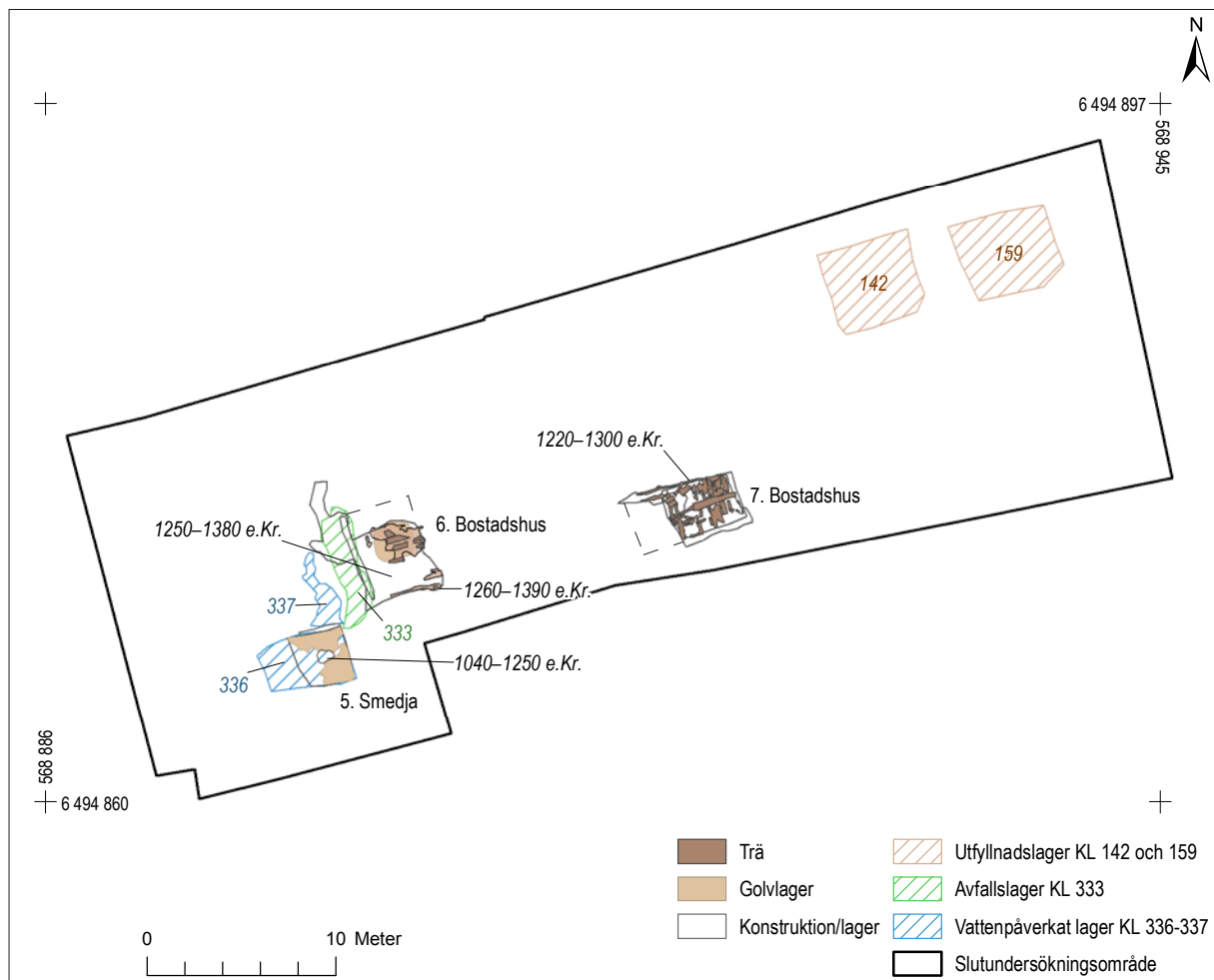
Vapenrustning

Fyra delar till en ringbrynja (Fnr 222:7382:3) hittades i golvlagret i bostadshus grupp 7. Samtliga delar av ringbrynjan var hopvikta och framkom i norra delen av huset. De utgjordes av 4 mm stora järnringar och enligt Martin Markelius (expert på rustningar vid Armemuseum) är ringarna för små för att användas till en ringbrynja för att skydda torson (se figur 29). Sannolikt rör det sig om handskar eller en skyddande ringväv som hängde från hjälmen för att skydda halsen och nacken. Fyndet av ringbrynjan indikerar på att personen som bott i huset tillhört samhällets övre sociala skikt och kan ha varit en le-
dningsskyldig bonde.

Figur 29. Fyra delar till en ringbrynja (Fnr 222:7382:3) som hittades i golvlagret till ett bostadshus (grupp 7) från 1200-talet. Skala 1:2.

Kontexterna i fas 2

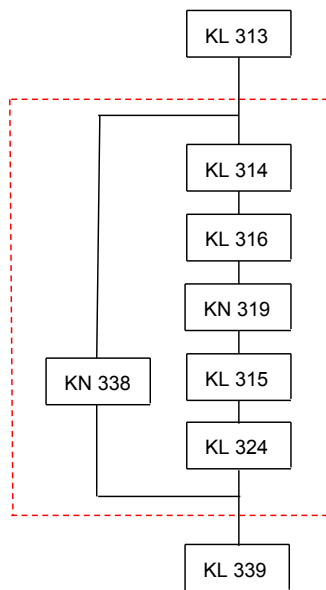

Figur 30. Plan över fas 2. Skala 1:400.

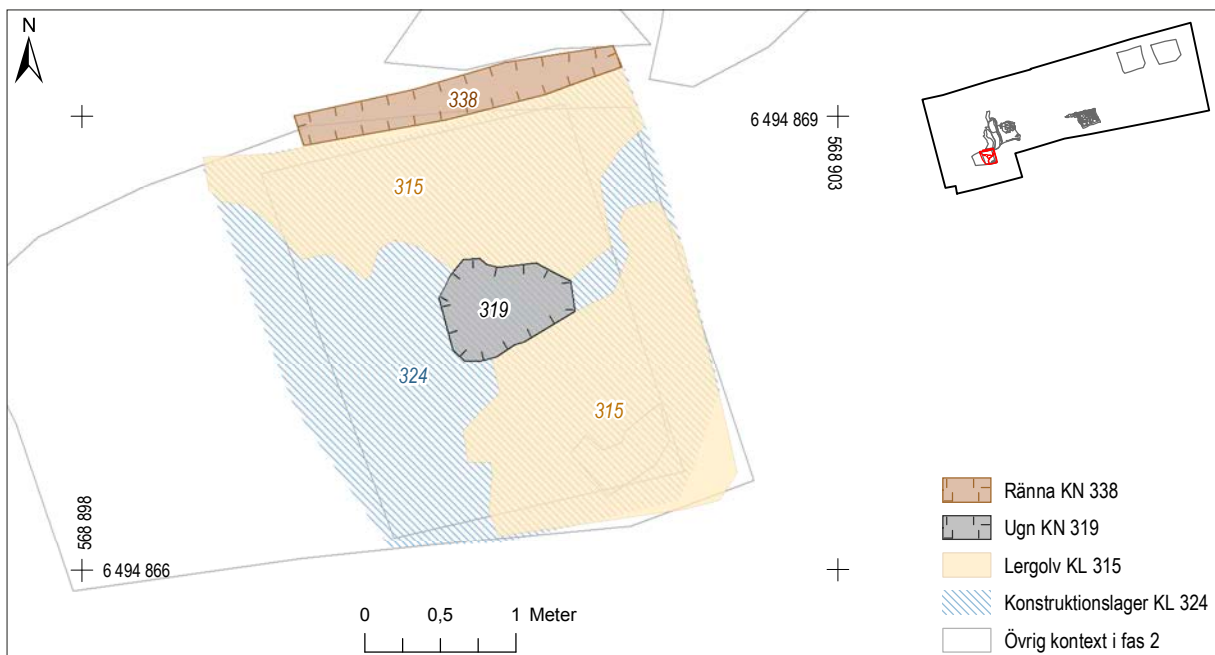
GRUPP 5. SMEDJA

Kontextnummer	Typ
KN 338	Ränna med träsyll
KL 314	Bränd lera
KL 316	Sotlins/ugn
KN 319	Ugn
KL 315	Lergolv
KL 324	Konstruktionslager

Figur 31. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 5.

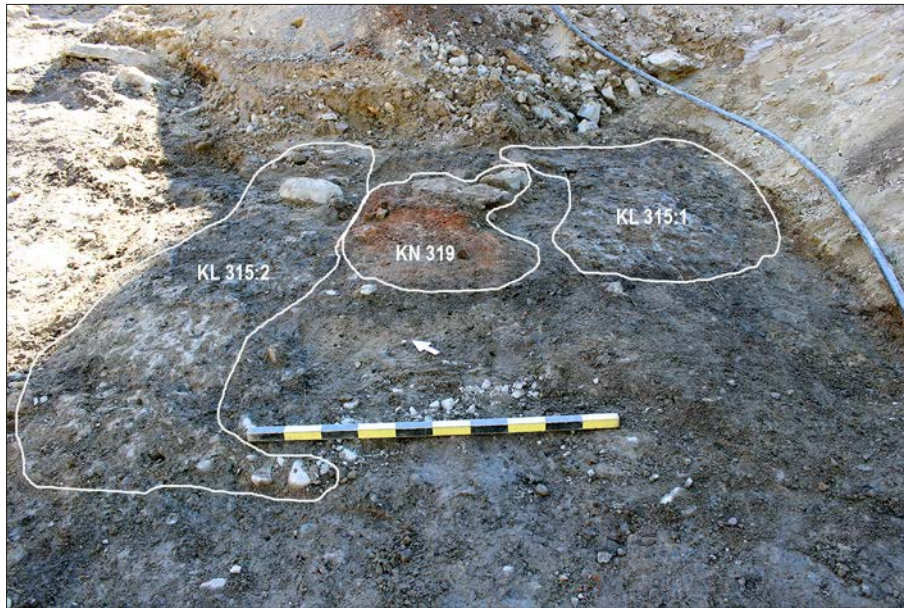
Figur 32. Gruppmatris för grupp 5.

Figur 33. Plan över grupp 5. Skala 1:50.

Beskrivning

I den sydvästligaste delen av undersökningsområdet framkom rester efter en fragmentarisk byggnad (se figur 34). Hela byggnaden kunde inte undersökas då den fortsatte utanför undersökningsytan åt söder och öster. Det som fanns kvar av byggnaden utgjordes av en nedgrävd träsyll orienterad i öst–västlig riktning, ett lergolv, en ugn samt ett konstruktionslager. Syllen var nedlagd i en 0,2 meter djup ränna (KN 338) där endast rester av träsyllens fanns bevarade. Träsyllens var cirka 0,22 meter bred och kunde följas cirka 1,6 meter. Innanför syllens fanns ett 0,08–0,1 meter tjockt golvlager (KL 315) av lera som låg på ett konstruktionslager (KL 324). Golvet hade en största utbredning av 2,8 x 2,9 meter. I mitten av golvlagret fanns en 0,8 x 0,7 meter stor nedgrävning (KN 319) vilken tolkades som botten av en ugnkonstruktion (se figur 35). Nedgrävningen var fylld med bränd lera (KL 314) som var varvat med ett sot och ask lager (KL 316). Tolkningen föranleddes framförallt av fynd av bränd lera i övre delen av nedgrävningen. Lerans form tyder på att det är delar av ugnsväggen som rasat in. Förekomsten av sprutslag och glödskal i golvlagret indikerar att smide utförts i byggnaden. Ett ¹⁴C-prov på sotlinsen i ugnen (KL 316) gav en datering till 1040–1250 (2 sigma 95,4 % sannolikhet).

Figur 34. Fragmentarisk byggnad där endast delar av lergolvet (KL 315), en smidesugn (KN 319) och en förmultnad sylstock (KN 338) fanns bevarat. Byggnaden grupp 5 har tolkats utgöra en smedja. Foto från SV

Figur 35. Ugnen KN 319 framrensad. Foto från S.

Tolkning

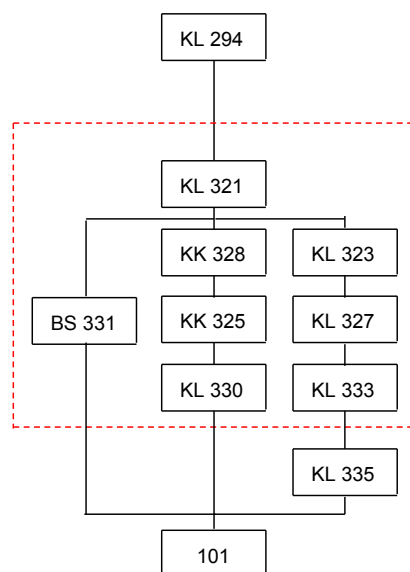
Fragmentarisk byggnad där botten av en smidesugn framkom vilket visar på att man ägnat sig åt metallhantverk. Byggnaden tolkas som en mindre smedja som anläggs vid strandkanten i slutet av 1100-talet. Glödskalen och sprutslaggen i golvlagret härrör troligen från sekundärsmide och uppstår framförallt när de smidda föremålen börjar ta form (Willim & Grandin 2010).

Fynd som kan relateras till metallhantverk utgjordes av en slagg bit och ett möjligt verktyg som hittades i golvlagret KL 315.

GRUPP 6. BOSTADSHUS

Kontextnummer	Typ
KL 321	Brandlager
KK 328	Brandlager (förkolnad plankor)
KK 325	Förkolnade plankor i brandlager
KL 323	Brandlager med avtryck efter träsyll
KL 330	Golv, lera
BS 331	Stolphål (förkolnad stolpe)
KL 327	Konstruktionslager

Figur 36. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 6.

Figur 37. Gruppmatris för grupp 6.

Figur 38. Plan över grupp 6. Skala 1:50

Beskrivning

Kontexten utgörs av fragmentariska lämningar efter en nedbrunnen byggnad i västra delen av undersökningsområdet. Lämningarna låg inom en yta av 4,4 x 5,3 meter och utgjordes av kraftigt förkolnade plankor orienterade i öst–västlig riktning (KK 325, KK 328). Byggnaden fortsatte i söder utanför schaktbegränsningen och södra halvan av huset var bortgrävd i samband med avbaningen (se figur 39).

Plankornas längd varierade mellan 0,45–1,75 meter och de hade en bredd av 0,2–0,3 meter. Tjockleken uppgick till 0,02–0,03 meter. De förkolnade träplankorna (KK 325 och 328) tolkas utgöra en del av ett trägolvtäckning (se figur 40). Plankorna täcktes av ett upp till 0,4 meter tjockt brandlager (KL 321). I sydvästra delen av brandlagret hittades en större ansamling med förkolnade skal- och vetekorn.

Figur 39. Nedbrunnen byggnad (grupp 6) framschaktad i västra delen av undersökningsområdet. Avtryck efter en träsyll syns i bakgrunden. Foto från NÖ.

Figur 40. Rest av ett trägolvtäckning (KK 325) framrensad i boningshus grupp 6. Foto från SÖ.

Till konstruktionen hör även en förkolnad stolpe (BS 331) med en diameter av 0,25 meter och en bevarad höjd av 0,5 meter. På stolpens nordvästra sida fanns ett urtag vilket kan tyda på att byggnaden varit uppfört med skiftesverk. I västra delen av huset framkom ett avtryck efter en träsyll (KL 323) orienterad i nordväst–sydöstlig riktning. Endast nedre delen av syllen avtecknades i underliggande lager och den var 4,6 meter lång och 0,15–0,25 meter bred. Norra delen av syllen var anlagd direkt på ett konstruktionslager (KL 327). I byggnadens norra del framkom ett kompakt golvlager av lera (KL 330) med en tjocklek av 0,07 meter. Vedartsprov från den förkolnade stolpen visar att huset var byggt av tall.

Strax väster om byggnaden framkom ett 6 x 1,4 meter stort lerlager KL 333 uppblandat med bränd lera, huggspån, sand samt fynd av ben och fjäll från fisk. Lagret tolkas som ett avfallslager i anslutning till byggnaden.

Ett ¹⁴C-prov på trästolpen BS 331 gav en datering till 1260–1390 (2 sigma 95,4 % sannolikhet) och ett ¹⁴C-prov från de förkolnade sädeskornen i brandlager KL 321 daterades till 1250–1380 (2 sigma 95,4 % sannolikhet).

Tolkning

Byggnaden har utgjorts av ett bostadshus där eldstaden sannolikt varit belägen i södra delen av byggnaden. Tolkningen stöds av fynden av förkolnade sä-

Figur 41. I brandlagret från det hus (grupp 6) som brann ner mellan 1250–1380 hittades denna ansamling av skal- och vetekorn.

deskorn som hittades i brandlager KL 321 sydvästra hörn (se figur 41). Sädeskornen visar på att huset haft en köksdel där man tillredd olika maträtter baserade på korn (80 %) och vete (20 %). Skalkorn användes till ojästa bröd, gröt, palt och gryntillverkning och vete användes i huvudsak till jästa bröd. Vete var framförallt populärt hos de lite finare klasserna i samhället under den här perioden (se bilaga 1).

Byggnaden anläggs i mitten av 1200-talet och brinner ned i samband med en kraftig eldsvåda i början av 1300-talet. Möjligen har huset varit byggt i skiftesverksteknik.

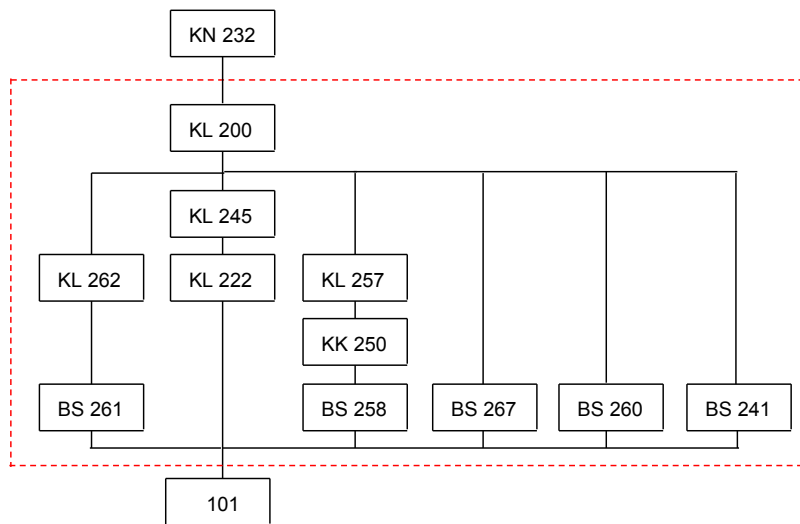
Samtida lager/anläggningar

KL 333 och KL 335.

GRUPP 7. BOSTADSHUS

Kontextnummer	Typ
KL 200	Brandlager med förkolnade plankor (vägg, syll)
KL 222	Brandlager med förkolnade plankor (golv)
BS 258	Stolphål (förkolnad stolpe)
BS 261	Stolphål (förkolnad stolpe)
BS 267	Stolphål
BS 260	Stolphål
BS 241	Stolphål (förkolnad stolpe)
KL 245	Golvlager (lera)

Figur 42. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 7.

Figur 43. Gruppmatris över grupp 7.

Figur 45. Rester efter ett förkolnat trägolv KL 222 framrensad i en byggnad som dateras till 1200-talet. Till höger i bild visas den 1600-tals källare som skär trähusets västra gavel. Foto från NÖ.

Figur 46. Rest av en nedfallen vägg som framkom i västra delen av huset grupp 7. Den ena stocken har ett urtag bevarad vilket tyder på att byggnaden varit rest i skiftesverk teknik. Foto från N.

täcktes av ett brandlager som var upp till 0,18 meter tjockt (KL 200).

Innanför syllen och under brandlager KL 200 framkom rester av ett förkolnat trägolv (KL 222). Golvet utgjordes av ca 0,16–0,2 meter breda och 0,5–1 meter långa brädor lagda i nord-sydlig riktning. Plankorna låg dikt an emot en underliggare som var orienterad i öst-västlig riktning. På golvets nordöstra del fanns ett 0,05–0,08 meter tjockt avsatt lerlager (KL 245) och i sydvästra hörnet framkom en ansamling med näver.

Ett ^{14}C -prov på en förkolnad stolpe (BS 241) i byggnaden gav en datering till 1220–1300 (2 sigma 95,4 % sannolikhet).

Tolkning

Byggnaden har använts som ett bostadshus som anläggs under första halvan av 1200-talet och totalförstörts vid en eldsvåda i slutet av 1200-talet/tidigt 1300-tal. Antagandet att det rör sig om ett bostadshus baseras bland annat på fyndet av en vridkvarn (Fnr 200:6344:1) i brandlager KL 200. (se figur 47). Fyndet av en vridkvarn tyder på att man tillrett mat

Figur 47. Underliggare till en vridkvarn av sandsten (Fnr 200:6344:1) som vilade i brandlager KL 200. Strax bakom skalstocken syns rester efter husets träsyll. Foto från Ö.

i byggnaden och spisen har förmodligen varit placerad i västra delen av huset.

Huset utgjordes av en stolpburen byggnad som uppförts med skiftesverk där väggarna varit takbärande. Den brand som ödelade byggnaden har varit häftig och förmodligen kommit mycket överraskande. För detta talar det faktum att husets innevånare inte tycks ha hunnit tömma byggnaden och rädda bohaget då det i brandlagret framkom en hel del hushållsgeråd, redskap och vapenutrustning. Bland annat hittades en yxa (Fnr 200:4136:1) (se figur 48), fyra delar av en ringbrynja/ringväv (Fnr 222:7383:3) samt ett bryne av sandsten (Fnr 200:4135:1). Yxan mäter 20 cm och nackens höjd är 8 cm. I skafthålet sitter en kraftig spik, som troligen slagits genom yxskaftet. Skafthålet har fortfarande rester av träskafvet kvar. Yxan hörde säkerligen till grundutrustningen i ett medeltida hushåll.

Keramikmaterialet utgjordes av 9 stycken skärivor yngre svartgods (Fnr 200:4134:1 och 222:7379:1) som dateras till 1200–1450. Sannolikt härrör skärivorna till grytor för matlagning.

Figur 48. En yxa (Fnr 200:4136:1) som hittades i huset grupp 7. Yxan från den nedbrunna byggnaden mäter 20 cm och i skafthålet syns den spik man slagit genom yxskaftet. Skala 1:2.

Fas 3. Ca 1300–1450

Historisk bakgrund

Som tidigare nämnts så antyder ordet -köping i namnet på att orten fungerade som handelsplats under tidig medeltid, även om vi inte kan läsa om det förrän år 1442 i ett privilegiebrev utfärdat av kung Kristofer av Bayern. Med anledning av laxfisket och kvarnrörelsen var både kyrkan och kronan, liksom de rika stormännen intresserade av Norrköping redan under medeltidens första hälft.

Under 1300-talet styrdes Norrköping, liksom hela Östergötland, av kungens ombud från slottet Stegeborg i Slätbaken. Norrköping blev stad i början av 1300-talet och den äldsta privilegiehandling, som bevarats till våra dagar, är ett brev utfärdat av kung Albrekt av Mecklenburg år 1384.

Under 1400-talet bodde folk i Norrköping främst i området runt det nuvarande Gamla torget och de två kyrkorna. Befolkningen ökade sakta och de byggda delarna av stadsområdet förtätades. En viss expansion skedde även norr om strömmen. I det område som senare kom att kallas Nordan kvarteret, dvs området väster om den nuvarande Järnbron.

I början av 1400-talet omnämns för första gången S:t Johannes kyrka, landskyrkan (nuvarande Hörsalen). Denna kyrka anses vara äldre än stadskyrkan, S:t Olai. Båda kyrkorna tillhör sannolikt medeltidens första hälft. S:t Johannes kan ha uppförts redan under 1100-talet. Förutom dessa kyrkor fanns ett kapell med begravningsplats på norra sidan av strömmen. Kapellet var tillägnat Sankta Gertrud, de sjöfarandes skyddshelgon. De viktigaste näringarna var fortfarande boskapsskötsel och spannmålsodling, samt fiske och kvarnrörelse. Handeln blev dock allt viktigare. På 1440-talet fick stadens borgare rätt att hålla torgdag en gång i veckan, samt en årlig marknad den 25:e januari. Söderköping dominerade dock fortfarande utrikeshandeln. Antalet hantverkare i staden ökade troligen betydligt under detta århundrade, även om skriftliga dokument om den yrkesgruppen inte är särskilt många.

De som styrde Norrköping intresserade sig i första hand för laxfisket och kvarnningen. Ett flertal av

fiskelägena och kvarnarna ägdes helt eller delvis av kyrkan. De övriga kontrollerades av kronan och mäktiga stormän samt av stadens rikaste borgare

Kronans intressen bevakades under 1400-talet från Ringstadholm, som var centrum i ett fögderi, som omfattade häraderna runt Norrköping. Ringstadholm var en borg, som låg på en holme i Motala ström ca 3 km uppströms Norrköping. Borgen uppfördes troligen i början av 1300-talet och tillhörde under detta århundrade flera kända stormän, bland annat Bo Jonsson Grip. Vid början av 1400-talet övergick borgen i kronans ägo. År 1470 raserades anläggningen och därmed upphörde Ringstadholms fögderi (Broberg 1984).

Den lantliga miljön består till stor del under 1300-talet och den arkeobotaniska analysen visar att det odlats skalkorn, råg och bröd/kubbvete i området. Fynden av slagg från den här perioden visar på att man fortsatt ägnat sig åt metallhantverk i närområdet. Under den här fasen sker större utfyllnader i slänten mot Motala ström för att jämna ut branten och vinna mer mark. Man förde även på jordmassor för att motverka de periodiska översvämningar som kunde iakttas i utfyllnadslagren. För att förhindra att massorna spolades bort anlades en strandskoning mot strömmen. Under 1400-talet gräver man en större grustäkt i östra delen av kvarteret.

Fynden i fas 3

Hantverksaktiviteter

En majoritet av fynden i fasen påträffades i de massor som använts vid utfyllnaderna i strandlinjen. De spår efter hantverk som framkom i fas 3 är av samma karaktär som de som iakttogs i fas 2, det vill säga metallhantverk, om än i större omfattning.

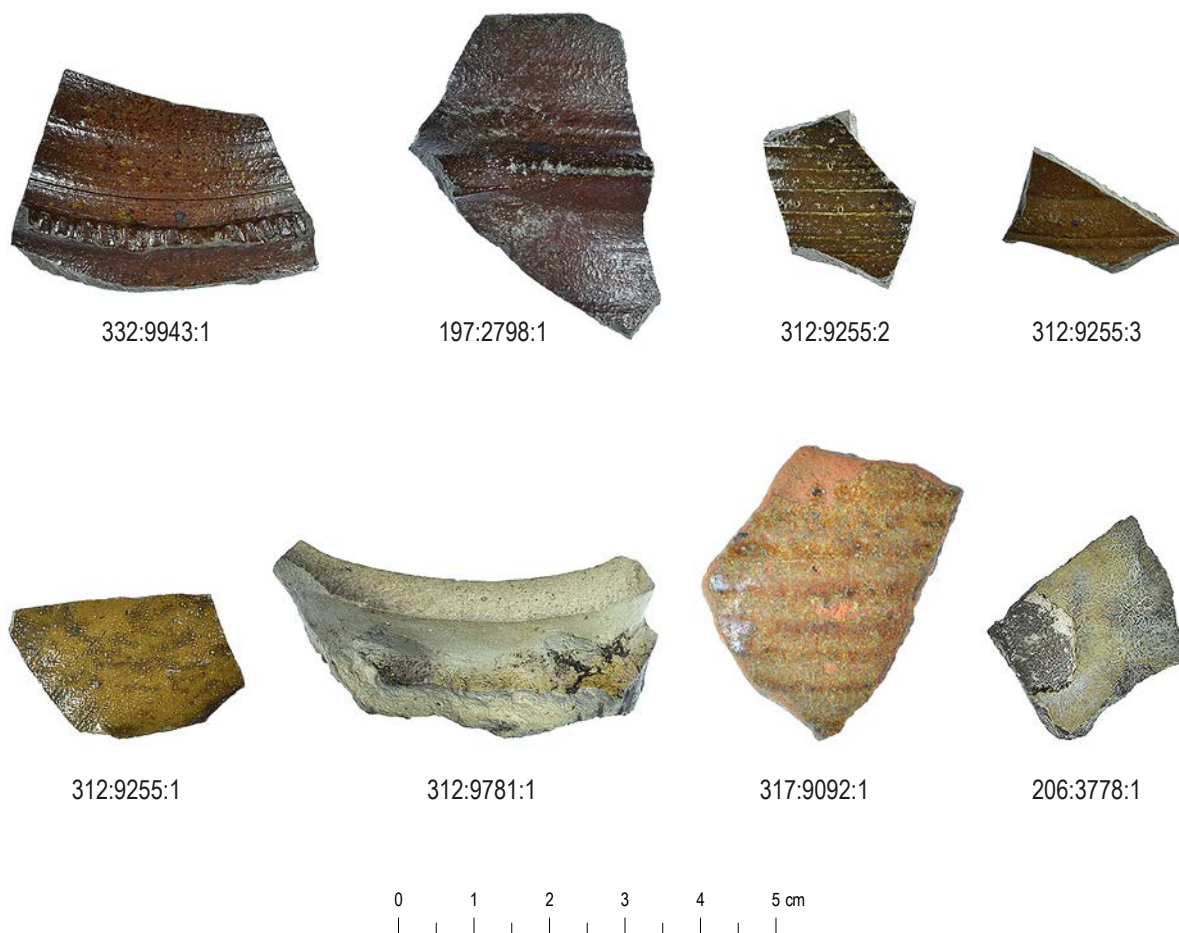
Drygt 13,5 kilo slagg tillvaratogs i utfyllnadslager KL 312, 188 och 197. Slaggen består till största delen av skällor där ovanytan är genomsintrad och har en närmast glasartad yta och en konvex sandig eller grusig botten. All slagg ser ut att vara resultatet av en likartad process och faller in under kategorin sekundärsmidesslagg vilken bildas vid tillverkningen av föremål (Forenius, Andersson & Grandin 2007:40). Slaggen visar på att man ägnat sig åt metallhantverk i området.

Husgeråd

Keramiken i fas 3 av Mikael Johansson

Det keramiska fyndmaterialet från fas 3 är liksom från tidigare fas 2 ganska litet, totalt 8 skärvor är hittade i fas 3. Men trots detta kan man i keramiken från de båda faserna se en förändring av kärtyper och kärifunktioner. Keramiken i fas 2 hör ihop med traditionell kökshantering och matlagning medan fynden från fas 3 enbart utgörs av delar till bordskärl. Vad vi sannolikt kan se i dessa skärvor är att en socialt utvecklad bordskultur nu tar sin plats i hushållet. En bordskultur där bland annat servering och intag av drycker ur specifikt utformade kärl ingår som en viktig del.

Bland bordskärlen finns fragment av två serveringskannor i äldre rödgods. Den ena med en bruntonad blyglasyr (Fnr 317:9092:1) och den andra med en pålagd dekor av vit lera (se figur 49). Den sistnämnda skärvan är dock svårt brandskadad (Fnr 206:3778:1). Övriga keramikskärvor kommer från varierande typer av dryckeskrus i stengods, tillverkade på olika platser i Tyskland. Ett grått krus utan dekor är sannolikt framställt i Siegburg (Fnr 312:9781:1). De flesta av de andra kärlen är försedda med rödbrun utvändig engobe, dvs kärlen har doppats i en flytande lervälling som fastnat på deras yta ungefär som en målarfärg. Ett av krusen har också dekorerats med en rullstämpel och det är möjligen tillverkat i Langerwehe (Fnr 332:9943:1).

Figur 49. Stengods och äldre rödgods från fas 3. Övre raden fyra skärvor stengods med engobe, skärvan längst till vänster med rullstämpeldekor möjligen från ett krus tillverkat i Langerwehe (Fnr 332:9943:1). Fyndnummer 312:9781:1 i nedre raden ett bottenfragment av ett krus från Siegburg. Skärvorna längst till höger i nedre raden från blyglaserade serveringskannor (Fnr 317:9092:1 och Fnr 206:3778:1). Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:1.

Köttkrok

En korroderad köttkrok (Fnr 318:9089:2) hittades i utfyllnadslager KL 318 (se figur 50). Köttkroken var 18 cm lång och 2 cm bredd och utgjordes av en långsmal järnten där ena änden böjts i 90 grader. Ytterligare en ten har smitts samman vid den böjda änden och änden på denna är också böjd. Under medeltiden var köttkroken ett vanligt köksredskap som användes för att fiska upp köttbitar ur grytor.

Verktyg och redskap

Fynd av verktyg och redskap i utfyllnadslager KL 312 utgjordes av två stycken brynen, en kniv samt en möjlig mejsel. Brynena var av såväl sandsten som skiffer och var 5–5,5 cm långa och 1,1–2,7 cm breda. Bladet på kniven mätte 9,5 cm och handtaget hade rester efter trä. Vidare påträffades ett korrode-

rad verktyg (Fnr 312:9780:8) i det här lagret som var 20 cm långt och böjt i ena änden (se figur 51). Föremålet kan ha använts som en mejsel i samband med träbearbetning.

Byggnadsdetaljer

Fynd som kan relateras till byggnadsdetaljer från den här fasen var fåtaliga och de som påträffades kom från återfyllnadsmassorna till grustäkten KN 198. De utgjordes av tegelstenar, beslag, taktegel och spikar.

I återfyllnadslager KL 188 hittades ett ca 9 x 12 cm stort och 2 cm tjockt fragment av en röd kalksten (Fnr 188:2801:4). Den har en slät undersida och något ojämn ovansida. Kalkstensfragmentet är troligen del av en stenplatta.

Figur 50. En så kallad köttkrok (Fnr 318:9089:2) som hittades vid strandkanten i utfyllnadslager KL 318. Köttkroken var under medeltiden ett vanligt matlagningsredskap som användes för att fiska upp köttbitar ur grytor. Skala 1:1.

Figur 51. Ett verktyg (Fnr 312:9780:8) som var 20 cm långt och böjt i ena änden. Kan möjligen vara en mejsel som användes i samband med träbearbetning. Skala 1:2.

Kontexterna i fas 3

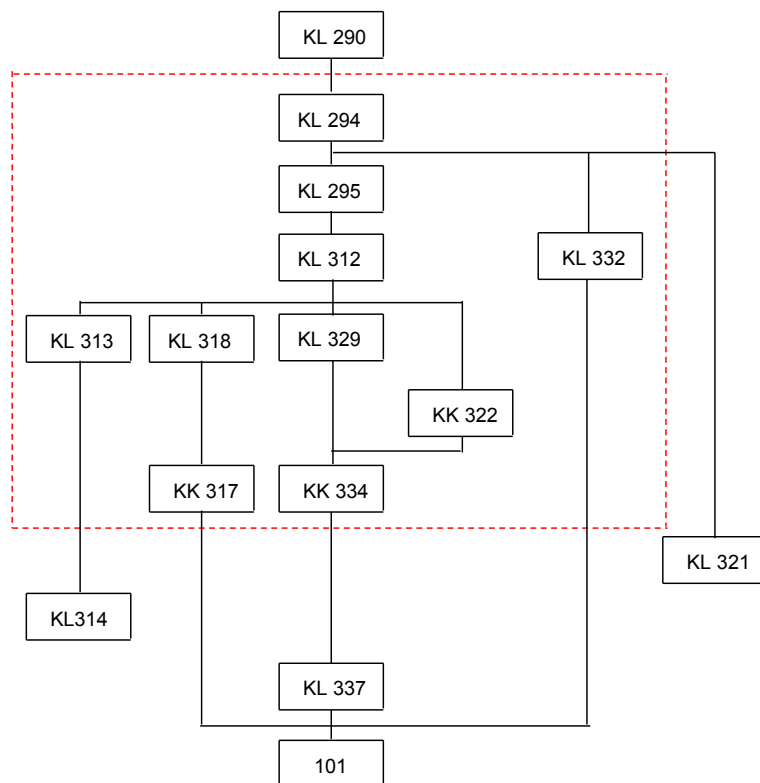

Figur 52. Plan över fas 3. Skala 1:400.

GRUPP 8. STRANDSKONING.

Kontextnummer	Typ
KL 294	Utfyllnadslager
KL 295	Utfyllnadslager
KL 312	Utfyllnadslager
KL 313	Utfyllnadslager
KK 317	Strandskoning
KL 318	Utfyllnadslager
KK 322	Strandskoning
KL 329	Utfyllnadslager
KL 332	Utfyllnadslager
KK 334	Strandskoning

Figur 53. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 8.

Figur 54. Gruppmatris över grupp 8.

Figur 55. Plan över grupp 8. Skala 1:100

Beskrivning

I västra delen av undersökningsområdet framkom ett stråk med 0,2–0,6 meter stora skarpkantiga och rundade stenar uppblandat med grus och lera (se figur 56). Stenpackningen (KK 317, 322, 334) som var mellan 0,25–0,8 meter hög har förmodligen fungerat som strandskoning mot Motala ström. Strandskoningen överlagrades av upp till 1,25 meter tjocka utfyllnadsmassor (KL 294, 295, 312, 313, 318, 329, 332). Utfyllningarna i slänten mot Motala

ström bestod av sandig grus varvat med sten, silt och organiskt material. I öster täcktes byggnad (grupp 6) av utfyllnadslager KL 294 och KL 332. Smedjan (grupp 5) överlagrades av utfyllnadslager KL 312.

Tolkning

Strandskoningen anlades i syfte att skydda stränderna mot erosion samt för att förhindra att utfyllnadsmassorna spolades bort. Strandskoningen inom undersökningsytan tycks ha tillkommit under

Figur 56. Strandskoning KK 334 framrensad. Foto från NV.

1300-talet. Keramiken som hittades i utfyllnadsmassorna utgjordes av äldre rödgods och stengods som dateras till mellan 1250–1400-talet. Stratigrafiskt täckte utfyllnadsmassorna en äldre bebyggelse

(grupp 5 och 6) som dateras till 1100–1200-tal samt överlagrades av byggnad från 1500-talet (grupp 13).

Utfyllnadslagren var delvis vattenavsatta kulturpåverkade lager i en strandmiljö som periodvis hade översvämmats. Ett sådant lager var KL 312, 0,1–0,4 meter tjockt, som bestod av sand varvat med organiskt material och grus. Lagret täckte hela västra delen av undersökningsytan (Se figur 57).

Den makrofossila analysen av utfyllnaderna bekräftade att det rörde sig om ett strandnära läge med en näringsrik och fuktig miljö. Utöver olika starrarter hade det vuxit smörblommor, vass och tiggarranunkel vid stranden. Den senare breder snabbt ut sig som pionjärväxt på näringsrika, fuktiga lite dyiga marklager och bildar stora rotmattor som hjälpte till att hålla utfyllnadsmassorna på plats. Förekomsten av tiggarranunkel tyder på att man lät den bilda rotmattor över en eller ett par växtsäsonger innan man fortsatte att fylla ut fuktiga områden för att på så vis få en naturlig armering av utfyllnadsmaterialet. Växtligheten hade gynnats av att hushållsavfall hade slängts vid stranden men även av förekomsten av gödsel som kan ha kommit från djur som betat utmed stranden.

Dateringen av fyndmaterialet i utfyllnadslagren samt dess stratigrafiska placering mellan två bebyggelsefaser tyder på att det går lång tid mellan de första utfyllnaderna och tills ny bebyggelse anläggs.

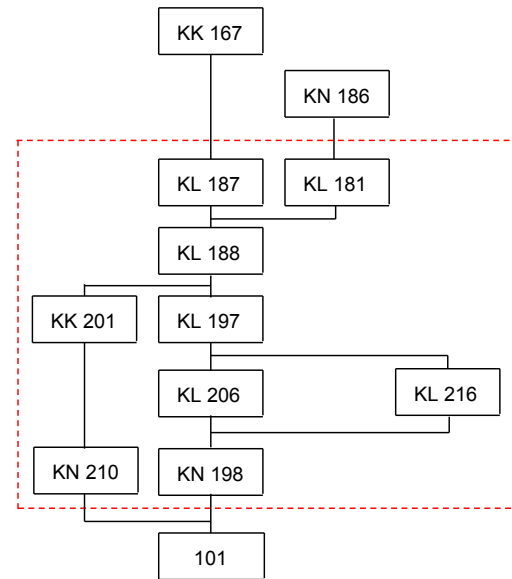
Figur 57. Utfyllnadslager KL 312 framschaktad. Lagret täckte hela västra delen av undersökningsytan. I schaktväggen kan man se utfyllnadslager KL 294 som var upp till 0,7 meter tjockt och utgjordes av sandig grus. Foto från S.

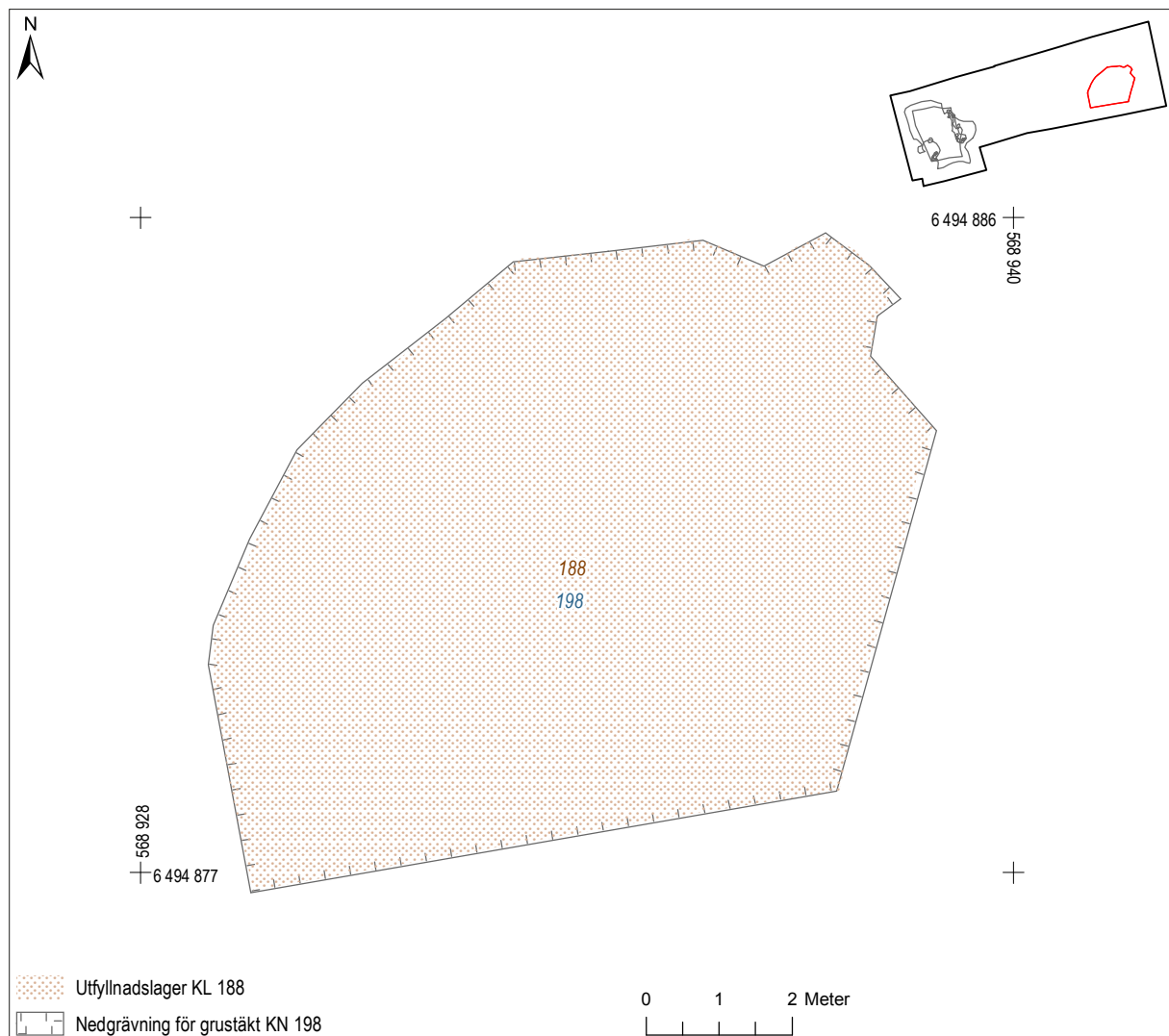
GRUPP 9. GRUSTÄKT

Kontextnummer	Typ
KL 181	Utfyllnadslager
KL 187	Utfyllnadslager
KL 188	Utfyllnadslager
KL 197	Utfyllnadslager
KK 201	Utfyllnadslager
KL 206	Utfyllnadslager
KL 216	Utfyllnadslager
KN 210	Del av KN 198
KN 198	Nedgrävning för grustäkt

Figur 58. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 9.

Figur 59. Gruppmatris över grupp 9.

Figur 60. Plan över grupp 9. Skala 1:100

Beskrivning

En 12 x 8,5 meter stor grustäkt (KN 198) framkom i östra delen av undersökningsområdet (se figur 61). Gropen var upp till 1 meter djup och fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen. Täkten var återfylld med 0,1–0,4 meter stora stenar uppblandat med mörkbrun sandig silt och enstaka tegelbitar, bränd lera och träkol. Täkten var grävd genom undergrunden som bestod av sandig grus och överlagrades av yngre bebyggelse som dateras till 1500-talet (grupp 10 och 11) (se figur 62).

Tolkning

Grustäkt som grävs i samband med markberedningar i området under första halvan av 1400-talet. En skärva tidig stengods med engobe som dateras till 1300-talet hittades i utfyllnadslager KL 197.

Figur 61. Grustäkt KN 198 schaktas fram. I förgrunden visas en källargrund (grupp 10) från andra halvan av 1500-talet. Källaren skär täktens SÖ del. Foto från Ö.

Figur 62. Grustäkten KN 198 slutundersökt.

Fas 4. Ca 1450–1655

Historisk bakgrund – Norrköping

Under en stor del av 1500-talet behöll Norrköping sin medeltida karaktär med fiske, kvarnar och åkerbruk som de dominerande näringarna. Handel och hantverk bedrevs i liten skala i början av seklet och Söderköping var länge den ledande hamn- och handelsstaden.

Vid 1500-talets mitt började dock Norrköping sakta expandera och handeln, samt sjöfarten tog fart. Norrköping var en hamnstad och Gustav Vasa ville koncentrera handeln, främst utrikeshandeln till hamnstäderna. Bergsbruket runt Norrköping expanderade starkt och staden blev utseppningshamn för järn, speciellt från Finspång. Åkerbruket förbättrades och gjordes effektivare och man kunde börja exportera jordbruksprodukter.

Uppskattningsvis bodde ca 700 personer i staden och bebyggelsen var framför allt koncentrerad till Strand- och Dalskvarteren. Husen var nästan uteslutande byggda i trä. Förvaltning och rättskipning sköttes av borgmästare och råd.

Under Gustav Vasas sista år uppfördes en kungsgård vid nuvarande Tyska torget i Norrköping. Den skulle fungera som ett mönsterjordbruk och till gården hörde stora jordar, fiskevatten och kvarnar. Reformationen medförde stora förändringar i staden. Den lutherska läran skulle ersätta den katolska, vilket bland annat innebar att kungen blev överhuvud för kyrkan. En stor del av de egendomar och ekonomiska intressen som olika kloster och kyrkor haft i staden övergick nu till kronan (Helmfrid 1965).

1567 anfölls Norrköping av danskarna vilket slutade med att större delen av staden, söder om Strömmen blev nedbränd. Johan III ville att Norrköping skulle återuppbyggas med raka, breda gator och med rektangulära kvarter. Dessa planer förverkligades dock inte vid detta tillfälle, utan staden byggdes åter upp efter gammalt mönster. Under 1580-talet lät Johan III bygga ett slott i staden på samma plats som Gustav Vasas kungsgård, vilket kom att heta Norrköpingshus.

Norrköping expanderade starkt under sista delen av 1500-talet, men det var inte bara högkonjunkturer som präglade denna tid. Perioder av svåra missväxtår och hungersnöd drabbade staden och till detta kom det maktpolitiska och religiösa förvecklingar som utspelades i stadens omnejd.

Norrköping kännetecknas under 1600-talet av industriell expansion, kraftig befolkningstillväxt, ökad handel och sjöfart. I början av århundradet utsåg hertig Johan Norrköping till residensstad i hertigdömet Östergötland. Han lät upprätta en stadsplan för Saltängen med ett modernt, rätlinjigt gatusystem och påbörjade uppförandet av Johannisborgs slott.

1627 anlände Louis de Geer till Norrköping. Han var en rik affärsman från Holland som kom att få stor betydelse för Norrköping och dess utveckling. Det som lockade honom hit var främst järnets goda kvalitet från bergslagen norr om staden, samt möjligheterna att göra goda vapenaffärer. Norrköping hade också en bra hamn för varuexport. De Geer startade och övertog en mängd industrier i olika branscher.

Till alla dessa industrier behövdes arbetskraft. Kunniga arbetare kallades in från utlandet, mest valloner och tyskar. Invandringen var stor, uppemot 20% av stadens invånare var utlänningar vid seklets mitt. Befolkningen ökade snabbt och uppgick till ca 6000.

Norrköping hade blivit en industristad. Handeln och sjöfarten var livlig och många båtar gick till utländska hamnar. Textilindustrin började sakta att ta fart och hantverket ökade i snabb takt. Norrköping var i mitten av seklet, i storleksordningen, Sveriges andra stad (Broberg 1984).

Fasen omfattar den äldsta kvartersbildningen och nu framträder en mer fastlagd tomtstruktur med hus och källare. I början av 1600-talet låg stadens rådhus i kvarteret. I samband med den stora stadsbranden 1655 eldhärjas hela kvarteret och bebyggelsen brändes ned.

Fynden i fas 4

Husgeråd

Keramiken i fas 4 av Mikael Johansson

Keramikmaterialet från fas 4 kommer från en tidsperiod på över 200 år och materialet är således till sin sammansättning varierat och innehåller både köks- och bordskärl. Totalt 132 skärvor är tillvaratagna från fasen. Till bordskärl kan man räkna de fajanskrus med blå dekor som finns bland fynden, det rör sig om en bit av en hänkel samt ett mynning- och halsfragment (Fnr 230:5732:1 och Fnr 298:8784:5). Det förekommer även olika typer av serverings- och dryckeskärl av stengods varav de äldsta utgörs av gråvita krus från Siegburg av senmedeltida typ. Från 1500-talets andra hälft kommer ett fragment av en reliefdekorerad Schnelle, ett högt cylinderformat krus även det tillverkat i Siegburg (Fnr 121:3947:2). Även reliefdekorerade krus från Raeren och Westervald finns bland fynden.

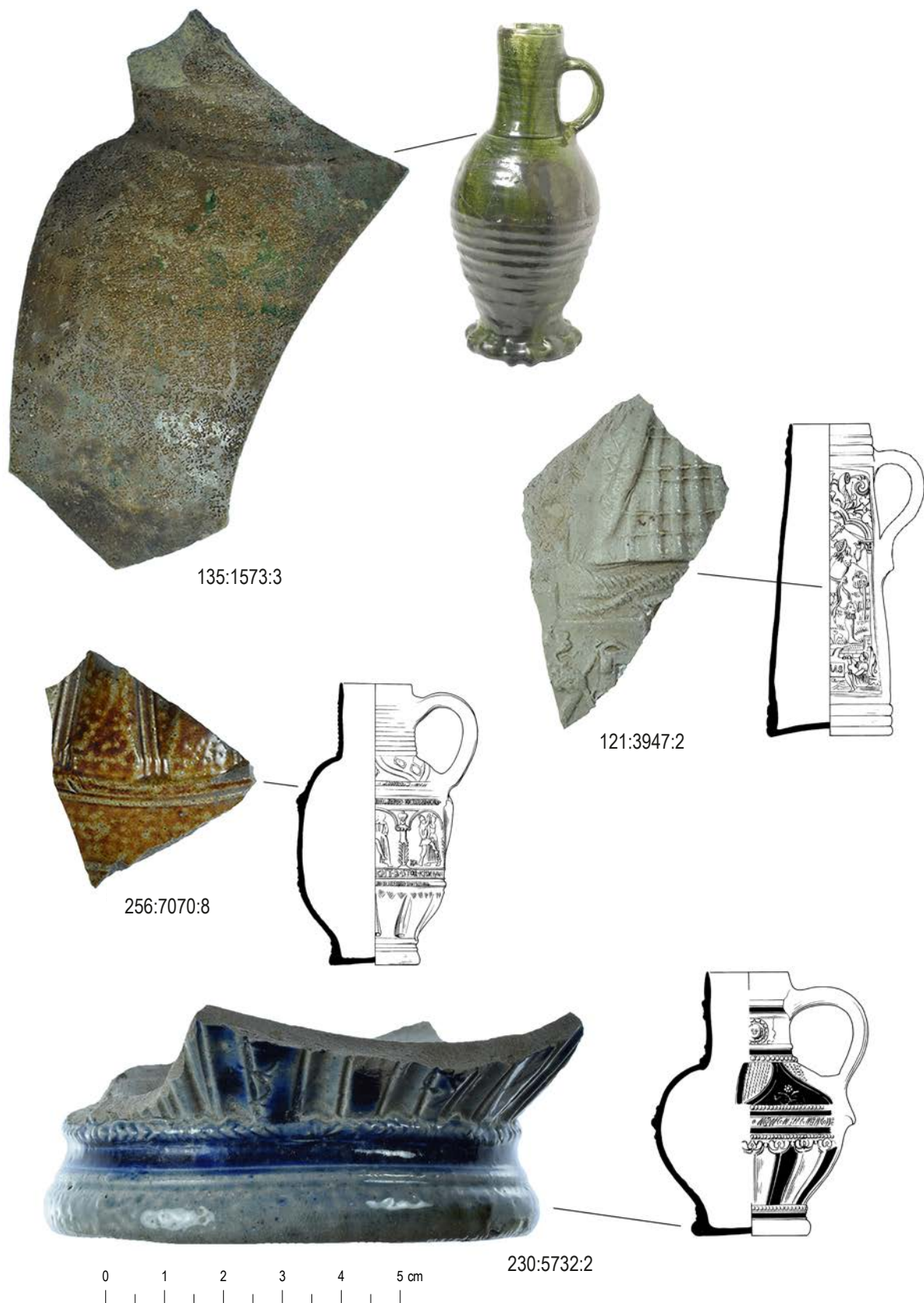
Ett ovanligt fynd är ett bukfragment av ett stengodskrus från Siegburg med utvändigt grön blyglasyr (Fnr 135:1573:3). Stengodskärl kan nämligen inte blyglaseras i samband med själva tillverkningen eftersom den höga ugnstemperatur som krävs gör att en sådan glasyr förstörs. Kruset är ett exempel på en intressant form av förädling av stengods som utfördes i Nederländerna under 1400-talet, och troligen en bit in i 1500-talet. Det krukmakarna där gjorde var att de applicerade en grönfärgad blyglasyr på stengodskärl från Siegburg och brände dem i en keramikugn igen, men i en temperatur helt anpassad efter glasynen (se figur 63).

Den största keramikgruppen i fas 4 utgörs av yngre rödgods, i mängd nästan 80% av fyndmaterialet. Gruppen innehåller såväl bordskärl som fat och skålar, som trebensgrytor och trebenspannor för matlagning. Den breda dateringen av fasen möjlig-

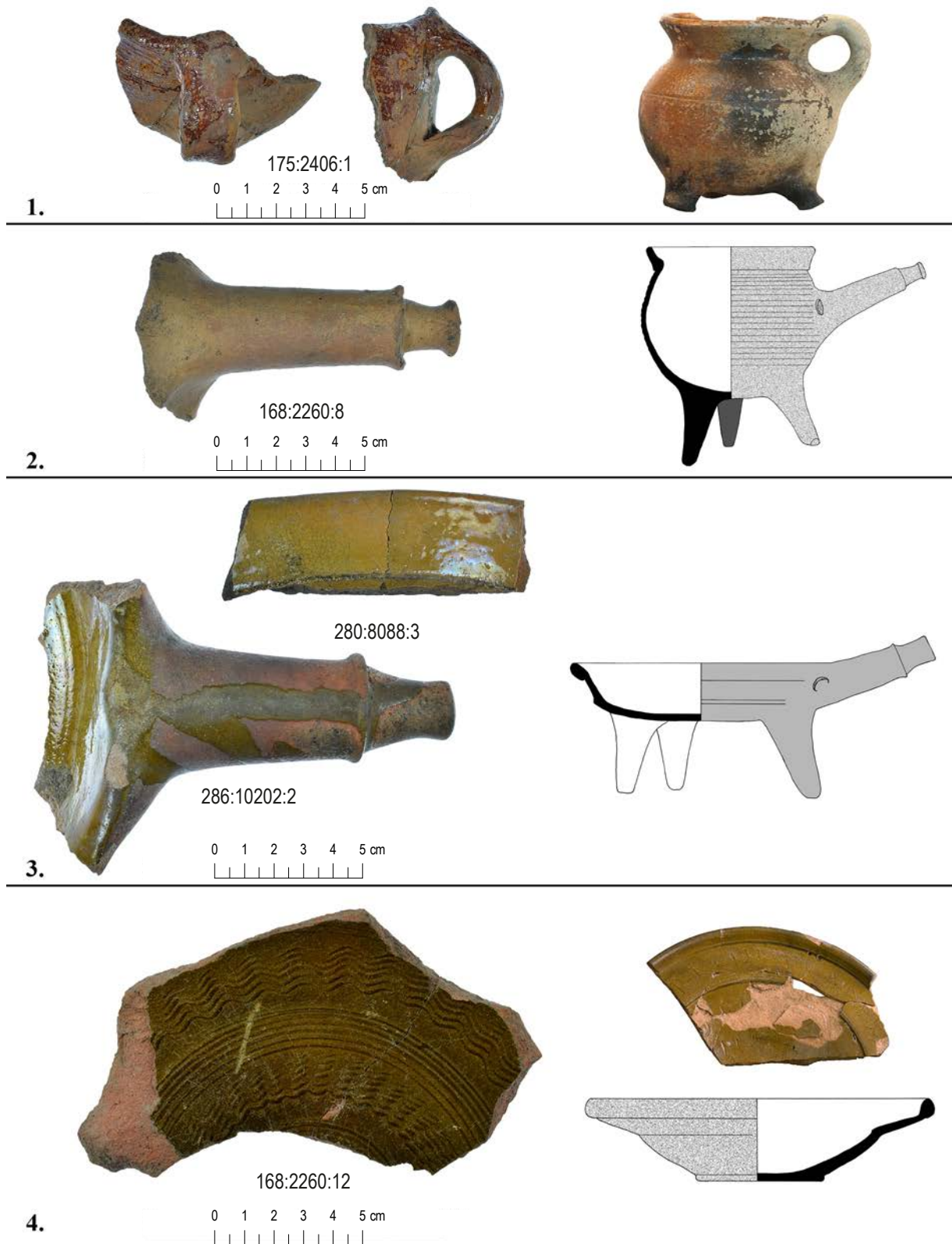
gör dock inte att en kronologisk studie görs av hur dessa kärl förändrats från senmedeltiden och fram in i 1600-talet. Vissa kärlformer i fyndmaterialet kan dock jämföras med daterade arkeologiska fynd från andra platser och det kan vara intressant att lyfta fram några av dessa kärlformer. Till den tidigare delen av fasen, ca 1450–1550 hör delarna av en liten trebensgryta med en hänkel (Fnr 175:2406:1). Karakteristiska kärlformer för 1500-talet är trebensgrytor och trebenspannor med avsmalnade rörskaft (Fnr 168:2260:8 och Fnr 286:10202:2), stora odekorerade fat (Fnr 280:8088:5) och fat med inristade vågmönster (Fnr 168:2260:12) (se figur 64). Jämförelsematerial till den ovannämnda 1500-talskeramiken finns bland annat i Stockholm (se Johansson 2006).

En stor del av det yngre rödgodset är av inhemsk och förmodligen lokal produktion men det finns även en del keramik från andra länder. Sju skärvor har noterats kunna vara från kärl tillverkade i Nederländerna. Av tyskt ursprung är möjligen delarna av trebenspanna med en grönfärgad blyglasyr över en heltäckande engobe av vitlera, engoben finns såväl invändigt som utvändigt (Fnr 168:2260:13) (se figur 65). Även importerade kärl i yngre vitgods förekommer och bland dessa finns skålar av en typ som tidigare hittats på flera i Norrköping, exempelvis i kvarteren Stenhuset, Ruddammen, Laxen och Gubben (Johansson 2011, s. 43, figur 58; Johansson 2012, s. 102; Johansson 2013, s. 48; Johansson 2014, s. 55).

Intressant att också notera är att det bland fynden finns tre skärvor från krukor tillverkade i Polen/Böhmenområdet. Krukor av denna typ är i omlopp i länder kring Östersjön från 1500-talets mitt och en bit in i 1600-talet (Johansson 2006, s. 88f; Nikkanen 1988, s. 64f, fig. 8; Russow 2006, s. 104f; Starski 2013).

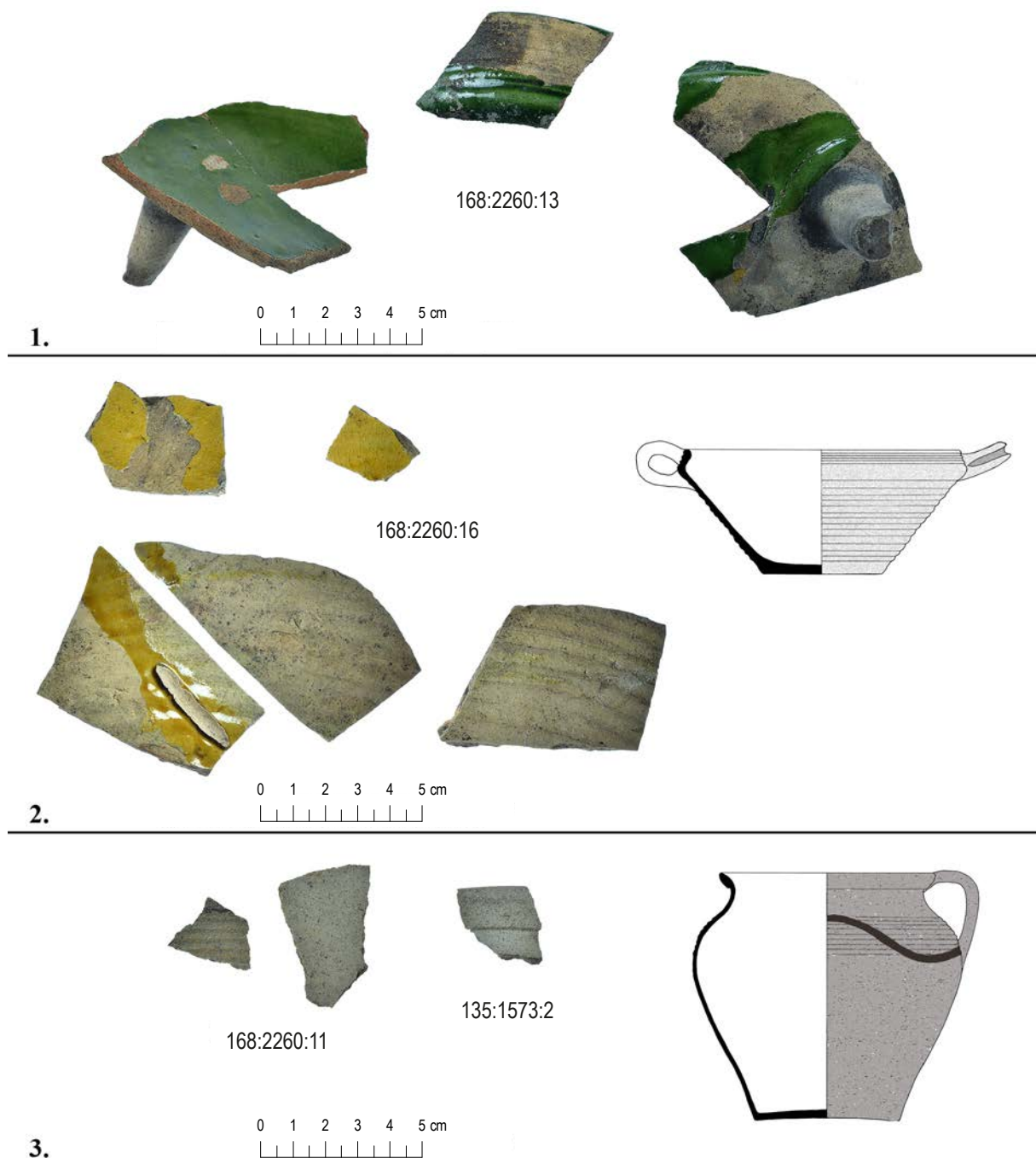

Figur 63. Fyra skärvor från fyra olika typer av stengodskrus hittade i fas 4. Överst ett blyglaserat Siegburgkrus (Fnr 135:1573:3), Schnelle från Siegburg (Fnr 121:3947:2), brunglaserat krus från Raeren (Fnr 256:7070:8), krus från Westervald (Fnr 230:5732:2). Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning och illustrationer: Mikael Johansson. Skärvor i skala 1:1.

Figur 64. Exempel på yngre rödgods från fas 4. Fynd från Rådstugan till vänster i bild, till höger foton och ritningar på liknande kärl. Foto: Josefine Låås och Mikael Johansson. Bildbearbetning och ritningar: Mikael Johansson. Skala 1:2. 1. Del av trebensgryta med hänkel (Fnr 175:2406:1), senmedeltida eller tidigt 1500-tal. Till höger liknande trebensgryta från Kalmar Slottsfiärd. 2. Rörskaft till trebensgryta (Fnr 168:2260:8), 1500-tal eller tidigt 1600-tal. Till höger ritning av liknande gryta. 3. Mynningsdel samt rörskaft från trebenspanna (Fnr 280:8088:3 och Fnr 286:10202:2), 1500-tal eller tidigt 1600-tal. Till höger ritning av liknande trebenspanna. 4. Del av fat med inristade vågmönster (Fnr 168:2260:12), 1500-talets andra hälft eller tidigt 1600-tal. Till höger ett liknande fat från Stockholm där också en produktion av sådana fat funnits.

Figur 65. Diverse keramiska kärl från fas 4. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning och ritningar: Mikael Johansson. Skala 1:2. 1. Delar av en trebenspanna med grönfärgad blyglasyr över en heltäckande engobe av vitlera. Trebenspannans utformning är ovanlig och det rör sig möjligen om en tysk produktion (Fnr 168:2260:13). 2. Delar till en skål av blyglaserat vitgods, förmodligen tillverkad i Tyskland (Fnr 168:2260:16). Till höger en ritning av skålens form. 3. Tre skärvor från krukor tillverkade i Polen eller möjligen Böhmenområdet (Fnr 135:1573:2 och Fnr 168:2260:11). Till höger en ritning av deras kärlform.

Dricksglas och kärl

Det sammanlagda antalet identifierade glas upp-gick till tre stycken fragment av passglas (Fnr 168:2261:5) som hittades i återfyllnadsmassorna till källare KK 185 (grupp 10). Passglasen förekommer sporadiskt redan i början av 1500-talet och blir från århundradets mitt fram till mitten av 1600-talet den vanligaste typen av dricksglas som sedan successivt försvann under senare hälften av 1600-talet (Henricsson 2003, s. 112). Dricksglas förknippas vanligen med högre stånds miljöer men passglas har även förekommit i arbetarkvarter, bland annat kvarteren Dalkarlen, Ruddammen och Laxen i Norrköping.

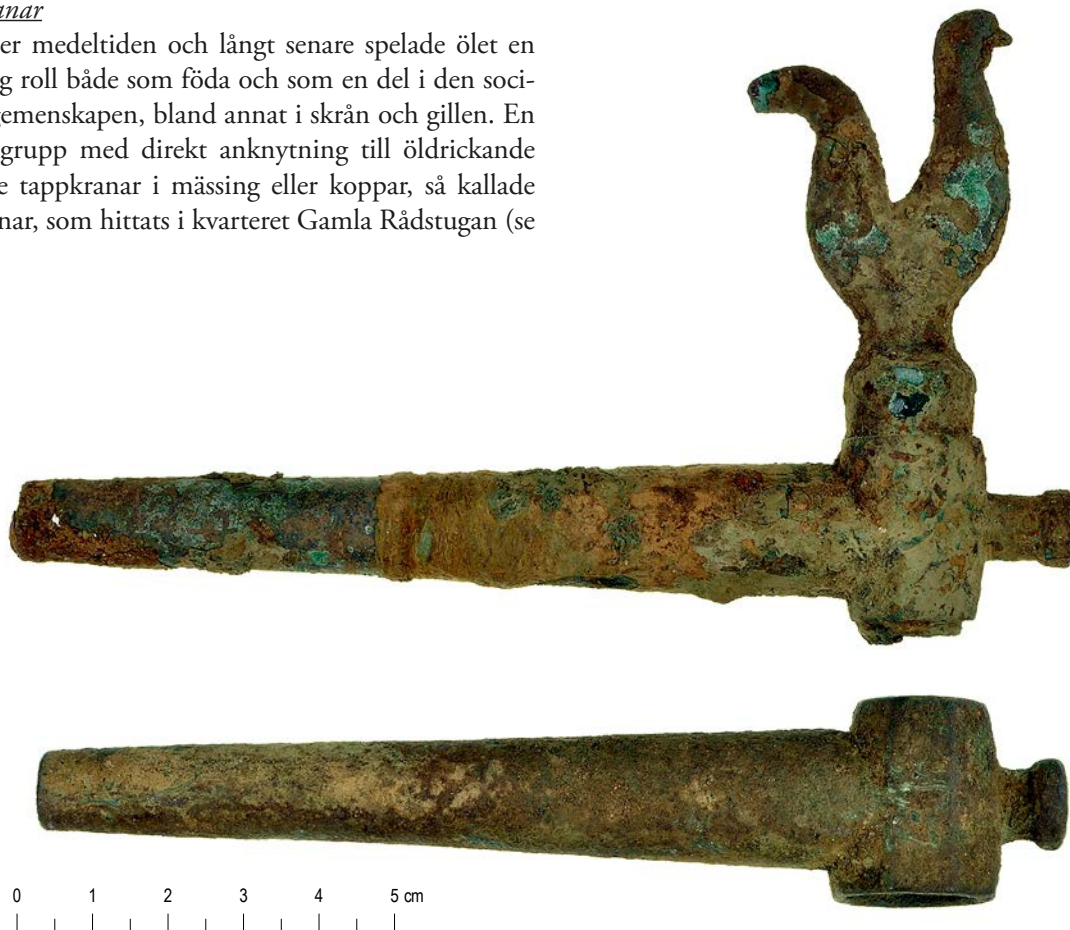
I brandlager KL 135 strax nordväst om källargrun-den KK 185) hittades två fragment av glaskärl (Fnr 135:1572:13) som inte gick att identifiera. Det ena kärlet var blåst i blå glasmassa och hade en knottrig yta. Det andra utgjordes av en skärva frostat glas.

Ölhanar

Under medeltiden och långt senare spelade ölet en viktig roll både som föda och som en del i den sociala gemenskapen, bland annat i skrån och gillen. En fyndgrupp med direkt anknytning till öl-drickande är de tappkranar i mässing eller koppar, så kallade ölhanar, som hittats i kvarteret Gamla Rådstugan (se

figur 66). Ölhanar slogs in i tunnor och andra förvaringskärl för att det skulle gå lätt att tappa upp ölet. Under 1500-talet fanns ölsorter med varierande styrka, alltifrån herreölet med ungefär 3,5 viktprocent alkohol via fogdeölet och svenneölet ned till spisölet, som innehöll endast 1,1 viktprocent alkohol.

Ölhanarna kan delas in i två huvudtyper. Den ena, som troligen också är den äldre, har kranhuset i ena änden av tappens och där ölet rann ut genom det ihålliga kranlåset. Den andra typen har kranhuset en bit in på tappens och ölet rann där genom låset och ut ur en pip i tappens ände. Pipen på den senare typen är oftast utformad som ett stiliserat djurhuvud. Kranhandtagen är på båda typerna som regel dekorativt utformade. Ofta har det formen av en tupp eller en höna, vilket också gett tappkranarna deras namn, tupp heter på tyska *der Hahn* (Knutsson 1982). Ölhanar har hittats i lager avsatta från 1300-talet och fram till slutet av 1700-talet.

Figur 66. En komplett ölhan (Fnr 121: 3690:1) och en öltapp (Fnr 121:496:1) som hittades i golvlager till en källare (grupp 12) som daterats till andra halvan av 1500-talet. Båda tapparna är av den äldre typen med kranhuset i ena änden av tappens och där ölet rann ut genom kranlåset. Kranhandtaget är utformad som en höna. Skala 1:1.

I ett golvlager i källare KK 182 (rum B) hittades en komplett ölhane (Fnr 121: 3690:1) samt en öltapp (Fnr 121:496:1). Båda tapparna är av den äldre typen med kranhuset i ena änden av tappen och där ölet rann ut genom kranlåset. Kranhandtaget är utformad som en höna.

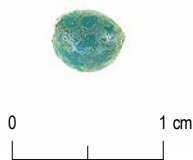
Personliga föremål

Kritpipor

Vid undersökningen i kvarteret Gamla Rådstugan tillvaratogs 197 stycken fragment från kritpipor varav 7 framkom i kontexter från fas 4 (se bilaga 7 för en utförligare redovisning av kritpipsmaterialet). Av piporna från fas 1 har 1 pipa daterats och proveniensbestämts till tillverkningsland. Det var ett engelskt kritpipshuvud (Fnr 121:497:1) med fyrkantig klack som dateras till 1660–1680 och som hittades i källare grupp 12 (se figur 67).

Figur 67. Engelsk pipa med fyrkantig klack som dateras till 1660–1680. Kritpipshuvudet (Fnr 121:497:1) hittades i återfyllnadsmassorna till källare grupp 12. Skala 1:1.

Figur 68. En oval ljusblå glaspärila (Fnr 176:2115:1) som hittades i golvlagret till ett nedbrunnet stall (grupp 11). Skala 2:1.

Pärila

I golvet på byggnaden grupp 11 hittades en ljusblå pärla av glas (Fnr 176:2115:1). Pärlan har en oval form och centralt genomgående hål (se figur 68). Troligen har pärlan utgjort en del av pärluppsättning på ett halsband.

Redskap och hantverk

Från fas 4 tillvaratogs 3,7 kilo koppar- och järnslag. Slaggen framkom spritt över ytan men en koncentration på 2,3 kilo framkom i golvlagret till grupp 13 som är tolkad som en smedja. Redskapen var fåtaliga och utgjordes av en träborr (Fnr 282:8025:11) som hittades i byggnad grupp 13 och ett knivblad (Fnr 135:1399:1) i byggnad grupp 11.

Det textila hantverket avspeglades i förekomsten av en synål av cu-legering. Nålen var intakt med en längd av 7,14 cm (Fnr 256:7069:1).

Djurhållning

De fysiska spåren efter djurhållning i form av fynd från fas 4 utgjordes av hästkosömmar, del av en hästsko samt ett betsel. Totalt hittades 22 hästkosömmar varav merparten hittades i golvlager eller i anslutning till byggnader (grupp 11 och 13) som tolkats utgöra stall eller smedja. I brandlager KL 135 i byggnaden grupp 11 hittades del av ett betsel (Fnr 135:1398:1) (se figur 69). Fyndet har delvis legat till grund för tolkningen av byggnaden som stall.

Byggnadsdetaljer

Ett fåtal byggnads- och inredningsdetaljer påträffades vid undersökningen. Detta beror till viss del på att flera av byggnaderna brunnit ner. En annan förklaring är att bevaringsförhållandena för trä i östra delen av ytan var mycket dåliga. Dessutom tog man tillvara det mesta som gick att återanvända när man oppförde nya byggnader.

Fönsterglas

Fönsterglas var exklusivt i byggnader fram till mitten på 1500-talet då en inhemsk produktion startades. Av de drygt 11 fragmenten fönsterglas som tillvaratogs i fas 4 hittades merparten i anslutning till byggnader i sydöstra delen av undersökningsytan (grupp 10 och 11).

Mynt

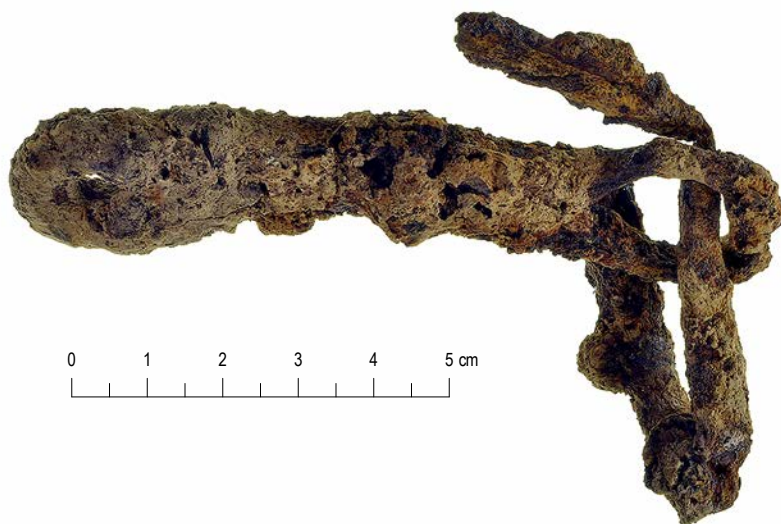
Vid undersökningen påträffades sammanlagt 7 stycken mynt varav två framkom i kontexter tillhörande fas 4. Det rör sig om två stycken ¼ öre Kristina mynt varav det ena dateras till 1644–1655 (Fnr 113:325:1) och det andra till 1600-talet (Fnr 113:324:1). Båda mynten hittades i återfyllnadsmassorna till källaren grupp 12.

Vapen

Inga vapen hittades vid undersökningen utöver en spets till en armborstpil (Fnr 282:8025:10) (se figur 70). Pilspetsen var kraftigt korroderad och hade en rombisk form. Den var ca 6 cm lång med ett 4 x 4

mm stort hål i ena änden. Armborstpilen hittades i golvlager (grupp 13) till en byggnad som tolkas som en smedja. Spetsen är av en så kallad holkpilstyp där holken trädde utanpå pilskaftet. Dessa armborstpilar var avsedda för strid.

Att armborstet var viktigt framgår av att det i Stockholm fanns specialiserade yrkesmän under 1400- och 1500-talen, som tillverkade och reparerade armborst samt smidde pilspetsar och skaftade dem. Under 1500-talets senare hälft började armborstet alltmer ersättas av olika handeldsvapen (Sandstedt 1982).

Figur 69. I stallbyggnaden hittades del av ett betsel från 1500-talets andra hälft (Fnr 135:1398:1). Skala 1:1.

Figur 70. En kraftigt korroderad armborstpil (Fnr 282:8025:10) som hittades i golvlagret till smedjan grupp 13. Pilspetsen är av en så kallad holkpilstyp där holken trädde utanpå pilskaftet. Skala 1:1.

Kontexterna i fas 4

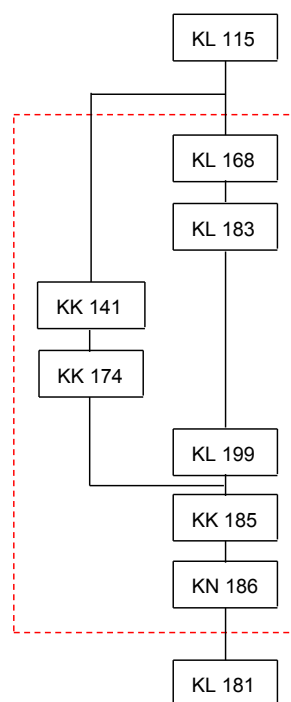

Figur 71. Plan över fas 4. Skala 1:400.

GRUPP 10. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 168	Utfyllnadslager
KL 183	Raseringslager
KK 141	Raseringslager
KK 174	Utfyllnadslager
KL 199	Rest av lergolv
KK 185	Källargrund
KN 186	Nedgrävning för källargrund

Figur 72. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 10.

Figur 73. Gruppmatris över grupp 10.

Figur 74. Plan över grupp 10 och 11. Skala 1:100.

Figur 75. Rest av ett lergolv eller underlag för ett golv rensas fram i källare grupp 10. Foto från S.

Beskrivning

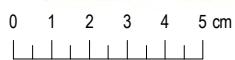
Kallmurad källargrund (KK 185) som var bevarad till en storlek av 3,8 x 2,8 meter med innermättet 3,3 x 2,1 meter (7 m²). I söder fortsatte källaren utanför schaktbegränsningen och i öster var den bortgrävd av en rörgrav. För murverksdokumentation se nedan. Längs med västra källarväggen fanns rester efter ett 0,04 meter tjockt lerlager KL 199 (se figur 75). Lagret tolkas utgöra del av källarens golvytta eller underlag för ett golv. Ovanpå detta lager framkom ett 0,4 meter tjockt raseringslager KL 183 bestående av tegelstenar, murbruk och tegelkross. Tegelstenarna

mäter 13 x 17 cm och var 9 cm tjocka. En av tegelstenarna hade ett tydligt tassavtryck från en hund (Fnr 183:7425:1) (se figur 76). I källargrundens nordvästra hörn fanns en anslutande stensyll (KK 167, Grupp 11) (se figur 77).

Tolkning

Källaren är troligen anlagd under 1500-talet och har använts fram till andra halvan av 1600-talet. Varken teglet eller källarmurarna hade några spår efter brandskador. Flertalet av tegelstenarna som hittades i utfyllnadsmassorna KL 183 var av medeltida dimensioner och kan härröra från källarens överbyggnad

men de kan också komma från en byggnad som rivits i närområdet. Merparten av keramikmaterialet från utfyllnadslager KL 168 dateras till 1550–1650 vilket visar på att källaren fyllts igen efter 1650. Källaren har varit sammanbyggd med en träbyggnad (KK 167) i väster. Källaren var av en enklare konstruktion och har antagligen använts som en förvaringslokal där källarens väggar utgjort grund till överbyggnad. Ingången till källaren har varit placerad i öster eller i söder ut mot Gamla torget.

Figur 76. Tegelsten (Fnr 183:7425:1) med tassavtryck från en hund som någon gång under 1500-talet tagit en genväg över nyslaget tegel som ännu inte torkat. Skala 1:2.

Daterande Fynd –

Figur 77. Stensyll KK 167 i anslutning till källare (grupp 10) nordvästra hörn. Foto från Ö.

MURVERKSDOKUMENTATION
AV BYGGNAD SARKEOLOG ANNA BERGMAN

Murverk och golvnivå

Delar av grundmurarna (KK 185) till en kallmurad källare (grupp 10) var bevarade till som mest 1,5 meter höjd (se figur 78). Källaren var anlagd i nordväst-sydöstlig riktning och vid det nordvästra hörnet hade rummet tömts ner till grundläggningsnivån. Hörnet var förbandsmurat och de två mötande mursidorna var därmed samtida. Murarna tycks ha haft en tjocklek på omkring 0,9 meter och var uppförda av kluvna eller obearbetade naturstensblock skolade med mindre markstenar. De större blocken

var upp till 1 x 0,6 meter stora och åtminstone i den norra sidan lagda i relativt regelbundna skiftgångar (se figur 79–80). Stenarna låg relativt glest och murlivet bildade en ojämn yta. Murarna var anlagda på vad som såg ut som sterilt åsgrus, med rester av ett lerlager (KL 199) intill, möjligen en golvyta eller ett underlag för ett golv (se figur 81–82). Inga spår av dörröppningar eller källargluggar fanns i de synliga delarna.

Massorna som har fyllt igen källaren

De massor som hade använts för att fylla igen källaren var synliga i schaktkanten (KL 183). De innehöll en stor mängd tegel samt fläckvis aska och förkolat

Figur 78. Murarna (KK 185) till källare (grupp 10). Foto från S.

Figur 79. Källare (grupp 10), murens norra sida med hörnet i nordväst till vänster i bild. De större blocken är lagda i relativt jämna men glesa skift och murlivet är ojämnt. Foto från SÖ.

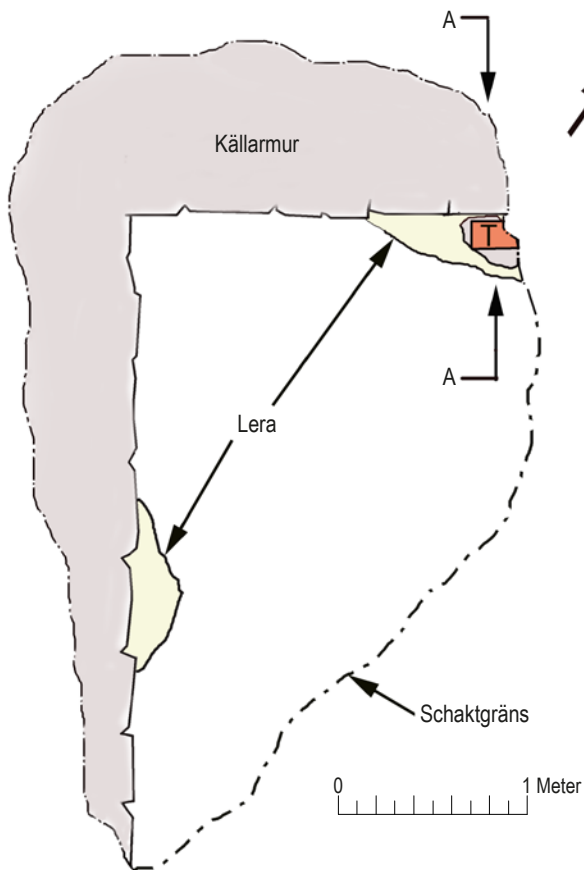
Figur 80. Källare (grupp 10). Murens västra sida är mer oregelbunden än den norra, utan några egentliga skiftgångar. Foto från Ö.

trä (se figur 83). Tegelstenarna var 9 cm tjocka x ca 13 x 17 cm, det vill säga av de kraftiga dimensioner som tillverkades under medeltiden och 1500-talet. Fyllnadsmassorna bör härröra från raseringen av en byggnad snarare än att vara delar av ett valv som rasat in i rummet, eftersom teglen låg en och en och de flesta var skadade. Varken källarmurarna eller teglet i fyllningen hade några spår av brandskador.

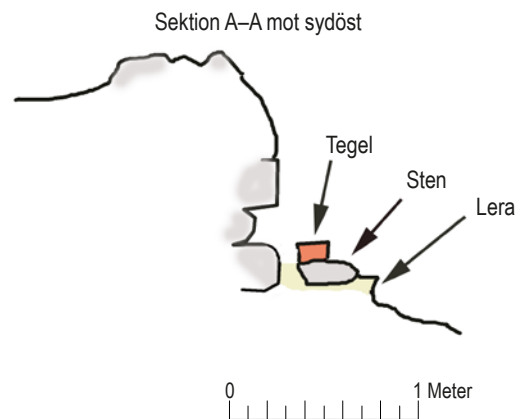
Slutsats

Källaren är av en anspråkslös konstruktion med gleslagda stenar i ett ojämnt liv. Dess storlek i plan kunde inte avgöras vid dokumentationstillfället, inte heller rummets ursprungliga höjd. De synliga delarna av murarnas utsida var ojämnta, vilket talar

för att de har anlagts under den dåvarande marknivån och inte varit menade att synas. Grundmurar brukar vara uppförda av natursten, eftersom tegel är ett fuktkänsligt material som inte lämpar sig att använda direkt mot massor av jord och grus. Kallmurade naturstensmurar är mycket svåra att datera. Det finns inga borrhål från sprängning vilket kan vara fallet med murar från 1700-talet eller ännu yngre. De massor som hade använts för att fylla igen källaren innehöll tegel av medeltida dimensioner, vilket kan tala för att en byggnad från 1500-talet eller äldre revs i samband med att källaren togs ur bruk. Det kan ha rört sig om en byggnad ovanpå källaren, men lika gärna om en byggnad i närområdet.

Figur 81. Källare (grupp 10) i plan.

Figur 82. Källare (grupp 10). Sektion A-A mot öster. Stenen och tegelstenen hör sannolikt till rasmassorna, inte till en golvbeläggning.

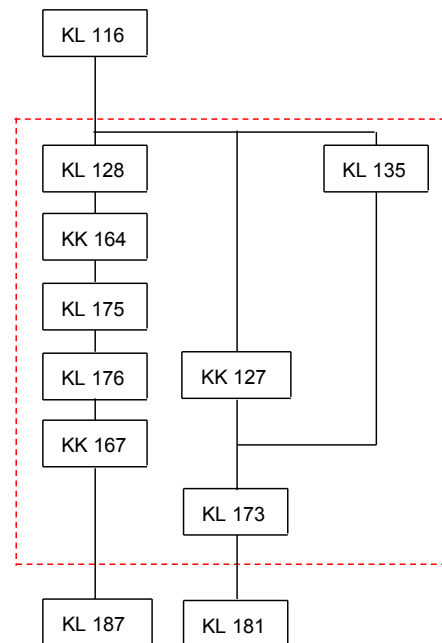

Figur 83. Massorna (KL 183) som hade använts för att fylla igen källaren (grupp 10) bestod till stor del av tegel med medeltida dimensioner. Ett område som innehöll mycket aska är markerat med en gul pil till höger i bild. Foto från S.

GRUPP 11. STALL

Kontextnummer	Typ
KL 135	Brandlager
KL 128	Brandlager
KK 164	Förkolnat trägolv
KL 175	Brandlager
KL 176	Förkolnat trägolv
KK 167	Stensyll
KL 173	Konstruktionslager

Figur 84. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 11.

Figur 85. Gruppmatris över grupp 11.

Figur 86. Plan över grupp 10 och 11. Skala 1:100.

Beskrivning

Kontexten utgörs av fragmentariska lämningar efter en nedbrunnen byggnad strax väster om källargrund KK 185 (grupp 10). Lämningarna låg inom en yta av 7 x 4,2 meter och utgjordes av en stensyll (KK 167) orienterad i sydvästlig–nordöstlig riktning och av kraftigt förkolnade golvplankor orienterade i nord–sydlig riktning (KK 164, KL 176). Stensyllen KK 167 är lagd dikt an emot Källare KK 185 nordvästra hörn och var uppbyggd av 0,5–0,6 meter stora rundade och skarpkantiga stenar. Syllen vilade på konstruktionslager KL 173 som utgjordes av ett kompakt sandlager. Östra delen av syllen överlagrades av brandlager KL 135. Rester av en stenbeläggning KK 127 framkom norr om syllen. Stenbeläggningen var bevarad till en storlek av 5,2 x 2,4 meter.

Strax söder om syllen framkom rester av ett förkolnat trägolv (KK 164, 176) (se figur 87). Plankornas längd varierade mellan 0,4–2,3 meter och de hade en bredd av 0,08–0,15 meter. Tjockleken uppgick till 0,04–0,06 meter. Träplankorna var bortgrävda av en större grop fylld med tegel (KN 123) i väster samt störda av trädrötter. I söder fortsatte konstruktionen

utanför schaktbegränsningen. Den brända träkonstruktionen låg i ett brandlager (KL 128) med en tjocklek som varierade mellan 0,10–0,15 meter.

Tolkning

Lämningarna tolkas som rester efter en nedbrunnen byggnad som uppförts under andra halvan av 1500-talet. I brandlagret påträffades bland annat keramikskärvor som dateras till 1400–1500-talet. Byggnaden har varit sammanbyggd med källare KK 185 där källarens västra vägg har utgjort östra gaveln till byggnaden. I brandlager KL 135 hittades ett betsel samt 6 hästkosömmar vilket indikerar att byggnaden kan ha använts som ett stall.

Keramikmaterialet utgjordes främst av yngre rödgods samt enstaka skärvor av tyskt och nederländskt stengods som dateras till mellan 1400–1600-talet. I brandlager KL 128 hittades ett mellanfotsben från en hjort. I övrigt dominerade det osteologiska materialet av nöt, får och get med inslag av svin.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen
KK 127 (stenlagd yta)

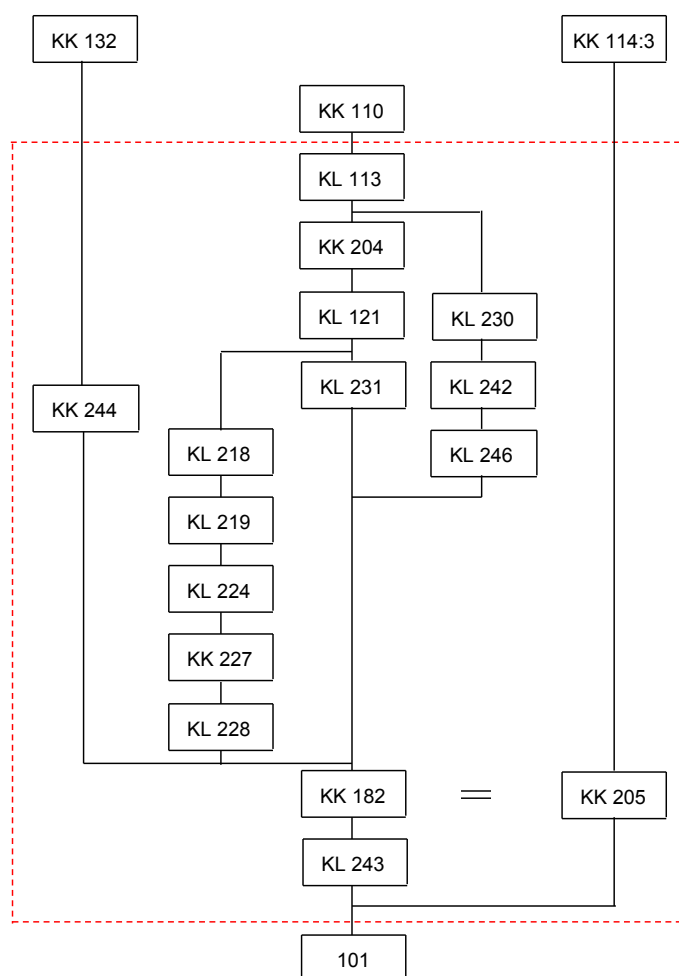

Figur 87. Förkolnade golvplankor (KK 164) i ett stall (grupp 11). Västra delen av golvet var bortgrävt av en sentida avfallsgrop (KN 123). Till höger i bild syns del av stensyll KK 167. Foto från Ö.

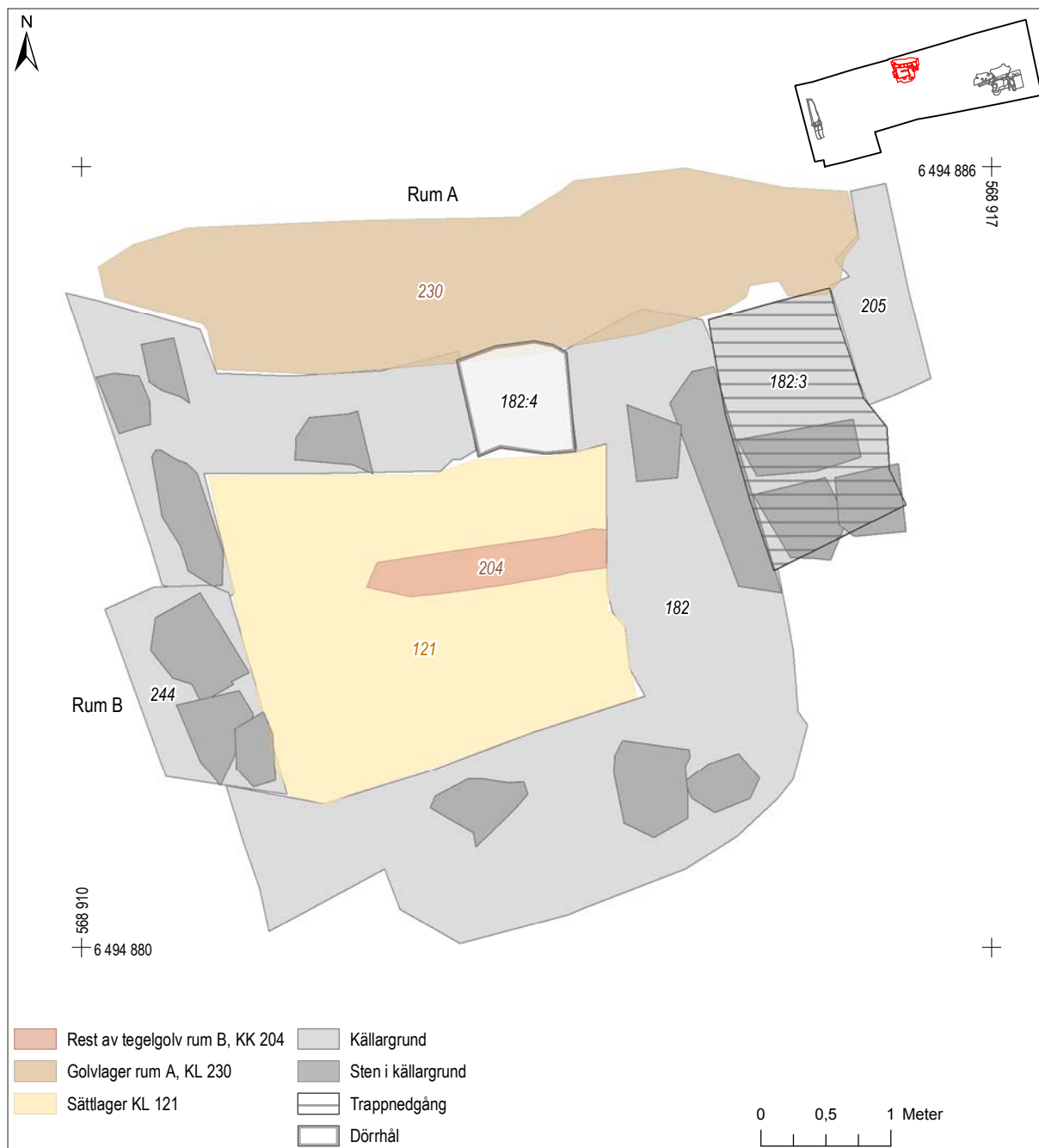
GRUPP 12. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 113	Utfyllnadslager
KK 204	Rest av tegelgolvsrum B
KL 121	Sättlager rum B
KK 244	Del av västra källarväggen
KL 230	Golvlager rum A
KL 242	Trampad yta nedanför trappen KK 182:3
KL 246	Utfyllnadslager
KL 231	Nedre delen av KL 121
KL 218	Konstruktionslager
KL 219	Konstruktionslager
KL 224	Konstruktionslager
KK 227	Konstruktionslager
KL 228	Konstruktionslager
KK 205	Källargrund
KK 182	Källargrund
KL 243	Konstruktionslager

Figur 88. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 12.

Figur 89. Gruppmatris över grupp 12.

Figur 90. Plan över grupp 12. Skala 1:50

Beskrivning

Källaren (grupp 12) bestod av två stycken källar- rum (rum A och B). Rum B utgjordes av ett 3 x 2,3 meter stort källarrum (7 m²) med en dörröpp- ning i nordöstra delen som lett in till rum A (se figur 91). Rum A är bevarad till en storlek av minst 4,8 x 1,4 meter och fortsatte i norr utanför schaktbe- gränsningen. En stentrappa har gått ned till rum A i

sydöst. För dokumentation av källarens murverk se nedan. Båda källarrummen var fyllda med raserings- massor (KL 113). Ovanpå raseringsmassorna var en yngre byggnad med spis anlagd (grupp 18).

Rester efter ett tegelgolv framkom i rum B (KK 204) (se figur 92). Det var bevarad till en storlek av 1,8 x 0,3 meter och bestod av 0,15 x 0,3 meter stora

Figur 91. Källare (grupp 12). Till höger i bild syns del av rum A och till vänster rum B. I förgrunden visas trappan som lett ned till rum B. Foto från NÖ.

Figur 92. Rest av ett tegelgolv framrensad i rum B, källare (grupp 12). Foto från N.

tegelstenar. Golvet var lagt i ett sandigt siltlager KL 121. Sättlagret vilade på konstruktionslager KL 218, 219, 224, 227 och 228 som utgjordes av kompakt lera varvat med sten och sand.

I rum A bestod golvet av ett kompakt siltlager (KL 230) som var uppblandat med sot och organiskt material. Nedanför trappan vidtog ett kompakt sandlager (KL 242) under KL 230 och tolkas utgöra nedre delen av golvlageret.

Tolkning

Källarens äldsta del med rum B är troligen uppförd under andra halvan av 1500-talet. Under 1600-talet har man gjort en del förbättringar av rum A och trapploppet. Efter stadsbranden 1655 har källaren tagits ur bruk. Vad som talar för detta är daterande fynd i utfyllnadslager KL 113 samt att källaren överlagras av en yngre byggnad (grupp 18) från 1700-talet. Källaren har använts som en förvaringslokal där källarens väggar utgjort grund till en överbyggnad. På 1640 års karta är byggnaden riktad mot gatan i väster och belägen i nordvästra delen av en större kvartersfigur (se figur 93).

Fyndet av en komplett ölhane med tapp samt en öltapp i sättlager KL 121 (rum B) visar på att öltunnor förvarats i källaren. Ölhanen har formen av en höna och hittades i ett lager som avsatts under andra halvan av 1500-talet. Öltapparna är av den äldre typen som har kranhuset i ena änden av tappen och där ölet rinner ut genom det ihåliga kranlåset (se figur 66).

I toppen på lager 121/botten på lager 113 hittades ett engelskt kritpipshuvud med fyrkantig klack som dateras till 1660–1680. Fyndet tolkas som sekundärt och att det härrör från när man lägger igen källaren under andra halvan av 1600-talet.

Vid en schaktövervakning år 2003 (Rapport UV öst 2004:42) hittades en större källare i mitten av Skolgatan. Byggnaden tolkades som det nedbrunna gamla rådhuset som ska ha funnits i kvarteret under första halvan av 1600-talet. Källarens storlek, ca 21 meter lång, samt byggnadens läge invid Gamla torget föranledde tolkningen att detta skulle kunna vara det gamla rådhuset. Utifrån fynd av vitlersdekorerat yngre röd gods som hittades i byggnadens konstruk-

Figur 93. Hus och källargrunder från fas 4 samt källaren som påträffades i Skolgatan år 2003 markerade på 1640 års karta. Skala 1:1 000.

tionslager daterade man den källarförsedda delen av byggnaden till tidigast andra halvan av 1500-talet. Enligt historikern Björn Helmfrid finns inga kända uppgifter om det gamla rådhusets ålder eller grundplan. Det skall dock ha legat invid Gamla torget vid tiden för stadsbranden (Helmfrid 1965, s. 701 f). Sannolikt är den nyfunna källaren från slutundersökningen en del av eller samtida med källaren som framkom vid schaktövervakningen år 2003.

Keramikmaterialet utgjordes av tre skärvor stengods och en skärva fajans. I sättlager 121 hittades ett fragment av en reliefdekorerad Schnelle (Fnr 121:3947:2), vilket var ett högt cylinderformat krus som tillverkades i Siegburg under 1500-talets andra hälft. Reliefdekoren föreställer ett lejon som håller en vapensköld (se figur 63). Även ett reliefdekorerat krus från Westerwald (Fnr 230:5732:2) hittades i golvlagret i rum A (se figur 94).

Figur 94. Botten till ett reliefdekorerat krus från Westerwald som dateras till sent 1500-tal–1600-tal (Fnr 230:5732:2). Stengodsskärvan hittades i källare rum A golvlager (KL 230).

Kontext	Fynd	Datering
Utfyllnadslager KL 113	Mynt Kristina, 1/4 öre Fnr 113:325:1	1644–1654
Utfyllnadslager KL 113	Mynt Kristina Fnr 113:324:1	1600-tal
Sättlager KL 121	Kritpipa Fnr 121:497:1	1660–1680
Sättlager KL 121	Krus, stengods, Fnr 121:3947:2	1550–1600

Figur 95. Daterande fynd inom grupp 12.

Murverk och golvnivåer

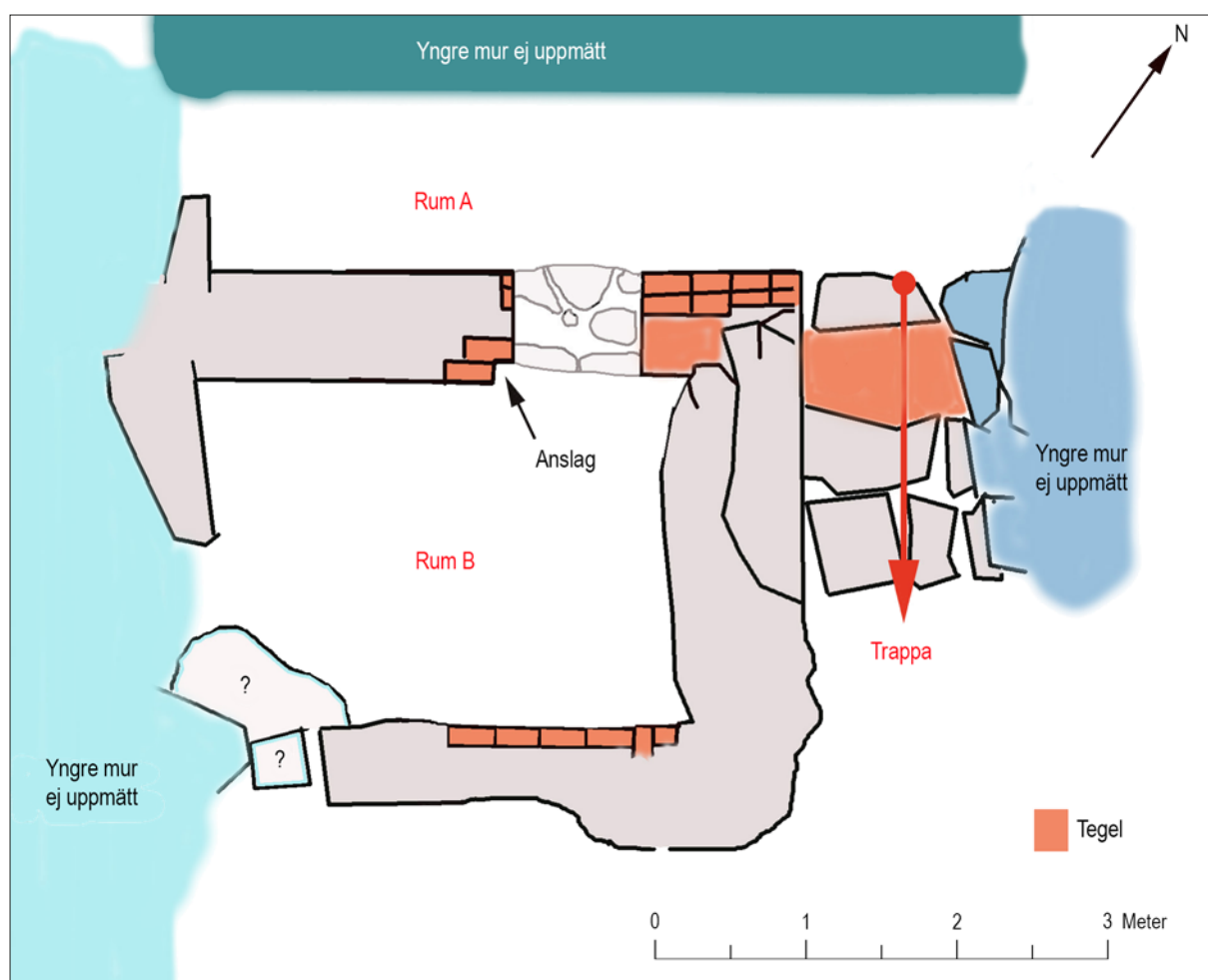
Källarmurarna (KK 182, 205) från ett rum, ett trapplopp och delar av ytterligare ett rum var bevarade (se figur 96). Källaren var anlagd i nordväst-sydöstlig riktning men hade skadats eller rivits av senare stenmurar åt tre sidor (se figur 97).

Trappan

Ett flackt trapplopp har lett ner till källarrum A (se figur 98). Dess ena sida utgjordes av muren mot källarrum B och var huvudsakligen uppförd av natursten varav ett mycket stort, kluvet block (se figur 96). Det nedre hörnet mot rum A var av tegel med spår av puts på. Trapploppets andra vägg hade förstörts då en yngre mur anlades

Figur 96. Källare (grupp 12) sett mot väster. Till höger om skalstocken ses trapploppet, till vänster det relativt intakta rum B. Foto från Ö.

Figur 97. Källare (grupp 12), planritning. Senare murar som skurit källarlämningarna har markerats med blått och grönt.

Figur 98. Källare (grupp 12), trappan upp från rum A sett mot öster. Nedanför det nedersta steget ses rester av tegel, möjligen från ett tegelgolv.

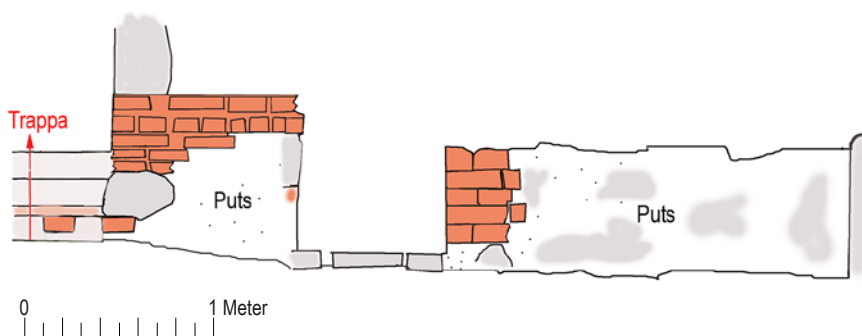
och trappans bredd var därför inte möjlig att avgöra. Trappstegen bestod av tre plansteg av kliven natursten samt en sluttande yta murad med tegel. Teglets tjocklek kunde inte avgöras och bruket var grått med enstaka synliga kalkklumpar i, vilket inte gav ett medeltida intryck. Förmodligen har det funnits fler steg i de övre delarna av trapploppet, i vilken nivå trappan mynnade kunde inte avgöras.

Rum A

Rummets mur mot rum B var bevarad från trappan fram till ett hörn i sydväst (se figur 99–100). Väggs-partiet var delvis uppfört av tegel, delvis av natursten och med en dörröppning mot rum B. Från trappan fram till dörröppningen var muren huvudsakligen uppfört av tegel med storleken ca 7,5–8 x 13,5 x 28 cm. Fem skift kunde urskiljas, vilka tillsammans hade en höjd på 40 cm. Teglet är lagt med kopp och löp i skilda skift vilket talar för en datering till 1600-talets andra hälft eller senare. Bruket var hårt, sandigt och ljust utan synliga spår av att fogarna hade varit strukna. Delvis satt en ljus puts kvar på murytan. Dörröppningen mot rum B var 0,8 meter bred med en tröskel av klivna naturstenar. Öppningens

Figur 99. Källare (grupp 12), rum A sett mot rum B. Till vänster i bild skimtar trapploppet.

Figur 100. Källare (grupp 12), muren mellan trappan och rummets hörn, sett mot rum B.

västra smygsida var också av tegel, men var här 9 cm tjocka och med strukna fogar. Här mätte fem skift tillsammans 50 cm, det vill säga en markant skillnad mot den andra sidan. De kraftiga tegelstenarna och de strukna fogarna tyder på att den här sidan tillhör en äldre fas. Vidare åt väster var muren uppförd av natursten. Murarna var framgrävda till och med grundläggningsnivån, och vid trappans fot var ett par fragment av horisontellt lagda tegel bevarade, möjligen rester av ett tegelgol.

Rum B

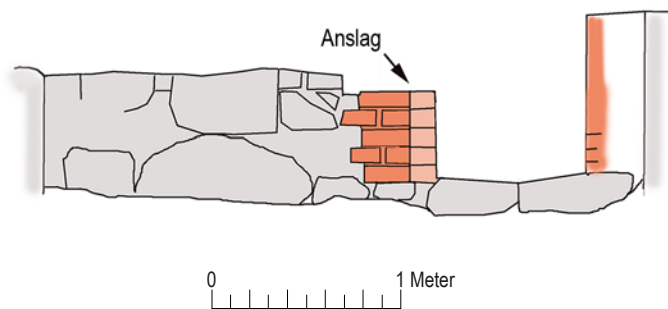
Rummet var ca 2,3 x 3 meter stort med en dörröppning mot rum A (se figur 101–103). Åt tre sidor var murarna mer eller mindre bevarade men i sydväst var muren delvis borta. Som nämnts ovan skiljer sig murverket åt på de två sidorna av dörröppningen mot rum A. Från rum B sett har den äldre sidan av öppningen även ett anslag, vilket saknas på den yngre sidan (se figur 102–103). Det kan inte uteslutas att äldre tegel har återanvänts, men att fogarna var strukna tyder på att murverket sannolikt har uppförts senast vid mitten av 1600-talet, sannolikt tidigare.

Figur 101. Källare (grupp 12), rum B sett mot öster.

Figur 102. Källare (grupp 12), rum B dörröppningen mot rum A. Foto från SV.

Figur 103. Källare (grupp 12), uppmätning av väggen i rum B med dörröppningen mot rum A.

Rummets västra vägg var bevarad till en höjd av 1,7 meter (se figur 104–105). Muren var uppförd av kluvna naturstenar i något oregelbundna skift (se figur 104). Högst upp låg ett till två skift med tegel, 9 cm tjocka och med utstrukna fogar. Förbandet består nästan enbart av löpstenar, bruket var ljus och hårt. Muren var som mest 0,8 meter tjock och utsidan mot öster var ojämn och knappast avsedd

att ses ovan mark. Även väggen mot trapploppet var uppförd av stora, kluvna naturstensblock och ca 0,9 meter tjock. Rummet hade grävts ut ner till vad som förmodligen varit den ungefärliga golvnivån, av tröskelns och putsens nivå över golv att döma. Inga spår av källargluggar eller nischer var synliga i de bevarade murpartierna.

Figur 104. Källare (grupp 12) rum B sett mot öster. Muren är huvudsakligen uppförd med stora naturstensblock men högst upp ses två tegelskift.

Figur 105. Källare (grupp 12), väggen mot öster i rum B. Om de två stenarna med frågetecken har tillhört denna källare eller en senare anlagd mur var svårt att avgöra.

Slutsats

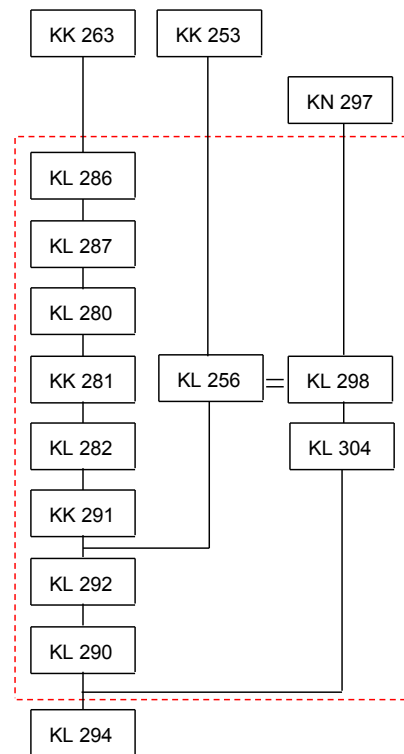
Källarens innehåller två byggnadsfaser, där murtiet mellan trappan och dörröppningen mellan rum A och B är yngre än de övriga murarna. Det är möjligt att trapploppet har tillkommit eller byggts om i ett senare byggnadsskede. I de äldre delarna är tegelstenarna av en tjocklek som användes under medeltid och 1500-tal. Eftersom förband inte kunde avgöras kan det inte uteslutas att äldre tegel har

återanvänts. Bruket hade inte den feta karaktär som kännetecknar det medeltida murverket och fogarna är utstrukna snarare än snedstrukna eller åsstrukna. Källaren kan ha uppförts så sent som under 1600-talets förra hälft, men en äldre datering är mycket möjlig. Var den ursprungliga marknivån legat utanför källaren kunde inte avgöras, annat än att den bör ha legat högre än de delar av murarna som var bevarade.

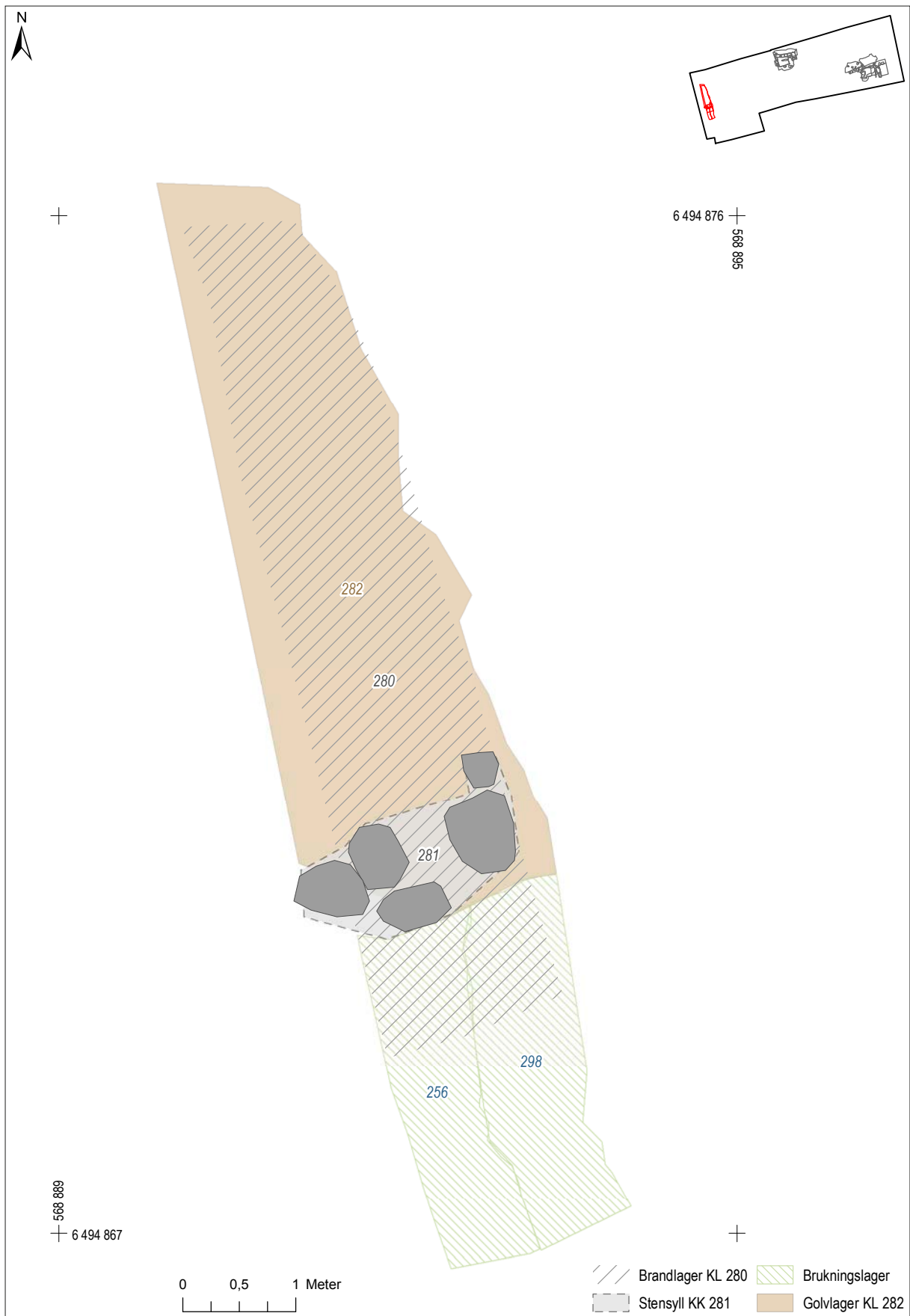
GRUPP 13. SMEDJA

Kontextnummer	Typ
KL 286	Raseringslager
KL 287	Del av raseringslager KL 286
KL 280	Brandlager
KK 281	Stensyll
KL 282	Golvlager
KK 291	Konstruktionslager
KL 292	Konstruktionslager
KL 290	Konstruktionslager

Figur 106. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 13.

Figur 107. Gruppmatris över grupp 13.

Figur 108. Plan över grupp 13. Skala 1:50.

Figur 109. Golvlagret (KL 282) framrensad i en nedbrunnen smedja (grupp 13). Till vänster i bild syns byggnadens södra stensyll (KK 281) och i schaktväggen syns brandlager (KL 280). Foto från Ö.

Beskrivning

Mycket fragmentarisk byggnad i nordvästra delen av undersökningsområdet. I söder framkom rester av en möjlig stensyll (KK 281) som var ca 2 meter lång och 1 meter bred. Syllen fortsatte i väster utanför schaktbegränsningen. Norr om denna påträffades ett fyndrikt siltlager (KL 282) som tolkades utgöra ett golvlagret. Anläggningarnas utbredning anger att byggnaden haft en utbredning av minst 7 x 2,2 meter (se figur 109). Byggnaden täcktes av brandlager KL 280, raseringslager KL 286 och 287 samt vilade på konstruktionslager KL 290–292. Strax söder om byggnaden fanns en mindre yta om ca 3 x 2 meter bestående av ett kompakt siltlager (KL 298, 256) varvat med ett sandlager (KL 304) vilka tolkas som ett brukningslager i anslutning till byggnaden. I golvlagret hittades en ca 10 cm lång bultlåsnöckel i järn som troligen gått till byggnadens ytterdörr (Fnr 282: 8025:5). Nyckeln har ett runt ax med urtag för spärrfjädrarna och handtaget var böjt i änden (se figur 110).

Tolkning

Byggnaden kan utgöra rester efter en nedbrunnen smedja som anläggs under andra halvan av 1500-talet. Antagandet att det kan röra sig om en smedja baseras på fynden av 2,3 kilo slagg i golvlagret. Frånvaron av smideshård förklaras då med att endast en del av byggnaden låg inom undersökningsområdet. I golvlagret och i anslutande brukningslager (KL 298) strax söder om byggnaden hittades 13 hästs-

Figur 110. En bultlåsnöckel (Fnr 282:8025:5) som hittades i golvlagret till smedjan (grupp 13). Förmodligen har nyckeln gått till byggnadens ytterdörr. Skala 1:1.

kosömmar och del av en hästsko. Ett alternativ till smedjetolkningen skulle därför kunna vara att byggnaden varit ett stall.

Keramikmaterialet från golvlagret 282 och ovanliggande brandlager KL 280 bestod av yngre rödgods och utgjorde delar av fat, skålar och trebensgrytor som dateras till mellan 1550–1650.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen

KL 298, KL 256 och KL 304.

Kontext	Fynd	Datering
Brandlager KL 280	Fat, rödgods Fnr 280:8088:5	1550–1650
Brandlager KL 280	Trebenspanna, rödgods Fnr 280:8088:3	1550–1650
Golvlagret KL 282	Trebenspanna, rödgods Fnr 282:8234:1	1550–1650
Brukningsslager KL 256	Krus, stengods, Fnr 256:7070:8	1550–1625
Brukningsslager KL 256	Fat/skål, vitgods Fnr 256:7070:7	1550–1650

Figur 111. Daterande fynd inom grupp 13.

Fas 5. Ca 1655–1719

Historisk bakgrund – Norrköping

Efter 1600-talets mitt följde en tillbakagång. 1654 avsade sig drottning Kristina den svenska kronan och flyttade till Rom. Hon fick dock behålla vissa underhållsområden bland annat Norrköping.

Norrköping drabbades av flera olyckor under 1600-talet. Staden hemsöktes inte mindre än tre gånger av svåra farsoter, med tusentals dödsoffer som följd. 1655 utbröt en förödande brand, som lade stora delar av staden i aska. Efter branden ändrades gatubilden i staden. Husen skulle nu byggas med skorsten och man började anlägga raka, stenlagda gator i kvadratiska kvarter.

Den stora branden medförde ett avbräck i Norrköpings utveckling. Befolkningen minskade och Norrköping miste sin plats som rikets andra stad. Näringslivet hämtade sig dock ganska snabbt, men dess struktur kom att ändras. Metallindustrin, som tidigare varit störst, gick tillbaka och under 1600-talets slut blev textilen den dominerande näringen i staden.

Efter att stadens rådhus totalförstörts av branden 1655 uppfördes så småningom byggnaden Gillestugan i kvarteret. Huset var en timmerbyggnad på källare med murade valv och restes 1663 som sammankomstlokal för handelsgillet samt som magasin för främmande gods. Handelsgillets planer att hyra ut magasin gick inte som planerat då de konkurrerades ut av privata boduthyrare. Under 1670-talet led dessutom staden av svåra tider och gillestugan förföll. På 1690-talet övertogs byggnaden av staden och uppläts då temporärt till rådhus. År 1719 ödelades hela kvarteret när ryssarna anföll staden. Vid denna tid bestod kvarteret Gamla Rådstugan av tre tomter (Helmfrid 1971).

Fasen omfattar tiden från när man börjar uppföra byggnaden Gillestugan och tillhörande magasin i kvarteret och fram till 1719 då hela kvarteret ödelades när ryssarna anföll staden. Fasen är nästan samtida med den historiska perioden stormaktstiden (1611–1721) vilket återspeglas i kvarterets historia. Efter stadsbranden 1655 påbörjade man stadens reglering av gatunätet i den här delen av staden. Utifrån befintligt kartmaterial kan man utläsa att Gamla Rådstugans kvartersfigur på 1640 års karta var betydligt större än kvarteret som visas på 1728 års karta (se figur 112).

Figur 112. Konstruktioner från fas 5 utsatta på 1640 års karta. 1728 års kvartersfigur markerad med rött. Skala 1:1 000.

Fynden i fas 5

Byggnadsdetaljer och inredning

Holländskt tegel

Bland högreständsbbyggnader under 1600-talet blev gult holländskt tegel vanligt som byggnadsmaterial. Bland annat uppfördes Louis de Geers palats på Sالتängen i sådant tegel. Vid undersökningen påträffades de dels som lösfynd, men hade även återanvänts i en byggnad under fas 5. Källare grupp 15 hade delar av väggen murad med holländskt tegel.

Fönsterglas

Förekomsten av fönsterglas är större i fas 5 än i fas 4 och uppgår till 121 registrerade skärvor. Av dessa 121 fragment hittades 115 stycken i anslutning till byggnad grupp 16.

Kakel

De enda fynden av ugnskakel som hittades vid slutundersökningen gjordes i utfyllnadsmassorna KL 203 i källare, grupp 15. De första kakelugnarna i Sverige uppfördes under medeltiden men det skulle dröja fram till 1700-talet innan de blev mer allmänt förekommande. I lager 203 hittades 33 fragment av pressad reliefkakel med grön- och svart glasyr. (se figur 113–114). Sannolikt kommer kaklet från en kakelugn som stått i en överbyggnad till källaren grupp 15.

Figur 113. Fragment av ett svartglaserat kakel med en del av ett växtmotiv synlig (Fnr 203:3472:2). Skala 1:1.

Figur 114. Grönglaserat reliefkakel från 1600-talet. Motivet föreställer en kerub som var ett änglaväsen (Fnr 203:3472:1). Skala 1:1.

Spikar

Drygt 60 spikar framkom i fas 5. Koncentrationer av spik påträffades i anslutning till byggnad grupp 16, vilken tolkats som en knuttimrad byggnad, i källare grupp 15 samt i utfyllnadslager KL 115.

Nyckel

Ett nyckelhandtag av järn hittades i utfyllnadslager KL 115 (Fnr 115:601:5).

Husgeråd

Keramiken i fas 5 av Mikael Johansson

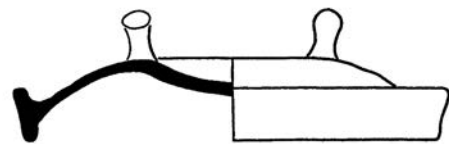
Keramikmaterialet från fas 5 är svårtolkat då flera av fynden kommer från kontexter innehållande äldre omdeponerade fynd. Detta gäller t.ex. den fyndrikaste kontexten KL 115 där ca 43% av all keramik

hittats, 73 av totalt 171 keramikskärvor. KL 115 innehåller bl.a. tyskt Wesergods, fragment av krukor från Polen/Böhmenområdet och stengods och yngre rödgods av 1500-talstyp.

Keramiken är också mycket fragmenterad vilket ytterligare försvårar närmare studier av kärlformer. Till de större fynden hör en bit av ett lock från Nederländerna (Fnr 283:8026:9), förmodligen av typen "r-dek-8" i Deventer Classificatiesysteem, ett Nederländskt klassificeringssystem av keramik- och glaskärl (se Bitter, Ostkamp & Jaspers 2012) (se figur 115). Från Nederländerna kommer också en botten del till ett majolikafat med flerfärgad dekor i blått, grönt, gult och brunt av en frukt, förmodligen ett granatäpple (Fnr 214:3731:1).

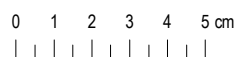
283:8026:9

Deventer: r-dek-8

214:3731:1

Figur 115. Keramik från Nederländerna. Överst en bit av ett lock (Fnr 283:8026:9), förmodligen av typen "r-dek-8" i Deventer Classificatiesysteem, se illustration till höger. Nederst ett bottenfragment av ett majolikafat dekorerat med ett granatäpple (Fnr 214:3731:1), se illustration till höger. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning och illustrationer: Mikael Johansson. Skala 1:2.

Dricksglas

Antalet dricksglas från fas 5 var begränsat till ett fragment av ett vinglas (Fnr: 122:817:13) och ett fragment till ett passglas (Fnr 115:602:3). Vinglasets utgjordes av en del av en fot och hittades i anslutning till byggnad grupp 16.

Ölhanar

I källare grupp 15 golvlager hittades två korroderade ölhanar (Fnr 217:3396:1, 217:3861:1) och en öltapp (Fnr 217:3862:1) i koppar. Öltappen är av den senare typen med kranhuset en bit in på tappens och där ölet rann genom låset och ut ur pipen i tappens ände (se figur 116). Pipen är utformad som ett stiliserat djurhuvud vilket var vanligt på den här typen av öltappar. Kranhandtagen är utformade som en tupp eller höna (se figur 117). Fynden av ölhanar visar på att man förvarat öltunnor i källaren.

Personliga föremål

Kritpipor

Från fas 5 tillvaratogs 56 fragment av kritpipor varav 7 pipor (13 %) daterats och proveniensbestämts till tillverkningsland och i en del fall även till ort och tillverkare. Samtliga pipor var av holländskt ursprung.

Mynt

Två mynt hittades i fas 5. Ett av mynten hittades i bostadshuset grupp 16. Det rör sig om ett 2 öre Karl XI mynt med präglingsåret 1667 (Fnr 122:699:1) (se figur 118). Det andra myntet (Fnr 217:3864:1), som påträffades i golvlager till källare grupp 15, var ett kraftigt korroderat silvermynt som inte gick att datera.

Figur 116. Öltapp (Fnr 217:3861:1) som hittades i källare (grupp 15) golvlager. Öltappen är av den senare typen med kranhuset beläget en bit in på tappens och där ölet rann genom låset och ut ur pipen i tappens ände. Pipen är utformad som ett stiliserat djurhuvud. Skala 1:2.

Redskap och hantverk

Från den här fasen finns endast ett fåtal fynd som kan relateras till hantverksaktiviteter. De bestod av ca 50 gram järnslag. Även redskapen var fåtaliga och utgjordes av ett bryne i sandsten (Fnr 122:817:7) och en korroderad tväryxa (Fnr 203:3470:2) vilka framkom i anslutning till byggnaden grupp 16 samt i återfyllnadsmassorna till källare grupp 15. En korroderad 11 cm lång kniv hittades i utfyllnadslager KL 115 (115:601:2).

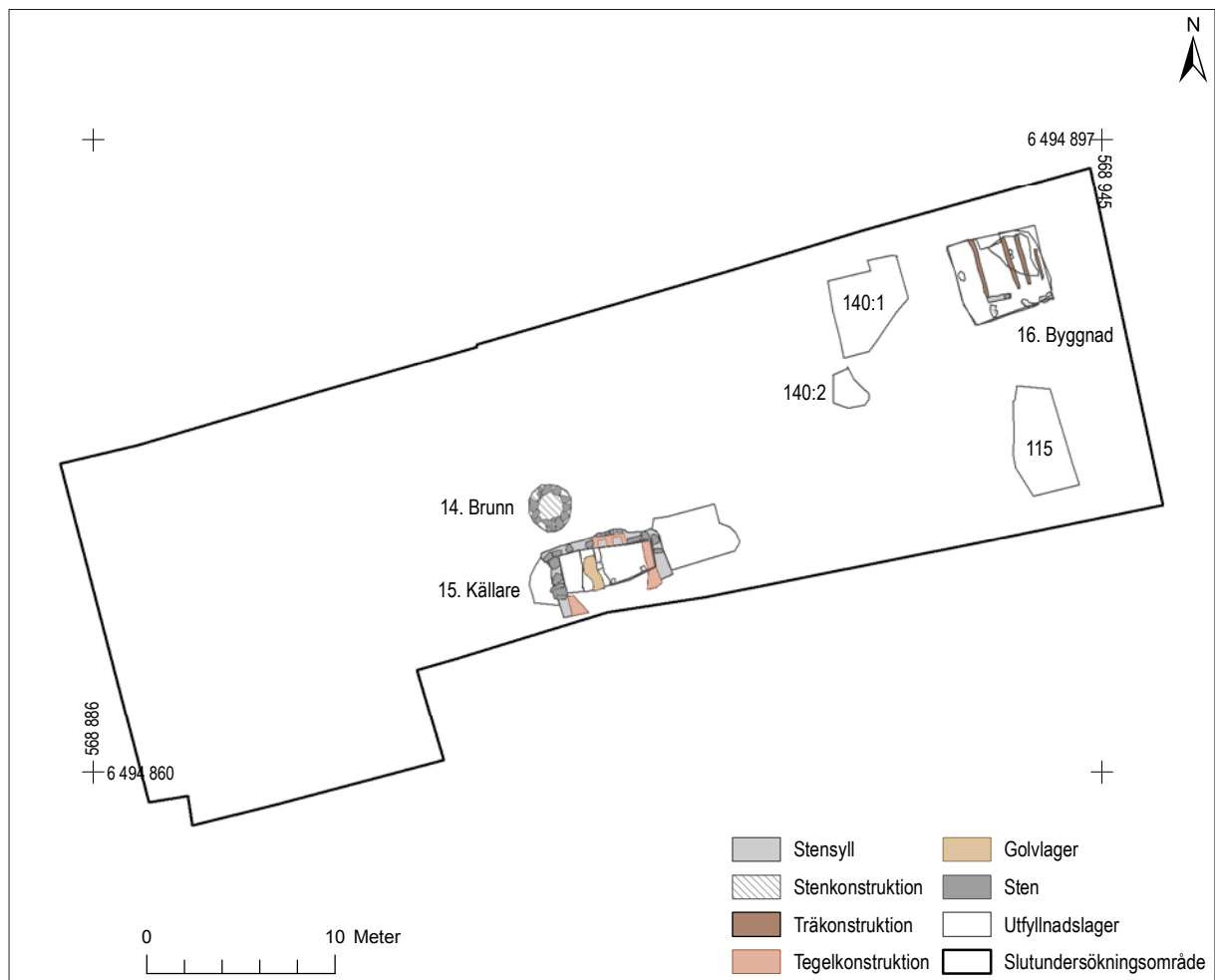

Figur 117. Tappkranar i form av ölhanar från tunnor med öl som förvarats i källare (grupp 15) (Fnr 217:3396:1, Fnr 217:3861:1). Skala 1:1.

Figur 118. 2 öre silvermynt präglad under Karl XI år 1667 (Fnr 122:699:1). Skala 1:1.

Kontexterna i fas 5

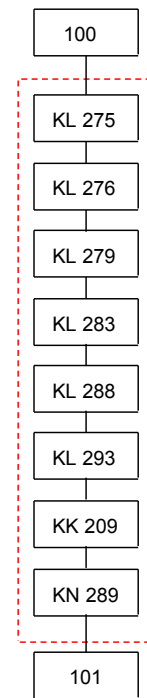

Figur 119. Plan över fas 5. Skala 1:400.

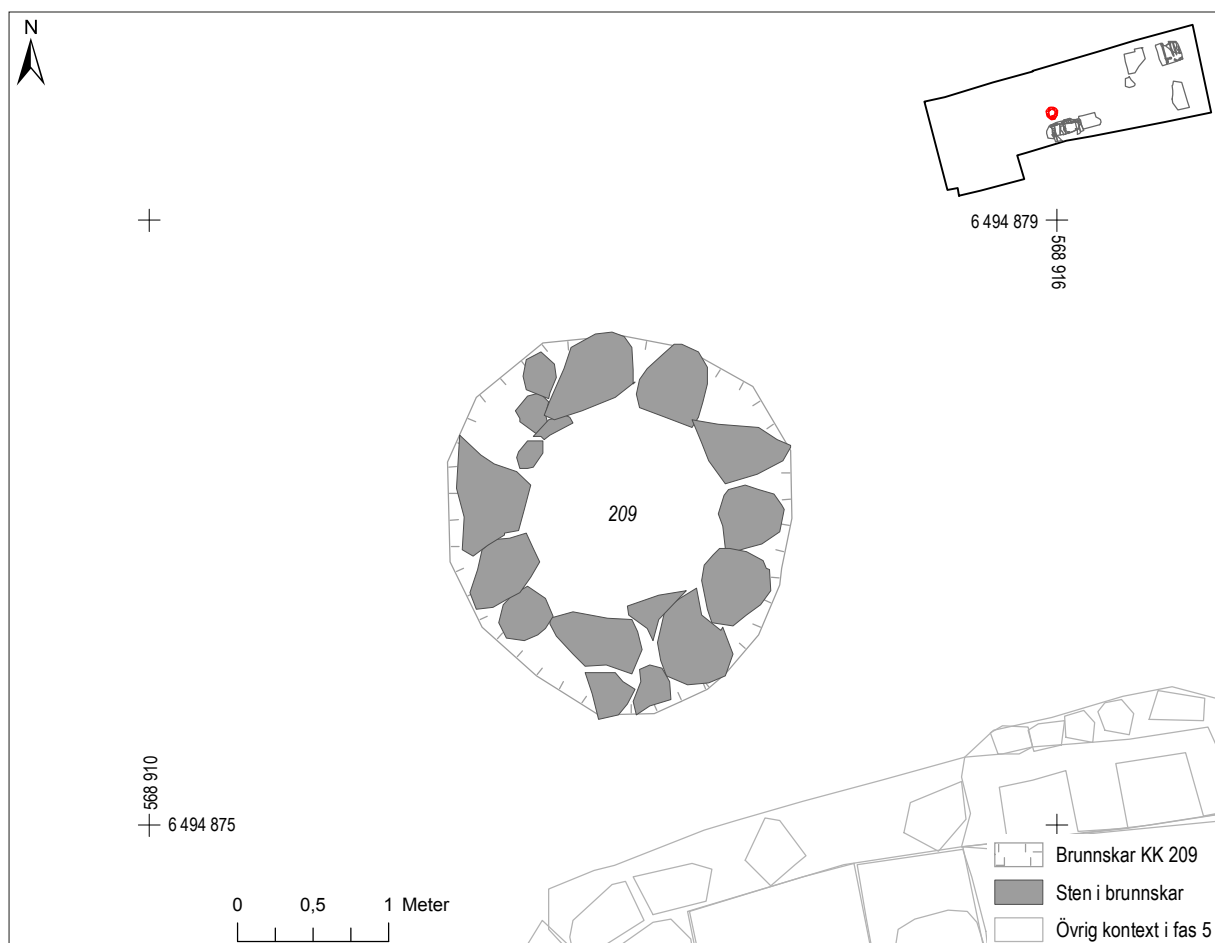
GRUPP 14. BRUNN

Kontextnummer	Typ
KL 275	Utfyllnadslager
KL 276	Brandlager
KL 279	Utfyllnadslager
KL 283	Utfyllnadslager
KL 288	Utfyllnadslager
KL 293	Utfyllnadslager
KK 209	Brunnskar
KN 289	Nedgrävning för brunn

Figur 120. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 14.

Figur 121. Gruppmatris över grupp 14.

Figur 122. Plan över grupp 14. Skala 1:50.

Beskrivning

Brunnen utgjordes av ett kallmurat 4,2 meter djupt brunnskar uppbyggt av 0,6 x 0,4 meter stora stenar och var placerad på tomt 2 på 1728 års karta (se figur 123–124). Brunnskaret var 2,3 x 2,4 meter stort med innermått 1,4 x 1,5 meter. Brunnen var utfylld med fem urskiljbara fyllnadslager. Det översta – KL 275 – bestod av ett upp till 0,8 meter tjockt sandlager med enstaka inslag av taktegel, sandstenplattor och holländskt tegel. Under detta framkom ett 0,06 meter tjockt brandlager (KL 276) med mycket träkolbitar. Under detta var brunnen uppfylld med ett mäktigt 1,4 meter tjockt sandlager (KL 279). Under sandlagret vidtog ett upp till 1 me-

ter tjockt fyndförande siltlager (KL 283). Därunder utgjordes brunnens utfyllnadslager av 0,5 x 0,4 meter stora rundade stenar (KL 289). Lagret i botten (KL 293) i brunnen utgjordes av siltig lera och var minst 0,2 meter tjockt.

Tolkning

Daterande fynd i utfyllnadslagren visar att brunnen har uppförts under andra halvan av 1600-talet och troligen varit i bruk fram till rysshärjningarna 1719. Makrofossilanalysen av jordprov från bottenfyllningen i brunnen visade att fyllningen till viss del utgjordes av latrin och mossa, vilket användes som toalettpapper. Tillsammans med det osteologiska materialet ger den makrofossila analysen en intres-

Figur 123. Brunnen (grupp 14) syns till vänster i bild. Ovanpå brunnskalets NV del vilade en sentida husgrund. I förgrunden visas källare (grupp 15). Foto från SV.

Figur 124. Brunnen (grupp 14) snittad med maskin. Foto från SV.

sant inblick i kosthållet i en burgen miljö i slutet av 1600-talet. Den makrofossila analysen visar på en rik och varierad kost med inslag av importerade livsmedel. Bland de importerade livsmedlen märks fiskon och vindruvor. En del odlade man förmodligen själv i egna köksträdgårdar eller köpte in från lokala odlare, exempelvis plommon, äpplen, körsbär, blåbär, lingon, smultron, hallon och enbär. Även en del krydd- och örtväxter som dill, libbsticka och mynta identifierades. För en utförligare analys av det makrofossila materialet se bilaga 1.

I brunnen påträffades totalt 10 stycken kritpipsdelar varav 5 stycken bestämdes närmare av Arne Åkerhagen (se bilaga 7). Samtliga kritpipor var från Holland och daterades till mellan 1640-1740. (se figur 125). Tre av kritpiporna var tillverkade mellan 1700–1740 i staden Gouda.

Figur 125. En av de äldsta piporna från undersökningen var denna holländska "Jona" pipa som hittades i brunnen (Fnr 283:8023:5). Skaftbiten dateras till 1640–1650. Skala 1:1.

Keramikmaterialet från utfyllnadslagren bestod av yngre rödgods och fajansskärvor varav en del var importerad från Holland. Kärnen utgörs av bordskärl som fat och skålar som dateras till 1600–1700-tal.

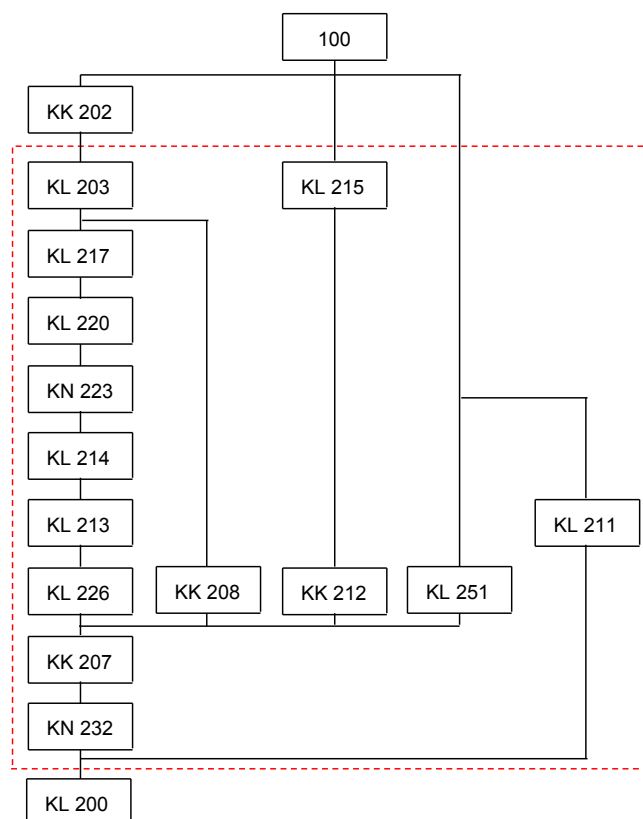
Kontext	Fynd	Datering
Utfyllnadslager KL 283	Lock, rödgods, Fnr 283:8026:9	1675–1750
Utfyllnadslager KL 283	Kritpipa Fnr 283:8023:6	1700–1750
Utfyllnadslager KL 283	Kritpipa Fnr 283:8023:4	1710–1740
Utfyllnadslager KL 283	Kritpipa Fnr 283:8023:3	1703–1729
Utfyllnadslager KL 283	Kritpipa Fnr 283:8023:2	1700–1716
Utfyllnadslager KL 283	Kritpipa Fnr 283:8023:5	1640–1650

Figur 126. Daterande fynd inom grupp 14.

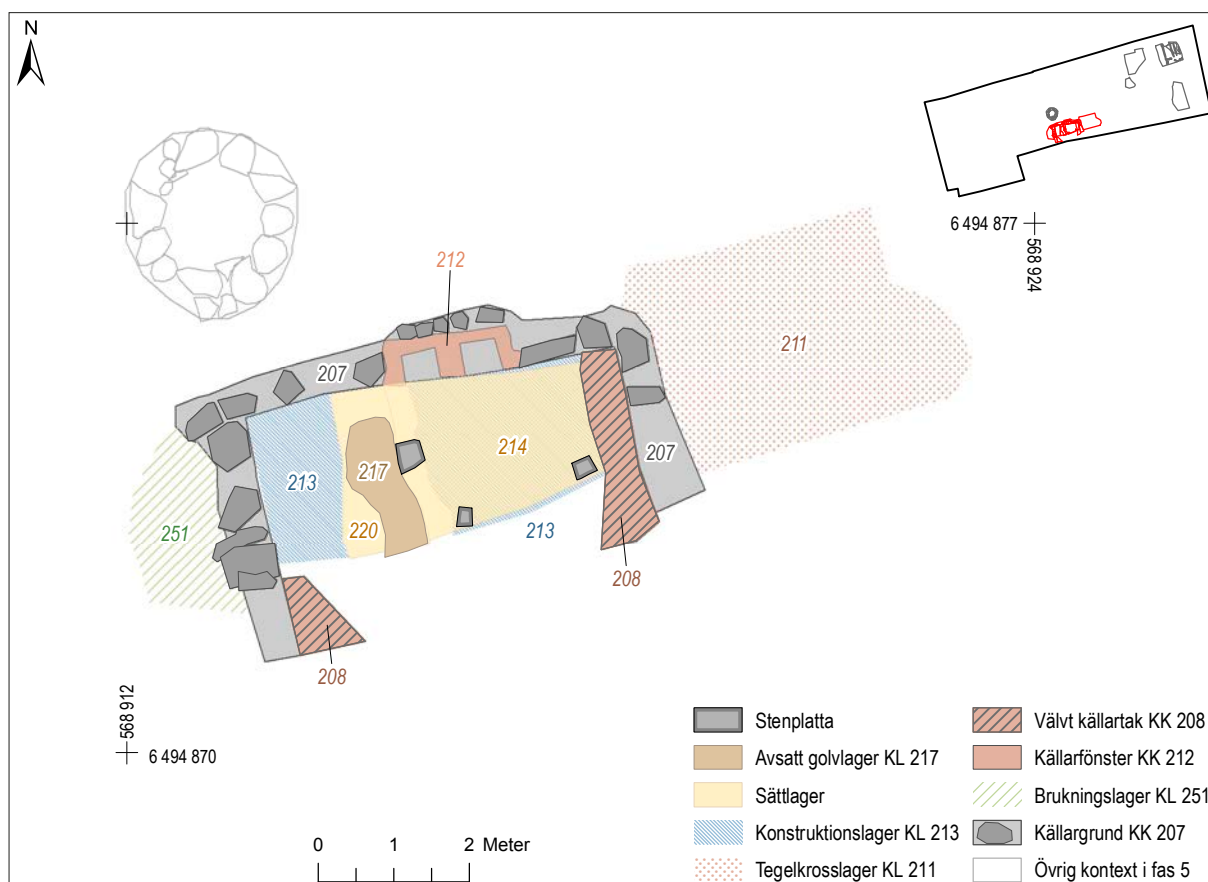
GRUPP 15. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 203	Utfyllnadslager
KL 215	Raseringslager i källarfönster
KL 217	Avsatt golvlager
KL 220	Sättlager, del av KL 214
KL 214	Sättlager till stengolv
KL 213	Konstruktionslager
KL 226	Konstruktionslager
KK 212	Källarfönster
KK 208	Välvt källartak
KK 207	Källargrund
KN 223	Del av nedgrävning för källare
KN 232	Nedgrävning för källare

Figur 127. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 15.

Figur 128. Gruppmatris över grupp 15.

Figur 129. Plan över grupp 15. Skala 1:100.

Figur 130. Rester efter källarens (grupp 15) stengolv framrensad. Foto från SV.

Beskrivning

Byggnaden utgjordes av en rektangulär källargrund (KK 207, 212) med innermättet 5 x 4 meter (20 m²) (se figur 123). Källaren hade två stycken fönstergluggar (KK 212) i norr och delar av källarens välvda tak fanns bevarat (KK 208). För dokumentation av källarens murverk se nedan. Källarens södra långsida fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen och ingången till källaren och/eller anslutande rum var belägen ut mot Gamla torget. Rester efter ett stengolv hittades i sättsandlager KL 214. Två av stenplattorna fanns kvar in situ och de utgjordes av grå och röd kalksten (se figur 130). Sättsandslaget vilade på ett konstruktionslager av lera (KL 213). I västra delen av källaren framkom rester av ett avsatt golvlager (KL 217). Det utgjordes av ett mörkbrunt siltlager med inslag av organiskt material. Hela källaren var fylld med ett upp till 1,5 meter tjockt utfyllnadslager (KL 203). Det bestod av sandig silt uppblandat med tegelstenar, kalkbruk, holländskt tegel och stenplattor.

Strax väster om källaren fanns ett kompakt siltlager (KL 251) som tolkas utgöra en trampad yta i anslutning till källaren. Öster om källaren framkom ett upp till 0,5 meter tjockt tegelkrosslager (KL 211). Det tolkas som ett byggnationslager som tillkommit i samband med anläggandet av källaren då man där stått och slagit tegelstenar.

Tolkning

Källare med välvt tak som är uppförd under andra halvan av 1600-talet och har använts fram till 1719. Detta antagande baseras på fynd av keramikskärvor (majolika) i sättsandslager KL 214 som dateras till 1600–1650 samt fyndet av en kritpipa som hittades i toppen på utfyllnadsmassorna KL 203. Kritpipan dateras till 1719–1726.

Fyndet av ölhannar i golvlager KL 217 visar på att källaren använts som förvaringslokal åt bland annat öltunnor. Sannolikt har källaren haft en timrad överbyggnad som inhyst en kakelugn. Källarens ingång har varit i söder ut mot Gamla torget. Det finns skriftliga uppgifter om att stadens gillestuga som uppfördes år 1663 i kvarteret ska ha haft en timmerbyggnad ovanpå en källare med murade valv. Vad som talar för att byggnaden skulle kunna vara rester efter gillestugan är förutom dess utformning, placering och storlek fyndmaterialet i källaren med bland annat grön glaserat ugnskakel.

Keramikmaterialet bestod av yngre rödgods, stengods (krus) och fajans.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen

KL 211 (tegelkrosslager), KL 251 (trampad yta strax väster om källare)

Kontext	Fynd	Datering
Utfyllnadslager KL 203	Kritpipa, Fnr 203:3470:	1719–1726
Sättslager KL 214	Fat/skål, Majolika Fnr 214:3731:1	1600–1650

Figur 131. Daterande fynd inom grupp 15.

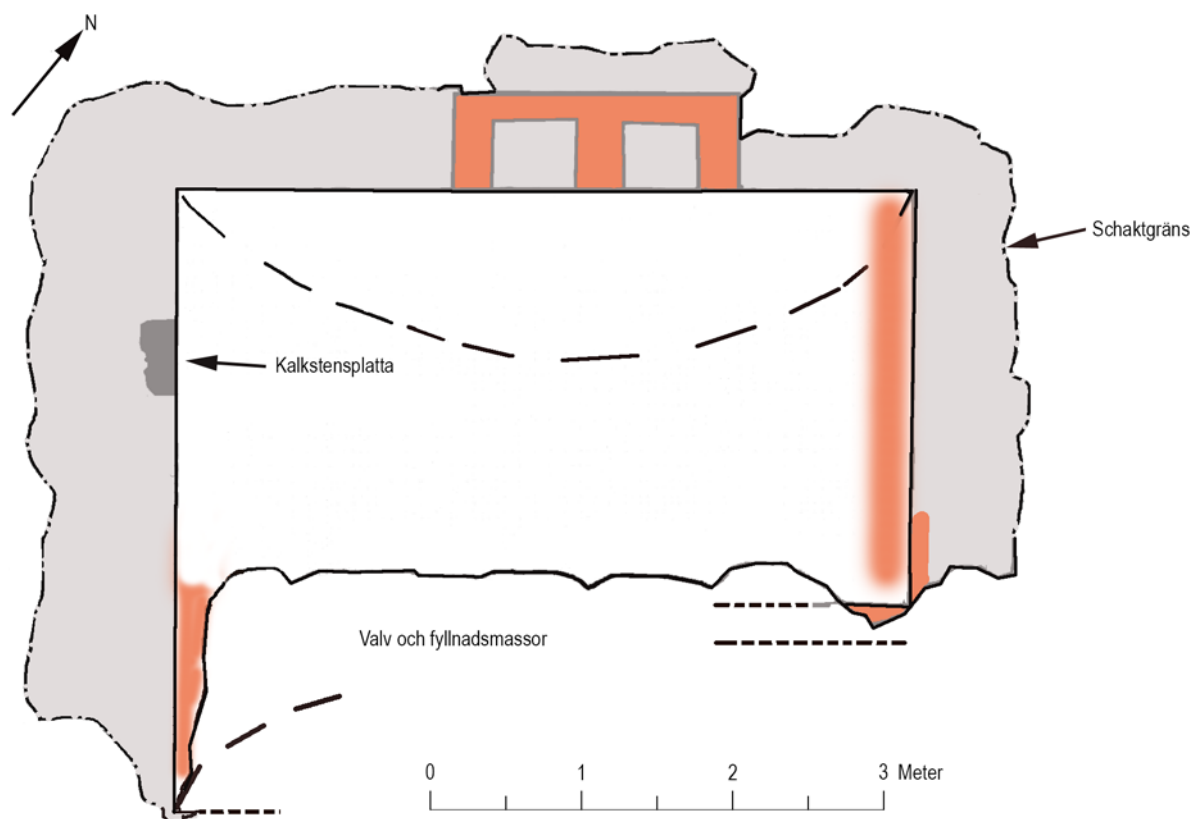
Murverk och golvnivå

Källaren (grupp 15) var anlagd i nordväst–sydostlig riktning. Tre väggar (KK 207) var mer eller mindre

synliga medan de sydöstra delarna var dolda av fyllnadsmassorna under resterna av ett tunnvalv (KK 208). Här kunde emellertid det sydvästra hörnet av rummet skymtas, och med hjälp av en tumstock kunde även det sydvästra hörnets läge sannolikt lokaliserat (se figur 132–133).

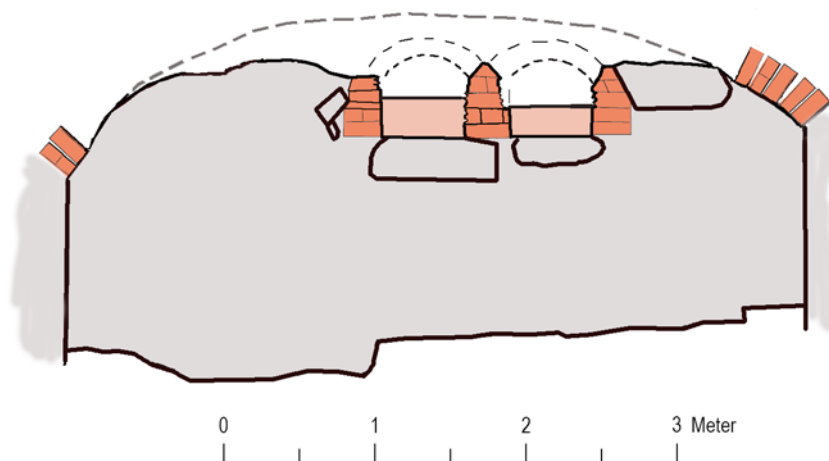
Figur 132. Källare (grupp 15) sett mot väster.

Figur 133. Källare (grupp 15), planritning.

Figur 134. Källare (grupp 15), muren mot nordväst med de nedre delarna av två nischer bevarade.

Figur 135. Källare (grupp 15), väggen med de två nischerna med valvbågar och takvalv delvis rekonstruerat.

Murarna var huvudsakligen uppförda av kluvna naturstenar, lagda i något oregelbundna skiftgångar (se figur 134). I en sida sågs rester av två nischer (KK 212), med sidor av tegel och botten av naturstensblock (se figur 134–135). Nischerna har varit välvda eftersom avtryck av valvstenarna ses i sidorna (se figur 136). Tegelstenarna var ca 8 cm tjocka och fogarna var utstrukna. Bruket var ljust och hårt.

I den östra väggen bestod murverket av både tegel och natursten, men stora delar av muren var täckt

med puts (se figur 137–138). I tegelpartiet till höger i bild var skiften lagda i vilt förband, löp och kopp blandat i skiftgångarna. Tegelstenarna var av olika storlek och bör delvis vara återanvända. Där fanns ett så kallat holländskt tegel, 5 cm tjockt och 12 cm långt, och inhemska tegel som varierade från 7,5 till 9 cm i tjocklek. Bruket var ljust och hårt, fogarna utstrukna men delvis dolda av puts. Längst in bakom fyllnadsmassorna (KL 203) kunde en liten del av en vinkelrät tegelmur skimtas, men rasrisken förhindrade ytterligare utgrävning. Längs väggen var

Figur 136. Källare (grupp 15), smyg-
sidan till en av nischerna i den nord-
västra väggen. Pilen markerar fogen
mot en borttagen valvsten.

Figur 137. Källare (grupp 15), väg-
gen mot nordöst är murad med tegel
och natursten. En del av rummets
tunnvalv är bevarat.

Figur 138. Källare (grupp 15), väggen
mot nordöst, den inre delen med mur-
verk av tegel.

delar av takets tunnvalv bevarat och i valvsvickeln fanns en kaka av tegel och bruk, sannolikt för att stabilisera valvet.

Längs källarens västra vägg hade valvet delvis rasat. Här syntes att naturstensmuren var uppförd med en hylla som valvet vilade på (se figur 139). På muren låg rester av en kalkstensplatta, sannolikt bottenplattan i en nisch eller en öppning (se figur 140). Delar av väggen var dold av det kvarvarande valvet samt fyllnadsmassorna under valvet. På grund av rasrisken kunde utrymmet inte grävas ut, men en tumstock kunde stickas in och en mötande mur lokaliseras. Väggen sträckte sig längre mot sydöst än den motstående väggen, och visade att rummet inte hade haft en kvadratisk form (se figur 133).

Rummets tunnvalv av tegel var en hel sten tjockt, det vill säga ca 30 cm. Teglen var 7,5–9 cm tjocka, bruket ljukt och hårt. Valvet bör ha varit samtida

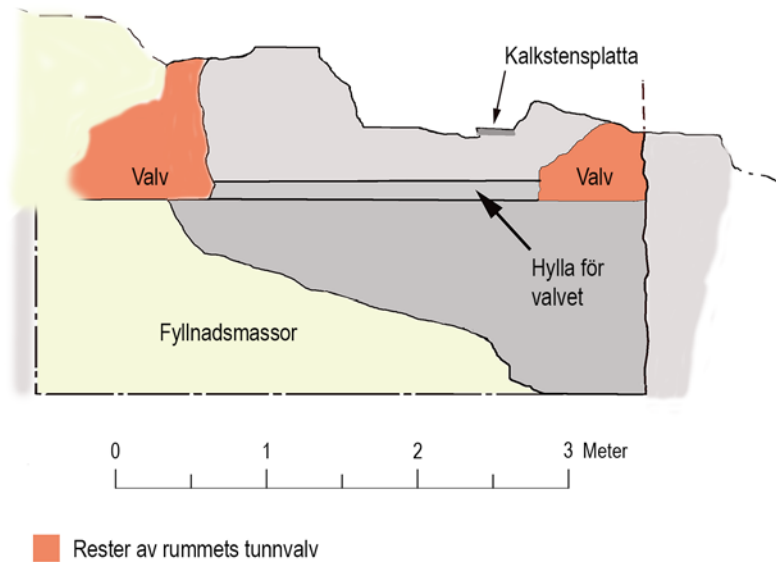
med väggarna, eftersom det vilade på en utspärad hylla i muren. Eftersom valvet var av tegel bör det ha stått en byggnad ovanpå. Rester av lera (KL 213) var bevarade ca 1,15 meter under valvets anfangsnivå, möjligen rester av ett golv eller ett underlag till ett golv. I fyllnadsmassorna hade en hel del plansten av grå eller röd kalksten tillvaratagits (se figur 141).

Slutsats

Källarens valv och murar innehåller tegel av blandade dimensioner, bland annat ett så kallat holländskt tegel som förekom under 1500-talet men blev ännu vanligare under 1600-talet. Fogarna är utstrukna snarare än ås- eller snedstrukna vilket också kan tala för en datering till 1600-talet, möjligen 1500-talet. Källarens valv bör vara samtida med murarna, eftersom det vilar på en utspärad hylla i gråstensmuren. Tegelvalvet tyder på att det har stått en byggnad ovanpå källaren, eftersom tegel är för fukt känsligt för att användas i källarrum under gårdar och gator.

Figur 139. Källare (grupp 15). Väggen mot sydväst med delar av tunnvalvet bevarat.

Figur 140. Källare (grupp 15). Väggen mot sydväst med en kalkstensplatta och hyllan som valvet vilade på markerade.

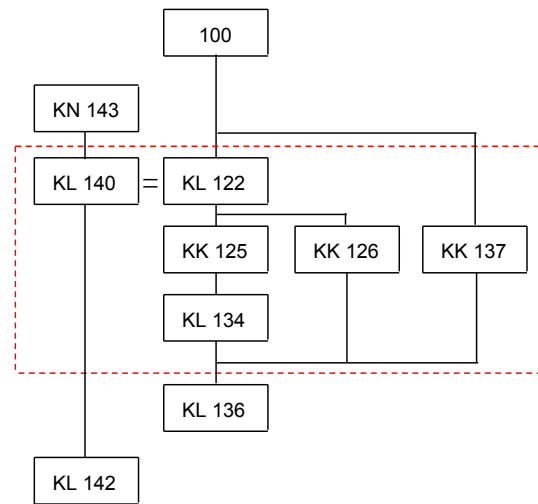
Figur 141. Planstenar av kalksten från fyllnadsmassorna i källare (grupp 15).

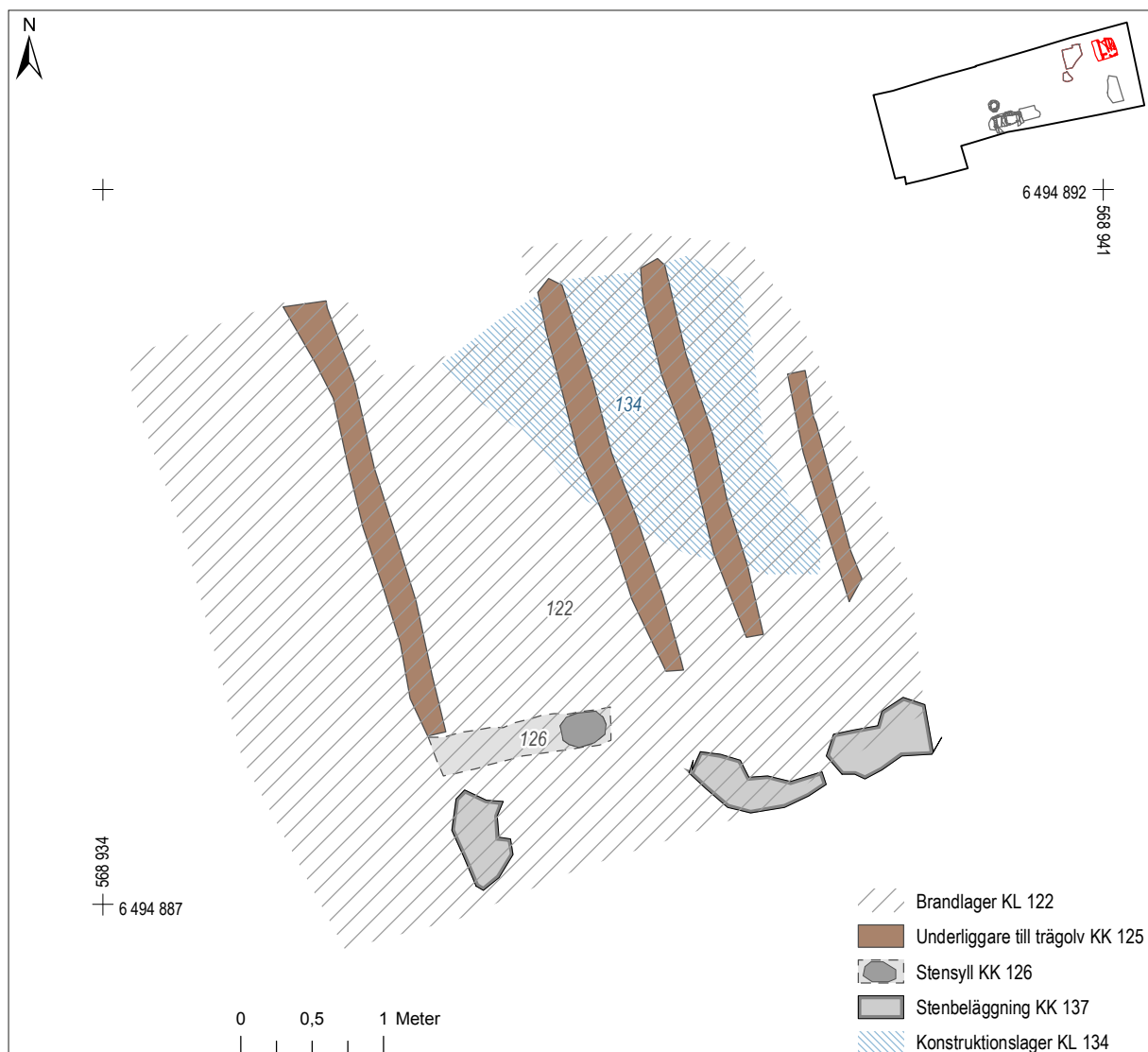
GRUPP 16. BYGGNAD

Kontextnummer	Typ
KL 122	Brandlager
KK 126	Stensyll
KK 125	Underliggare till trägolv
KL 134	Konstruktionslager

Figur 142. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 16.

Figur 143. Gruppmatris över grupp 16.

Figur 144. Plan över grupp 16. Skala 1:50.

Figur 145. Byggnad (grupp 16) framrensad. Till vänster i bild syns stensyll KK 126 och i mitten visas fyra tvärgående underliggare (KK 125) till ett trägol. Foto från SÖ.

Beskrivning

Fragmentarisk anläggning där de bevarade delarna av byggnaden bestod av en 1,5 meter lång syll (KK 126) i sydvästlig–nordöstlig riktning samt fyra stycken parallellt lagda stockar (KK 125) i nordväst–sydöstlig riktning (se figur 145). Syllen var uppbyggd av 0,25–0,4 meter stora stenar, såväl kantiga som rundade. Syllen och stockarna vilade på ett grusigt sandlager KL 134. Stockarna låg med ett inbördes avstånd av mellan 0,5 till 1,3 meter och har tolkats som underliggare för ett trägol. Underliggarna utgjordes av 0,15–0,2 meter tjocka förkolnade trästockar som var bevarade till en längd av 1,6–3,1 meter. Hela byggnaden täcktes av ett 0,15 meter tjockt brandlager KL 122. Anläggningen var bortgrävd i öster av en dagvattenbrunn och i norr var den störd av en sentida mur (KK 103). Brandlager KL 140 väster om byggnaden är sannolikt del av KL 122. Strax söder om byggnaden framkom rester efter en störd kullerstensbeläggning KK 137. Den var bevarad till en storlek av 3,3 x 0,6 meter och bestod av 0,1–0,2 meter stora rundade stenar varav flertalet var eldpåverkade. Stenbeläggningen tolkas vara samtida med byggnaden och utgjorde del av en gårdsplan. I och intill byggnaden framkom rikligt med fönsterglas som visar att byggnaden varit försedd med fönster.

Tolkning

Fragmentarisk byggnad som förmodligen varit knuttimrad och uppförts under andra halvan av 1600-talet. Fynd från brandlagret visar att byggnaden brunnit ned under första halvan av 1700-talet,

troligen i samband med de så kallade rysshärjningarna 1719 (se figur 146). Den rikliga förekomsten av fönsterglas i anslutning till byggnaden talar för att huset kan ha fungerat som bostadshus. Eldstaden skulle då varit belägen i husets norra eller östra del där byggnaden saknades.

Keramikmaterialet utgjordes av flintgods och yngre rödgods som dateras till 1500–1700-tal. Fynden av flintgodsskärvor tolkas som sekundära och har påförts under andra halvan av 1700-talet då nordöstra delen av kvarteret brukades som trädgård.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen

KL 136 (utfyllnadslager), KL 140 (brandlager), KK 137 (stenbeläggning).

Figur 146. Skaftbit till en holländsk spiralpipa som hittades i brandlager KL 122 som täckte byggnad (grupp 16) (Fnr 122:817:16). Pipan dateras till 1690–1730. Skala 1:1.

Kontext	Fynd	Datering
Brandlager KL 122	Kritpipa Fnr 122:817:16	1690–1730
Brandlager KL 122	Mynt Karl XI, 2 öre Fnr 122:699:1	1667

Figur 147. Daterande fynd inom grupp 16.

Fas 6. 1719–1810

Historisk bakgrund – Norrköping

1700-talets Norrköping bar i många avseenden en lantlig prägel. Husen var till övervägande del byggda i trä med tak av torv och näver, eller tegel. Stadens hantverkare och handelsmän bodde i kringbyggda gårdar, där också deras arbetslokaler inrymdes. Jordbruk och boskapsskötsel var viktiga binärningar för stadsbon.

Den industriella utvecklingen hade fått ett avbrott i samband med stadens ödeläggelse 1719, men kom igång vid seklets mitt. Textilindustrin gick in i ett expansivt skede och Drags fabriker blev vid denna tid landets ledande klädestillverkare.

Frihetstidens regeringar stödde textilindustrin, dels ekonomiskt, dels genom olika handelsbestämmelser. Den tidigare så blygsamma tobakshanteringen utökades och ett flertal större och mindre tobaksspinnier anlades. Petter Swartz slog sig ner i Norrköping och startade sin sedemera riksbekanta snustillverkning i kvarteret Knäppingsborg. Tre sockerbruk anlades vid 1700-talets mitt och socker blev en vanliga vara i borgarhemmen.

Mot slutet av århundradet fick industrin stora svårigheter till följd av krig och sviktande konjunkturer. Etablerade företag som Holmens mässingsbruk och gevärsfaktoriet tvingades lägga ner sin tillverkning. Handel och sjöfart gick bra under krisen och kom att bära upp ekonomin under seklets sista decennier. Båtbyggandet var inne i ett expansivt skede. När det nya århundradet bröt in, var tre varv i full verksamhet (Söderberg 1968).

Fasen omfattar tiden efter att kvarteret brann ned 1719 och fram till 1810 då en ägare övertog hela kvarteret. Många av de byggnader som uppfördes i denna fas står fortfarande kvar i kvarteret. Under 1700-talet ägs tomterna i kvarteret framförallt av handelsmän och dignitärer i stadens övre sociala skikt. Perioden infaller med frihetstiden (1719–1772) och den Gustavianska tiden (1772–1809).

Fynden i fas 6

Byggnadsdetaljer

Fönsterglas

Förekomsten av fönsterglas är mer än dubbelt så mycket i fas 6 än i fas 5 och uppgår till 274 registrerade skärvor. Det glas som hittades var koncentrerat till utfyllnadsmassorna i brunnen grupp 17 och avfallsgruppen KN 124 och gick inte att knyta till någon byggnad.

Spikar

Drygt 180 spikar framkom i fas 6. Merparten av spiken hittades i fyllningen till brunnen grupp 17. Resten av spiken som hittades framkom spritt över undersökningsytan.

Beslag och krampor

Vid undersökningen tillvaratogs ett antal järnföremål som kan ha ingått i byggnaderna men där en del lika gärna kan komma från exempelvis redskap och vagnar.

Husgeråd

Keramiken i fas 6 av Mikael Johansson

995 keramikskärvor är tillvaratagna från fas 6 och i fasen ingår en del kontexter med äldre omdeponerat material. Ett exempel på detta är KL 116 som innehåller samma typ av keramik som KL 115 i fas 5. Den fyndrikaste kontexten KL 124 varifrån ca 85 % av keramiken kommer (total 846 skärvor) ger dock en bra bild av vilka kärl som använts i kvarteret Rådstugan under 1700-talet. Fyndmaterialet från denna kontext är jämförbart med samtida fynd från kvarteret Gubben (se Johansson 2014).

Den största fyndgruppen från KL 124 utgörs av fajanskärl (742 skärvor) och då framförallt av tallrikar. I jämförelse med fajanserna från kvarteret Gubben har kärlden i Rådstugan en överlag enklare dekorer. Mönstren på tallrikarna och faten utgörs av två typer av blomsterdekoren, antingen innehållande en nejlika eller en humlekvist. Mönstren är målade i mangan eller blått. Signeringar från Rörstrand finns på flera av kärlden och målarsignaturer, tillverkningsdatum och prismärkning förekommer. Årtalen (17)69, (17)70 och (17)71 samt målarsignaturerna K och L är några av de märkningar som finns (se figur 148–155).

124:1164:37

Figur 148. Fajanstallrik från Rörstrand med ett enkelt blommönster målat i mangan, i mitten en nejlika och på brättet några bladrankor (Fnr 124:1164:37). På baksidan signeringen Rörst för Rörstrand. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

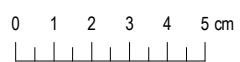
124:1164:29

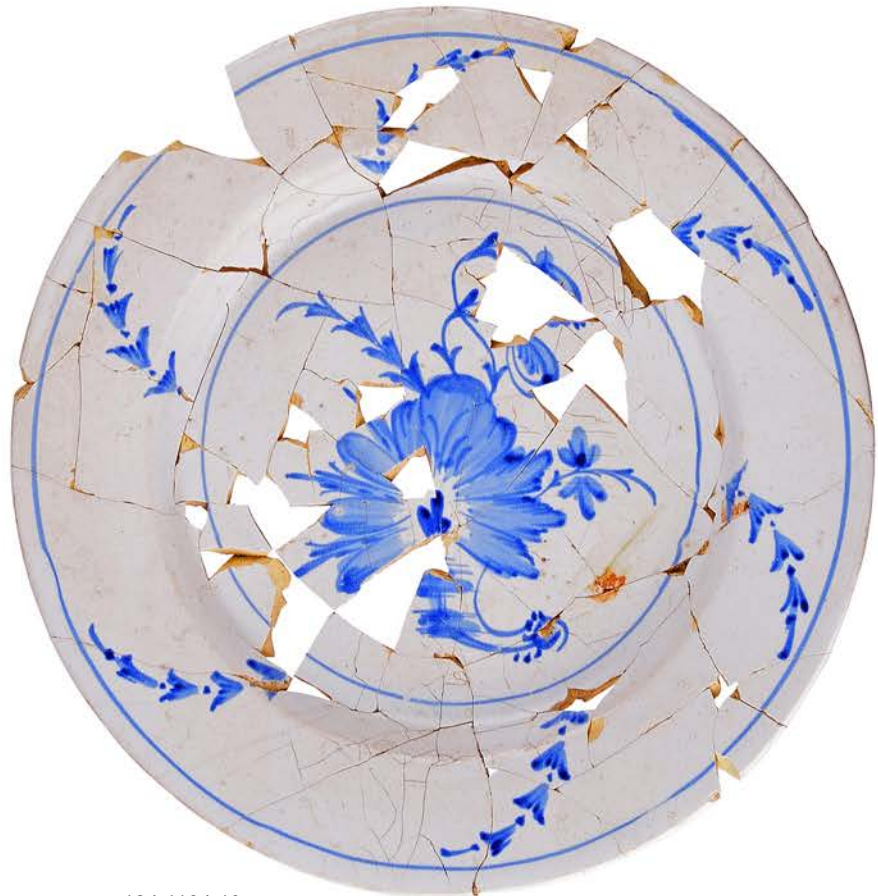
Figur 149. Fajanstallrik från Rörstrand med ett enkelt blommönster målat i mangan, i spegeln en nejlika och på brättet några bladrankor (Fnr 124:1164:29). På baksidan signeringen Rörst för Rörstrand samt målarsignaturen K. Tre likadana tallrikar av målaren K finns i fyndmaterialet. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:31

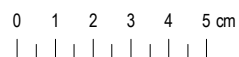
Figur 150. Fajanstallrik från Rörstrand med manganfärgad blomdekor i form av en nejlika och fyra bladrankor, på baksidan märkt Rörst och målarsignaturen L (Fnr 124:1164:31). Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:19

Figur 151. Fajanstallrik från Rörstrand med dekoren humlemönstret målat i blått, dekoren utgörs av en humlekvist i spegeln och 6 blomrankor på brättet (Fnr 124:1164:19). Märkt på baksidan Rörst 69 (= Rörstrand 1769), prismärkningen 6DK (= 6 daler kopparmynt) och målarsignaturen H eller II. Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:26

0 1 2 3 4 5 cm

Figur 152. Fajanstallrik med dekoren humlemönstret målat i mangan (Fnr 124:1164:26). Ingen märkning på baksidan synlig. Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

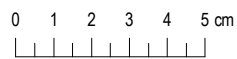
124:1164:35

124:1164:34

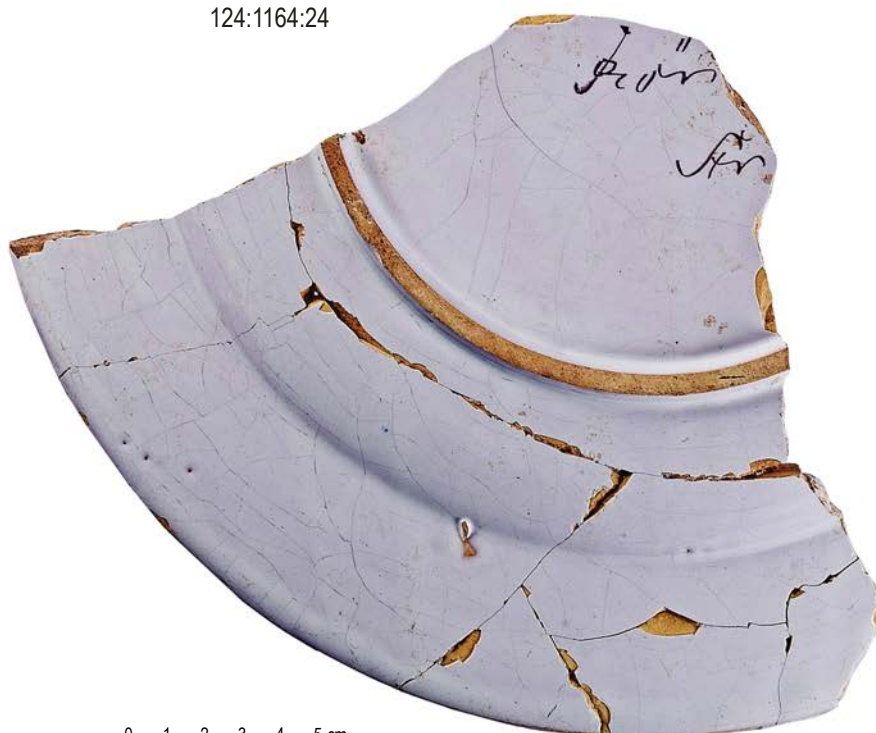
124:1164:39

Figur 153. Delar av tre fajanstallrikar med humlemönstret målat i mangan. En tallrik märkt på baksidan Rörstr 71 (= Rörstrand 1771), prismärkningen (?)DKD (= ? daler kopparmynt dussinnet) och en otydd målarsignatur, kanske JH (Fnr 124:1164:35). Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:24

0 1 2 3 4 5 cm

Figur 154. Delar av ett stort fajansfat med dekoren humlemönstret målat i mangan (Fnr 124:1164:24). Fatets diameter har varit ca 33 cm. På baksidan märkning för Rörstrand. Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:36

Figur 155. Djup fajanstallrik med dekoren humlemönstret målat i mangan (Fnr 124:1164:36). På baksidan signeringen St. Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

Bland fajanserna finns förutom bordskärlen också en potta målad med en enkel blomsterdekor i mangan (Fnr 124:1164:13) och en större blomkruka på fot med en landskapsscen i blått och formade maskaronhuvuden som handtag (Fnr 124:1164:14)

(se figur 156–157). Krukan är troligen tillverkad av Rörstrand i Stockholm. Från KL 124 finns även en del kärl av yngre rödgods såsom en potta (Fnr 124:675:1), en liten kruka (Fnr 124:675:3) och ett fat (Fnr 124:1164:1) (se figur 158).

Figur 156. Potta av fajans med blommor och bladrankor i mangan (Fnr 124:1164:13). Foto: Stefan Gustafsson. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

Figur 157. Till vänster en blomkruka av fajans dekorerad i blått med ett landskapssceneri med träd och hus. Krukan har varit försedd med grepar i form av huvuden (Fnr 124:1164:14). Till höger en förvaringsburk av fajans (Fnr 124:1164:12). Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

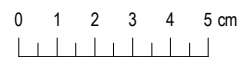
124:1164:1

124:675:1

124:675:3

Figur 158. Blyglaserade lergodskärl (yngre rödgods) från fas 6. Överst i bilden ett fat (Fnr 124:1164:1) därunder en potta (Fnr 124:675:1) och en liten kruka (Fnr 124:675:3). Alla kärl har försetts med en vitlerengobe under glasyren som skapar en gulvit ytfärg. Förmodligen har detta gjorts för att efterlikna porslin och fajans. Ovanligt är att även blå färg fläckvis använts i glasyren. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

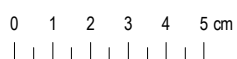
124:1164:2

124:1164:4

124:1164:3

Figur 159. Tallrikar i formpressat stengods från Staffordshire i England. Såväl flata som djupa, liksom större och mindre tallrikar förekommer. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

Samma typ av importkeramik som hittats i kvarteret Gubben finns också i Rådstugan. Ett exempel på detta är fat och tallrikar i vitt stengods från Staffordshire i England. De har ett formpressat dekormönster av typen "Seed and basket" och är tillverkade omkring 1740–1765 (Fnr 124:1164:2–5) (se figur 159). Ett annat exempel är kinesiskt porslin från 1700-talets

andra hälft eller tidigt 1800-tal, perioden Qianlong/Jiaqing. Porslinet utgörs av koppar med tillhörande fat, för servering av te och kaffe med blomsterdekorer målade i rött, lila, grönt och guld (Fnr 124:675:5 och Fnr 124:1164:7–11, se figur 160–161). Även fat i yngre rödgods tillverkade vid krukmakerier i Niederrhein i Tyskland finns bland fynden (Fnr 105:229:3).

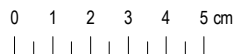
Figur 160. Fat och kopp i kinesiskt Qianlong/Jiaqing porslin med emaljdekorer i grönt, rött och guld föreställande blommor. Tillverkningsperiod sent 1700-tal till tidigt 1800-tal. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

124:1164:10

124:1164:9

Figur 161. Två koppar i kinesiskt Qianlong/Jiaqing porslin med blomdekor. Dekoren målad i emaljfärger i vitt, lila och guld. Tillverkningsperiod sent 1700-tal till tidigt 1800-tal. Foto: Josefine Låås. Bildbearbetning: Mikael Johansson. Skala 1:2.

En tydlig skillnad mellan kvarteren Gubben och Rådstugan är att fyndmängden av kärl från Nederländerna är avsevärt mindre i Rådstugan. Detta är något som gäller för alla faser innehållande sådant material.

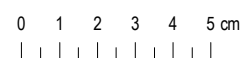
Dricksglas och flaskor

Flera olika typer av dricksglas framkom i fas 6. Ett av dem är av 1600-tals typ och har kanske brukats under fas 4 eller 5 (se fyndkapitlet under fas 4). Det rör sig om 2 fragment av passglass som kom från ett och samma glas (Fnr 116:997:9). Glaset hade en pålagd tråddekor och utgjorde ett av "passen" på bägarkroppen (se figur 162).

Figur 162. Fragment av ett passglass med ett av de karakteristiska "passen" (Fnr 116:997:9). Skala 1:1.

Bland glasen finns åtminstone fyra fragment från vinglas. I avfallsgropen KN 124 hittades ett vinglas i klarglas med en innesluten luftbubbla i benet (Fnr 124:1165:9) (se figur 163). Ett fragment av en fot med omvikt kant (Fnr 116:693:2) och två mynningsbitar (Fnr 116:997:9) från vinglas hittades i utfyllnadslager KL 116. I brunnen grupp 17 påträffades botten till en bägare i frostat glas (Fnr 284:8718:7). Till de exklusivare glasen hör ett par glas med dekor. Det ena glaset hittades i avfallsgrop KN 124 och utgörs av fragmentet från en buk (Fnr 124:677:5). Det andra påträffades i utfyllnadslager KL 116 och består av buken till en bägare (Fnr 116:693:2).

Figur 163. Del av ett vinglas med en innesluten luftbubbla i benet (Fnr 124:1165:9). Skala 1:2.

Skärvor från en ansenlig mängd flaskor hittades vid undersökningen. En större mängd flaskor påträffades i brunnen grupp 17 och i avfallsgropen KN 124. Flertalet av flaskorna har innehållit vin eller brännvin.

Knivar

Kniven var under 1700-talet precis som idag ett universalredskap med en mängd olika användningsområden. Det kan därför vara svårt att avgöra hur en kniv har använts. Från fas 6 hittades två knivar. De hittades i utfyllnadslager KL 116 (Fnr 116:691:3, 116:997:2) och var kraftigt korroderade. Knivarna var 11–15 cm långa.

Personliga föremål

Kritpipor

Av totalt 197 kritpipsfragment påträffades 125 i fas 6 vilket utgör 64 % av hela kritpipsmaterialet. Av dessa har 13 (10 %) proveniensbestämts och daterats av Arne Åkerhagen (se bilaga 7). Av de bestämda kritpiporna var närmare 93 % av holländskt ursprung (12 st) och endast 7 % (1 st) utgjordes av svenska pipor. Ett förhållande som inte stämmer överens med den generella fördelningen av de kritpipor som hittats i Sverige där ca 70 % är tillverkade i Holland (Åkerhagen 2012, s.26).

Den holländska dominansen från 1600-talet fortsatte således under 1700-talets första hälft. I linje med den merkantilistiska politik som genomfördes i Sverige på 1740-talet infördes ett importförbud av kritpipor 1747. Importstoppet får till följd att många handelsmän investerar i kritpipstillverkning och under 1750-talet uppstår ett flertal kritpipsbruk runt om i Sverige.

Endast en inhemsk producerad kritpipa hittades vid undersökningen. Den var tillverkad av Jonas Alströmer som var verksam vid kritbruket i Alingsås mellan åren 1729–1761.

Delar av kritpipor återfanns framförallt i östra halvan av undersökningsområdet varav flertalet hittades i utfyllnadslager KL 116 och KL 139. Det kan tyckas att importstoppet 1747 borde avspeglas tydligt i det arkeologiska materialet med en stor andel svensktillverkade kritpipor från 1700-talets mitt och framåt. Någon sådan tendens kan inte ses i kvarteret Gamla Rådstugan. Ser man till de dateringar som gjorts på de importerade kritpiporna tycks importstoppet ha fungerat väl då det inte finns någon importerad kritpipa som är yngre än 1750.

Sölja

En sölja med torne och rembleck av kopparlegering hittades i utfyllnadslager KL 116 (Fnr 116:997:15) (se figur 164). Söljeramen hade en rektangulär form och mätte 4,4 x 3 cm. Söljan har förmodligen suttit på ett kospanne.

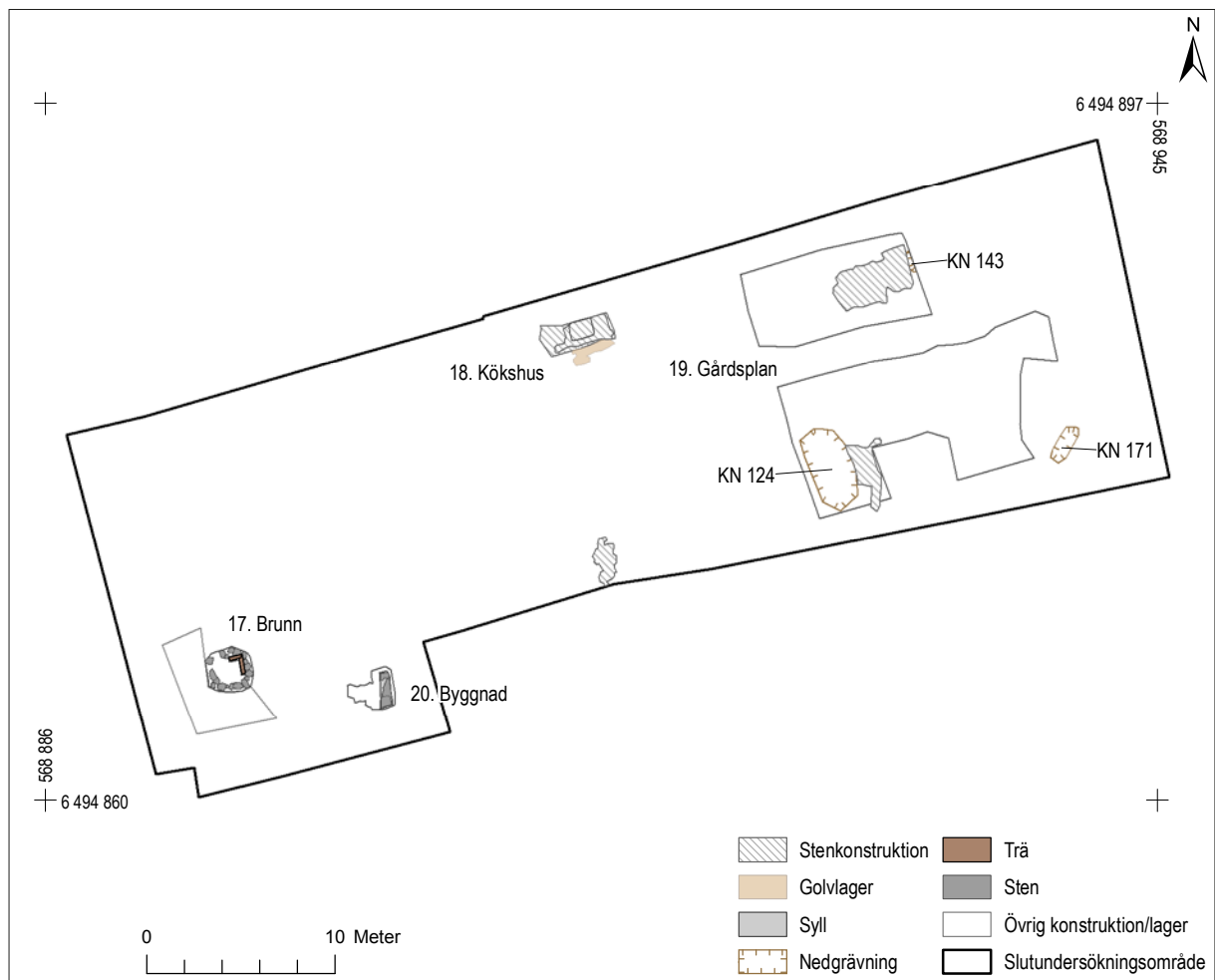

Figur 164. Sölja från ett skärp eller kospanne (Fnr 116:997:15). Skala 1:1.

Redskap och hantverk

Att det knappt finns några spår av hantverk i fas 6 är inte så konstigt då det var handelsmän och inte hantverkare som bodde i kvarteret. Ett ca 11 cm långt bryne av skiffer (Fnr 124:1167:2) hittades i avfallsgropen KN 124.

Kontexterna i fas 6

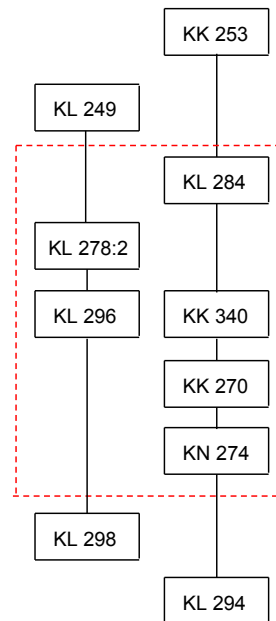

Figur 165. Plan över fas 6. Skala 1:400.

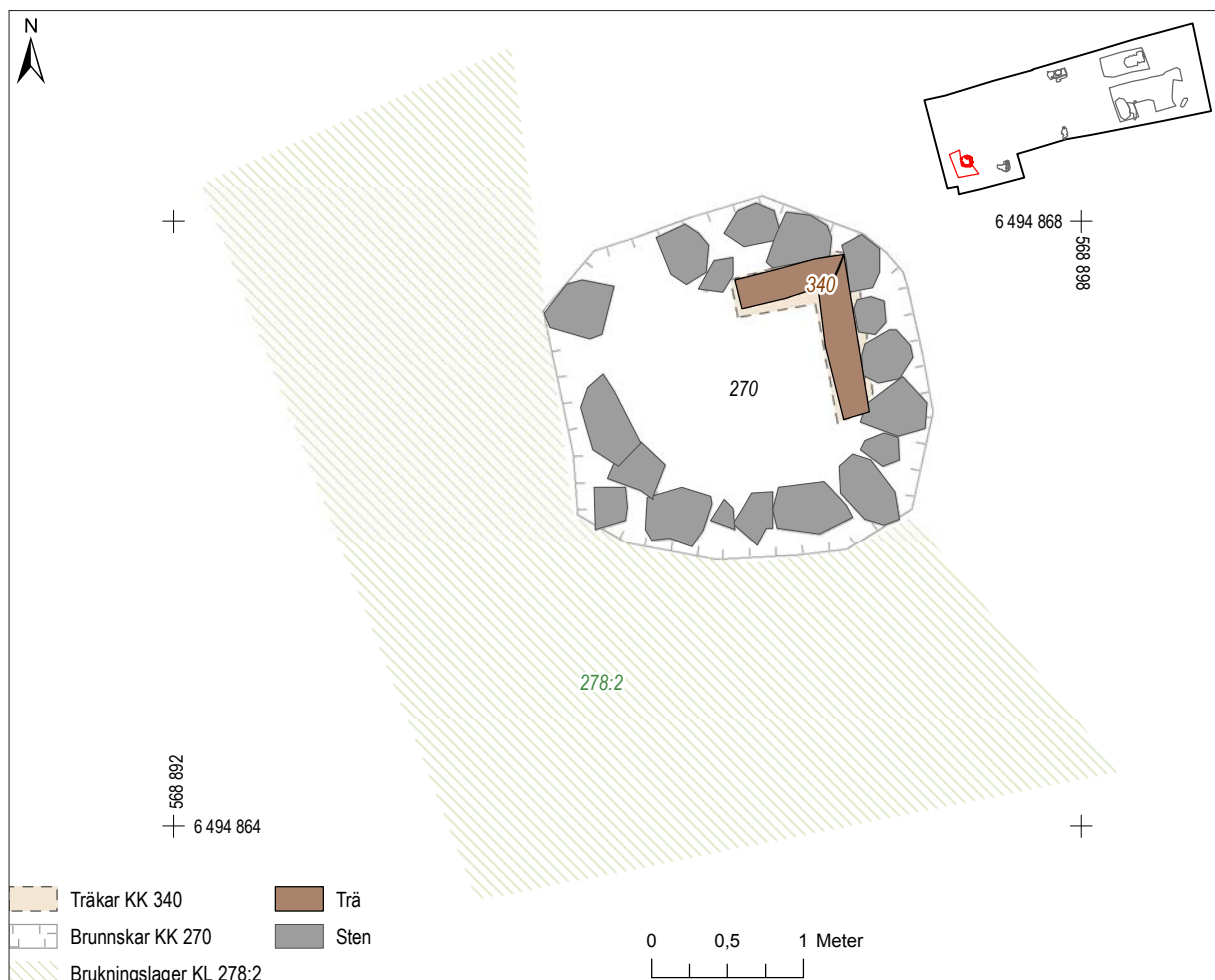
GRUPP 17. BRUNN

Kontextnummer	Typ
KL 284	Utfyllnadslager
KL 278:2	Brukningsslager/trampad yta
KL 296	Nedre del av KL 278:2
KK 340	Träkar
KK 270	Brunnskar
KN 274	Nedgrävning för brunn

Figur 166. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 17.

Figur 167. Gruppmatris över grupp 17.

Figur 168. Plan över grupp 17. Skala 1:50.

Figur 169. Brunnen grupp 17 snittad med maskin. Foto från N.

Beskrivning

I västra delen av undersökningsområdet framkom en brunnskonstruktion (KK 270) som delvis var överbyggt av en yngre husgrund (KK 253). Brunnen utgjordes av ett kallmurat 3,45 meter djupt brunnskar uppbyggd av 0,2–0,4 meter stora skarpkantiga och rundade stenar lagda i 8–11 skift (se figur 169). Brunnskaret var 2,3 x 2,5 meter stort med innermått 1,5 x 1,6 meter och närmast rund i plan. I botten på brunnen fanns rester efter ett träkar (KK 340) som bestod av två stycken trästockar. Stockarna var lagda i nordöstra hörnet av brunnen och var bevarade till en längd av 0,5–1 meter och 0,2 meter bredda. Utfyllnadslagret (KL 284) i brunnen utgjordes av ett lerigt siltlager uppblandat med tegelkross, stenar och aska. Väster och söder om brunnen fanns en yta om ca 5,6 x 3,4 meter bestående av ett kompakt siltigt sandlager (KL 278:2) som tolkats som ett brukslager i anslutning till brunnen.

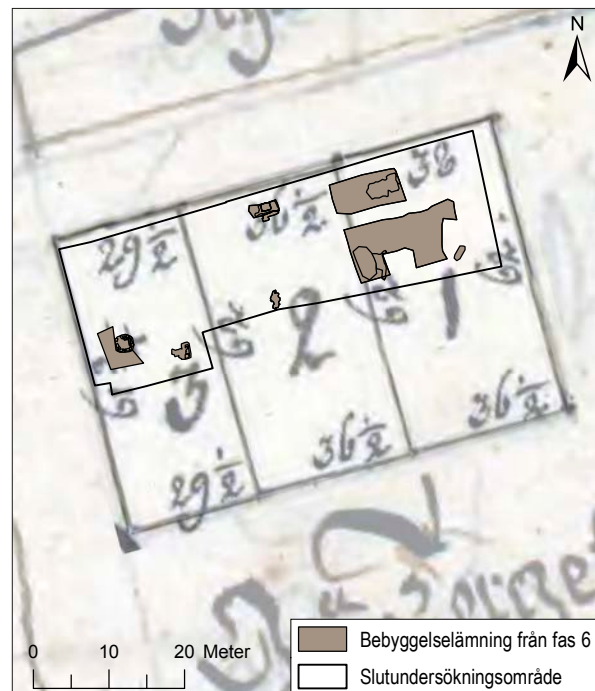
Tolkning

Keramikmaterialet från brukningslager KL 278:2 dateras till 1500–1700-tal vilket indikerar att brunnen anläggs någon gång under första halvan av 1700-talet. Brunnen fylls igen i samband med att man anlägger ett såpsjuderi (KK 253) på 1820-talet. Den makrofossila analysen visar att kosthålllet hos 1800-talets handelsmannafamiljer inte skilde sig nämnvärt från 1600-talets och att sådant som ostron, fikon, ägg och musslor konsumerades.

Brunnen tillhörde tomt 3 på 1728 års karta och var belägen i nordvästra delen av tomten (se figur 170).

Keramikmaterialet från KL 284 bestod av yngre rödgods, flintgods och stengods som dateras till 1500-tal–tidigt 1900-tal.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen KL 278:2, KL 296.

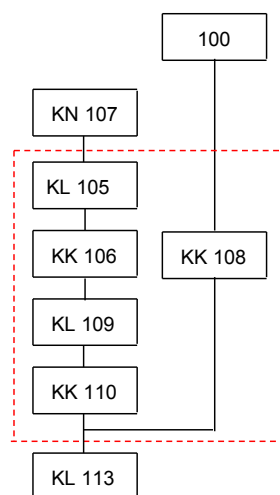

Figur 170. 1728 års tomtkarta med samtliga konstruktioner från fas 6 utsatta. Skala 1:1 000.

GRUPP 18. KÖKSHUS

Kontextnummer	Typ
KK 108	Golv
KL 105	Sotlager
KK 106	Spiskonstruktion
KL 109	Sotlager
KK 110	Spisfundament

Figur 171. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 18.

Figur 172. Gruppmatris över grupp 18.

Figur 173. Plan över grupp 18. Skala 1:50.

Figur 174. Kökshus grupp 18 framrensat. Till vänster i bild syns rester av en stenlagd yta (KK 108) i anslutning till ugnsfundament (KK 110). Foto från SÖ.

Beskrivning

Anläggningen utgjordes av ett ugnsfundament (KK 106) och en anslutande stenläggning (KK 108). Byggnaden saknar syllar och i norr var ugnsfundamentet bortgrävt vid anläggandet av en sentida mur (KK 104). I öster och väster är anläggningen störd av sentida källargrunder. Fundamentet är bevarat till en storlek av 3,2 x 1,1 meter och var uppbyggd på en grund av sten (KK 110) med en tegelmurad överbyggnad (se figur 174). I mitten av ugnen fanns ett lager med sot och aska (KL 105) som indikerar att den eldats från norr då sotlagret saknas i söder. Närmast ugnen i söder fanns rester efter en 2,2 x 0,8 meter stor stenlagd yta (KK 108). Stenbeläggningen utgjordes av två parallella rader med 0,2 x 0,25 meter stora rundade stenar. Söder om stenraden framkom enstaka mindre rundade stenar. Konstruktionen tolkas som rester efter ett golv i anslutning till ugnen. Ugnsfundamentet är anlagd ovanpå utfyllnadsmassorna KL 113 till källare KK 182 grupp 12.

Tolkning

Den stora ugnskonstruktionen talar för att byggnaden kan ha varit ett kökshus. Byggnaden anläggs efter branden 1719 och brinner ned under andra halvan av 1700-talet. Detta antagande baseras på att ugnskonstruktionen är anlagd ovanpå en äldre källargrund grupp 12 samt daterande fynd från brukningslagret till ugnen. Byggnaden var belägen i norra delen av tomt 2 på 1728 års karta.

Keramikmaterialet bestod av yngre rödgods däribland 8 stycken skärvor av ett fat som tillverkats i Niederrhein (Tyskland) mellan åren 1690–1750.

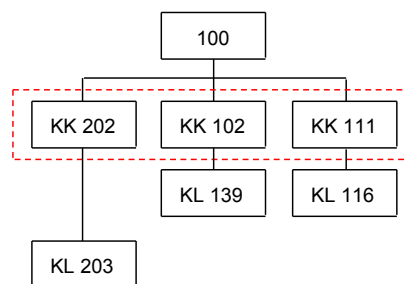
Kontext	Fynd	Datering
Sotlager KL 105	Kritpipa Fnr 105:228:1	1698–1733
Sotlager KL 105	Fat, rödgods, Fnr 105:229:3	1690–1750

Figur 175. Daterande fynd inom grupp 18.

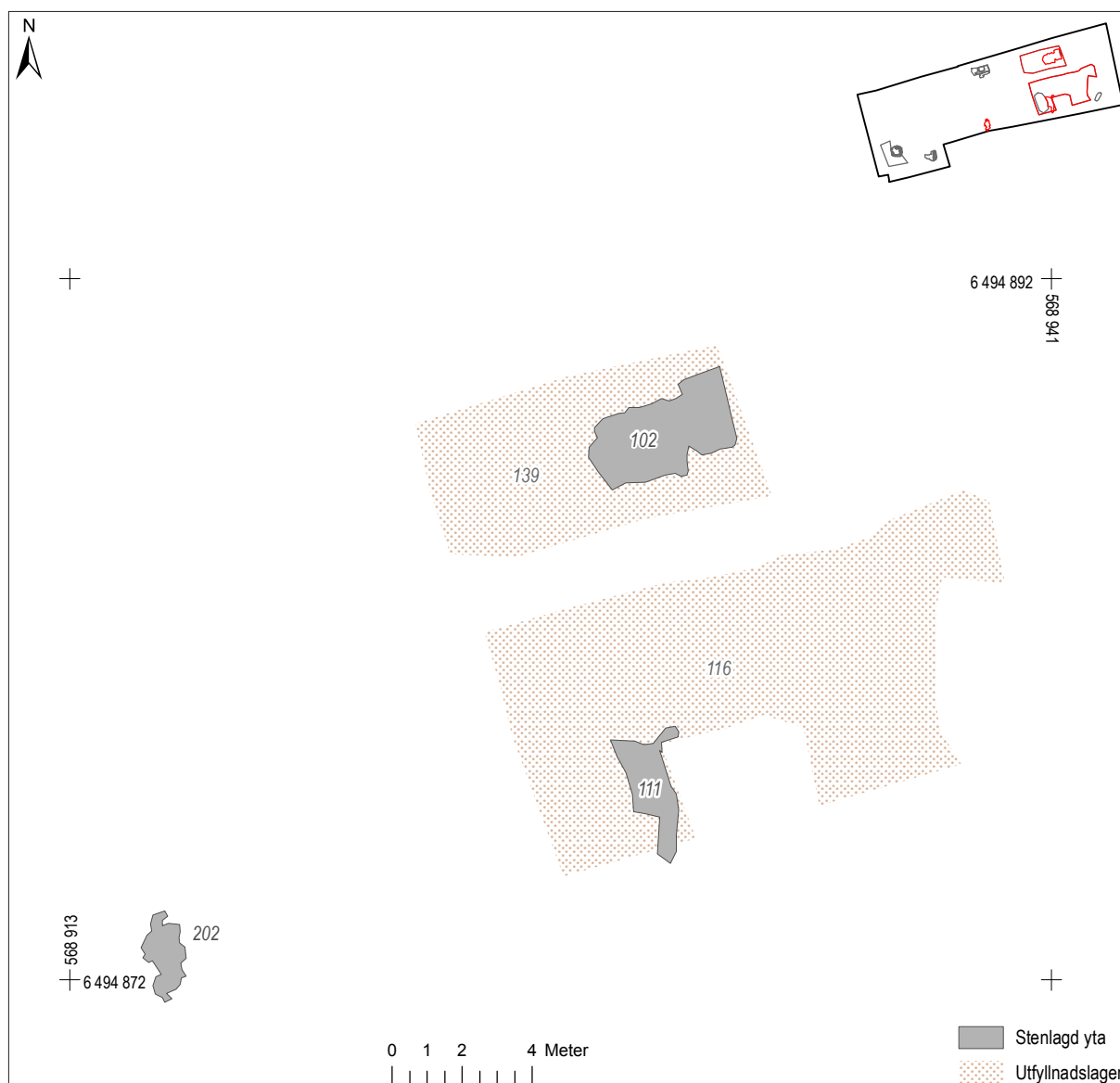
GRUPP 19. GÅRDSPLAN

Kontextnummer	Typ
KK 202	Stenlagd yta
KK 102	Stenlagd yta
KK 111	Stenlagd yta

Figur 176. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 19.

Figur 177. Gruppmatris över grupp 19.

Figur 178. Plan över grupp 19. Skala 1:200.

Beskrivning

Kontexten består av tre separata stenlagda ytor i den centrala delen av undersökningsområdet vilka låg på ett inbördes avstånd av ca 7–13 meter. Samtliga stenläggningar var kraftigt störda och mätte 3,6 x 1,3 meter (KK 111), 4,1 x 2,3 meter (KK 102) samt 2,4 x 1,2 meter (KK 202). Den sistnämnda fortsatte utanför schaktbegränsningen åt söder och överlagrade källargrund KK 207. Stenbeläggningarna utgjordes av 0,1–0,3 meter stora rundade och skarpkantiga stenar och var lagda i närmare 0,15 meter tjock sättsand. KK 102 hade en rännsten orienterad i nordöst-sydvästlig riktning. Rännstenen var ca 4 meter lång och 0,4 meter bred. Stenbeläggning KK 111 täckte utfyllnadslager KL 116 och beläggning

KK 102 överlagrade KL 139. Utfyllnadslager 116 och 139 har påförts under första halvan av 1700-talet och de täckte östra delen av undersökningsområdet.

Tolkning

Kan vara tre separata stenbeläggningar. De innehöll dock samma typ av stenmaterial och framkom på ungefär samma nivå (+ 9,15–9,35 m ö h) varför de i annat fall sannolikt ändå är samtida. Troligen är de anlagda under första halvan av 1700-talet och utgör delar av en gårdsplan.

Samtida lager/anläggningar inom gruppen –

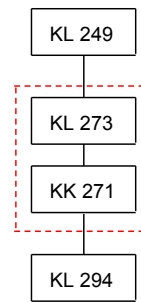
Daterande fynd –

GRUPP 20. BYGGNAD

Kontextnummer	Typ
KL 273	Brandlager
KK 271	Stensyll

Figur 179. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 20.

Figur 180. Gruppmatris över grupp 20.

Figur 181. Plan över grupp 20. Skala 1:50.

Figur 182. Lämningarna av grupp 20 var ytterst begränsade då endast en mindre del av dem var bevarade. Foto från S.

Beskrivning

Anläggningen var mycket fragmentarisk och de bevarade delarna av byggnaden bestod av en 2 meter lång syll (KK 271) i nord-sydlig riktning (se figur 182). Syllen var uppbyggd av 0,2–0,65 meter kantiga stenar som var lagda med en flat sida åt öster varför syllen utgjorde en del av en östvägg. Byggnaden var bortgrävd i väster av en sentida byggnad (KK 234) och i norr av ett kabelschakt. I söder fortsatte syllen utanför schaktbegränsningen. Syllen täcktes av ett 0,1 meter tjockt brandlager KL 273 och vilade på utfyllnadslager KL 294.

Tolkning

Timrad byggnad som uppförts under första halvan av 1700-talet och varit i bruk fram till senast 1760-talet då huset brunnit ned. Byggnaden är belägen i mitten av tomt 3 på 1728 års karta. Avsaknaden av en eldstad talar för att det kan vara en ekonomibyggnad men spisen kan lika gärna vara bortgrävd.

Kontext	Fynd	Datering
Brandlager KL 273	Kritpipa Fnr 273:7257:3	1729–1761

Figur 183. Daterande fynd inom grupp 20.

ÖVRIGA KONSTRUKTIONER I FAS 6

Avfallsgrop KN 124

Konstruktionen utgjordes av en närmare 4 x 2, 4 meter stor och drygt 0,4 meter djup grop grävd genom utfyllnadslager KL 116 och var den fyndrikaste anläggningen i fas 6. Avfallsgropen innehöll en stor mängd hushållskeramik i form av tallrikar, koppar och fat samt glas och annat avfall, bland annat ben, som deponerats vid ett och samma tillfälle. Materialet som dumpats var genomgående av hög kvalitet med bland annat importerat porslin från Kina, vilket tyder på att det härrör från ett välbärgat hem. Dateringsmässigt fanns föremål från mitten av 1700-talet till slutet av 1700-talet representerade. Den osteologiska analysen visar att kosthållet hos 1700-talets handelsmannafamiljer inte saknade spädgris, hare, hjort, gås, torsk, gös och ostron på matbordet.

I avfallsgropen hittades 43 fragment av glasbuteljer varav flertalet var av gröntonat glas. Det gröna gla-

set var det allmänt förekommande under 1600-talet och fram till slutet av 1700-talet då det ofärgade glaset blev vanligt. Bland glasbuteljerna påträffades en flaskmykning (Fnr 124:1165:2) med en pålagd glastråd strax nedanför mynningen vilket var vanligt på flaskorna under 1700-talet. Samtliga buteljer har innehållit vin eller brännvin. Ett vinglas med en större innesluten luftbubbla i benet var det enda vinglas som hittades (Fnr 124:1165:9).

Nedgrävningar (KN 143 och KN 171)

Förutom avfallsgrop KN 124 framkom två nedgrävningar i fas 6. En av dem har tolkats som en kalkbruksgrop (KN 171) och den andra som en grop med oklar funktion (KN 143). Kalkbruksgropen var minst 2,1 x 0,8 meter stor med rundade hörn, 0,25 meter djup och hade plan botten. Gropen var fylld med kalkbruk och fortsatte i söder utanför undersökningsområdet samt var nedgrävd genom odlingslager/utfyllnadslager KL 115.

Figur 184. Övriga konstruktioner i fas 6. Skala 1:200.

Fas 7. 1810–1900-talet

Historisk bakgrund – Norrköping

1800-talets tekniska landvinningar kom att påverka livet, både för den enskilde och för samhället. Inom industrin skedde gradvis en mekanisering och kring Strömmen växte det från mitten av seklet upp ett tättbebyggt industrilandskap med fabriksbyggnader i flera våningar. Arbetslokalerna och stadens gator försågs med gasljus och de första vattenledningarna drogs på 1870-talet. Kommunikationerna till lands och sjöss förbättrades genom järnvägen och ångbåtstrafiken.

Under 1800-talet ökade folkmängden snabbt. Mellan åren 1800 och 1850 steg befolkningssiffran från 8 500 till 16 000 och därefter, mellan 1850 och sekelskiftet, från 16 000 till 41 000. Människor från landsbygden flyttade in till staden och arbetet i fabriker. Arbetarnas bostäder låg i första hand i stadens norra och östra delar.

Norrköping var år 1825 landets största textilstad. Vid seklets mitt fanns det 119 yllefabriker, som svarade för 84 % av all klädestillverkning i landet. Bomullen var en nyhet inom textiltillverkningen där råvaran köptes framför allt från Amerika. Även varvsrörelsen var under 1800-talet en betydande industri.

Under 1800-talet drabbades Norrköping av flera bränder och de största inträffade på 1820-talet. År 1822 brann de södra och östra delarna, då 3 500 människor blev hemlösa, men kvarteret Gamla Rådstugan klarade sig. Fyra år senare brann de norra kvarteren och trähus och torvtak förbjöds. Den sista stora koleraepidemin år 1835 skördade 852 människoliv (Gejwall-Seger 1976).

Fasen omfattar tiden från när handelsmannen Olof Eschelsson flyttar in i kvarteret och bygger ut det så kallade Eschelssonska huset. I kvarteret ägnar man sig bland annat åt såp- och tvåltillverkning samt handel med vin och sprit. Många av de byggnader som uppfördes i denna fas stod kvar långt in i 1900-talet. Den här perioden återspeglar den industrialisering som sätter fart i Sverige på 1860-talet.

Fynden i fas 7

Fyndmängden i fas 7 är betydligt mindre än från de tidigare faserna. I enlighet med undersökningsplanen skulle ambitionsnivån för dessa sena lämningar inriktas på att övergripande dokumentera de konstruktioner som framkom och i mindre grad undersöka kulturlager. Detta medförde att en restriktiv fyndinsamlingsstrategi tillämpades för dessa lager.

Husgeråd

Keramiken i fas 7 av Mikael Johansson

Det keramiska fyndmaterialet från fas 7 är kraftigt omblandat och innehåller keramik från 1500–1600-tal och vidare fram in i 1900-tal. Någon närmare tolkning av materialet är svår att göra. Totalt 37 skärivor är tillvaratagna från fasen.

Flaskor

Merparten av flaskorna som tillvaratogs från fas 7 kommer från utfyllnaden i byggnad grupp 24. Fler-talet av flaskorna hade innehållit olika kemikalier som användes vid såpatillverkningen.

Kontexterna i fas 7

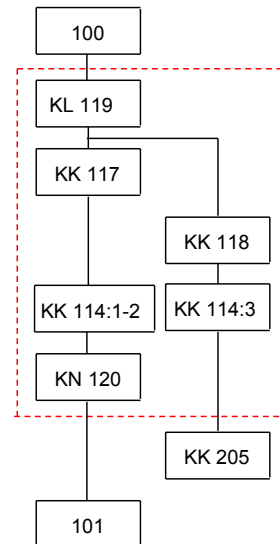

Figur 185. Plan över fas 7. Skala 1:400.

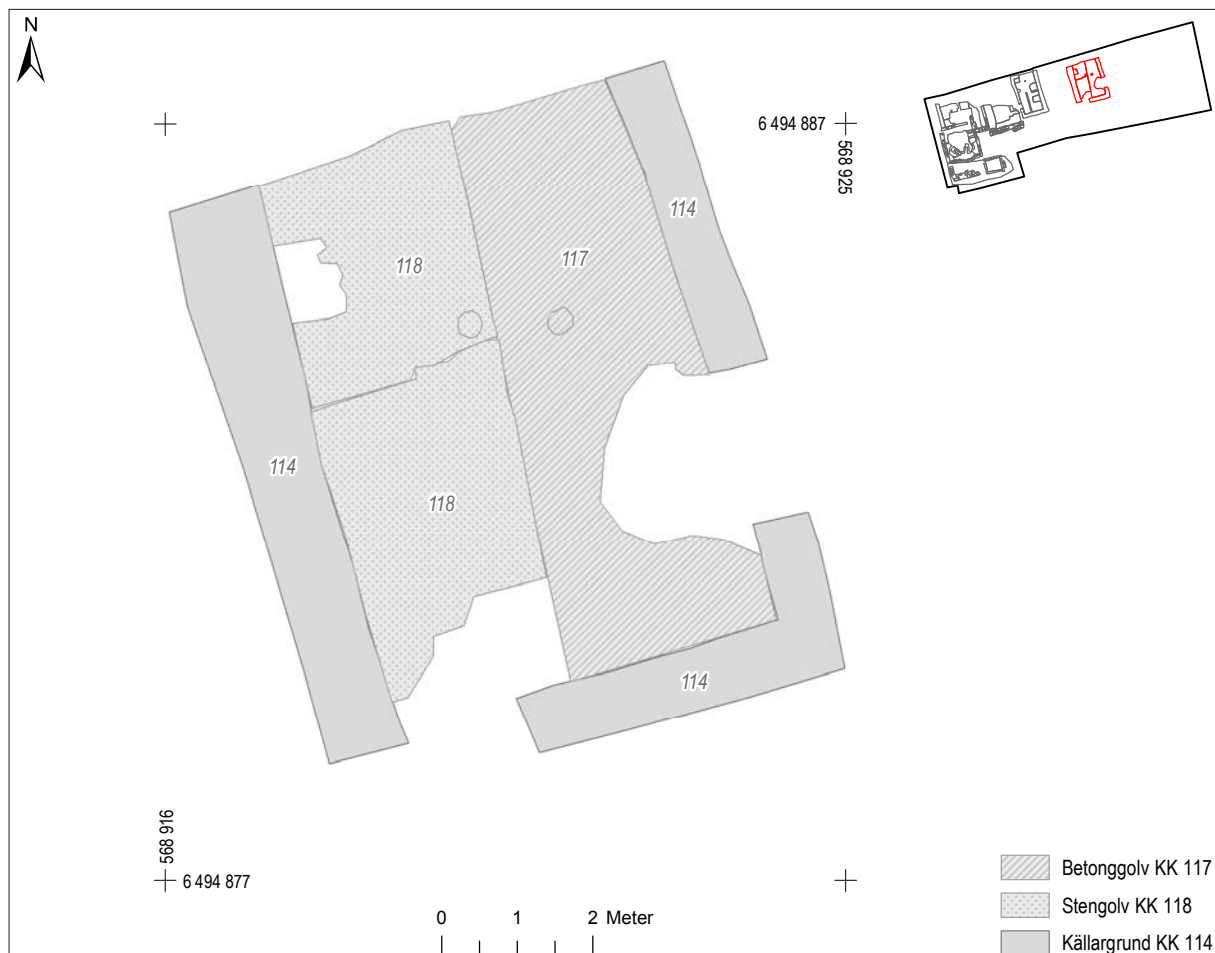
GRUPP 21. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 119	Utfyllnadsmassor
KK 117	Betonggolv
KK 118	Stengolv
KK 114	Källargrund
KN 120	Nedgrävning för källare

Figur 186. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 21.

Figur 187. Gruppmatris över grupp 21.

Figur 188. Plan över grupp 21. Skala 1:100.

Figur 189. Källargrund grupp 21. Till vänster i bild syns ett nedsänkt stenlagt golv (KK 118) och till höger ett gjutet betonggolv (KK 117). Foto från S.

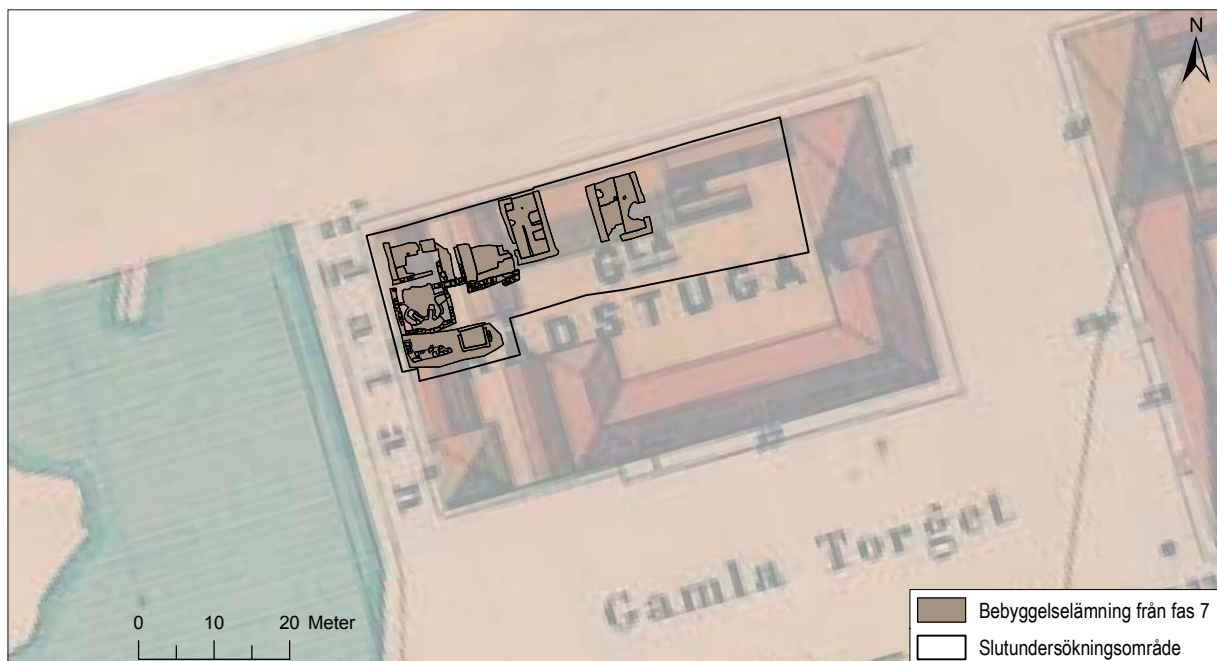
Beskrivning

Källarrummet var 7,4 x 5,1 meter stort (38 m²) och väggarna var bevarade till en höjd av 1,2 meter. Väggarna var 0,7 meter tjocka och var uppbyggda av 0,5-0,9 meter skarpkantiga stenar som ställvis var murade. Nordvästra väggen vilar delvis ovanpå en äldre källargrund KK 205. Källarens norra vägg var bortgrävd av en yngre terrassmur KK 104 och i öster är den störd av ett brunnsschakt RS 1003. I källarens sydvästra del fanns ett lagt stengolv (KK 118) som bestod av 0,25 x 0,15 meter stora tuktade stenar. I nordvästra delen av källaren övergick stenmaterialet

i golvet till 0,1–0,15 meter stora rundade stenar (se figur 189), vilka tolkas som källarens äldsta golvnivå. Golvet i östra delen av källaren utgjordes av ett gjutet betonggolv (KK 117) som låg 0,25 meter högre upp än stengolvet.

Tolkning

Källare KK 114 var den östra av de två källare som hört till ett stenhus som uppfördes längs med Skolgatan under första halvan av 1800-talet. Byggnaden finns med på stadskartan från 1879 och rivs under andra halvan av 1900-talet (se figur 190).

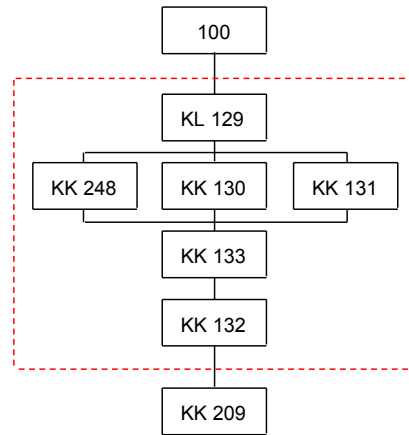

Figur 190. Bebyggelse lämningar från fas 7 markerat på 1879 års karta. Skala 1:1 000.

GRUPP 22. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 129	Utfyllnadsmassor
KK 248	Skiljevägg i sten
KK 130:1-2	Betongförhöjningar
KK 133	Tegelgolv
KK 131	Skiljevägg i betong
KK 132	Källargrund

Figur 191. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 22.

Figur 192. Gruppmatris över grupp 22.

Figur 193. Plan över grupp 22. Skala 1:100.

Beskrivning

Källargrunden var indelad i två rum och mätte 7,4 x 4 meter (se figur 194). Väggarna var bevarade till en höjd av 1,35 meter och utgjordes av murade upp till 0,7 meter stora tuktade block av granit. Väggar-
na hade putsade insidor. Ovanpå källarens östra och södra väggar har man under 1990-talet anlagd en terrassmur (KK 103). Källarens sydöstra hörn vilade delvis ovanpå en äldre brunn (grupp 14) och källarens östra vägg var lagd dikt an emot en äldre källargrund (grupp 12).

Den norra delen av källaren utgjordes av ett 1,5–4 meter brett och 7,4 meter långt rum. Golvet var av tegel (KK 133) och i rummets nordvästra och sydöstra hörn fanns två stycken gjutna betongförhöjningar (KK 130:1–2). De mätte ca 1–1,5 meter och var

ca 0,22 meter höga. I den västra väggen fanns ett dörrhål till källare KK 310 (grupp 23). Dörrhålet var 1 meter brett. Rummet åtskildes från källarens sydöstra rum genom en skiljevägg (KK 248, 131). Den norra delen av väggen (KK 131) hade ett 1 meter brett dörrhål och bestod av gjuten betong. Det sydöstra rummet var 3,7 x 2,3 meter stort och hade en gjuten betongförsänkning (KK 133) i östra delen. Ett vattenrör ledde ned till försänkningen som förmodligen fungerat som ett tvättutrymme.

Tolkning

Grunden utgör västra källaren i byggnad som visas på 1879 års karta. Det ena källarrummet har fungerat som dusch/tvättstuga under 1900-talet och byggnaden rivs i samband med saneringar i Norrköping under 1900-talets andra hälft.

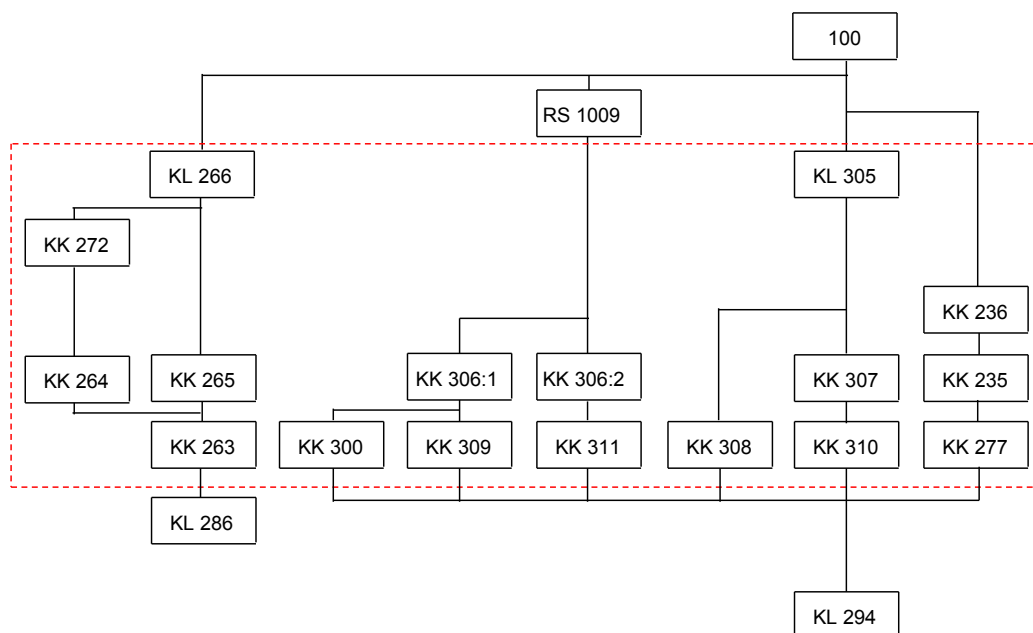

Figur 194. Källargrund grupp 22 delvis framschaktad. I förgrunden visas det sydöstra källarrummet och i bakgrunden syns det angränsande rummet med dörrhål mot källare grupp 23 i väster. Foto från SÖ.

GRUPP 23. KÄLLARE

Kontextnummer	Typ
KL 266	Utfyllnadsmassor
KL 305	Utfyllnadsmassor
KK 272	Utrasade syllstenar
KK 306	Tegelstensgolv
KK 265	Tegelstensgolv
KK 311	Avbalkning
KK 236	Spisfundament
KK 264	Avbalkning/trappsats
KK 235	Del av husgrund
KK 263	Källargrund
KK 307	Tegelstensgolv
KK 277	Del av källargrund KK 310
KK 308	Källargrund
KK 309	Källargrund
KK 300	Källargrund
KK 310	Källargrund

Figur 195. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 23.

Figur 196. Gruppmatris över grupp 23.

Figur 197. Plan över grupp 23. Skala 1:100.

Beskrivning

Källaren KK 310 var den östligaste av de tre källare som var belägna i nordöstra hörnet av kvarteret. Endast södra halvan av källaren grävdes ut då grunden var lagd i naturlig morän och saknade indikation på äldre lämningar. Källarrummet var minst 3,5 x 3,5 meter stort och väggarna var bevarade till en höjd av som mest 0,8 meter vilka hade en tjocklek av 1,6 meter. Rummets golv (KK 307) bestod av lagda tegelstenar. I östra väggen fanns ett 1 meter brett dörrhål som ledde in till källare KK 132 (Grupp 22) (se figur 198). Enligt en uppmättningsritning över kvarterets källare från 1945 hade rummet även en dörröppning i norra delen av den västra väggen som ledde in till källare KK 300. Terrassmur KK 103 västra hörn vilade på källarens södra vägg. Strax sydöst om källarens södra vägg fanns rester efter byggnadens södra gavelrum (KK 235, 236). Södra gavelrummet var bevarat till en storlek av ca 2 x 2,5 meter och bestod av 0,4–0,6 meter stora skarpkantiga och rundade stenar (KK 235). Ovanpå stenfundamentet framkom ett 1,6 x 0,6 meter stort murat spisfundament (KK 236).

Den mittersta källaren (KK 300, 309) förbands med den östra källaren (KK 310) via en kraftig syll KK 308. Norra delen av källaren var störd av en vattenbrunn (RS 1009) och delar av golvet (KK 306) var bortgrävt i samband med nedläggning av anslutande rör till brunnen. Källarrummet var bevarat till en storlek av 5 x 2,1 meter. Väggarna var 0,6–0,7 meter tjocka och bevarade till en höjd av 1 meter. De var uppbyggda av 0,4–0,6 meter stora tuktade stenar som var ihopfogade med murbruk. Längs med östra väggen fanns en längsgående 0,5 meter bred murad avbalkning (KK 311) i sten. Källaren och dess överbyggnad utgör en tillbyggnad till befintlig bebyggelse i kvarteret under slutet av 1800-talet. På 1879 års karta låg här en inkörsväg.

Centrala delen av det västra källarrummet (KK 263) var bortgrävd i samband med förundersökningen 2011 (se figur 199). Rummet mätte minst 5,2 x 4,8 meter och fortsätter i norr utanför schaktbegränsningen. Källarens södra vägg (KK 253:3) utgjorde skiljevägg åt byggnadens rum i söder. Väggarna var bevarade till en höjd av minst 0,5–0,8 meter och ut-

gjordes av murade upp till 0,5 meter stora tuktade stenar. Väggarna hade ställvis puts kvar. I det sydvästra hörnet fanns det en 1,4 meter bred avbalkning (KK 264) i murad sten som täcktes av ett skifte murad tegelsten. Avbalkningen var bortgrävd i öster och kan utgöra del av en trappavsats som lett ned i källaren. Golvet bestod av tegelstenar (KK 265). Västra delen av källargrunden var anlagd ovanpå ett sandigt raseringslager KL 286 som tillhör en äldre byggnad (grupp 13 i fas 4).

Tolkning

Det östra och det västra källarrummet härrör från de byggnader som visas på 1879 års stadskarta. Den centrala källaren är en senare tillbyggnad som äger rum i slutet av 1800-talet. Samtliga byggnader längs med Skolgatan rivs under andra halvan av 1900-talet.

Figur 198. Källargrund (KK 310) del av grupp 23. Till vänster i bild syns dörrhålet som ledde till angränsande källarrum grupp 22 i öster. Foto från N.

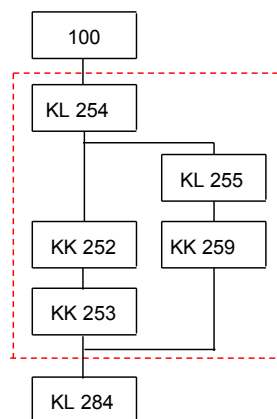

Figur 199. Västra källarrummet (KK 263), del av grupp 23, framschaktad. Till vänster i bild syns förundersökningsschaktet från år 2011. Foto från Ö.

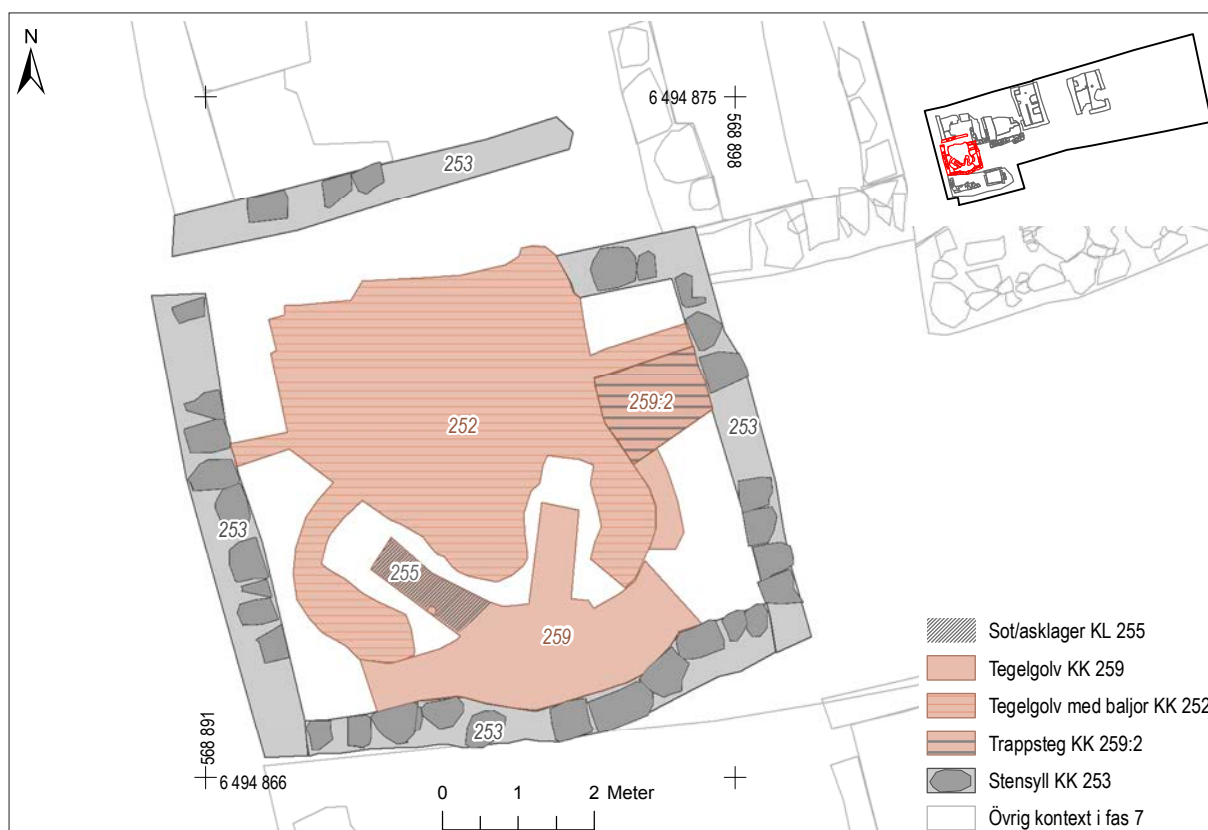
GRUPP 24. SÅPSJUDERI

Kontextnummer	Typ
KL 254	Utfyllnadsmassor
KL 255	Sot/asklager
KK 259	Tegelgolv
KK 252	Tegelgolv med baljor
KK 253	Syll

Figur 200. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 24.

Figur 201. Gruppmatris över grupp 24.

Figur 202. Plan över grupp 24. Skala 1:100.

Beskrivning

Rummet med såpsjuderianläggningen mätte 6,4 x 6,2 meter. Väggarna var bevarade i 3–4 skift till en höjd av som mest 1,4 meter och hade en tjocklek av 0,6 meter. De var uppbyggda av grovt huggen murad sten. Den södra väggen var svagt välvd och anlagd ovanpå en äldre brunn (grupp 17) och nordvästra delen av byggnaden vilar på brandlager KL 280. I rummet fanns en tegelkonstruktion med rundade hörn KK 252 (se figur 203). I konstruktionens rundade delar fanns två stycken murade baljor som var 1,35 meter djupa (se figur 204). De var bevarade

till en längd av 1,3–1,4 meter och 0,55–1,05 meter breda. Baljorna var uppbyggda av eldfasta tegelstenar och i botten hittades rester av så kallad pottaska (KL 255) som användes vid framställningen av såpa. Baljorna har hållit större kar där såpan har sjudits. Mitt för den östra väggen fanns en trappa som lett ner till baljorna där man eldade under karen (se figur 205). Trappan var 1,2 meter bred och bestod av fyra trappsteg med en steghöjd av ca 0,15 meter. Trappen var uppbyggd av murat tegel och natursten. Golvet utgjordes av lagda tegelstenar.

Figur 203. Översikt över västra delen av undersökningsområdet. I bildens centrala del syns rester efter Eschelssons såpsjuderianläggning (grupp 24) och i förgrunden visas ekonomibyggnad (grupp 25) som hörde till såpafabriken. Foto från SÖ.

Figur 204. Två stycken murade baljor i såpsjuderianläggningen (grupp 24) som har hållit större kar där såpan har sjudit. Foto från S.

Figur 205. Till höger i bild syns trappan som lett ned till baljorna i såpsjuderanläggningen (grupp 24). Foto från S.

Fynd som kan relateras till såptillverkningen utgjordes av 3 vikter (Fnr 254:6924:2, 254:6924:9) en kanna i emalj (Fnr 254:6924:6) samt fragment av tunnband (Fnr 254:6924:3) (se figur 206). Den färdigkokta såpan förvarades i trätunnor.

Tolkning

Anläggningen utgör del av Eschelssons såpfabrik som anläggs under 1820-talet i hus längs med Järnbrogatan. Fabriken var i drift fram till 1919 då såpbruket lades ned. (se figur 207). Såpans främsta användningsområde var textiltvätt. Under 1800-talet var pottaska den vanligaste alkalien i såpa och inhemska fetter som talg och linolja dominerade. I Sverige blev såpsjuderi lönsamt först under andra halvan av 1800-talet då efterfrågan på köpesåpan ökade (www.shenet.se/recept/tvalhi.html).

MURVERKSDOKUMENTATION AV BYGGNAD SARKEOLOG ANNA BERGMAN

Tegelkonstruktion med runda hörn

Konstruktionen utgjordes av 30 x 14,5 x 7 cm stora tegelstenar som var murade med ett sandigt homogent, brunaktigt bruk. Flera av teglen i de runda delarna har en böjd långsida och en sned kortsida dvs tillverkat för att bygga rundade konstruktioner.

De två baljorna i de rundade delarna har kanter av gula hårda 12,5 x 6 x 11 cm stora tegelstenar. Delvis är baljorna även fodrade med röda tegel 12,5 x 14 cm stora (minst 6 cm tjocka, ej synligt mer). (se balja i sektion) Baljan var 1,35 meter djup och 0,55–1,05 meter bred och hade både rött och gult tegel i väggarna.

Det fanns trappsteg i öster både av tegel och natursten. Den yttre ramkonstruktionen var av natursten.

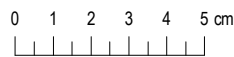
Nordsidan av tegelkonstruktionen var putsad, och som mest 10 skift hög. Även på utsidan av den södra rundeln fanns puts, däremot inte på natursten i ytterkonstruktionen. Tegelkonstruktionen var anlagd på ett skift naturstenar i söder, på tegelgolvet där de två baljorna öppnar sig, likaså i norra rundelns norra begränsning. I väster tycktes tegelplattformen bara vara 1 skift tjock och vilade på sand och lera.

Den västra delen med ett lägre tegelgolvet

Golvet var lagt i ett skift med tegel, med flatsidan uppåt. Tegelmått 29–30 x 14,5 x 7 cm. Teglet var fogat med bruk som var sandigt, homogent och brunt. En natursten med kvadratisk tvärsnitt (ca 25 x 30) stod på golvet.

Hörnet, yttermuren och fundamentet var murade i förband. Inga spår av puts på murarna i denna del. Ytermur av kliven marksten, lagda i relativt prydliga skiftgångar.

Figur 206. Fynd som kan relateras till såpatillverkningen utgjordes av två stycken vikter (Fnr 254:6924:2 och 254:6924:9) och en emaljerad kanna (Fnr 254:6924:3). Skala 1:2.

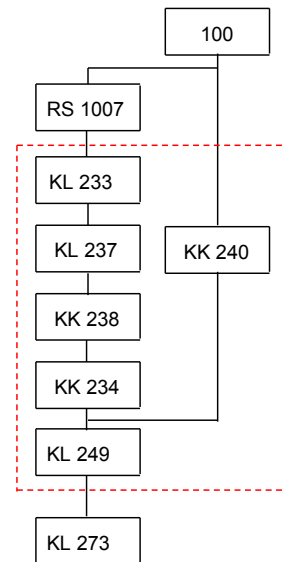
Figur 207. Brevhuvud av Olof Eschelssons såppfabrik från år 1909. Till höger i den centrala bilden syns västra flygeln till Eschelssonska huset och till höger visas ingången till såppfabriken. I tunnorna på innergården förvarades den färdiga såpan.

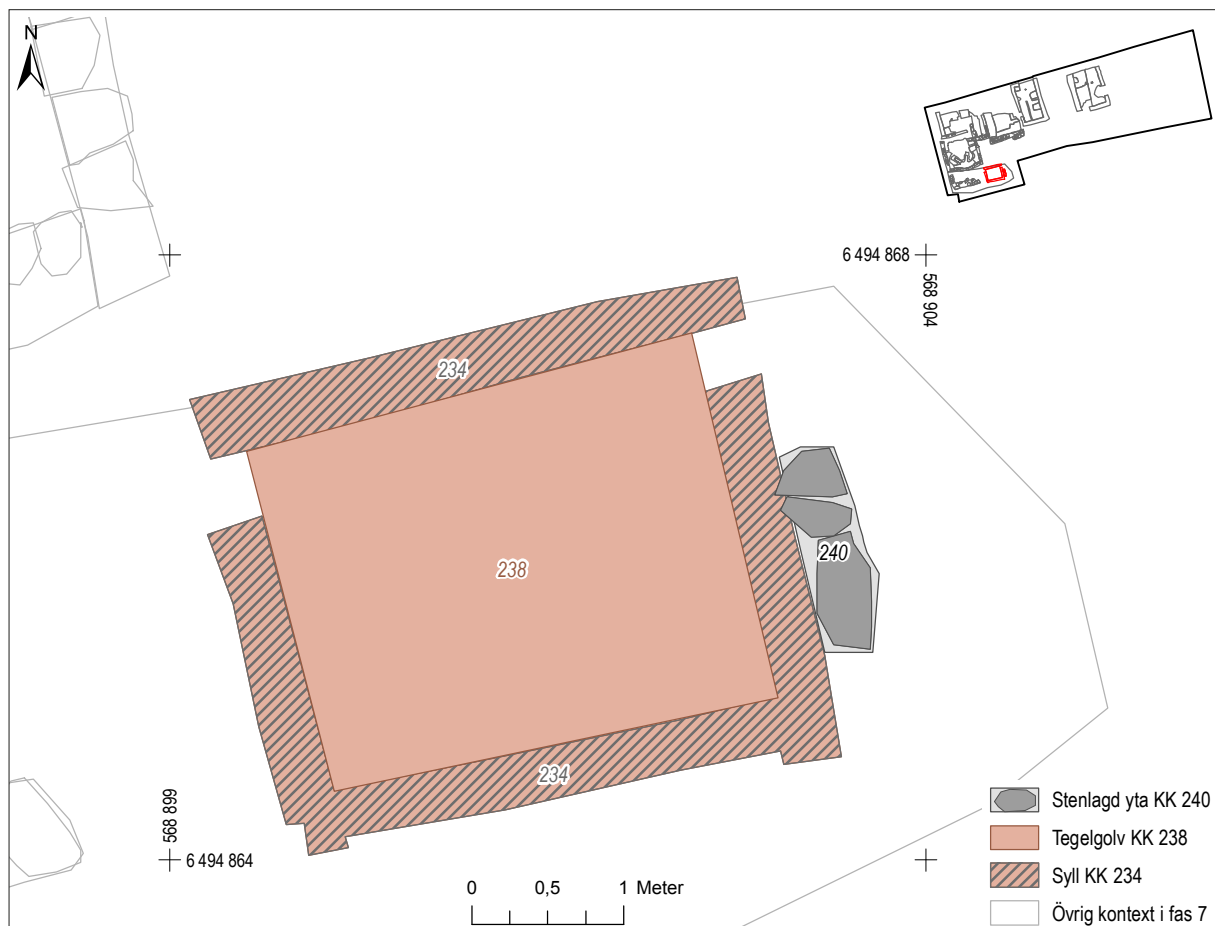
GRUPP 25. EKONOMIBYGGNAD

Kontextnummer	Typ
KL 233	Utfyllnadsmassor
KL 237	Brukningslager
KK 240	Stenlagd yta
KK 238	Tegelgolv
KK 234	Syll
KL 249	Konstruktionslager

Figur 208. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 25.

Figur 209. Gruppmatris över grupp 25.

Figur 210. Plan över grupp 25. Skala 1:50.

Figur 211. Det vita kalkliknande lagret (KL 237) framtaget i hus grupp 25. Den här byggnaden ingick i Eschels-
sons såpsjuderifabrik och användes som en förvaringslokal. Foto från Ö.

Beskrivning

Anläggningen utgjordes av en rektangulär 3,7 x 3,1 meter stor byggnad med innermättet 2,3 x 3 meter (7 m²) (se figur 203). Grunden (KK 234) var murad och bevarad i 4–7 skift upp till en höjd av 0,6 meter tegelsten. Ställvis fanns puts bevarad på väggarna och i norra delen var byggnaden störd av ett elkabelschakt. Grunden vilade på ett kompakt siltlager uppblandat med grus och sand KL 249. Golvet utgjordes av två skift med murade tegelstenar (KK 238) och under det första lagret fanns en vattenledning orienterad i nord-sydlig riktning. I östra delen av golvet fanns en fördjupning, förmodligen efter en borttagen tegelsten, som mätte 0,3 x 0,13 meter och i hålet var rörledningen synlig. Hela rummet var fyllt med ett 0,33 meter tjockt vitt kalkliknande lager (237) som luktade lut/ammoniak (se figur 211). Lut bildas när man tillsätter vatten till pottaska. Lut eller asklut var en viktig ingrediens i såpan då den löser fetter effektivt. I byggnadens återfyllnadslager hittades ett 30-tal flaskor varav flertalet förmodligen innehållit olika kemikalier som behövdes vid framställningen av såpa (se figur 212).

Strax öster om byggnaden fanns två stycken 0,3–0,7 meter stora flata stenar (KK 240) som kan utgöra en stenlagd yta vid ingången till huset ut mot gården.

Tolkning

Byggnaden tolkas som en förvaringslokal för pottaska och utgör en senare tillbyggnad till Eschels-
sons såpfabrik. Husets västra vägg låg i linje med såpsjuderibyggnadens östra vägg vilket tyder på att de varit sammanbyggda. På 1879 års karta saknas byggnaden vilket visar på att den anläggs under slutet av 1800-talet och rivs i början av 1920-talet då Eschelssons såpfabrik läggs ned.

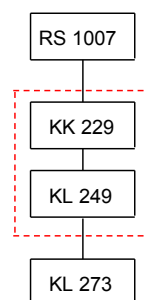

Figur 212. Ett urval av flaskor som hittades i byggnad (grupp 25). Förmodligen har de innehållit olika kemikalier som behövdes i samband med såpatillverkningen.

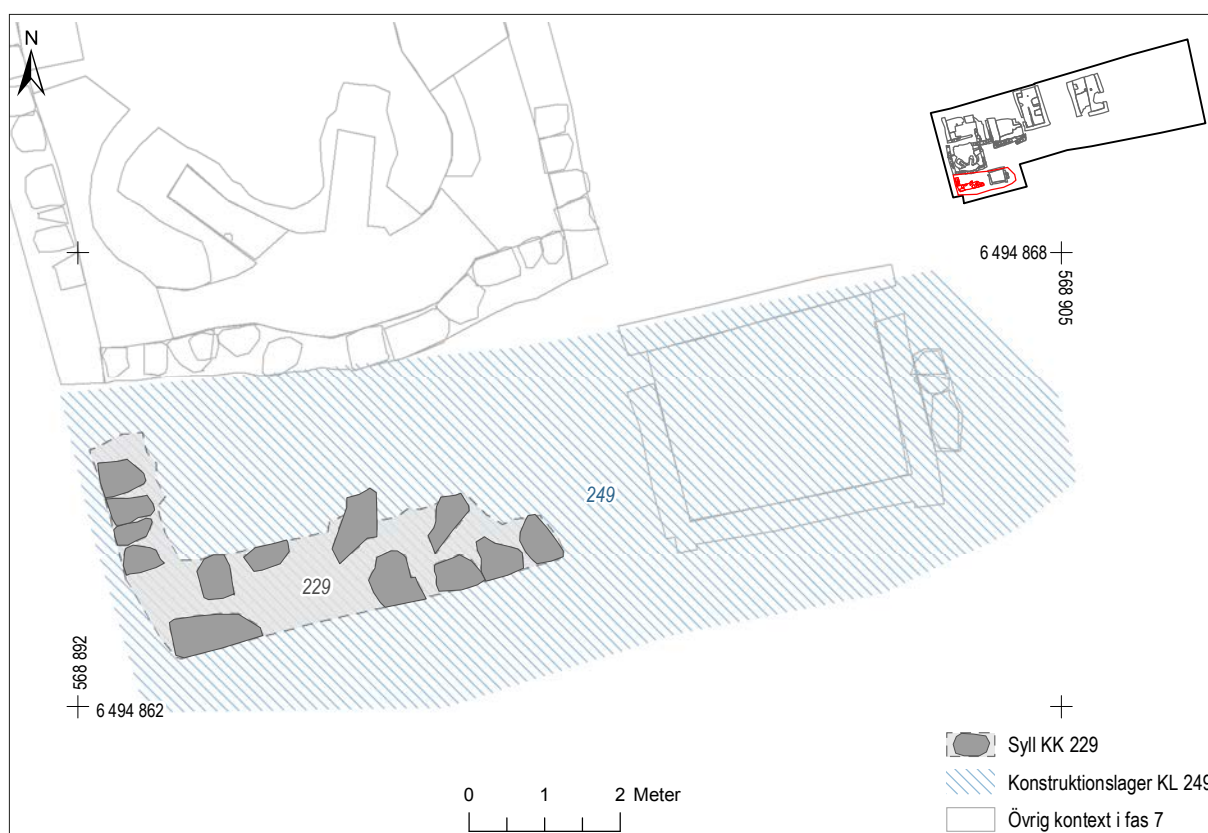
GRUPP 26. BYGGNAD

Kontextnummer	Typ
KK 229	Syll
KL 249	Konstruktionslager

Figur 213. Tabell över de kontexter som ingår i grupp 26.

Figur 214. Gruppmatris över grupp 26.

Figur 215. Plan över grupp 26. Skala 1:100.

Beskrivning

Husgrund som hör till såpsjuderibyggnadens södra del. Södra kortsidans grund var bevarad drygt 5,5 meter och västra långsidan ca 2 meter. I norr var byggnaden störd av en kabelgrav. Syllan var murad, 0,7–1,2 meter bred och bevarad till en största höjd av 0,6 meter. I öster har byggnaden sannolikt varit sammanbyggd med tegelhus KK 234 (grupp 25). Grunden vilade på ett kompakt siltlager KL 249.

Tolkning

Västra delen av syllan utgjorde en del av en husgrund (KK 253) ut mot Järnbrogatan och den öst–västliga syllan utgör södra väggen till såpsjuderifabriken vilken också har utgjort en väggbärande syll i byggnaden.

MÅLUPPFYLLELSE, RESULTAT OCH TOLKNING

I den undersökningsplan som upprättades inför den arkeologiska undersökningen ställde vi upp ett antal frågor som ansågs relevanta och möjliga att besvara vid undersökningarna i kvarteret Gamla Rådstugan. Svaren på frågorna kommer nedan att presenteras inom de faser, fas 1–7, som upprättats utifrån bearbetning av resultaten från undersökningen.

Tidigmedeltida, preurbana aktiviteter

Frageställningarna som berörde områdets äldsta karaktär var följande;

- Hur ser miljön ut i Norrköping under tidig medeltid och förändras den under den här perioden? Det har föreslagits att bebyggelsen då hade karaktären av en lantby. Stämmer det? Vilken miljö avspeglas i makrofossilt material och i pollen?
- Det finns ett flertal indikationer på att metallhantverk bedrivits under detta skede. Vilken typ av metallhantverk var det som förekom och finns det andra typer av hantverk i det tidigmedeltida Norrköping? Hur ser det äldsta hantverket i Norrköping ut i jämförelse med det yngsta som påträffats i Herrebro? Är det likartat? Kan man tolka det som en kontinuitet?
- Kan man spåra om de äldsta aktiviteterna i kvarteret eventuellt varit säsongsbundna?
- Finns här lämningar eller spår efter strandnära aktiviteter som kan förknippas med det tidiga fisket?

- Vilken typ av hus är det som finns under denna period och hur har de använts? Går det att hitta en tydlig gårdsdisposition och i så fall hur ser den ut?
- Finns det en tomtstruktur i området med avgränsade tomttytor under denna tid? Det skulle i så fall vederlägga tankarna på att bebyggelsen hade lantlig bykaraktär.
- Går det att avläsa den sociala strukturen i området? Rör det sig enbart om en hantverkarbefolkning eller finns där andra sociala kategorier i lägre eller högre rang också?

Fas 1. Ca 800–1000

I nordöstra delen av undersökningsytan framkom en ansamling med förhistoriska anläggningar i form av härdar, gropar och en hägnad. Två av anläggningarna ¹⁴C-daterades till vikingatiden. Fynd av slagg och förekomsten av glödskal visar att man ägnat sig åt metallhantverk på platsen. En av groparna utgjordes av en kokgrop vilket visar på att man även har tillrett mat. Den ursprungliga topografin i den här delen av undersökningsområdet utgjordes av en slänt mot norr vilken successivt fyllts upp till dagens nivå. Den vikingatida strandlinjen låg cirka 5 meter högre än dagens vattennivå.

Ytan tolkas som ett område där man ägnat sig åt tillfälliga aktiviteter i ett strandnära läge och där tillgången till vatten varit viktig. De vikingatida lämningar som påträffades vid undersökningen år 2017 på Gamla torget (Låås, i manus) utgör förmodligen del av de här anläggningarna.

Det analyserade benmaterialet från kvarteret Gamla Rådstugan uppgår till drygt 21 kilo ben. Hur materialet fördelar sig på olika faser framgår av figur 216. Av de ca 900 fragmenten av däggdjursben som identifierades härrörde endast tre fragment från vilddjur. Av husdjuren var det nötboskap som bidrog mest till köttförsörjningen.

Av de cirka 15 fragmenten av däggdjursben som identifierades från fas 1 kom 3 fragment från får/get och resterande fragment från nöt.

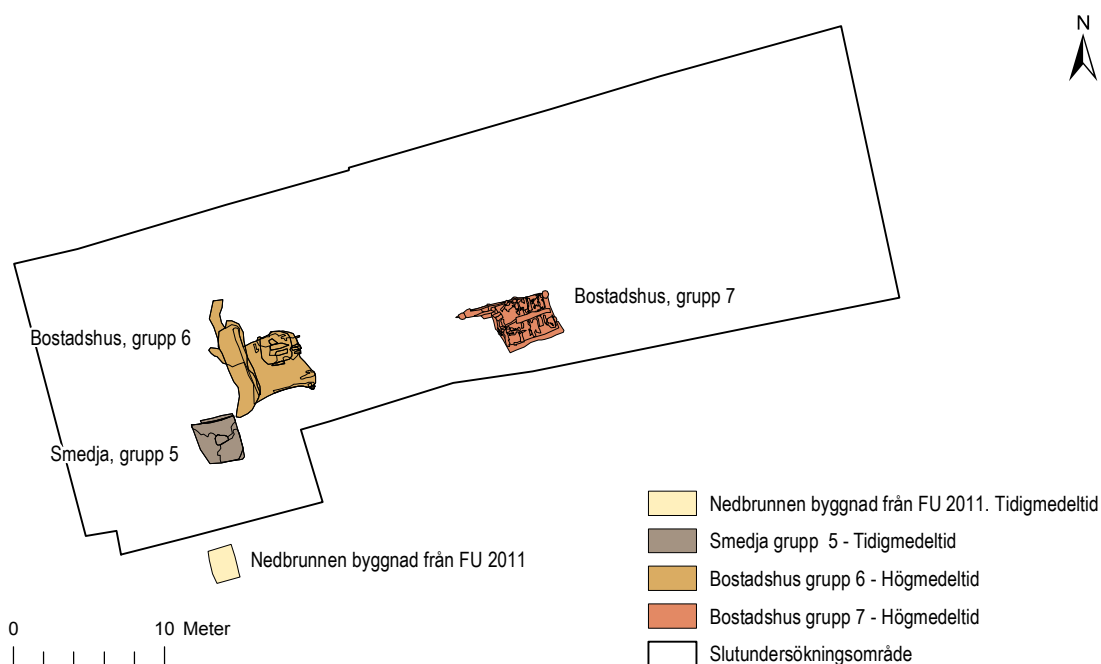
Fas	Nöt %	Får/get %	Svin %
1	54	50	
2	27	50	50
3	43	33	57
4	50	43	27
5	51	30	39
6	63	36	43

Figur 216. Tabell över artförekomsten från fas 1–6.

Fas 2. Ca 1100–1300

Den makrofossila analysen visar att det bebyggda området omgavs av en lantlig miljö under denna period. Närmast Motala ström fanns en näringsrik våtäng där nötkreatur, getter och får kunnat beta. I närområdet har det också funnits gödslade åkrar där man bland annat odlat råg.

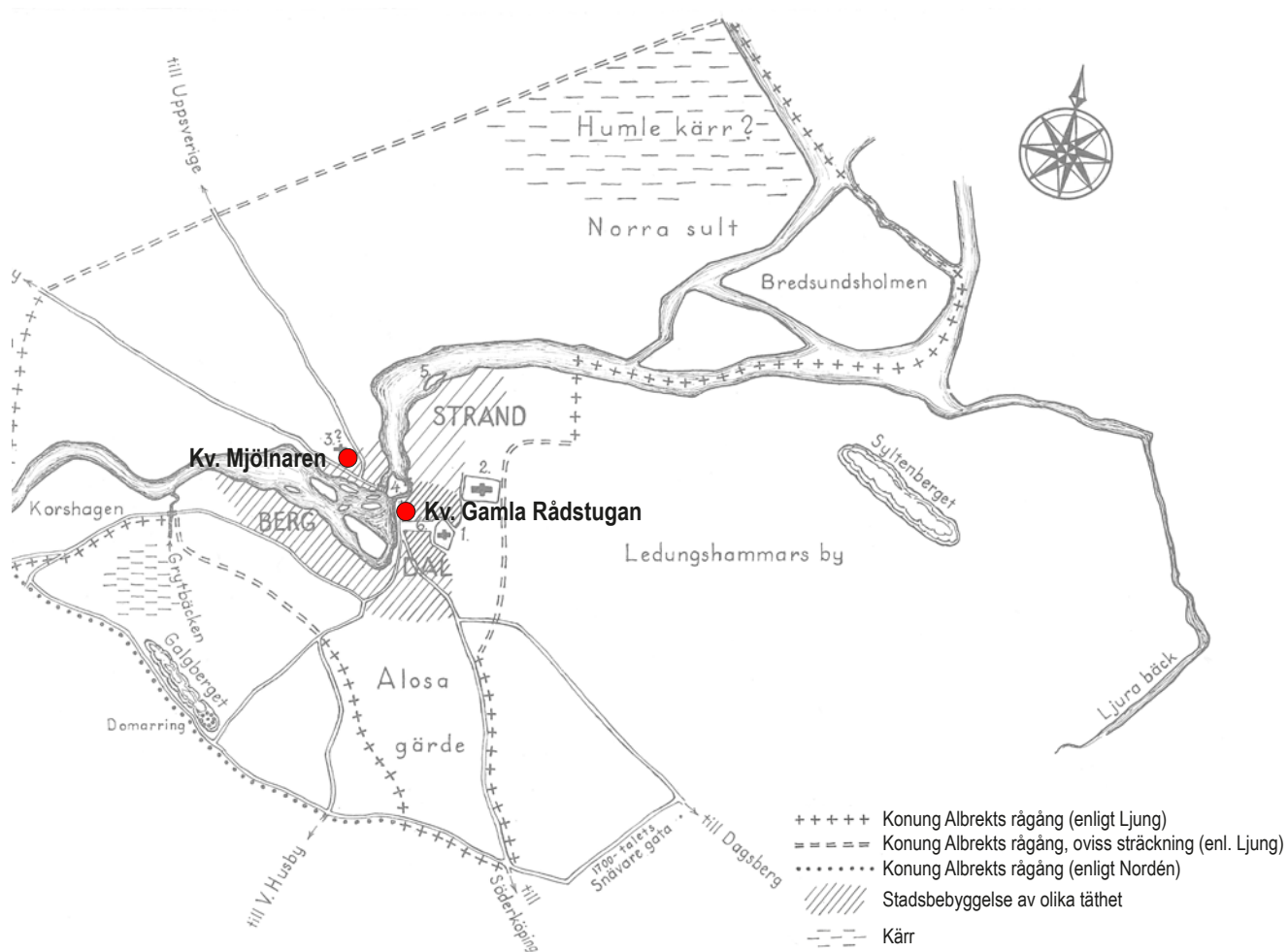
Den äldsta byggnaden anläggs under slutet av 1100-talet och utgjordes av en mindre smedja (grupp 5) nere vid stranden. Byggnaden var fragmentarisk där endast rester av en trässyll, en smidesugn och ett legolv var bevarade. Ugnen samt förekomsten av sprutslag och glödskal i golvlagret visar på att smide utförts i byggnaden. Vid förundersökningen av kvarteret Gamla Rådstugan 2011 (Carlsson 2012) påträffades en nedbrunnen byggnad ca 6 meter söder om smedjan (se figur 217). Ett ¹⁴C-prov från grästorvtaket daterade byggnaden till 1100-talet och tillsammans med den nu funna smedjan tyder det på att den äldsta bebyggelsen i området etableras vid Motala ström under 1100-talet.

Tidigmedeltida lämningar har även påträffats i det närliggande kvarteret Mjölaren på norra sidan om strömmen. Man undersökte där en tidigkristen gravplats som tolkades utgöra en gravgård som låg i utkanten av det bebyggda området (Jonsson 2014). Gravgårdarna utgjorde föregångare till stadens kyrkogårdar och saknade kyrka och kapell. Fynden av fragment från tidigkristna gravmonument i kvarteren Gamla Rådstugan och Tullhuset tyder på att det även söder om strömmen kan ha funnits en gravgård, sannolikt på platsen för S:t Johannes kyrka. Fragment av tidigkristna gravmonument brukar oftast påträffas vid tidigkristna kyrkor och det finns en stark koppling mellan gravmonument av denna typ och platser med anknytning till kungamakten (Ljung 2016, s. 56). Gravgården vid S:t Johannes kyrka skulle då tillsammans med den undersökta gravplatsen vid Mjölaren kunna utgöra tidiga församlingskyrkogårdar med större uppsamlingsområ-

den utanför staden, t ex för Ledungshammars by. I samband med att biskopssätet i Linköping etablerades i början av 1100-talet upphörde man med gravplatser utan kyrka i Östergötland.

Under första hälften av 1200-talet uppförs en stolpburen byggnad (grupp 7) i skiftesverk ca 16 meter nordöst om smedjan. Byggnaden har använts som bostadshus och i dess brandlager gjordes ett spektakulärt fynd i form av fyra delar till en ringbrynja. Fyndet väcker frågor om den medeltida byn Ledungshammar som låg öster om det äldsta kända stadsområdet på södra sidan om strömmen (se figur 218). Byn omtalas flera gånger under medeltiden och verkar inkorporeras i staden före slutet av 1500-talet. Mycket talar för att byn har legat vid det som senare benämndes Syltenberget, idag inom Norrköpings stadsområde. Förleden i namnet är, enligt Moberg, ledung med betydelsen krigstjänst till

Figur 218. Kvarteren Mjölaren och Gamla Rådstugan markerat på Sven Ljungs rekonstruktionsförslag för den medeltida staden och dess jordar från 1965.

sjöss och efterleden är det fornsvenska ordet hamar som betyder stenig backe, klippa. Tolkningen av byns namn skulle i så fall vara ”klippan där ledungen samlades” (Moberg 1965, s.52f).

Ledungsorganisationen är omtalad i det skriftliga källmaterialet först under slutet av 1200-talet, då den anses vara på väg att försvinna som militär organisation. Organisationen har sannolikt sitt ursprung i vikingatiden men som kunglig organisation härrör den förmodligen från 1100-talet. Den innebar att ett visst område, eller en grupp av människor var skyldiga att förse skeppen med utrustat manskap och förnödenheter (Lindkvist & Ågren 1985, s. 12f). Fyndet av ringbrynjan som hittades i huset kan tyda på att personen som bodde i byggnaden deltog i ledungsflottan under 1200-talet.

En fråga är för vilken administrativ enhet Ledungshammar invid Norrköping har fungerat. En trolig kandidat är staden Norrköping. I de bevarade fragmenten av Söderköpings stadslag, som är från tiden före 1350, finns bestämmelser om att staden skulle kunna uppåda ledung (Schück 1926, s. 458f). Sannolikt kan liknande bestämmelser ha gällt för Norrköping, då det är belagt att borgare i staden betalade ledungslame (Ljung 1965, s. 32).

Strax nordöst om smedjan anläggs ytterligare en byggnad (grupp 6) i mitten av 1200-talet i form av ett bostadshus. Möjligen är huset uppfört i skiftesverk och eldhärjas i början av 1300-talet. En större mängd förkolnade skal- och vetekorn hittades i huset vilket visar på att man bland annat konsumerat jästa- och ojästa bröd, gröt och palt. Under den här tiden var vete särskilt populärt bland de lite finare klasserna i samhället och vilket kan signalera att hushållet tillhört dessa.

Det har antagits att den by som föregår stadsbildningen i Norrköping har etablerats på platsen i övergången mellan yngre järnålder och tidig medeltid (Lindgren-Hertz 1999, 2002). Nyare forskning har ifrågasatt bilden av Norrköping som en i huvudsak mindre jordbrukande ort och i stället lyft fram orten som en plats med centralortskaraktär med funktioner som inte fanns i omgivande byar. Det medeltida Norrköping anses ha haft en flerkärning bebyggelse som samlats kring olika platser med skilda funktioner. Mellan dessa antas det ha funnits områden

med betes- och åkermark. Det har förslagits att de specialiserade hantverk av olika slag (däribland metallhantverk) som bedrevs på gården Herrebro ut- anför Norrköping fram till 1000-talet flyttades till Norrköping. Hantverksplatsen Herrebro antas ha tillkommit på initiativ från kungsgården Borg ett par kilometer därifrån (Lindeblad 2008).

De undersökta bebyggelselämningarna i kvarteret Gamla Rådstugan visar på att bebyggelsen vid strömmen etableras under 1100-talet och talar för att det medeltida Norrköping har haft en flerkärnig struktur med en bebyggelseförtätning längs med strömmen. Ingen tomtstruktur eller tydlig gårdsdisposition gick att utläsa från det arkeologiska materialet vid undersökningen i kvarteret Gamla Rådstugan.

Fynd av slagg samt förekomsten av en smidesgrop visar på att man ägnat sig åt metallhantverk i kvarteret. I jämförelse med hantverksplatsen i Herrebro där man tillvaratog ca 2,3 kilo smidesslagg så påträffades ca 3,5 kilo smidesslagg vid Gamla Rådstugan från fas 2. Mängden slagg är dock för liten för att påvisa på en kontinuitet mellan Herrebro och Norrköping.

Vid undersökningen framkom inga lämningar eller spår efter strandnära aktiviteter som kan förknippas med det tidiga fisket.

Den osteologiska analysen visar att nötkött varit den viktigaste animaliska födan under fas 2 där de utgjorde 62 % av samtliga artbestämda ben fördelat på antalet fragment. Får och getkött har även utgjort en stor del av kosten med 34 %. Svinkött har utgjort en mindre del av de boendes kost och utgör 4 % av det totala materialet. Av fisk fanns endast lokalt fångad gädda representerad i benmaterialet. Av andfåglar identifierades alfågel vilket tyder på att man bedrivit viss jakt på sjöfågel. Sjöfågel kan ha utgjort en handelsvara som kom in till byn och byttes mot andra varor. Bland tamfågel var det höns som bidrog till kosthållet.

Keramiken från fas 2 representeras av 12 skärvor där merparten utgjordes av yngre svartgods men det förekom även två skärvor äldre svartgods, sannolikt av typen östersjökeramik. Samtliga skärvor saknar dekor och keramiken utgörs nästan uteslutande av kökskärl i form av grytor.

Hög- och senmedeltida bebyggelse och aktiviteter

- Hur ser bebyggelsen ut i kvarteret Gamla Rådstugan under 1300-talet? Är det först då som vi får en egentlig stadsbebyggelse på den här sidan om Motala ström?
- Vad är det för aktiviteter som äger rum här, vilka verksamheter kan spåras?
- Strandskoningar har påträffats, men finns här även lämningar eller spår efter strandnära aktiviteter som kan förknippas med det fiske som omnämns i skriftliga källor från denna period?
- Finns det en iakttagbar tomtstruktur? I så fall, hur ser den ut?
- Finns det någon bebyggelse? Vilken typ av byggnader kan spåras?
- Kan bebyggelsens sociala karaktär och innevanarnas konsumtionsmönster avläsas i lämningarna och fyndmaterialet?
- Hur har högmedeltidens och senmedeltidens innevanare livnärt sig?
- Hur relaterar bebyggelsen och aktiviteterna i kv. Gamla Rådstugan till andra samtida områden i Norrköping, t.ex till kvarteret Konstantinopel och Paraden?

Fas 3. Ca 1300–1450

Den arkeobotaniska analysen visar att det odlats skalkorn, råg och bröd/kubbevete i området och att den lantliga miljön består under den här perioden. I västra delen av undersökningsytan framkom strandskoningar som överlagrades av upp till 1,25 meter tjocka utfyllnadsmassor. Lämningarna visar på att man har fyllt ut slätten mot Motala ström successivt under 1300-talet. Detta gjorde man dels för att motverka de periodiska översvämningarna som iaktogs i utfyllnadslagren men även för att vinna ny mark.

Utfyllnadsarbeten i Motala ström har även observerats i det äldsta skedet från kvarteret Konstantinopel och Paraden som är belägna söder om Gamla torget. Dessa utfyllnader har daterats till 1300-talet (Karlsson 2003; Karlsson, Menander & Heimdal 2006).

De enda spåren av hantverksaktivitet härrör från metallhantverk och totalt tillvaratog 11 kilo slagg från utfyllnadslagrena. Förekomsten av slagg i kvarteret Gamla Rådstugan, Paraden och Konstantinopel visar att metallhantverket haft en central betydelse i stadens etableringsfas.

I samband med markberedningar i området under 1400-talet gräver man en större grustäkt i östra delen av undersökningsområdet. Från den här fasen fanns det inga spår efter bebyggelselämningar.

De ben som påträffades i fas 3 härrör från de massiva utfyllnaderna av stranden som gjordes under 1300-talet samt i utfyllnadsmassorna till grustäkten under 1400-talet. Benen kan relateras till konsumtion från de boende i närområdet. Av de 98 fragmenten av däggdjur som identifierades i fas 3 kom drygt 80 % från nöt, 12,5 % från får/get och 7,5 % från svin. Endast ett ben gick att identifiera som fågelben och inga fiskben hittades från denna fas.

Totalt hittades 8 keramikskärvor från fas 3 och det keramiska fyndmaterialet från den här fasen är likt från tidigare fas 2 ganska blygsamt. Trots detta kan man i keramiken från de båda faserna se en förändring av kärtyper och kärlfunktioner. En skillnad är att keramiken i fas 2 hör ihop med traditionell kökshantering och matlagning medan fynden från fas 3 enbart utgörs av delar till bordskärl. Detta tyder på att en socialt utvecklad bordskultur nu tar sin plats i hushållet. En bordskultur där bland annat servering och intag av drycker ur specifikt utformade kärl ingår som en viktig del. Keramiken består till största delen av stengods från tyskt område samt enstaka skärvor av äldre rödgods. Den tyska dominansen i keramikmaterialet återspeglar handeln med Hansan som tog fart under andra hälften av 1200-talet. Handeln med tyska områden kom att bestå under resten av medeltiden.

Eftermedeltida och tidigmodern bebyggelse och aktiviteter

- Hur har tomtytorna strukturerats rumsligt? Hur ser lämningarna efter gårdarnas bebyggelse ut? Vad rör det sig om för byggnader? Har bostadsbebyggelsen legat här eller är det andra typer av hus, t.ex ekonomibygnader som kan komma att påträffas?
- Ovanstående leder fram till frågan om tomternas sociala exponering. Har de delar av tomterna som nu ska undersökas utgjort gårdarnas framsida eller baksida? Kanske har framsidan med bostadshuset snarast legat mot Gamla torget så att handelsmannen, grosshandlaren, kanslirådet och glasmästaren kunnat exponera sina sociala positioner inför stadens övriga borgare?
- Betydelsefullt blir att försöka se hur den materiella kulturen skiljer sig åt mellan hantverkarnas tomter och de övriga kvartersinnevärnarnas:
- Vilken typ av bordskärl har man brukat? Finns det ett inslag av glaskärl?
- Vilken proveniens har keramiken? Är all keramik lokalt producerad? Finns det även ett inslag av importerad keramik – i så fall hur mycket och av vilket slag?
- Vad har man ätit? Hur ser konsumtionen av kött och fisk ut? Hur ser konsumtionen av spannmål, grönsaker och frukt ut?
- Eftersom ett stort antal undersökningar av 1600- och 1700-talsmiljöer nu utförts i Norrköping så är det synnerligen relevant att ställa sig frågan om hur konsumtionsmönstren i kvarteret Gamla Rådstugan skiljer sig från andra miljöer i Norrköping under samma tid?

Fas 4. Ca 1450–1655

Bebyggelsen från den här fasen tillhör den nybyggnation som sker i kvarteret efter branden 1567. På 1640 års stadskarta är undersökningsområdet beläget i en större och en mindre kvartersfigur norr om gamla torget (se figur 219). Det fanns inga spår efter den vägsträckning som kan ses på 1640 års karta och som åtskilde kvarteren. En förklaring till detta kan vara att man schaktat bort vägen i samband med att man anlägger 1800-talsbebyggelsen. Den större kvartersfiguren är så stor att man kan anta att

kvarteret varit indelat i flera tomter. Inom undersökningsområdet påträffades inga lämningar efter tomtgränsindikationer från den här fasen. Enligt skriftliga källor ska stadens rådhus ha legat inom den större kvartersfiguren i början av 1600-talet (Helmfrid 1971 s 411 f).

Vid undersökningen framkom två källargrunder (grupp 10 och 12) samt rester efter två ekonomibygnader (grupp 11 och 13) som dateras till andra halvan av 1500-talet. Fynden pekar mot att det är handelsmän och hantverkare som flyttar in i kvarteret. Spår efter stadsbranden 1655 hittades i form av brandlager som täckte tre av byggnaderna.

Den ena källaren bestod av två rum (grupp 12) och framkom i den norra delen av undersökningsytan. Byggnaden var riktad mot gatan i väster på 1640 års karta och utgjorde förmodligen tomtens framsida, den sida man valde att exponera mot offentligheten. Källarens norra rum fortsatte utanför schaktbegränsningen. Ingången till källaren utgjordes av en trapp med ingång från innergården. Fynd av ölhanar i källargolvets sättlager visar på att man har förvarat öltunnor i källaren. Byggnaden är förmodligen en del av eller samtida med den källare som framkom vid schaktningsövervakningen år 2003 i Skolgatan (Karlsson 2004). Källarbyggnaden som påträffades i Skolgatan var ca 21 meter lång och daterades till andra halvan av 1500-talet. Byggnadens storlek samt läge invid Gamla torget föranledde tolkningen att detta skulle kunna vara det gamla rådhuset som brann ned 1655. Det finns inget som motsäger detta av den nu undersökta källaren. Detta skulle i så fall innebära att stadens rådhus var beläget i nordvästra delen av kvarteret.

Hus grupp 11 har tolkats som ett stall som varit sammanbyggd med källare grupp 10 i sydöstra delen av undersökningsområdet. Strax norr om stallet fanns rester efter en gårdsplan. Källaren (grupp 10) var av en enklare konstruktion och har antagligen använts som en förvaringslokal där källarens väggar utgjort grund till en överbyggnad. Ingången till källaren har varit i öster eller i söder ut mot Gamla torget.

Utifrån fynd av bland annat slagg i golvlagret har den andra ekonomibygnaden grupp 13 tolkats som en smedja. På 1640 års karta är byggnaden placerad i norra delen av en mindre kvartersfigur.

Figur 219. Bebyggelse lämningar från fas 4 och 5 markerat på 1640 års karta.

Det analyserade benmaterialet från fas 4 uppgår till sammanlagt 9,3 kilo eller 345 fragment. Huvuddelen av benen kommer från tamdjur som nöt, får/get och svin. Av dessa utgjorde nöt drygt 70 % av materialet. Analysen visar att en del av svinen som äts var kultingar. Även tamfågel ingick i kosten och utöver höns har man också ätit gäss. Fiskmaterialet från fas 4 utgjordes av havsfisk i form av torsk. Skogs- och sjöfågel som tjäder, ejder, and och knipa saknades inte heller på matbordet. Det exklusiva inslaget i kvarteret Gamla Rådstugan under första halvan av 1600-talet utgjordes av förekomsten av hjort i kosten. Jakten på hjort var under 1500–1600-talen förbehållet kungen och adeln.

En bild av hur varierad kosten som äts inom kvarteret Gamla Rådstugan på 1600-talet var kan fås genom en jämförelse med det osteologiska materialet från kvarteren Ruddammen, Dalkarlen, Gubben och Laxen i Norrköping (se figur 220). Kvarteret Gubben kan betecknas som ett överklasskvarter, Ruddammen som ett medelklasskvarter och Laxen och Dalkarlen som arbetarkvarter. Jämförelsen visar att den största likheten står att finna mellan kvarteren Gamla Rådstugan och Gubben. En skillnad mel-

lan de boende i kvarteren var att kvantiteten av vilt var större i Gubben. Generellt brukar ett högt inslag av nöt i kosten, men framförallt förekomsten av vilt indikera på hög social status.

Keramiken utgör den största fyndkategorin från fas 4 och representeras av ca 132 skärvor. Merparten av keramikmaterialet utgjordes av inhemskt producerat yngre rödgods av både köks- och bordskärl. Av all keramik som hittades i fas 4 så utgörs 24 % av importerade kärl. Av importkärlen är 66 % importerad stengods och vitgods från Tyskland, drygt 25 % rödgods från Holland samt en mindre del från Polen/Böhmen. Det tyska stengodset utgjordes bland annat av olika typer av serveringskärl- och dryckeskärl. Bland de importerade kärlen i yngre vitgods fanns en typ av skål som tidigare hittats på flera platser i Norrköping, t ex i kvarteren Gubben, Stenhuset, Laxen och Ruddammen. För att få en uppfattning om hur stor andelen av importgods var i kvarteret Gamla Rådstugan kan vi jämföra med kvarteren Laxen och Gubben från 1600-talet. I kvarteret Laxen utgjorde andelen importerade kärl endast 12 % av keramikmaterialet och i kvarteret Gubben utgjorde den 60 %.

Arter	Kv Gamla Rådstugan	Kv Gubben	Kv Ruddammen	Kv Dalkarlen	Kv Laxen
Nöt	x	x	x	x	x
Häst		x	x	x	
Får/Get	x	x		x	
Svin	x	x	x	x	x
Höns	x	x	x	x	x
Kalkon		x		x	
Gås	x	x	x	x	x
Anka				x	
Tjäder	x	x			x
Orre		x			
Gräsand	x				x
Ejder	x	x		x	
Knipa	x				
Hjortdjur	x	x			
Hare		x		x	
Kanin		x			
Gädda		x	x	x	x
Abborre		x	x	x	
Braxen		x			
Karpfisk		x		x	
Lax/öring				x	
Sill			x		
Långa		x		x	
Torsk	x	x	x	x	
Kolja			x		
Ostron		x			

Figur 220. Tabell över artförekomsten mellan några arkeologiskt undersökta 1600-tals kvarter i Norrköping.

Fas 5. Ca 1655–1719

Fasen omfattar tiden efter stadsbranden 1655 och fram till att ryssarna ödelade hela kvarteret 1719. Under den här perioden uppförde man den så kallade Gillestugan i kvarteret. Det var en byggnad som dels fungerade som samlingslokal för handelsgillet och dels som magasin för främmande gods. I slutet av 1600-talet övertogs byggnaden av staden och användes tillfälligt som rådhus. Från den här perioden framkom bebyggelse lämningar i form av en källargrund (grupp 15) och ett bostadshus (grupp 16). Till dessa skall föras en kallmurad brunn (grupp 14) som låg i direkt anslutning till källargrunden (grupp 15).

I södra delen av undersökningsområdet närmast gatan på 1640 års karta och ca 5 meter söder om käl-

largrunden grupp 12 från föregående fas uppfördes en byggnad med källare (grupp 15) (se figur 219). Källaren hade spår efter ett stengolv samt delar av ett tunnvalvt tak i tegel bevarat. Grunden var minst 20 m² stor och fortsatte i söder utanför schaktbegränsningen. Ingången till källaren och eventuellt anslutande rum var belägen i söder ut mot Gamla torget. Källaren har förmodligen haft en timrad överbyggnad med en kakelugn. Kakelugnen har varit klädd med grönt och svart reliefkakel, en typ som blev vanlig under 1600-talet. Fynd av två ölhanar och en öltapp i källarens golvlager visar på att man förvarat öltunnor i källaren. Det finns skriftliga uppgifter om att stadens Gillestuga som uppfördes år 1663 i kvarteret ska ha haft en timmerbyggnad ovanpå en källare med murade valv. Vad som talar för att byggnaden skulle kunna vara rester efter Gillestugan är förutom dess utformning, placering och storlek det

fyndmaterial som påträffades i källaren med bland annat grön glaserat reliefkakel och skärvor av stengods-krus.

En kallmurad brunn (grupp 14) framkom ca 1 meter norr om källargrunden grupp 15. Brunnen anläggs under andra halvan av 1600-talet och tas ur bruk i samband med att kvarteret eldhärjas av rysarna 1719 och fylls igen med latrin, lite husgeråd och större stenar. Fynden från brunnen vittnar om att det kommer från ett välbärgat hushåll vilket även stärks av det makrofossila- och osteologiska materialet. Keramikmaterialet utgjordes av fajans och yngre rödgodsskärvor från fat och skålar. Fler-talet av skärvorna från rödgodset var importerat från Holland och dateras till 1675–1750. Den makrofossila analysen av jordprov från brunnen visar på en rik och varierad kost med inslag av importerade livsmedel. Bland de importerade livsmedlen märks fikon och vindruvor. I hushållet har man också konsumerat en hel del insamlade och plockade bär och frukter. Bland annat påträffades plummon, äpplen, körsbär, blåbär, lingon, smultron och enbär i materialet. Krydd- och örtväxter identifierades i form av dill, libbsticka och mynta. I brunnen fanns även ben efter en tjäder.

I nordöstra hörnet av undersökningsområdet påträffades resterna av en nedbrunnen byggnad (grupp 16). Huset var bortgrävt i norr och öster av sentida aktiviteter och de delar som framkom utgjordes av en syll och bjälklag till ett trägol. Förmodligen har huset varit knuttimrat. Den rikliga förekomsten av fönsterglas i anslutning till byggnaden talar för att huset kan ha fungerat som bostadshus. Strax söder om byggnaden framkom rester efter en gårdsplan. Byggnaden förstörs genom brand under första halvan av 1700-talet, troligen i samband med rysshärjningarna 1719.

Keramikmaterialet från fas 5 uppgick till närmare 170 skärvor varav närmare hälften bestod av rödgods-keramik. En majoritet av rödgodskeramiken utgörs av matlagnings-, uppläggnings- och förvaringskärl, exempelvis grytor, krukor, skålar och fat. Importen av keramik utgör närmare en tredjedel av all proveniensbestämd keramik i kvarteret Gamla Rådstugan. Av importkärnen är drygt 40 % importerat fajans och rödgods från Holland, 40 % vitgods och stengods från Tyskland och 20 % oglaserat lergods från

Böhmen/Polen. Keramiken består av matlagnings-, serverings och dryckeskärl i form av trebensgrytor, fat, skålar, krukor och krus.

I mitten av 1600-talet utgjordes ca 20 % av Norrköpings befolkning av utlänningar från främst Holland och Tyskland. Det kan antas att flera av dem som bodde och arbetade i kvarteret under andra halvan av 1600-talet hade sitt ursprung från dessa länder och det som var viktigt för brukarna av kärnen var att de såg ut som de vara vana vid (Hällans 2003).

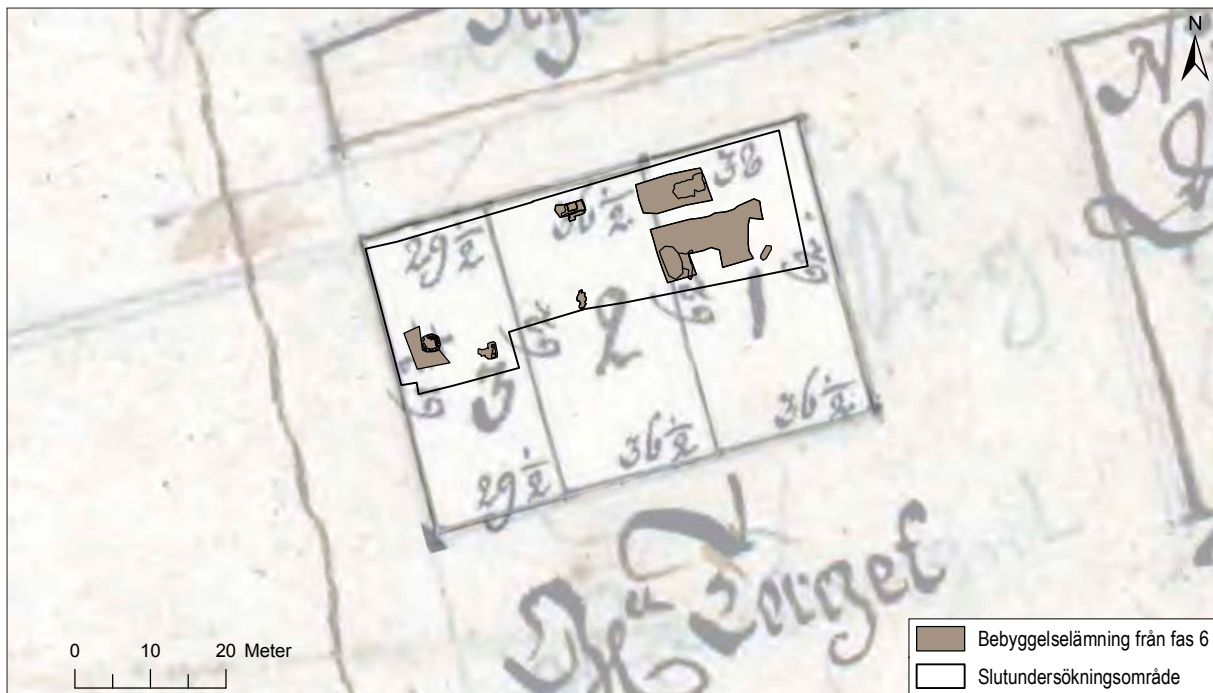
Benmaterialet från fas 5 uppgår till 81 fragment varav huvuddelen av benen kommer från tamdjur som nöt, svin och gris. Av dessa utgjorde nöt drygt 60 % av materialet. Förutom kött från tamboskap utgjorde fågel och fisk viktiga delar av kosten. Bland fågel var det höns och tjäder som bidrog till kosthållet. Bland fiskbenen identifierades gädda, som säkert kom från det lokala fisket, och torsk från Östersjön.

Fas 6. Ca 1719–1810

Efter stadsbranden 1655 påbörjar man en successiv reglering av stadens gator och kvarter. I kvarteret Gamla Rådstugan sker denna reglering först efter branden 1719 som ödelade hela kvarteret. Detta antagande baseras på dateringen och placeringen av två av källarna (grupp 12 och 15) som framkom vid undersökningen. Båda källarna låg i anslutning till den vägsträckning som kan ses på 1640 års karta varav den ena källaren dateras till tiden före branden 1655 (grupp 12) och den andra till tiden efter (grupp 15) (se figur 219).

På stadskartan från 1728 är kvartersindelningen av Gamla Rådstugan färdig och kvarteret mäter då 60 x 40 meter. Kvarteret består nu av tre tomter och området strax öster om kvarteret utgjordes av Gamla torgets östra del (se figur 221).

Undersökningen berörde norra delen av dessa tre tomter, vilka var långsmala med kortsidorna mot Skolgatan. Den äldsta tomtägarförteckningen är från 1728–1729 och av den framgår att tomt 1 ägdes av handelsman Herman Krook, tomt 2 av kanslirådet Bonoschiöld och tomt 3 av skraddaren Håkan Österberg. Maria Westerberg (1674–1764), som var änka efter handelsmannen och borgaren Magnus Westerberg, köper år 1734 tomt 1, vilken då ska ha

Figur 221. Bebyggelse lämningar från fas 6 utsatta på 1728 års tomtkarta. Skala 1:1 000.

varit obebyggd. Samma år fick hennes svärson Clas Pettersson lagfart till den mittersta tomten i kvarteret, som då bestod av en stadsgård med innergård. År 1738 fick Maria Westerbergs son Carl Magnus Westerberg (1707–1761) lagfart till både den mittersta och östra tomten i kvarteret. I kvarterets sydöstra hörn lät han uppföra en ståtlig och representativ tegelbyggnad dit han flyttade med sin hustru Maria Christina (–1780). Förutom källare bestod huset av två våningar med vind under säteritak. Huvudentrén vätte åt Gamla torget och Repslagaregatan.

Redan år 1744 lät Westerberg bygga ut sitt hus och ska för ändamålet ha brutit runt 11000 tegelstenar från Stegeborg slotts gamla murar. Efter att stora delar av staden blivit ödelagd 1719 hade staden fått rätt att använda sig av byggsten från Kronans förärvade slott.

Huset ansågs vara ett av Norrköpings förnämsta under 1700-talet, varför det vid flera tillfällen var residens för kungafamiljen då de besökte staden. Westerberg var en av stadens främsta utrikes grosshandlare och bedrev motsvarande dagens delikatesaffär. I hans sortiment fanns bland annat oliver, citroner, kaptis och holländska ostar. Så småningom

började han också idka minuthandel med sprit och vin. Vid hans död fortsatte hans hustru Maria Christina att sköta affärerna under ett par år.

På kartan från 1769 ser man att nordöstra halvan av kvarteret bestod av en parkliknande trädgård, tillhörande Westerbergs hus. Trädgården har korsande gångar i nord-sydliga och väst-östliga riktningar. Västra halvan av kvarteret var bebyggd med timrade hus i en till två våningar.

Tomtgärförteckningen från 1783 visar att tomt 3 ägdes av glasmästare Eric Wase och tomt 1 och 2 av grosshandlare Carl Palm, som var gift med Westerbergs dotter. Eric Wase höll sin butik och bostad i det idag kallade Waseska huset, i kvarterets sydvästra hörn. Denna byggnad är uppförd ca 1740 och är tillsammans med Westerbergs hus (senare Eschelonska huset) den äldsta synliga bebyggelsen i kvarteret.

En tid följde med flera kortvariga ägare av de två tomterna närmast öster i kvarteret. Carl Palm sålde tomterna år 1789 till excellensen riksmarskalken greve Göran Gyllenstierna. Denne blev ingen långvarig ägare utan sålde vidare tomterna redan år 1806 till järnhandlare C.F Fagerström

Som redan nämnts var det norra delen av kvarteret som berördes i fas 6. Den representativa delen av tomterna var den bakre delen som vätte ut mot Gamla torget och det var också där huvudbyggnaderna stod. Längre in på tomterna placerades ekonomibyggnader. Under andra halvan av 1700-talet utgjordes östra halvan av undersökningsområdet av en trädgård. Till följd av sentida markberedningar fanns inga spår efter odlingsjord eller de trädgårdsgångar som visas på 1769 års karta.

Tomt 1 och 2

Inom tomt 1 och 2 var stora delar av tomterna störda av sentida bebyggelse ned till en nivå av mellan +9,30 – +6,7 m ö h. Rester efter en kullerstenbelagd gårdsplan (grupp 19) påträffades inom båda tomterna. I sydvästra delen av Madame Westerbergs trädgård grävs en större avfallsgrop (KN 124) någon gång mellan 1770–1790. Fynden från gropan vittnar om att det kommer från ett välbärgat hushåll vilket även styrks av det osteologiska materialet. I gropan har man slängt ett stort antal fajanstallrikar, kinesiskt porslin, uppläggningsfat, skålar, vinglas, vinflaskor m.m. I gropan fanns även benen efter hjort och hare samt ett större antal ostronskal. Föremålen från gropan har tillhört familjen Westerberg vilken ägde tomterna när gropan grävdes.

I norra delen av tomt 2 närmast Skolgatan påträffades resterna av en fragmentarisk byggnad (grupp 18) som var anlagd ovanpå en äldre källargrund (grupp 12) från fas 4. Av byggnaden återstod endast ett större ugnsfundament samt rester av ett anslutande stengolv. Den stora ugnskonstruktionen talar för att byggnaden använts som ett kökshus.

Tomt 3

Bebyggelsen som anläggs längs med Järnbrogatan och Skolgatan under 1800-talet har stört merparten av 1700-talslämningarna inom tomt 3. I västra delen av tomten anlägger man en brunn (grupp 17) i mitten av 1700-talet. Brunnen tas ur bruk på 1820-talet då man anlägger ett såpsjuderi delvis ovanpå brunnskaret. Utfyllnaden i brunnen bestod av latrin, raseringsmassor och husgeråd. Keramikmaterialet i brunnen är av enklare karaktär jämfört med det som hittades i avfallsgropen KN 124, tomt 1–2. I brunnen har man bland annat slängt seltzerflaskor, flintgodstallrikar och trebensgrytor.

Öster om brunnen framkom rester av en mycket fragmentarisk byggnad (grupp 20). Det enda som fanns kvar efter byggnaden inom undersökningsområdet var en ca 2 meter lång stensyll. Byggnaden har förmodligen varit knuttimrad och kan ha använts som ekonomibyggnad.

Bordskultur och kosthåll under fas 6

Bordskulturen har länge varit ett sätt att manifesteras sitt välstånd. Genom att äta och dricka överdådigt på dyrbara serviser kunde man skapa avstånd till de lägre klasserna och visa gemenskap med sin egen klass. Med andra ord var det inte bara vad man åt som var viktigt utan även på vad man åt.

Keramikmaterialet från fas 6 uppgick till närmare 995 skärvor varav 846 skärvor hittades i avfallsgropen KN 124. Detta ger oss en bra bild av vilka kärl som användes i kvarteret under 1700-talet. Fyndmaterialet från gropan är även jämförbart med samtida fynd från kvarteret Gubben. Under 1700-talet beboddes och ägdes tomterna i kvarteret Gubben av rika handelsmannafamiljer.

Fajanskärlen utgjorde den största fyndgruppen från KN 124 med totalt 742 skärvor. En majoritet av fajanskeramiken utgörs av bordskärl och då framförallt av tallrikar och fat som är tillverkade i Sverige. Från Rörstrands porslinsfabrik identifierades 554 skärvor (ca 75 %) av fajanskärl som producerats mellan åren 1750–1780. I jämförelse med fajanserna från kvarteret Gubben har kärlden i Rådstugan en överlag enklare dekorerings.

Av all keramik som hittades i avfallsgropen så utgörs närmare 10 % av importerade kärl. Keramiken består av bordskärl i form av stengodstallrikar från England och teserviser i kinesiskt porslin. Det är samma typ av importkeramik som hittats i kvarteret Gubben förutom att Rådstugan saknar import av holländsk keramik.

Det är inte ovanligt med enstaka fynd av fajanser, stengods och porslin i andra boendemiljöer än den välsituerade miljö som kvarteren Gamla Rådstugan och Gubben representerar. Vad som särskiljer dessa kvarter från andra undersökta kvarter i Norrköping är den stora mängden dyrbar keramik som visar på ett överflöd.

Djur	Kv Gubben	Kv Ruddammen	Kv Laxen	Gamla Rådstugan
Nöt	x	x	x	x
Häst	x	x	x	-
Får	x	x	x	x
Get	-	x	x	x
Svin	x	x	x	x
Höna	x	x	x	x
Kalkon	x	-	-	-
Gås	x	x	x	x
Anka	(x)	-	-	-
Tjäder	x	-	-	-
Orre	x	-	-	-
Järpe	x	-	-	-
Ripa	x	-	-	-
Gräsand	x	x	x	-
Ejder	-	-	x	-
Svärta	(x)	-	-	-
Sparvhök	-	x	-	-
Rådjur	x	-	-	-
Hjortdjur	-	x	-	x
Hare	x	-	-	x
Kanin	-	-	x	-
Ekorre	x	-	-	-
Gös	-	-	-	x
Gädda	x	x	x	-
Abborre	x	x	x	-
Braxen	-	-	x	-
Asp	-	-	x	-
Färna	-	-	x	-
Id	-	-	x	-
Mört	-	-	x	-
Karpfisk	x	x	-	-
Lake	x	-	-	-
Strömning	x	-	x	-
Långa	x	-	-	-
Torsk	x	x	x	x
Sej	-	x	-	-
Plattfisk	x	-	-	-
Lax	-	-	x	-
Flodkräfta	x	-	-	-
Ostron	x	x	-	x
Katt	x	-	x	x
Hund	x	-	-	-

Figur 222. Tabellen visar vilka djur som påträffats i 1700-talskontexter i kvarteren Gubben, Ruddammen, Laxen och Gamla Rådstugan.

För att illustrera skillnaden mellan olika sociala grupper kosthåll i Norrköping på 1700-talet har en jämförelse gjorts mellan Kvarteret Gamla Rådstugan och kvarteren Gubben, Ruddammen och Laxen (se figur 222). Kvarteret Laxen beboddes under 1700-talets första hälft av en brokig samling människor för att från mitten av 1700-talet övertas av textilarbetare. Ruddammen har tolkats som ett något mer välmående kvarter i förhållande till kvarteret Laxen. Under 1700-talet beboddes kvarteret Gubben av välbeställda handelsmannafamiljer.

Jämförelsen mellan platserna visar klart vilka stora skillnader det har funnits i kosthållet mellan de sociala skikten. De största skillnaderna visar sig i den stora tillgången till varierad föda som stått till buds i kvarteret Gubben i jämförelse med de andra platserna. Förekomsten av vissa mer exklusiva födoämnen som ostron och vilt finns representerad i kvarteren Gamla Rådstugan, Gubben och Ruddammen. Bland fiskarna föredrog man gös och torsk från Östersjön. Från den här fasen fanns inga avsatta lager som innehöll makrofossilt material vilket gör att det inte går att jämföra kvarterets kosthåll utifrån ett växtmaterial.

Om vi ser till kosthållet i kvarteret Gamla Rådstugan kan vi konstatera att det åskådliggör den rikedom som fanns bland handelsmännen i kvarteret. Här fanns bland annat tillgång till hjort, hare, ostron och importerad fisk. Maten åts på vackert dekorerade fajanstallrikar från Rörstrand samt på importerade stengodstallrikar från England. Efter maten kunde te serveras i porslinskoppar från Kina.

Fas 7. Ca 1810–1900-talet

Som redan nämnts var ambitionsnivån för dessa sena lämningar låg och inriktningen var att övergripande dokumentera de konstruktioner som framkom och i mindre grad undersöka kulturlager. Detta innebar att en betydligt mindre mängd fynd tillvaratogs från dessa lager.

Tomterna i kvarteret Gamla Rådstugan såldes på auktion år 1810 till Johan Fr. Sander som nu blev ägare till hela kvarteret. Han återupptog vin- och

sprithandel i ”Westerbergs hus” och efter sin död 1813 övertog hans mor och syskon fastigheten vilka fortsatte att bedriva handeln till år 1823.

Handlanden och fabriksidkaren Olof Eschelsson (1785–1861) köpte hela fastigheten år 1827. Han hade kommit till Norrköping under 1800-talets början och börjat sin karriär som bodgosse men hade lyckats arbeta sig upp till att bli handelsman. Efter köpet av kvarteret Gamla Rådstugan flyttade han in i det stora stenhuset tillsammans med sin familj. I uthus på innergården och i byggnader längs med Järnbrogatan anläggs det så kallade Eschelssonska såpsjuderiet. Som grosshandlare och industriidkare blev han mycket framgångsrik och började med tiden även att reda skepp. Under början av 1830-talet lät Eschelsson bygga ut boningshuset 23 meter åt väster, längs med Gamla torget. När ombyggnaden stod färdig 1837 hade Eschelssonska huset fått en symetrisk och mer herrgårdsliknande form med två flyglar sammanbyggda med huvudbyggnaden – en i öster och en i väster. Hela kvarteret var vid denna tid kringbyggd. Förutom Eschelssonska huvudbyggnaden och Waseska huset fanns uthus, magasin, stallar och bostäder samt det tidigare nämnda såpsjuderiet längs med Järnbrogatan. I det stenhus som idag är sammanbyggt med Eschelssonska i kvarterets nordöstra del fanns då bostäder och magasin.

Efter att både Olof Eschelsson och hans hustru avlidit 1861 höll deras arvingar igång såp- och tvålltillverkningen samt handelsflottan. Såptillverkningen lades ned 1919 men lokaler i fastigheten hyrdes även fortsatt ut till affärsverksamheter. Fastigheten behölls inom Eschelssonska släkten fram till år 1944 då kvarteret såldes till Norrköpings stad (Svensson, Fredriksson & Görander Frost 2014).

I nordvästra delen av kvarteret längs med Järnbrogatan framkom rester efter Eschelssons såpsjuderi (grupp 24) samt grunden till en förvaringslokal (grupp 25) som tillhört såpsjuderiet. Längs med Skolgatan undersöktes ett flertal hus- och källargrunder som anläggs under första halvan av 1800-talet. Samtliga byggnader finns med på 1879 års karta och står kvar fram till 1950–1970-talen då de rivs.

REFERENSER

Arkiv

FMIS, RIKSANTIKVARIÉÄMBETETS
FORNMINNESREGISTER

Historiska kartor

NORRKÖPINGS STAD 1640
Norrköpings stad, Östergötland.
Lantmäteristyrelsens arkiv: D75-1:4.
Stadsplan före branden 1655.
Förrättningsman obekant.

NORRKÖPINGS STAD 1728
Norrköpings stad, Östergötland.
Lantmäterimyndigheternas arkiv: 05-NKG-62.
Strandkvarteret avmätning.
Förrättningsman Sven Ryding.

NORRKÖPINGS STAD 1769
Norrköpings stad, Östergötland.
Norrköpings stadsarkiv
Karta över sjö- och stapelstaden Norrköping.
Förrättningsman Jonas Brolin.

NORRKÖPINGS STAD 1783
Norrköpings stad, Östergötland.
Lantmäteristyrelsens arkiv: D75-1:28.
Dals-, Strand-, Bergs- och Nordankvarterens
kvadrat- och tomtindelning.
Förrättningsman Jonas Cederblad.

NORRKÖPINGS STAD 1879
Norrköpings stad, Östergötland.
Norrköpings stadsarkiv
Karta över Norrköping.
Förrättningsman Alfred Rudolf Lundgren.

Litteratur

BERTHEAU, M. 2013. *Kv Laxen i Norrköping. Bebyggelselämningar och spår efter hantverksaktiviteter från 1600-tal till 1800-tal i kvarteret Laxen. Särskild arkeologisk undersökning inom fornlämning RAÄ 96 (stadslager) i kvarteret Laxen, Norrköpings stad och kommun, Östergötland.* Rapport från Arkeologikonsult 2013:2533.

BITTER, P., OSTKAMP, S. & JASPERS, N.L. 2012. *Classificatiesysteem voor (post-)middeleeuws aardewerk en glas = Het Deventer Systeem (sinds 1989). Deel 1: Keramiek. Digitale opzoekschema's (Versie april 2012).*

BROBERG, B. 1984. *Medeltidsstaden 50.* Norrköping. RAÄ rapport. Stockholm.

CARLSSON, M. & RUNER, J. 2012. *Holländare, ryssar och tobak. Odling och bebyggelse inom kvarteret Ruddammen i Norrköping 1600–2010. Särskild arkeologisk undersökning. RAÄ 96, S:t Johannes, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län.* Rapport från Arkeologikonsult 2012:40.

CARLSSON, M. 2012. *Spår av det preurbana Norrköping. Lämnings från 1100-tal till 1700-tal i kvarteret Gamla Rådstugan. Arkeologisk förundersökning inom fornlämning RAÄ 96 (stadslager) i kvarteret Gamla Rådstugan, Norrköpings stad och kommun, Östergötland.* Rapport från Arkeologikonsult 2012:2504.

CARLSSON, M. 2014. *På de rikas bord – En arkeologisk undersökning av lämningar från 1600- och 1700-talet i kvarteret Gubben i Norrköping. Särskild arkeologisk undersökning RAÄ 96, S:t Johannes, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län.* Rapport från Arkeologikonsult 2014:2486.

- CARLSSON, M. 2015. Efterkontroll av schakt i Gamla rådstugugatan – Bilaga 1. I: Berger, Å. *Under marken i Hörsalsparken. Förundersökning av gravar och äldre murar inom kvarteret Landskyrkan 4. Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län. RAÄ St. Johannes 96*. Rapporter från Arkeologikonsult 2015:2610.
- FORENIUS, S., ANDERSSON, D. & GRANDIN, L. 2007. *En medeltida smedja i Salmared. Arkeometallurgisk undersökning. RAÄ 87, Landvetters sn, Västergötland*. Analysrapport nr 3-2007. Avdelningen för arkeologiska undersökningar UV GAL. Riksantikvarieämbetet.
- GEJWALL-SEGER, BIRGIT. 1976. Stadsplanering och bebyggelseutveckling i Norrköping 1719–1970. Tiden 1914–1970. *Norrköpings historia. Vol VI* (Red. Björn Helmfrid & Salomon Kraft). Stockholm
- HELMFRID, B. 1965. *Norrköpings historia II. Tiden 1568–1655*. Stockholm.
- HELMFRID, B. 1971. *Norrköpings historia III. Tiden 1655–1719*. Stockholm.
- HELMFRID, B. 1984. *Norrköping brinner: skildring av några svåra brandkatastrofer i Norrköpings historia*. Trygg-Hansa. Stockholm.
- HENRICSSON, L. G. 2003. *Passglas i Stockholm. Vasarenässansen, stormaktstiden och järnåldern*. Fornvännen 98.
- HÅLLANS, A-M. 2003. Riten och maten. En studie av keramiken som socialt medium. Artikel i: *I Tyskebacken. Hus, människor och industri i stormaktstidens Norrköping* (Red. Karlsson, Pär & Tagesson, Göran). Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter 47. Linköping.
- JOHANSSON, M. 2006. Keramiken från kvarteret Svalan. I: *Från klostermark till hamnkvarter på 200 år. Vattugatan och kvarteret Svalan ca 1440–1640. Stockholms stad, Norrmalm, RAÄ 103. Arkeologisk undersökning 1991*. Stockholms stadsmuseum. Arkeologisk rapport 2006:10.
- JOHANSSON, M. 2011. Keramik och kakel. I: Dardel, E. *På jakt efter Louis De Geers trädgård. Särskild arkeologisk undersökning Kv. Stenhuset 7, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län. RAÄ St. Johannes 96*. Rapporter från Arkeologikonsult 2011:2254.
- JOHANSSON, M. 2012. Det keramiska fyndmaterialet. I: Carlsson, M. & Runer, J. *Holländare, ryssar och tobak. Odling och bebyggelse inom kvarteret Ruddammen i Norrköping 1600–2010. Särskild arkeologisk undersökning RAÄ 96, S:t Johannes, Norrköping stad och kommun, Östergötlands län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2012:2410.
- JOHANSSON, M. 2013. Husgeråd – Keramik. I: Bertheau, M. *Kv Laxen i Norrköping. Bebyggelseämningar och spår efter hantverksaktiviteter från 1600-tal till 1800-tal i kvarteret Laxen. Särskild arkeologisk undersökning inom fornlämning RAÄ 96 (stadslager) i kvarteret Laxen, Norrköpings stad och kommun, Östergötland*. Rapporter från Arkeologikonsult 2013:2533.
- JOHANSSON, M. 2014. Husgeråd: Keramik. I: Carlsson, M. *På de rikas bord – En arkeologisk undersökning av lämningar från 1600- och 1700-talet i kvarteret Gubben i Norrköping. Särskild arkeologisk undersökning RAÄ 96, S:t Johannes, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2014:2486.
- JONSSON, K. 2014. *Kvarteret Mjölaren i Norrköping. Gravvar, bebyggelse och verksamheter från bronsålder till 1700-tal. Arkeologisk slutundersökning inom fornlämning RAÄ 96:1 i kvarteret Mjölaren 5, 9, 10, 13. Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län*. Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2014:42.
- KARLSSON, P. 2003. Hus, tomter och kvarter i Tyskebacken. Artikel i: *I Tyskebacken. Hus, människor och industri i stormaktstidens Norrköping* (Red. Karlsson, Pär & Tagesson, Göran). Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter 47. Linköping.
- KARLSSON, P. 2003. *Välbevarad medel- och stormaktstid i kvarteret Paraden. Arkeologisk förundersökning. Norrköpings stad och kommun, Östergötland*. Rapport UV Öst 2003:52. Linköping.

- KLANGE, J. 2018. I manus.
- KARLSSON, P. 2004. *Hålväg, rådhus och pipstillverkning. Schakt för fjärrkyla genom centrala Norrköping. Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. RAÄ 96, Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport UV Öst 2004:42. Linköping.*
- KARLSSON, PER, MENANDER, HANNA & HEIMDAHL, JENS. 2006. *Kvarteret Konstantinopel. Omfattande profana medeltida lämningar i centrala Norrköping. Arkeologisk undersökning. RAÄ 96, Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport UV Öst 2006:9. Linköping.*
- KNUTSSON, H. 1982. *Medeltida vardagsvara. Ingår i: Helgeandsholmen. 1000 år i Stockholms Ström. Stockholmsmonografier 48. Stockholm.*
- KORF, D. 1981. *Nederlandse Majolica. Haarlem.*
- LARSSON, E. 2016. *Schaktningsövervakning vid Gamla torget, Norrköping. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning RAÄ 96, Norrköping stad och kommun, Östergötland. Rapporter från Arkeologikonsult 2016:2945.*
- LINDBERG, M. 2017. *Spår efter det äldsta Norrköping. Kulturlager från medeltid och tidigmodern tid på Gamla Torget. Arkeologisk förundersökning inom fornlämning RAÄ 96 (stadslager), Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3023.*
- LINDEBLAD, K. & NIELSEN, A.-L. 1994. *Herrebro – hällristningar och marknad. Arkeologiska undersökningar av fornlämning 51 i Borgs socken, Östergötland. Rapport UV 1993:9. Linköping.*
- LINDEBLAD, K. & NIELSEN, A.-L. 1997. *Kungens gods i Borg. Om utgrävningarna vid Borgs säteri. Riksantikvarieämbetet UV Öst. Linköping.*
- LINDEBLAD, K. 2008. *Landskap och urbanisering. Östergötland ur ett centralortsperspektiv 700–1550. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska Undersökningar Skrifter nr 74. Lund Studies in Historical Archaeology 10. Linköping.*
- LINDGREN-HERTZ, L. 1999. *Mellan landsförsamlingens kyrka och Strömmen. Kv Konstantinopel. Arkeologisk förundersökning. Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Rapport UV Linköping 1999:4. Linköping.*
- LJUNG, C. 2016. *Under runristad häll. Tidigkristna gravmonument i 1000-talets Sverige. Stockholm Studies in Archaeology 67:1.*
- LJUNG, S. 1965. *Norrköpings historia intill 1568. Norrköpings Historia 1. Från forntid till Vasatid. Stockholm.*
- LÅÅS, J. 2018. I manus.
- MOBERG, L. 1965. *Norrköpingstraktens ortnamn. Norrköpings Historia 1. Från forntid till Vasatid. Stockholm.*
- RUNER, J. 2013. *Från betesmark till borg – medeltida lämningar utmed Skolgatan i Norrköping. Arkeologisk förundersökning inom fornlämning RAÄ 96 (stadslager), Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Rapporter från Arkeologikonsult 2013:2570.*
- SANDSTEDT, F. 1982. *Medeltida vardagsvara. Ingår i: Helgeandsholmen. 1000 år i Stockholms Ström. Stockholmsmonografier 48. Stockholm.*
- SCHÜCK, A. 1926. *Studier rörande det svenska stadsväsendets uppkomst och äldsta utveckling. Uppsala.*
- STARSKI, M. 2013. *Naczynia białoszare w Pucku i na Pomorzu Gdanskim – rodzime czy obce. Próba identyfikacji jednego z nurtów późnosredniowiecznej wytwórczości garncarskiej. (White-grey vessels in Puck and Gdansk Pomerania – local or foreign? An attempt to identify one of the late-medieval trends in pottery production). I: Archaeologia Historica Polona, tom 21, 2013.*
- SVENSSON, S., FREDRIKSSON, M. & GÖRANDER FROST, A. 2014. *Kvalitetsprogram för kvarteret Gamla Rådstugan. Norrköping 2014-9. Kulturhistorisk byggnadsinventering. Fördjupning. Fredriksson arkitektkontor AB. På uppdrag av Henry Ståhl Fastigheter AB.*

SÖDERBERG, T. 1968. Norrköpings ekonomiska och sociala historia 1719–1870. *Norrköpings historia IV. Tiden 1719–1870*. Stockholm.

ÅKERHAGEN, A. 2012. *Den svenska kritpipan – pipor, tillverkare och fynd*. Tobaks- & Tändsticksmuseum.

WILLIM, ANNIKA & GRANDIN, LENA. 2010. *Medeltida smide i Vanda. Okulär och metallografisk undersökning av material från en smedja. Finland, Nyland kommun, Vanda stad*. UV GAL Rapport 2010:2. Geoarkeologisk undersökning.

WRETEMARK, M. 2003. Djurben. Om livsmedelsförsörjning och sophantering. Artikel i: *I Tyskebacken. Hus, människor och industri i stormaktstidens Norrköping* (Red. Karlsson, Pär & Tagesson, Göran). Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska undersökningar, Skrifter 47. Linköping.

ZERPE, LEIF. 1996. *Arkeologisk undersökning. Dalsgatan, Norrköping, Östergötland*. RAÄ, UV Uppsala.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	2653
Länsstyrelsens diariernr:	431-8107-12
Uppdragsgivare:	Norrköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret, Mark och exploatering
Län:	Östergötland
Landskap:	Östergötland
Kommun:	Norrköpings kommun
Socken:	Norrköpings stad
Fastighetsbeteckning:	Gamla Rådstugan 1
Typ av undersökning:	Arkeologisk slutundersökning
Utförandetid:	4 maj – 10 juli 2015
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Mikael Bertheau
Biträdande projektledare:	Elinor Larsson
Fältarkeologer:	Mikael Bertheau, Elin Evertsson, Björn Karlsson, Elinor Larsson, Josefin Låås, Matilda Nohrstedt och Sverker Holmqvist
Planer och layout:	Medea Nyström Huuva
Kvalitetssäkring:	Michél Carlsson
Rapportansvarig:	Mikael Bertheau
Fyndfoto:	Stefan Gustafsson & Josefin Låås
Keramisk analys:	Mikael Johansson, Stockholms stadsmuseum
Osteologisk analys:	Tove Björk, Arkeologikonsult
Makrofossilanalys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Vedartsanalys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
¹⁴ C-datering:	International Chemical Analysis Inc.
Föremålskonservering:	ACTA KonserveringsCentrum AB
Kritippsbestämningar:	Arne Åkerhagen
Byggnadsantikvarisk analys:	Anna Bergman, Stockholms stadsmuseum
Fynd:	Fynden förvaras hos Arkeologikonsult i avvaktan på fyndfördelning.

BILAGOR

- Bilaga 1 Makrofossil- och vedartsanalys – Stefan Gustafsson
- Bilaga 2. ¹⁴C-analys – International Chemical Analysis Inc., Miami, USA
- Bilaga 3. Osteologisk analys – Tove Björk
- Bilaga 4. Keramiktabell
- Bilaga 5. Fyndtabell
- Bilaga 6. Kontexttabell
- Bilaga 7. Kritpipsrapport – Arne Åkerhagen
- Bilaga 8. Konserveringsrapport – ACTA KonserveringsCentrum AB

BILAGA 1

MAKROFOSSIL- OCH VEDARTSANALYS

STEFAN GUSTAFSSON

Makrofossil- och vedartsanalys

Inledning

Arkeobotaniker har besökt utgrävningen vid flera tillfällen för att bedöma stratigrafi och lämningar i fält och därmed styra provtagningen. Analys av jordprover har skett under arbetets gång i syfte om att prioritera provtagningen till de kontexter som kan besvara frågeställningarna.

Provolymen varierade mellan 0,4 till 2 liter jord. Proverna togs dels ur specifika konstruktioner som brunn, härd, stolphål och spis och dels ur olika stratigrafiskt åtskilda lager. Jordproverna vätsiktades där det använda sället hade en maskstorlek av 0,2 mm. Identifieringen av det siktade materialet gjordes med hjälp av mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Metoden finns utförligt beskriven i Heimdahl (2005) och Wasylikowa (1986). Vid identifiering av art användes referenssamling samt referenslitteratur (bl.a. Berggren 1969, 1981, Jacomet 2006; Digital Seed Atlas of the Netherlands, Schweingruber 1978, 1990).

Resultat

Fas 1. Ca 800–1100

148:1397 Fyllning i härdgrop

Provet innehöll träkol från tall, gran, björk och obe-stämt lövträd.

172:2243 Äldre markhorisont/odlingslager

Provet saknade identifierbar växtmakrofossil. Jorden är relativt kompakt och saknar smulstruktur. Den organiska halten är låg och det rör sig sannolikt inte om odlingsjord.

Fas 2. Ca 1100–1300

138:1459 Odlinglager/betesmark

Provet innehåller relativt få frön som hör hemma i lite olika miljöer. Flertalet hör hemma på fuktig ängs-mark (starr, tåg, tiggarranunkel m.fl.). Gräs antyder ett lite torrare markslag medan groblad en lite mer trampad yta. Svartkämpar trivs i slättermark. Grönknavel däremot återfinns på öppen, torr sandig mark. Sammantaget spretar materialet åt olika håll, kanske en betad gräsmark som sluttar ner mot ett vatten.

159:1546 Äldre markhorisont/odlingslager

Provet innehåller fuktängsväxter, trampåliga arter samt ogräs och ruderater. Arterna har lite olika ståndortskrav från fuktig äng till ogräs på gårdsplan, rabatt eller vägren.

341:2797 Återfyllnadsmaterial

Provet innehåller en del hårt nedbrutet växtmaterial som är svåridentifierat. Eftersom det rör sig om omdeponerat material som inte kan knytas till någon aktivitet görs ingen vidare artbestämning av växtmaterialet. En bestämning skulle bara ge information om Norrköping i allmänhet och sådan information finns redan genom tidigare analyser.

200:2802 Kolprov från hus kontextgrupp 7

Tall.

200:6873 Kolprov från hus kontextgrupp 7

Tall och gran.

222:7380 Trägolvl/ brukningslager i hus kontextgrupp 7

Provet innehöll inga växtrester förutom en mindre mängd kol samt oförkolnat trä.

241:6818 Kolprov från stolpe i hus kontextgrupp 7

Ek.

245:7383

Lerlager mellan två brandlager i hus kontextgrupp 7

Provet innehöll inga växtrester.

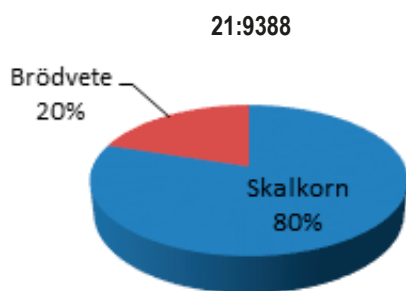
260:7054 Stolphål hus kontextgrupp 7

Provet innehöll träkol från tall, björk och vide. Oförkolnat trä fanns från tall.

321:9388 Brandlager i hus kontextgrupp 6

Provet innehöll en stor mängd förkolnad säd av skalkorn och vete. Skalkorn dominerar kraftigt över vete cirka 80/20. Skalkorn användes inom allmogen som stapelgröda till platta ojästa bröd, gröt, palt och gryntillverkning. Korn ingår även i ölbrygging men det finns inga tecken på att kornen i hus 18 skulle vara groddat (mältat). Vete användes till framförallt jästa bröd och uppskattades tidigt av de lite finare klasserna i samhället, därmed inte sagt att det inte nyttjades bland allmoge och arbetare. Fyndet visar

att huset haft en köksdel där man bland tillredde maträtter baserat på korn och vete.

Figur 1. Fördelningen mellan skalkorn och vete i hus kontextgrupp 6.

325:9440 Kolprov i hus kontextgrupp 6

Tall och björk.

329:9933 Utfyllnadslager vid strand

Materialet är troligen omdeponerat och kanske ska ses som ett utfyllnadslager utmed en fuktig strandkant. Provet innehåller mycket trärester i form av träflis och mindre hugg och täljspån. I övrigt förekommer det en del frö från starr, tåg, vass och framförallt tiggarranunkel. Den senare breder snabbt ut sig som pionjärväxt på näringsrika, fuktiga lite dyiga marklager. Den utbildar stora rotmattor som hjälpte till att hålla utfyllnadslager på plats. Det finns mycket som tyder på att man lät tiggarranunkel utbildar rotmattor över en eller ett par växtsäsonger innan man fortsatte att fylla ut fuktiga områden för att på så vis få en naturlig armering av utfyllnadsmaterialet.

BS 331:9779 Kolprov från stolpe i hus kontextgrupp 6

Tall.

333:9885 Utfyllnadslager vid strandkant

Provet liknar 329 men innehåller mer huggspån samt ben och fjäll från fisk.

335:9973 Avbränd markhorisont

Provet innehåller bland annat gott om förkolnade strån, klens stjälkar och något som kan vara rötter från grästorv. Provet kan komma från en avbränd gräsmark.

336:10086 Vattenavsatt lager

Vattenavsatt material som omdeponerats. Skulle kunna vara muddringsmassor som använts som utfyllnadsmaterial (tror Kristina Lindgren skrivit en artikel om det).

337:10087 Äldre växthorisont

Provet innehåller inga frön som går att artbestämma.

339:10108 Betesmark

Artsammansättningen visar på fuktig ängsmark och ogränslaget tyder på att den betats eller gödslats. Det kan även vara fråga om omdeponerad jord från en annan plats som i så fall brukats för slätter eller bete.

324:9994 Utjämningslager

Provet bestod av vattenavsatt material som omdeponerats. Det kan röra sig om muddringsmassor eller material från vattendrag som återanvänts som utfyllnad eller grundmaterial.

Fas 3. Ca 1300–1450

197:2794 Utfyllnad i grustäkt

Provet består till stor del av sand uppblandat med fingrus och organiskt material. Provet innehöll en del fragmenterat frömaterial i form av vildpersilja, trampört, jordrök, hallon, mälla, våtarv, klöver, brännässla och groblad. Sammantaget tyder på växtmaterialet på ruderatmark, gårdsplan eller liknande trampad och näringsrik yta.

295:8026 Utfyllnadslager

Provet innehöll för lite och för fragmenterade växtrester för att det ska vara meningsfullt att titta närmare på.

312:9115 Varvigt svämlager

Avsatta varviga sediment från återkommande översvämningar (vår och höst?). Proverna innehåller inte ett tolkningsbart frömaterial.

Fas 4. Ca 1450–1655

168:2558 Avfallslager/odlingslager

Jorden har tydlig smulstruktur och innehåller mycket flugpupp och insektsrester. Provet innehåller rikt frömaterial med smultron, hallon, björnbär, lingon, körsbär, krikon, äpple och fläder. Det fanns också frö från ängsväxter och ogräs som starr och svinmålla. Innehållet tyder på att det antingen

rör sig om kompostmaterial eller jord från en odlingsstäppa som gödslats med både latrin och dynga. Innehållet ger en inblick i kosthållningen i hushållet eller i kvarteret.

230:5729 Golvlager i källare kontextgrupp 12

Provet innehöll inga växtrester. Syftet med provet var att leta spår efter ölframställning men några sådana indikationer fanns inte.

242:5735

Trampad yta i anslutning till källare kontextgrupp 12

Provet innehöll inga växtrester. Syftet med provet var att leta spår efter ölframställning men några sådana indikationer fanns inte.

256:7073 Odlingslager/avfallslager

Jorden i provet kommer från någon form av gödslad odlingsyta och det mest troliga är någon form av trädgårdsodling. Inslaget av bland annat hinnkräftor visar att jorden har bevattnats. Jorden har gödslats med dynga (flugpupp, insektsrester, ängsväxter och ogräs), latrin (flugpupp, hallon, smultron, körsbär, hasselnöt, äpple) men också träflis och kanske aska från hushållet (förkolnad gråart). Frö som inte ätits på samma sätt som de som finns i bär kan ha odlats i trädgårdstjällen: senap, sallat, libbsticka, oregano och obestämd kål). Provet innehöll en förkolnad växt (förutom träkol) och det var gråart som också kan ha odlats i trädgården eller köpts in via handel.

Fas 5. Ca 1655–1719

213:4265 Golv-/sättlager i källare kontextgrupp 15

Provet innehöll inget växtmaterial. Det fanns en del oförkolnade trärester från tall, gran och björk. Syftet med analysen av provet var att leta spår efter ölframställning men några sådana spår gick inte att återfinna.

251:6261

Återfyllnad i nedgrävning för källare kontextgrupp 15

Provet innehåller en del växtmaterial i form av frö från vitt skilda växtplatser. I provet finns ängsväxter som gräs, starr, svingel, glim och svingel, ogräs/ruderatväxter som svinmålla, våtarv, jordrök, penningört, lomme, dvärgmåra, kattost, vildpersilja och molke, insamlade växter som hallon, smultron och hasselnöt samt kultiverade växter som fläder och bondtobak. Provet får anses artrikt men det är svårt

att knyta innehållet till någon form av kontext eller sammanhang. Eftersom det är en återdeponering och igenfyllning av nedgrävningen till en källare vet vi inte varifrån materialet kommer från. Fyllnadsmaterial i städerna togs lite varstans ifrån och hämtades även in utanför stadens gräns. Det blir därför inte meningsfullt att göra en djupare tolkning av växtmaterialet än att konstatera att provet innehåller en rik ruderat flora, inslag av insamlade och odlade växter.

276:7448 Brandlager i brunn kontextgrupp 14

Provet innehöll förkolnad säd i form av skalkorn och havre. Säden verkar vara väl rensad och klar för konsumtion. Kärnorna är relativt stora så det rör sig om en fin fraktion av skörden. Eftersom inslaget av havre var relativt blygsamt och att det inte går att avgöra om det är odlad havre eller ogräset flyghavre går det inte att avgöra om den utgör ett inslag i kosthållet. Skalkorn var främst allmogens sädesslag som användes till platta ojästa bröd, gröt, gryn och paltliknande rätter. Korn användes även till dryckesbrygning men i det här fallet finns inga tecken på att kornet utnyttjats i ett sådant sammanhang.

283:8028 (1600-tal) och 284:7759 (1700-tal)

Återfyllnadslager i brunn kontextgrupp 14 och kontextgrupp 17

Båda brunnarna har återfyllts av ett lite blandat material som bland annat innehåller en del latrin vilket är en relativt vanlig fyllning i stadsbrunnar. Resultatet av brunnarna jämförs med varandra för att om möjligt se någon skillnad trädgårdsodling och konsumtion mellan århundradena (figur 2).

I artlistan återfinns samtliga påträffade arter redovisat men här behandlas bara konsumerade och odlade grödor samt annat relaterat matavfall. Det finns en hel del odlade växter eller införskaffade via handel: plommon, äpple, päron, krusbär och körsbär. Päron och krusbär förekommer endast i 1700-tals brunnen. Ett tydligt exempel på mer exotiska växter som anskaffats via handel är fikon och vindruvor. Vindruva förekommer endast i 1600-tals materialet medan fikon finns i båda brunnarna. Insamlade bär (tex. hallon kan omfatta trädgårdshallon det vill säga kultiverat hallon) hittades rikligt i båda brunnarna: hallon, smultron, björnbär, hjortron, lingon och blåbär. Det fanns förmodligen en omfattande handel med bär och under 1700-talet fanns en inhemsk

transport av hjortron från norra delen av landet. Möjligheten fanns naturligtvis att hushållen själva plockade en del av de konsumerade bären.

Det finns ett inslag av frön som inte gått genom tar-men men som sannolikt odlats i trädgården. Det är dill, libbsticka och mynta som nyttjades som örter och krydda. Tobak började odlas under 1600-tal och hade ett höjdpunkt under 1700-talet. Bodtobaken är den lite ”bonnigare” varianten men även denna sort användes för tobakproduktion.

Fynd av enbär kan tolkas som en krydda även om den bären samlas in från stadens omgivande betes-landskap eller anskaffas via handel. Mängden enbär i 1700-talsbrunnen är dock så stor att den kan röra sig om avfall från brygging av enbärdricka eller brännvinskryddning.

Förutom vegetabilier visar fynden i brunnen att man även åt ägg, fisk, musslor och ostron.

Art	1600	1700
Plommon	9	16
Päron		1
Äpple	2	7
Krusbär		4
Sötkörbär	17	21
Söt/surkörbär	14	52
Vinranka	2	
Fikon	13	29
Libbsticka	1	1
Dill	4	7
Kummin		1
Mynta (åkermynta?)	2	1
Bodtobak		7
Slånbär	8	3
Enbär	3	69
Hallon	317	427
Smultron	>1000	781
Björnbär	3	16
Hjorton		9
Lingon	92	5
Blåbär	173	39
Mossa (toalettpapper)	X	X
Äggskal		X
Fiskben	X	X
Musselskal (blå)		X
Ostronskal		X

Figur 2. Innehållet i brunn 283 och 284.

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

DIGITAL SEED ATLAS OF THE NETHERLANDS: <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

HEIMDAHL, J. 2005. URBANISED NATURE IN THE PAST. SITE FORMATIONS AND ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT IN TWO SWEDISH TOWNS, AD 1200–1800. Thesis in Quaternary Geology. No. 5. Department of physical geography and quaternary geology. Stockholm university.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe*. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

BILAGA 2

¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
MIAMI, USA

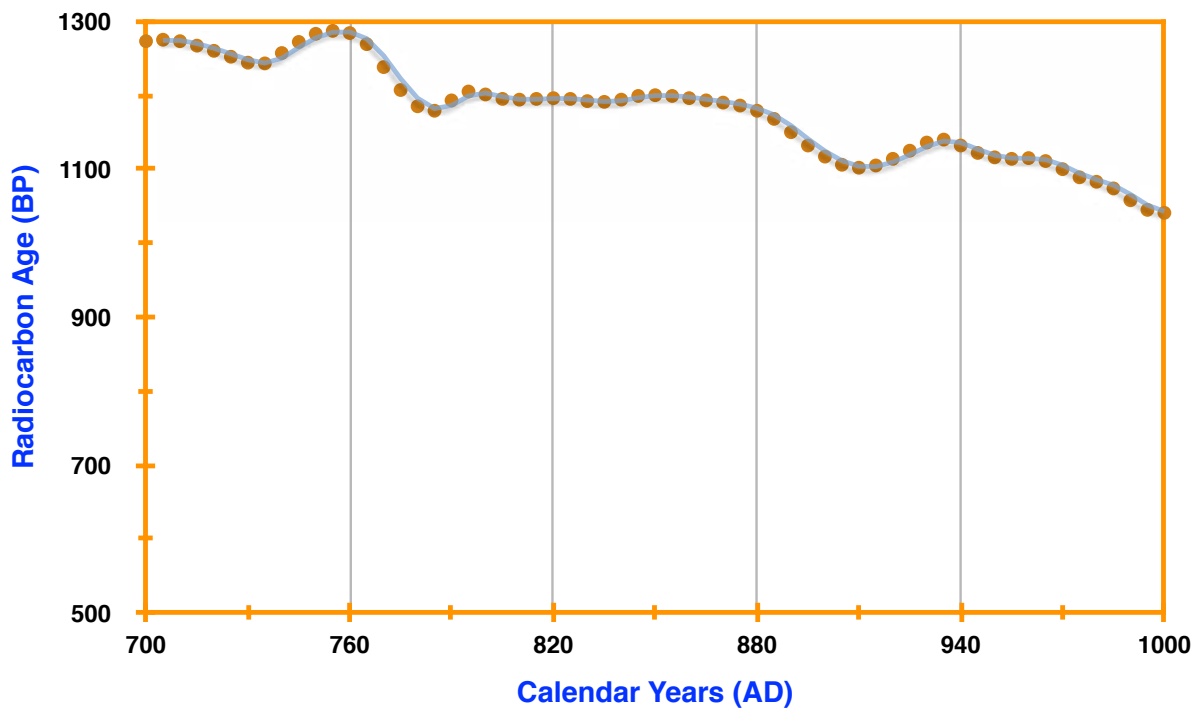
Resultat av ¹⁴C-datering av kol från kvarteret Gamla Rådstugan, Norrköping

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
16C/0120	154:1626	Charcoal	AAA	1120 +/- 30 BP	Cal 780 - 790 AD (1.7%) Cal 810 - 815 AD (0.5%) Cal 830 - 840 AD (1.4%) Cal 860 - 1000 AD (91.8%)
16C/0121	241:6818	Charcoal	AAA	730 +/- 30 BP	Cal 1220 - 1300 AD
16C/0122	190:2795	Charcoal	AAA	1230 +/- 30 BP	Cal 690 - 750 AD (32.7%) C 760 - 880 AD (62.7%)
16C/0123	321:9388	Charcoal	AAA	720 +/- 30 BP	Cal 1250 - 1300 AD (90.5%) Cal 1360 - 1380 AD (4.9%)
16C/0124	331:9779	Charcoal	AAA	700 +/- 30 BP	Cal 1260 - 1310 AD (77.5%) Cal 1360 - 1390 AD (17.9%)

- Calibrated ages are attained using INTCAL13: **IntCal13 and Marine13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0–50,000 Years cal BP.** *Paula J Reimer, Edouard Bard, Alex Bayliss, J Warren Beck, Paul G Blackwell, Christopher Bronk Ramsey, Caitlin E Buck, Hai Cheng, R Lawrence Edwards, Michael Friedrich, Pieter M Grootes, Thomas P Guilderson, Halldir Halldason, Irka Hajdas, Christine Hatté, Timothy J Heaton, Dirk L Hoffmann, Alan G Hogg, Konrad A Hughen, K Felix Kaiser, Bernd Kromer, Sturt W Manning, Mu Niu, Ron W Reimer, David A Richards, E Marian Scott, John R Southon, Richard A Staff, Christian S M Turney, Johannes van der Plicht.* **Radiocarbon 55(4), Pages 1869-1887.**
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

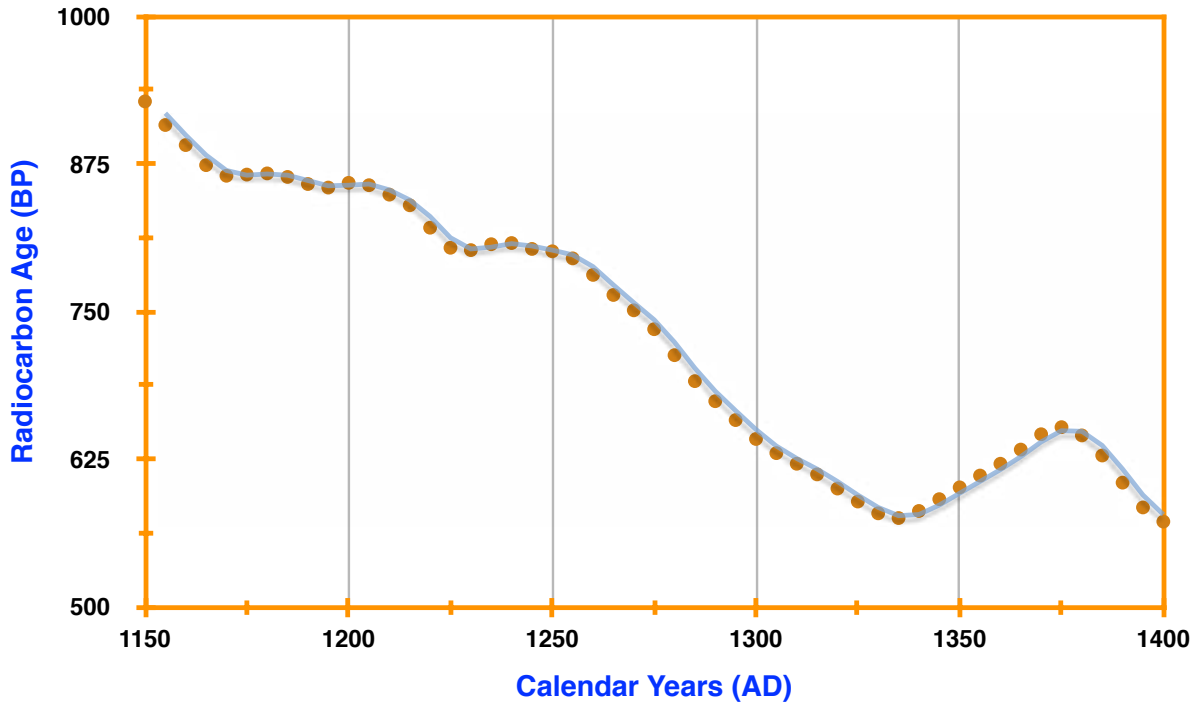
Date Received	January 26, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	February 09, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0120	C13/C12	-22.1 o/oo
Submitter ID	154:1626	Conventional Age	1120 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 780 - 790 AD (1.7%) Cal 810 - 815 AD (0.5%) Cal 830 - 840 AD (1.4%) Cal 860 - 1000 AD (91.8%)
-----------------------	--

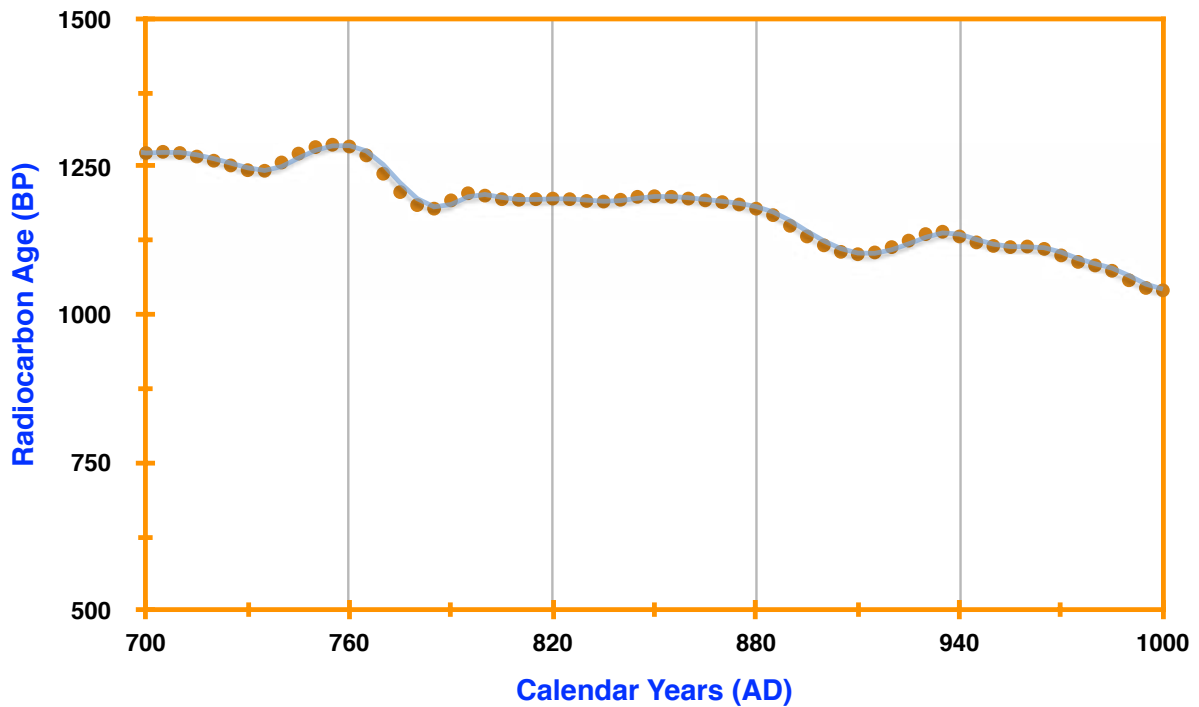
Date Received	January 26, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	February 09, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0121	C13/C12	-26.1 o/oo
Submitter ID	241:6818	Conventional Age	730 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 1220 - 1300 AD
-----------------------	--------------------

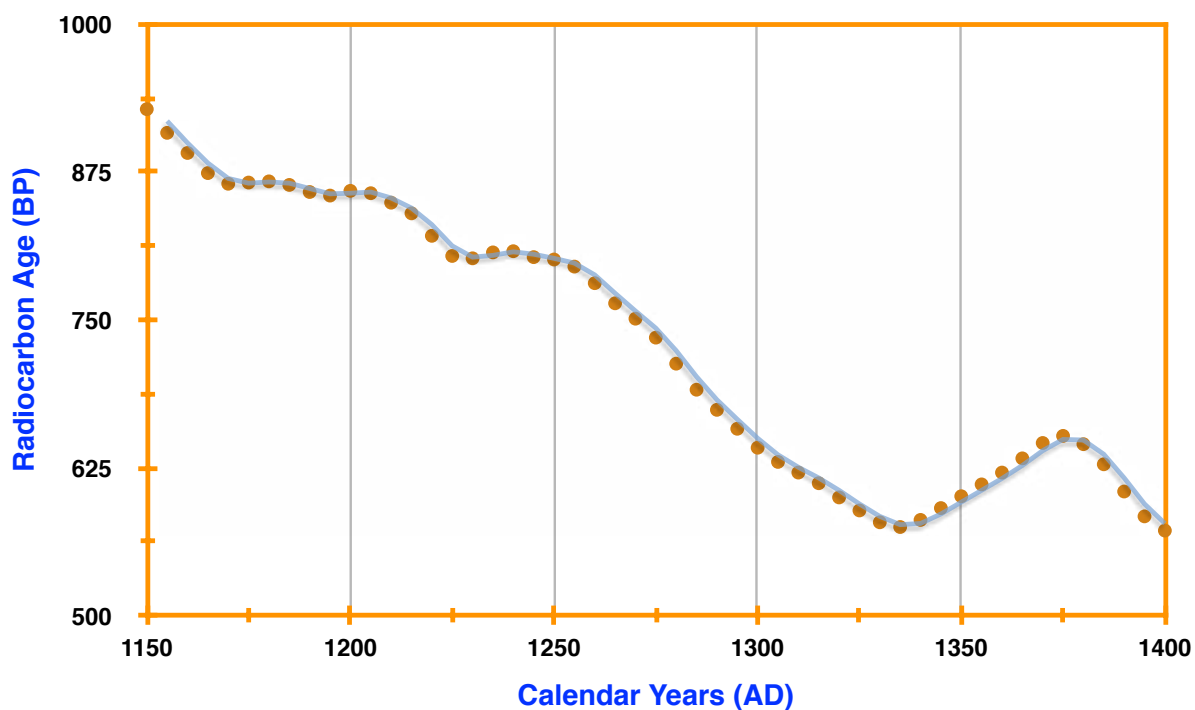
Date Received	January 26, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	February 09, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0122	C13/C12	-26.1 o/oo
Submitter ID	190:2795	Conventional Age	1230 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 690 - 750 AD (32.7%) C 760 -880 AD (62.7%)
-----------------------	---

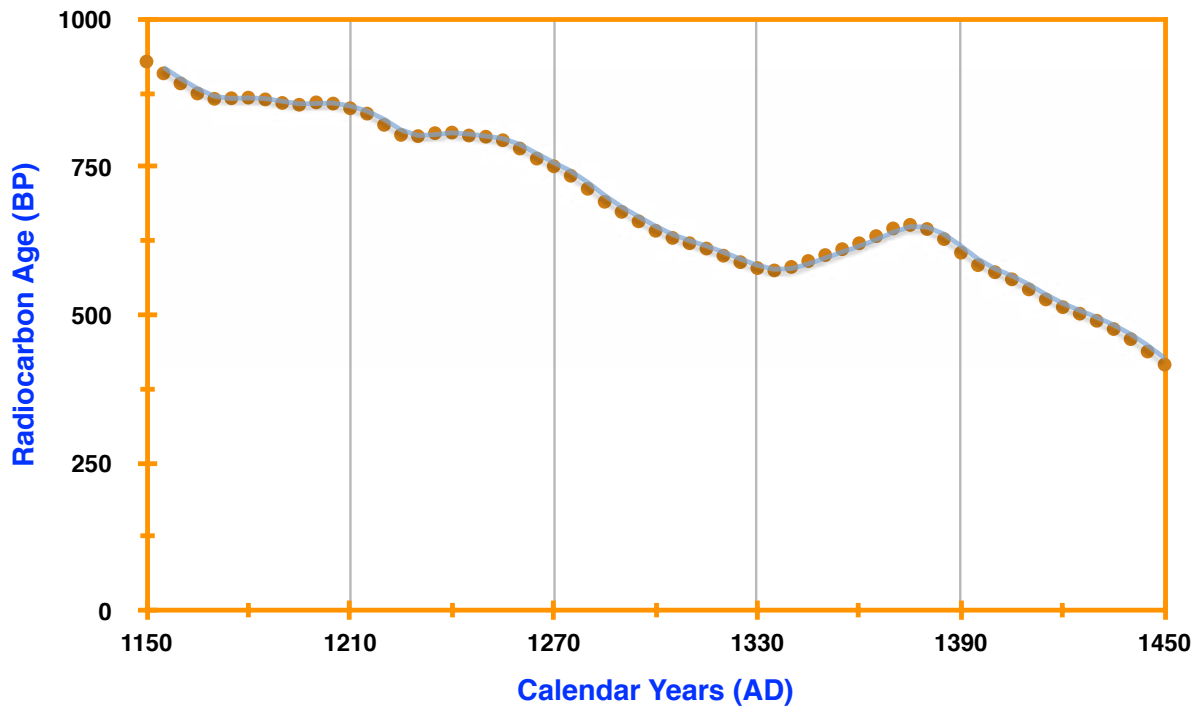
Date Received	January 26, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	February 09, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0123	C13/C12	-25.1 o/oo
Submitter ID	321:9388	Conventional Age	720 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 1250 - 1300 AD (90.5%) Cal 1360 - 1380 AD (4.9%)
-----------------------	---

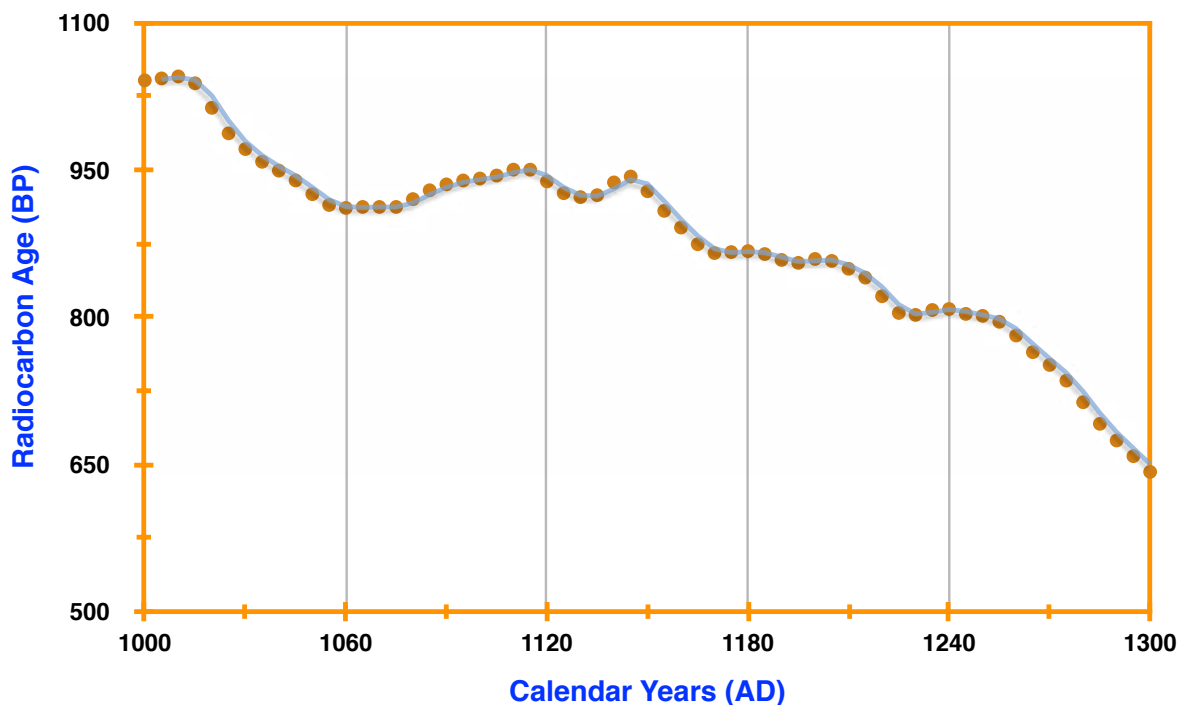
Date Received	January 26, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	February 09, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0124	C13/C12	-26.9 o/oo
Submitter ID	331:9779	Conventional Age	700 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 1260 - 1310 AD (77.5%) Cal 1360 - 1390 AD (17.9%)
-----------------------	--

Date Received	February 23, 2016	Material Type	Charcoal
Date Reported	March 08, 2016	Pre-treatment	AAA
ICA ID	16C/0271	C13/C12	-24.8 o/oo
Submitter ID	316:9068	Conventional Age	870 +/- 30 BP

Calibrated Age	Cal 1040 - 1090 AD (17.4%) Cal 1120 - 1250 AD (78.0%)
-----------------------	--

BILAGA 3

OSTEOLOGISK ANALYS

TOVE BJÖRK

Djurbenen från kvarteret Gamla Rådstugan i Norrköping

Inledning och material

Under en veckas tid har ett djurbensmaterial från kvarteret Gamla Rådstugan i Norrköping genomgått en osteologisk analys vid Arkeologikonsults lokaler i Upplands Väsby. Sammanlagt har djurben från 57 kontexter fördelade på 6 faser analyserats. Faserna täcker en lång period, från fas 1 med vikingatida dateringar till fas 6 med dateringar fram till 1810-talet.

Benmaterialet från Kvarteret gamla Rådstugan vägde sammanlagt cirka 21 kilo och kommer från flera olika typer av kontexter med spridda dateringar. De äldsta dateringarna är vikingatida där stolphål, en härd och en avfallsgrop undersöktes, vilka tillsammans inbringade den minsta mängden ben, cirka 92 gram. Fas 2 täcker en relativt lång period med dateringar från omkring 1100 fram till 1300-tal, där bl.a. några hus och en smidesugn undersöktes, vilka tillsammans inbringade cirka 1 864,15 gram ben. Fas 3 utgörs av olika utfyllnadslager med dateringar från 1300–1450-tal och inbringade cirka 2 276,96 gram ben. Fas 4 var den fas som innehöll störst mängd ben, 10 103,32 gram. Här undersöktes flera hus med golvlager och andra avsatta lager med dateringarna från 1450-talet fram till cirka 1655. Fas 5 omfattar en relativt kort period, från 1655 fram till början på 1719-talet. I fas 5 undersöktes två hus med golvlager, brunnar samt utfyllnadslager i vilka cirka 2 960,49 gram ben påträffades. Fas 6 sträcker sig mellan 1719–1810 och utgörs av dels ett lager i en spis, en avfallsgrop och utfyllnadslager, varifrån cirka 3 470,51 gram ben omhändertogs.

Mängden ben från de olika kontexterna varierar, vilket sannolikt påverkat hur artfördelning ser ut under de olika faserna. T.ex. saknas ben från gris helt under fas 1, vilken var den fas som innehöll minst mängd ben (figur 2:1). Ben från gris är annars ett vanligt förekommande fynd från lokaler med vikingatida dateringar.

Delar av materialet har genomgått en osteologisk analys under fältperioden. Dessa delar utgörs av (kontext 115: 599 och 116:995 från fas 5 samt 168: 2259 och 168: 2432 från fas 4). Data för detta genomgångna

material har integrerats i den totala mängden ben som omhändertogs från kvarteret Gamla Rådhuset och ingår i denna osteologiska rapport.

Materialet var mycket bra bevarat med emellanåt intakta benelement. Bland annat var många ben i kontext 168 tillhörande fas 4 intakta, vilket kan bero på att kontexten innehöll störst mängd ben. Större mängder ben leder till ett mer varierat urval av både stora och små ben. Materialet utgörs av främst obrända ben, även om brända också fanns. Fas 2 var den fas som innehöll flest brända ben, cirka 120 gram, vilka påträffades i golvlager (kontext 200 och 222).

Arter

De arter som identifierats är nötkreatur, häst, gris, får/get, hjort, katt, hare, gnagare, fågel och fisk. Fågellarterna utgörs av hönsfågel, gåsfågel, knipa (andfågel), alfågel (andfågel), ospecificerad andfågel och tjäder. Fisken utgörs av gädda, torsk, och gös.

Majoriteten av ben utgjordes av nötkreatur, vilket ofta brukar vara fallet då ben från nötkreatur är stora och i samband med fragmentering leder till fler benfragment. Nötkreatur är och har också varit ett av de mest vanligt förekommande husdjuren då den dels fungerat som draghjälp i samband med åkerbruk, men också för att de bidragit med mat och hantverksprodukter. Hästen är också ett stort djur som nyttjats inom åkerbruket, men inte att ta kött och hantverksprodukter ifrån i samma utsträckning. I samband med kristnandet uttalades en stark aversion mot konsumtion av hästkött, vilket hade sin grund i att hästen under hednatiden var ett offerdjur som också äts (Egard 1962).

Metod

Den osteologiska analysen av benfragmenten från kvarteret Gamla Rådstugan omfattade fler moment. Den totala benmängden har vägts artvis i syfte att få fram artfördelningen vid lokalen samt totalvikt för

hela materialet. Därefter har art- och åldersbedömning samt benbestämning utförts. I samband med benbestämningen kategoriseras benen till köttrika alternativt köttfattiga regioner. Till köttrika regioner hör bål med kotor och revben, bäcken och korsben samt övre extremiteter med lårben och överarmsben. Till kategorin köttfattiga regioner hör nedre extremiteter med samtliga fotben, hand- och mellanfotsben, skenben och smalben samt även kranium med underkäke, lösa tänder och svanskota. Ett djurbensmaterial där flest köttrika eller köttfattiga regioner finns kan ge information om kosthåll, men också om hur ekonomin på platsen kan ha sett ut.

Åldersbedömningar har utförts utifrån graden av färdigväxta leder där (Silver 1969) använts. Vid analys av tandframbrott har (Habermehl 1961) använts och tandslitage (Grant 1982). I viss mån har också åldersbedömningar utförts av unga individers benens storlek. På två ben från nötkreatur har mankhöjdsberäkning utförts, efter (Matolsci 1970) (figur 7).

I materialet fanns också en mindre mängd brända benfragment där förbränningsgraden noterats efter (Wahl 1982) (figur 1). Beträffande fragmenteringsgraden av det brända materialet har detta utförts genom att endast kort beskriva de största fragmenten samt de minsta fragmentens storlekar. Inga patologier eller andra skelettala avvikelser har noterats.

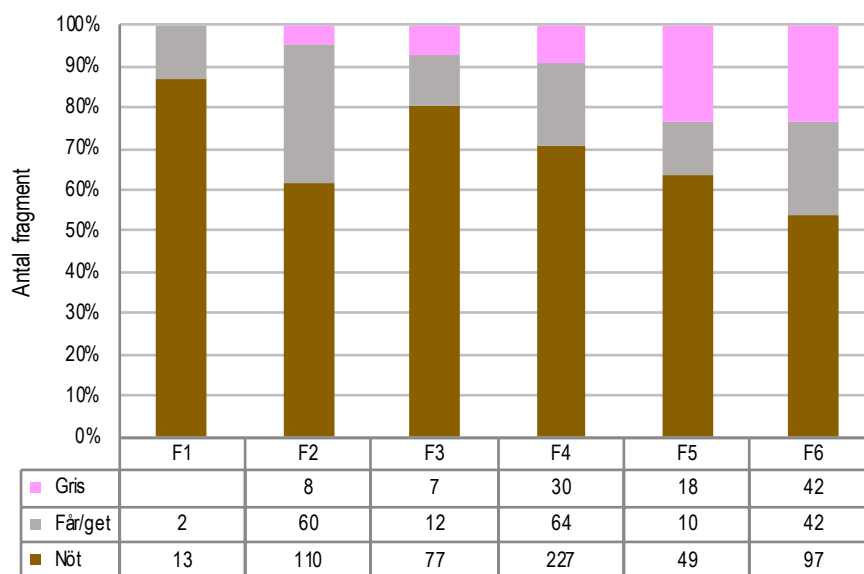
1	Ofullständig förbränning (endast delar av skelettet är förbränt).
2	Dålig förbränning (benen är endast litet spruckna och förvridna).
3	Medelhög förbränning (benen är i större omfattning spruckna och förvridna; gulgrå färg, tidvis svart eller mörkblå).
4	Hög förbränning (benen är mycket spruckna och förvridna; nästan kritvita till färgen).
5	Mycket hög förbränning (benen är mycket bräckliga, spruckna och deformerade; den organiska substansen är fullständigt förbränd, kritvit färg).

Figur 3. Indelningen i färg och förbränningsgrad följer Malinowski och Porawski från 1969 (Wahl 1982).

Resultat

Sammantaget har cirka 21 kilo ben från Kvarteret Gamla Rådstugan i Norrköping genomgått osteologisk analys. Delar av det, cirka 5793 gram genomgick analys i samband med fältperioden.

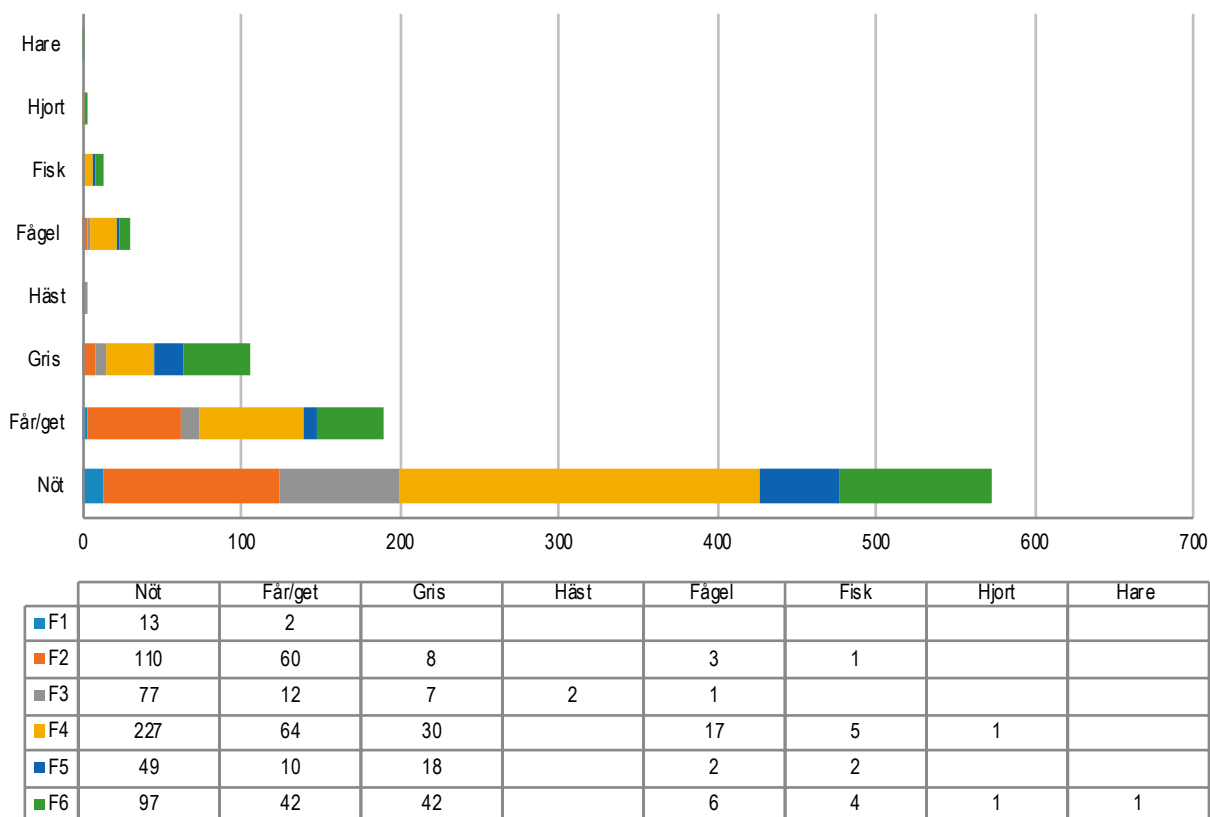
Benmaterialet från kvarteret Gamla Rådstugan har god bevaringsgrad där majoriteten utgörs av obrända ben. Materialet är fördelat över en lång period av cirka tusen år och har påträffats i 57 kontexter från 6 faser (1–6). Trots att mängderna ben skiljer sig åt mellan faserna vilket sannolikt påverkat hur artsammansättningen ser ut, syns intressanta skillnader mellan faserna vilket kan ge indikationer om hur ekonomin kan ha sett ut.

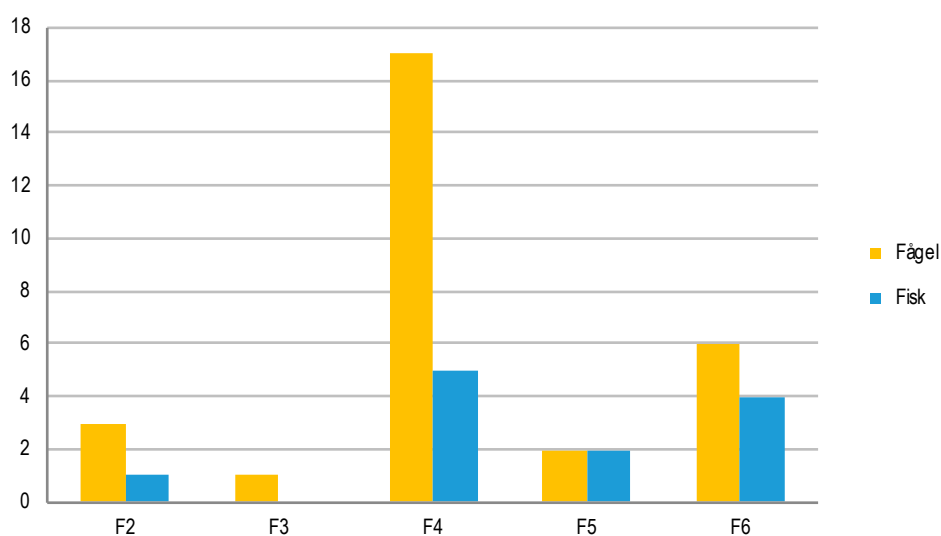
Figur 4. Mängdrelationerna för de köttrika djuren under fas 1-6 (F1-F6).

Dominerande bland djurbenen är som väntat de viktiga köttrika djuren, nötkreatur, får/get och gris (figur 2). Ett fåtal benfragment från vilt har också

påträffats. Från hjort kom två benfragment där ett ben kom i fas 4 och ett i fas 6. I fas 6 påträffades också ett ben från hare (figur 3).

Figur 5. Samtliga identifierade arter under fas 1-6 (F1-F6).

Figur 6. Fördelningen av fisk samt fågel under fas 2-6 (F2-F6).

Fas 1 (ca 800–1100) innehöll minst mängd ben och nötkreatur var det djur som dominerade. Svin saknades helt i fas 1, vilket är intressant med tanke på att svin annars är ett relativt vanligt inslag i vikingatida material. Djuret kan beskrivas som behändigt på flera sätt, då den dels inte kräver mycket utrymme, de kan äta avfall från det egna hushållet samt bidrar med mycket kött. I fas 2 (ca 1100–1300) blev mängden omhändertagna ben större, och nötkreatur dominerar även här. Ben från får/get utgörs av en mindre mängd och nu syns också svin i materialet. Under Fas 3 (ca 1300–1450) ökar mängden ben från nötkreatur igen liksom det gör även för får/get med nästan det dubbla. Emellertid minskar mängden ben från svin med nästan 2/3 under fas 3. Under fas 4 (ca 1450–1655) sker stora förändringar då mängden ben ökat. Ben från nötkreatur är fortfarande störst, men har minskat i förhållande till både får/get och svin. Under fas 5 (ca 1655–1719) minskar den totala benmängden, vilket syns av procentuellt för nötkreaturet. Får/get ökar något och svinet är ungefär detsamma från föregående fas. Under fas 6 (ca 1719–1820) ökar benmängderna något, vilket bl.a. märks av för får/get. För svin är mängderna detsamma som föregående fas.

Fas	Totalvikten för de vanliga köttrika djuren (gram)	Nöt %	Får/get %	Svin %
1	92,12	87	13	
2	1 753,99	62	34	4
3	2 106,3	80	12,5	7,5
4	9 301,97	71	20	9
5	2429,33	64	13	23
6	3 040,16	54	23	23

Figur 7. Mängden ben under faserna samt fördelningen av de vanliga köttrika djuren. Övriga djurarter som ospecificerat däggdjur, vilt, fågel och fisk är inte medtagna här.

Köttrika regioner för nötkreatur dominerar under samtliga faser med undantag för fas 2 där får/get samt svin istället dominerar (figur 6). När den anatomiska fördelningen av köttrika bendelar överstiger 40 % dominerar köttrika regioner (beräkning efter Sigvallius 1988). Att nötkreatur utgörs av främst köttfattiga regioner under fas 2 kan indikera ett utflöde av nötkött från platsen, emedan får/get samt svin istället konsumerades i högre utsträckning. Från fas 3 till 4 ökar mängden ben från svin, samtidigt som de köttrika regionerna minskar. Köttrika

delar från nötkreatur har också ökat något från fas 3 till 4. Möjligen speglar detta en antydning till högre stånds miljö under fas 4 då även ett benfragment från vilt (hjort) påträffats. Större mängder köttrika regioner från nötkreatur är något som kan indikera en plats bebodd av människor med högre social status (Carlsson 2014). Under fas 5 och 6 fortsätter människan att konsumera kött från nötkreatur mer än kött från får/get och svin, även om köttrika delar från svin också finns. Under fas 6 har också påträffats ett benfragment från hare samt ostronskal.

Fas	Nöt %	Får/get %	Svin %
1	54	50	
2	27	50	50
3	43	33	57
4	50	43	27
5	51	30	39
6	63	36	43

Figur 8. Fetmarkerade siffror visar under vilken fas köttrika regioner från respektive djurart dominerar.

Mankhöjder

Kött djurens mankhöjder kan berätta en hel del om hur djuren mådde och levde under olika perioder, men också ge oss information om hur människan hanterade sina husdjur. Nötkreaturens mankhöjder under tidig- och sen medeltid känner vi bäst till då flera lokaler från dessa perioder undersökts arkeologiskt (Sten 1994:36). Under tidig medeltid kunde mankhöjden vara omkring 106,3 meter till 112,7 meter, samt mellan 101,6 meter till 106,9 meter under sen medeltid. Kunskapen kring kreaturens mankhöjder från nyare tider är det sämre med. I detta material har två ben från nötkreatur påträffats att utföra mankhöjdsberäkning på. Det ena benet, ett mellanhandsben påträffades i kontext 124 och det andra, ett mellanfotsben i kontext 116, båda tillhörande fas 6. Dateringen för fas 6 vid kvarteret Gamla Rådstugan ligger omkring 1700-talets första hälft fram till 1810-talet.

Benslag	Kön	Kxt	Fnr	Greatest length (GL)	Uppskattad mankhöjd
Mellanhandsben	Ko	142	1254	180 mm	1,08 m
Mellanfotsben	Ko	116	694	215,5 mm	1,15 m

Figur 9. Mankhöjdsberäkning av två ben från nötkreatur från fas 6.

Förbränning- och fragmentering

Flest brända ben påträffades i kontext 200 och 222 vilka utgörs av golvlager i hus 9 under fas 2. Utifrån färg och sprickbildningsmönster har konstaterats att förbränningsgraden på dessa ben varit medelhög till hög. Fragmenteringsgraden för de brända benen har endast granskats översiktligt och ett mått för det största fragmenten samt de mista har noterats. De största fragmenten från de båda kontexterna var cirka 10 x 5 mm och de minsta cirka 5 x 5 mm. Kontext 148:1396, en härd i fas 1 innehöll också brända ben som hade genomgått hög förbränningsgrad. De största fragmenten var cirka 12 x 5 mm stora och de minsta cirka 5 x 5 mm.

Diskussion samt sammanfattning

Mängden ben från samtliga faser är förhållandevis liten i relation till den långa period som faserna sträcker sig över, vilket är litet mer än tusen år. Detta gör det svårt att dra några konkreta slutsatser kring varför materialet från Kvarteret Gamla Rådstugan ser ut som det gör. Under fas 1 påträffas ben från nötkreatur och får/get, men svin saknas, vilket är litet anmärkningsvärt då svin annars ofta påträffas i vikingatida material. Under fas 2 minskar mängden ben från nötkreatur, vilket även de köttrika regionerna gör. Detta kan indikera ett möjligt utflöde av kött från nötkreatur. Mellan fas 3 och 4 ökar mängden ben från får/get samt svin, men den minskar något för nötkreatur. Samtidigt ökar mängderna köttrika regioner för nötkreatur och får/get, men minskar för svin. Att mängden ben i fas 4 ökat underlättar tolkningsmöjligheterna något. Under fas 4 syns spår av högre social status i benmaterialet med mer inslag av köttrika delar av nötkött samt inslag av hjort. Fas 5 och 6 visar på liknande drag där även ben från hare påträffats, fler fåglar samt ostronskal.

Referenser

- CARLSSON M. 2014. *På de rikas bord. En arkeologisk undersökning av lämningar från 1600- och 1700-talet i kvarteret Gubben i Norrköping*. Rapporter från Arkeologikonsult 2014:2 486.
- EGARDT B. 1962. *Hästslakt och rackarskam. En etnologisk undersökning av folkliga fördomar*. Nordiska museet handlingar 57. Stockholm.
- GRANT 1982. The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates. I: *Ageing and sexing animal bones from archaeological sites*. Eds. B. Wilson, C. Grigson & S. Payne, BAR British series 109, Oxford, s. 91–108.
- HABERMEHL, K. H. 1961. *Alterbestimmung bei Haustieren, Pelztieren und jagtbaren Wild*. Berlin/Hamburg.
- MATOLSCI J. 1970. *Historish Erforschung die Körpergröße der Rindes auf Grund von ungarischem Knochenmaterial. Tierzüchtung und Züchtungsbiologie* 87.
- STEN S. 1994. Storleksvariation hos medeltida och nyare tids nötkreatur och får. I: *Svenska husdjur. Från medeltid till våra dagar*. Red. Janken Myrdal & Sabine Sten.
- SIGVALLIUS B. 1988. Husdjur från förhistoriska platser – en utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.
- SILVER I. A. 1969. The aging of domestic animals. I: *Science in archaeology*. Eds. Brothwell DR, Higgs E., New York: Thames and Hudson. S.283–302.
- VRETEMARK M. 1997. *Från ben till boskap. Kosthåll och djurhållning med utgångspunkt i medeltida benmaterial från Skara*. Skrifter från Länsmuseum Skara nr 25.
- WAHL, VON J. 1982. *Abhandlungen. Leichenbranduntersuchungen*. Ein Überblick über die Bearbeitungs- und Aussagemöglichkeiten von Brandgräbern. – *Prähistorische Zeitschrift* 57/1. Berlin, New York. 2. 2–125.

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
1	148	1396	Däggdjur ospec.							6,47		B	Väl förbränt. Vit färg.		
1	148	1396	Fågel ospec.							0,02		B	Väl förbränt. Vit färg.		
1	162	1628	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				1	18,35		OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				1	61,38		OB		Huggspår	
1	193	2831	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Kota	Bål				3			OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Tandemalj	Kranium				4			OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Korsben	Bäcken				1			OB			
1	193	2831	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
1	193	2831	Får/get	Lårben	Extremiteter		< 2,5-3 år	Ofus.	1	3,6		OB			
1	193	2831	Får/get	Kraniefragment	Kranium				1			OB			
1	193	2831	Däggdjur ospec.							2,3		B/OB	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	138	1342	Nötkreatur	Hornkvice	Kranium				1	43,35		OB			
2	138	1342	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			OB		Huggspår	
2	138	1342	Får/get	Skenben	Extremiteter		> 18 mån.	Fus.	1	14,29		OB			
2	138	1342	Gris	Metapod	Extremiteter				1	1,84		OB			
2	138	1342	Däggdjur ospec.		Bål				1	1,59		OB		Huggspår	Mank: (ko) 180 mm.=1,08 m.
2	142	1254	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter	Ko			1	193		OB			
2	142	1254	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				1			OB		Hugg	
2	142	1254	Nötkreatur	Tand	Kranium				2			OB			
2	142	1254	Nötkreatur	Tå/fingerben	Extremiteter				1			OB			
2	142	1254	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
2	146	1383	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				9	38,67		OB			
2	146	1383	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
2	146	1383	Nötkreatur	Kota	Bål				1			OB			
2	146	1383	Får/get	Strålsben	Extremiteter		> 3,5 år	Fus.	1	27,93		OB			
2	146	1383	Får/get	Skulderblad	Bål				1			OB			
2	160	1556	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Fus.	1	114,81		OB			
2	160	1556	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				1			OB			
2	160	1556	Nötkreatur	Bäcken	Bäcken				1			OB			
2	200	4133	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				10	29,58		OB			
2	200	4133	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			B	Väl förbränt. Vit färg.		

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
2	200	4133	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				1			B	Väl förbränt. Vit färg.		
2	200	4133	Nötkreatur	Revben	Bål				2			B	Väl förbränt. Vit färg.		
2	200	4133	Får/get	Skenben	Extremiteter		> 18 mån.	Fus.	2	22,62		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Rörben	Extremiteter				4			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Skulderblad	Bål				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Revben	Bål				3			B	Väl förbränt. Vit färg.		
2	200	4133	Får/get	Underkä	Kranium				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Tålfingerben	Extremiteter				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Över/underkä	Kranium				5			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Underkä	Kranium				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Kraniefragment	Kranium				6			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	200	4133	Däggdjur ospec.							17,92		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Underkä	Kranium				3	34,42		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Bäcken	Bäcken				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Revben	Bål				3			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				2	7,71		OB	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Får/get	Språngben	Extremiteter				1	7,66		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Får/get	Överarmsben	Extremiteter				2			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Får/get	Rörben	Extremiteter				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Gris	Strålben	Extremiteter		< 3,5 år	Ofus.		2,58		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Gris	Skulderblad	Bål				1			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Gris	Kota	Bål				2			B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	222	7381	Däggdjur ospec..	Kota	Bål					17,07		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	314	9069	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				1	75,63		OB			
2	314	9069	Nötkreatur	Ryggkota	Bål		< 5 år	Ofus.	2			OB			
2	314	9069	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				7			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				2	334,71		OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Fus.	1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
2	315	9992	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Revben	Bål				5			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Ländkota	Bål				1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Mellanfot/handsben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Fus.	1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB		Huggspår	
2	315	9992	Nötkreatur	Knä	Extremiteter				2			OB		Huggspår	
2	315	9992	Nötkreatur	Kota	Bål				1			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				2			OB			
2	315	9992	Nötkreatur	Kotfragment	Bål				1			OB			
2	315	9992	Får/GET	Överkäke	Kranium				1	28,93		OB			
2	315	9992	Får/GET	Strålben	Extremiteter				1			OB			
2	315	9992	Gris	Skulderblad	Bål				1	6,75		OB			
2	315	9992	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	0,48		OB			Hönsfågel (Kyckling)
2	315	9992	Däggdjur ospec..						1	38,2		OB			
2	321	9802	Får/GET	Lårben	Extremiteter		< 3-3,5 år	Pågående Fus.	21	8,02		OB			
2	321	9802	Fågel ospec.	Rörben	Extremiteter				1	2,91		OB			
2	323	9939	Nötkreatur	Revben	Bål				2	25,58		OB			
2	324	9995	Nötkreatur	Höfben	Bäcken				1	15,9		OB			
2	324	9995	Nötkreatur	Överkäke	Kranium				1			OB			
2	325	9941	Nötkreatur	Tand	Kranium				3	86,1		OB			
2	325	9941	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
2	325	9941	Fågel	Skulderblad	Extremiteter				1	0,65		OB			Alfågel
2	325	9941	Gris	Snaiben	Extremiteter				1	2,26		OB			
2	325	9941	Fisk	Nyckelben	Bål				1	0,72		OB			Gädda
2	330	9945	Nötkreatur	Revben	Bål				1	2,92		OB			
2	330	9945	Får/GET	Mellanfotsben	Extremiteter				2	11,4		OB			
2	333	9987	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				7	244,1		OB			
2	333	9987	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
2	333	9987	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
2	333	9987	Får/GET	Tand	Kranium				1	7,1		OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
2	333	9987	Får/get	Höftben	Extremiteter				1			OB			
2	333	9987	Får/get	Lårben	Extremiteter				1			OB			
2	333	9987	Däggdjur ospec.							22,7		B/OB	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
2	336	10089	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter				1	261,9		OB			
2	336	10089	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
2	336	10089	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
2	336	10089	Nötkreatur	Revben	Bål				2			OB			
2	336	10089	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
2	336	10089	Nötkreatur	Strålben/arm-bågsben	Extremiteter				2			OB			
2	336	10089	Gris	Tand	Kranium				1			OB			
2	336	10094	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter				1	120,13		OB			
2	336	10094	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
2	336	10094	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
2	336	10094	Nötkreatur	Käkben	Kranium				1			OB			
2	337	10091	Däggdjur ospec.							7,92		B	Väl förbränt. Vit färg		
3	188	2800	Nötkreatur	Hornkvice	Kranium				1	784,3		OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter		> 3,5	Fus.	1			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				2			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				4			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter		< 2,5	Ofus.	7			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Tand	Kranium				3			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Tå/fingerben	Extremiteter				2			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Kota	Bål		> 5 år	Fus.	4			OB			
3	188	2800	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
3	188	2800	Får/get	Skulderblad	Bål				1	10,4		OB			
3	188	2800	Gris	Strålben	Extremiteter				1	25,6		OB			
3	188	2800	Däggdjur ospec.							26,4		OB			
3	197	2799	Nötkreatur	Hornkvice	Kranium	Ko			1	212,75		OB			Homomfång: 116 mm.
3	197	2799	Nötkreatur	Tå/fingerben	Extremiteter				1			OB			
3	197	2799	Nötkreatur	Bäcken	Bäcken				2			OB			
3	197	2799	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
3	197	2799	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				1			OB			
3	197	4927	Nötkreatur	Tänder	Kranium				3	63,15		OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
3	197	4927	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
3	197	4927	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				1			OB			
3	197	4927	Däggdjur ospec..							4,49		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
3	201	3407	Däggdjur ospec.							2,3		B/OB	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
3	206	3779	Nötkreatur	Tand	Kranium				1	24,3		OB			
3	206	3779	Nötkreatur	Kota	Bål				6			OB			
3	206	3779	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			OB			
3	206	3779	Gris	Överarmsben	Extremiteter				1	20,3		OB			
3	206	3779	Däggdjur ospec.							9,5		B	Väl förbränt. Vit färg.		
3	216	3995	Gris	Kota	Bål				3	7,2		OB			
3	312	9782	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter		> 1,5 år	Fus.	1	347,5		OB		Hugg	
3	312	9782	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				2			B/OB	Väl förbränt. Vit färg.		
3	312	9782	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
3	312	9782	Nötkreatur	Revben	Bål				2			OB			
3	312	9782	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				2			OB			
3	312	9782	Nötkreatur	Hornkvice	Horn				2			OB			
3	312	9782	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB		Hugg	
3	312	9782	Nötkreatur	Kota	Bål				1			OB		Borrat hål proximalt	
3	312	9782	Häst	Tålfingerben	Extremiteter				1	192,8		OB			
3	312	9782	Häst	Underkäke	Kranium				1			OB			
3	312	9782	Får/get	Underkäke	Kranium	Ca 9 mån.		Tandframbrott	1	20,4		OB			
3	312	9782	Får/get	Mellanhandsben	Extremiteter	< 1,5		Ofus.	1			OB			
3	312	9782	Gris	Skenben	Extremiteter				1	8,6		B	Väl förbränt. Vit färg.		
3	312	9782	Däggdjur ospec.							22,3		B/OB	Väl förbränt. Vit färg.		
3	312	9782	Fågel ospec.						1	1,3		B	Väl förbränt. Vit färg.		
3	312	9254	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter	> 3,5-4		Fus.	3	432,9		OB		Hugg	
3	312	9254	Nötkreatur	Revben	Bål				5			OB			
3	312	9254	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				2			OB			
3	312	9254	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				2			OB			
3	312	9254	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			OB			
3	312	9254	Nötkreatur	Kota	Bål				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
3	312	9254	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
3	312	9254	Får/get	Skulderblad	Bål				1	38,5		OB			
3	312	9254	Får/get	Tand	Kranium				1			OB			
3	312	9254	Får/get	Höftben	Bäcken				1			OB			
3	312	9254	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB			
3	312	9254	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			OB			
3	312	9254	Gris	Tandfragment	Kranium				1	6		OB			
3	312	9116	Däggdjur ospec.							0,6		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
3	317	9093	Däggdjur större	Rev/ben	Bål				2	6,97		OB			
3	329	9934	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				1	88		OB		Hugg	
3	329	9934	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
3	329	9934	Nötkreatur	Rev/ben	Bål				2			OB			
3	329	9934	Får/get	Underkäke	Kranium				1			OB			
3	329	9934	Får/get	Tand	Kranium				1	16,4		OB			
3	329	9934	Får/get	Höftben	Bäcken				1			OB			
3	329	9934	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			B	Väl förbränt. Vit färg.		
3	329	9934	Däggdjur ospec.							4		B	Väl förbränt. Vit färg.		
4	121	3946	Däggdjur ospec.							0,5		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
4	128	1632	Nötkreatur	Tand	Kranium				1	191		OB			
4	128	1632	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB		Hugg	
4	128	1632	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
4	128	1632	Hjort	Mellanfotsben	Extremiteter				1	12,8		OB			
4	128	1632	Gris	Tand	Kranium	Galt			1	3,8		OB			HörnTand morfologi
4	128	1632	Däggdjur ospec.							21,9		OB			
4	135	1574	Nötkreatur	Tand	Kranium				8	284,2		OB			
4	135	1574	Nötkreatur	Kota	Bål				3			B/OB	Väl förbränt. Vit färg.		
4	135	1574	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			B			
4	135	1574	Nötkreatur	Rev/ben	Bål				1			B			
4	135	1574	Nötkreatur	Röbensfragment	Extremiteter				2			B			
4	135	1574	Får/get	Korsben	Bäcken				1	12,4		B	Väl förbränt. Vit färg.		
4	135	1574	Får/get	Höftben	Bäcken				1			B	Väl förbränt. Vit färg.		
4	135	1574	Får/get	Kota	Bål				2			B	Väl förbränt. Vit färg.		

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	135	1574	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			B/OB	Väl förbränt. Vilt färg.		
4	135	1574	Får/get	Tåfingernben	Extremiteter				1			OB			
4	135	1574	Däggdjur ospec.							53,6		OB			
4	135	1574	Fågel	Rörben					5	7		B	Väl förbränt. Vilt färg.		Större fågel (möjlig andfågel)
4	164	2284	Nötkreatur	Kota	Bål		> 5 år	F.us.	2	58,7		OB			
4	164	2284	Nötkreatur	Tåfingernben	Extremiteter				1			OB			
4	164	2284	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
4	164	2284	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				1			OB			
4	164	2284	Får/get	Lårben	Extremiteter				1	1,7		B	Medelhög förbränning. Gråvilt färg.		
4	164	2284	Däggdjur ospec.							3,4		B	Medelhög förbränning. Gråvilt färg.		
4	168	2259	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				3	2353,27		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				3			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Ryggkota	Bål				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Ländkota	Bål		> 5 år	F.us.	1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Korsben	Bäcken				2			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Halskota	Bål		> 5 år	F.us.	1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Tänder	Kranium				3			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Andra halskota	Bål		> 5 år	F.us.	1			OB		Huggspår	
4	168	2259	Nötkreatur	Kotfragment	Bål				19			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Överkäke	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB		Snittspår	
4	168	2259	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter	Tjur	< 1-1,5 år	Ofus.	1			OB		Insektsangripen. Huggspår	
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter		> 3,-5-4 år	F.us.	2			OB			Storlek ind.fjur/oxe
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter		< 3,5-4 år	Ofus.	1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Tåfingernben	Extremiteter				9			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter		> 1-1,5 år	F.us.	1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				2			OB		Huggspår	
4	168	2259	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter				2			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter		< 3,5-4 år	Ofus.	1			OB		Huggspår	
4	168	2259	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	168	2259	Nötkreatur	Andra halskota	Bål				2			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Röriben	Extremiteter				6			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				6			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Andra halskota	Bål				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Fotrotsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Tungben	Kranium				2			OB			
4	168	2259	Gris	Skenben	Extremiteter		< 2 år	Ofus.	1	363,45		OB			
4	168	2259	Gris	Höftben	Bäcken		< 1 år	Ofus.	1			OB			
4	168	2259	Gris	Kraniefragment	Kranium				5			OB			
4	168	2259	Gris	Tand	Kranium	Galt			2			OB			Tändernas morfologi
4	168	2259	Gris	Underkäke	Kranium		Ca 0,5 år	Tandfram-brott	1			OB			
4	168	2259	Gris	Underkäke	Kranium		2-5 år	Tand-siltage	1			OB			
4	168	2259	Gris	Underkäke	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Gris	Tand	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Gris	Tand	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Gris	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Gris	Strålbén	Extremiteter		< 1 år	Fus.	2			OB			
4	168	2259	Gris	Skulderblad	Bål				1			OB			
4	168	2259	Gris	Strålbén	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Gris	Höftben	Bäcken				1			OB			
4	168	2259	Gris	Smalben	Extremiteter		Kulling	Litet ben	1			OB			
4	168	2259	Färriget	Underkäke	Kranium		Ca 1 år	Tandfram-brott	4	267,97		OB			
4	168	2259	Färriget	Tand	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Färriget	Mellanhandsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Färriget	Strålbén	Extremiteter		> 0,5 år	Fus.	3			OB			
4	168	2259	Färriget	Lårben	Extremiteter				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	168	2259	Får/get	Armbågsben	Bål				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Kolfragment	Bål				3			OB			
4	168	2259	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Lårben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Rörben	Extremiteter				3			OB			
4	168	2259	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2259	Får/get	Höftben	Bäcken				1			OB			
4	168	2259	Fisk	Kranieben	Kranium				3	12,8		OB			Torsk
4	168	2259	Fågel	Bröstben	Bål				5	6,5		OB			Ejder
4	168	2259	Fågel	Tåben	Extremiteter				1			OB			Ejder
4	168	2259	Däggdjur ospec..							19,18		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				3	449,09		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	8			OB			Huggspår, gnag-spår fr. gnagare
4	168	2432	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Hålben	Extremiteter		< 3 år	Ofus.	1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Kolfragment	Bål				5			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Tåfingben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				1			OB			
4	168	2432	Får/get	Mellanhandsben	Extremiteter			Fus.	1	17,64		OB			
4	168	2432	Får/get	Revben	Bål				1			OB			
4	168	2432	Gris	Hålben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Ofus.	1	8,25		OB			
4	168	2432	Gris	Tandfragment	Kranium				1			OB			
4	168	2432	Däggdjur ospec.							4,07		B			Väl förbränt. Vit fåg.
4	168	2259	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Fus.	6			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter		< 2-2,5 år	Ofus.	3			OB			
4	168	2259	Stort däggdjur						24	345		OB			
4	168	2259	Mellanstort däggdjur	Revben	Bål				8	21		OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	168	2259	Nötkreatur	Stråiben + Armbågsben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1	174		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1			OB			
4	168	2259	Får/Get	Skenben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1	23		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		< 2,5-3 år	Ofus.	1	27		OB			
4	168	2259	Får/Get	Skenben	Extremiteter				1	22		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				2	966		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Kranium	Kranium				1			OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	6			OB			
4	168	2259	Får/Get	Överarmsben	Extremiteter		> 3-3,5 år	Fus.	3	41		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1	107		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Skulderblad	Bål		> 7-10 mån.	Fus.	1	49		OB			
4	168	2259	Får/Get	Skulderblad	Bål				2	20		OB			
4	168	2259	Mellanstort daggdjur	Revben	Bål				1	2		OB			
4	168	2259	Nötkreatur	Höftben	Bäcken		> 0,5-8 mån.	Fus.	3	215		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Stråiben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1	147		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter		> 3,5 år	Fus.	1	54		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Kranium	Kranium				1	406		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				2			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				1			OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Kranium	Kranium				1	18		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				3	241		OB			
4	168	2432	Stort daggdjur	Revben	Bål				1	49		OB			
4	168	2432	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1	73		OB			
4	168	2432	Mellanstort daggdjur	Revben	Bål				1	8		OB			
4	168	2432	Stort daggdjur	Revben	Bål				1	44		OB			
4	174	2283	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1	196,9		OB			
4	174	2283	Nötkreatur	Kota	Bål		< 5 år	Ofus.	2			OB			
4	174	2283	Nötkreatur	Revben	Bål				3			OB			
4	174	2283	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	174	2283	Däggdjur ospec.							1,5		OB			
4	175	2405	Nötkreatur	Kota	Bål				1	58,5		OB		Hugg	
4	175	2405	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB			
4	175	2405	Gris	Överarmsben	Extremiteter				1	41		OB			
4	184	2454	Nötkreatur	Tand	Kranium				1	9,9		OB			
4	184	2454	Får/GET	Kota	Bål		> 3-6 mån.	F.us.	1	11,8		OB		Hugg	
4	184	2454	Får/GET	Lårben	Extremiteter				1			OB			
4	184	2454	Får/GET	Korsben	Bäcken				1			OB			
4	219	4240	Däggdjur ospec.							0,3		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.	eroderad	
4	230	5730	Fågel	Röben	Extremiteter				1	0,5		B	Väl förbränt. Vit färg.		Andfågel
4	230	5730	Fisk	Kranieben	Kranium				1	0,9		OB			Torsk
4	231	5039	Nötkreatur	Revben	Bål				1	10,9		OB			
4	231	5039	Däggdjur ospec.							5,4		OB			
4	256	7071	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				1	24,3		OB			
4	256	7071	Gris	Skenben	Extremiteter		kulling		1	1,7		OB			
4	256	7071	Däggdjur ospec.							4,6		OB			
4	280	8089	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				1	83,6		OB			
4	280	8089	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
4	280	8089	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				2			OB			
4	280	8089	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB			
4	280	8089	Får/GET	Skulderblad	Bål				2	26,5		OB			
4	280	8089	Får/GET	Armbågsben	Extremiteter				1			OB		Hugg	
4	280	8089	Får/GET	Tålfingerben	Extremiteter				1			OB			
4	280	8089	Får/GET	Kota	Bål				2			OB			
4	280	8089	Däggdjur ospec.							33,7		OB			
4	280	8089	Fågel ospec.						1			OB			
4	280	8089	Fisk	Kranieben	Kranium				1	1		OB			Torsk
4	282	8024	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				3	253,6		OB			
4	282	8024	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				2			B	Något svedd		
4	282	8024	Nötkreatur	Revbenfragment	Bål				3			OB			
4	282	8024	Nötkreatur	Kota	Bål				4			OB			
4	282	8024	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	282	8024	Nötkreatur	lärben	Extremiteter				2			B	Något svedd		
4	282	8024	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
4	282	8024	Får/get	Underkäke	Kranium		Ca 3 mån	Tandfram-brott	2	81		OB			
4	282	8024	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				2			OB			
4	282	8024	Får/get	Tåfingern	Extremiteter				1			OB			
4	282	8024	Får/get	Stråben	Extremiteter				1			OB			
4	282	8024	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB		Hugg	
4	282	8024	Får/get	Kota	Bål				1			OB			
4	282	8024	Get	Hornkvice	Horn				1	31,7		OB			
4	282	8024	Gris	Kota	Bål		> 3-6 mån.	Ofus.	1	7		OB			
4	282	8024	Däggdjur sopec.							31,4		OB			
4	282	8024	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	0,6		OB			Hönsfågel (Kyckling)
4	282	8218	Nötkreatur	Tand	Kranium				1	226,8		OB			
4	282	8218	Nötkreatur	Revbenfragment	Bål				4			OB			
4	282	8218	Nötkreatur	Kota	Bål				4			OB		Hugg	
4	282	8218	Nötkreatur	Svanskota	Bäcken				1			OB			
4	282	8218	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				1			OB			
4	282	8218	Får/get	Underkäke	Kranium				1	11,1		OB			
4	282	8218	Får/get	Tåfingern	Extremiteter				1			OB			
4	282	8218	Däggdjur ospec.							64,2		OB			
4	282	8218	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	4,4		OB			Gäsfågel
4	282	8218	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	1,2		OB			Knipa
4	298	8785	Nötkreatur	Revben	Bål				10	321,8		OB			
4	298	8785	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			OB			
4	298	8785	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				3			OB			
4	298	8785	Nötkreatur	Lärben	Extremiteter				2			OB			
4	298	8785	Nötkreatur	Svanskota	Bäcken				1			OB			
4	298	8785	Får/get	Underkäke	Kranium				1	59,7		OB			
4	298	8785	Får/get	Lärben	Extremiteter				2			OB			
4	298	8785	Får/get	Höftben	Bäcken				1			OB			
4	298	8785	Gris	Tand	Kranium				1	5,1		OB			
4	298	8785	Gris	Kota	Bål				1			OB			
4	298	8785	Däggdjur ospec.							37,3		OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
4	298	8785	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	4,7		OB			Tjäder
4	304	3272	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter				1	124,5		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter		> 2,5-3 år	Fus.	1	246,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter		< 2,5-3 år	Ofus.	1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			
5	115	599	Stort däggdjur	Revben	Bål				18	352,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	2	146,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1			OB			
5	115	599	Mellanstort däggdjur	Revben	Bål				15	41,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1	106,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1	565,00		OB			
5	115	599	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter		< 3,5-4 år	Ofus.	1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				2			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Höftben	Bål				1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter		< 3,5-4 år	Ofus.	1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter		> 2,5-3 år	Fus.	1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
5	115	599	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter				1			OB		Vitfrad	
5	115	599	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter		< 3,5-4 år	Ofus.	1			OB			
5	115	599	Gris	Skulderblad	Bål				1	27,00		OB			
5	115	599	Gris	Armbågsben	Extremiteter		> 3,5 år	Fus.	1			OB			Vitfrad
5	122	818	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1	101,9		OB			
5	122	818	Nötkreatur	Hand/fototsben	Extremiteter				1			OB			
5	122	818	Nötkreatur	Kota	Bål				1			OB			
5	122	818	Nötkreatur	Tand	Kranium				1			OB			
5	122	818	Nötkreatur	Stråben	Extremiteter				1			OB			
5	122	818	Får/get	Lårben	Extremiteter		> 3-3,5	Fus.	1	90,5		OB			
5	122	818	Får/get	Mellanfotsben	Extremiteter		> 1,5-2,5	Fus.	1			OB			
5	122	818	Får/get	Skenben	Extremiteter		> 1,5-2	Fus.	2			OB			
5	122	818	Får/get	Armbågsben	Extremiteter				1			OB			
5	122	818	Får/get	Tand	Kranium				1			OB			
5	122	818	Gris	Skenben	Extremiteter				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
5	122	818	Gris	Överarmsben	Extremiteter		< 1	Ofus.	1	44,7		OB			
5	122	818	Gris	Kota	Bål		< 3-6 mån.	Ofus.	1			OB			
5	122	818	Gris	Tand	Kranium	Galt			1			OB			Tand morfologi
5	122	818	Däggdjur ospec.							29,5		OB			
5	122	818	Fisk	Kota	Bål				1	1,4		OB			Torsk
5	136	1152	Nötkreatur	Tåfingben	Extremiteter				1	108,8		OB			
5	136	1152	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			Hugg
5	136	1152	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			Hugg
5	136	1152	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			OB			
5	136	1152	Får/get	Överarmsben	Extremiteter		> 10 mån.	Fus	1	7		OB			Hugg
5	136	1152	Får/get	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			OB			
5	136	1152	Gris	Underkäke	Kranium				1	11,8		OB			
5	136	1152	Däggdjur ospec.							26,8		OB			
5	211	7377	Däggdjur ospec..							8,72		B	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
5	212	3775	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				1	35,95		OB			Gnagspår fr.gnagare
5	212	3775	Gris	Skenben	Extremiteter		< 2 år	Ofus.	1	22,14		OB			
5	212	3775	Gris	Tand	Kranium				1			OB			
5	212	3775	Gris	Metapod	Extremiteter		< 2 år	Ofus.	1			OB			
5	212	3775	Gris	Stråben	Extremiteter		< 1 år	Ofus.	1			OB			Kulting
5	212	3775	Gris	Ryggkota	Bål		< 4-7 år	Ofus.	3			OB			
5	212	3775	Gris	Kraniefragment	Kranium				2			OB			
5	212	3775	Fågel	Skenben	Extremiteter				1	0,64		OB			Hönstängel (kyckling)
5	212	3775	Fisk	Kranieben	Kranium				1	3,1		OB			Gädda
5	212	3775	Däggdjur mindre	Revben	Bål				2	0,74		OB			
5	217	4141	Nötkreatur	Mellanhandsben	Extremiteter				1	8,4		OB			
5	217	4141	Däggdjur ospec.							43,5		OB			
5	275	7450	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				1	81,4		OB			
5	275	7450	Nötkreatur	Revben	Bål				5			OB			
5	275	7450	Får/get	Höftben	Bäcken				1	6		OB			
5	275	7450	Däggdjur ospec.							13,2		OB			
5	276	7453	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1	233,47		OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
5	276	7453	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
5	276	7453	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			OB			
5	276	7453	Nötkreatur	Fotrotsben	Extremiteter				1			OB			
5	283	8024	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				1	55,19		OB			
5	283	8024	Nötkreatur	Bäcken	Bäcken				1			OB		Huggspår	
5	283	8024	Nötkreatur	Revben	Bål				3			OB		Hugg-och snittspår	
5	283	8024	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter		ca 3,5-4	Pågående Fus.	1			OB			
5	283	8024	Nötkreatur	Strålben	Extremiteter		> 3,5-4 år	Fus.	1			OB		Huggspår	
5	283	8024	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter				1			OB			
5	283	8024	Nötkreatur	Rörben	Extremiteter				1			OB		Huggspår	
5	283	8024	Nötkreatur	Underkäke	Kranium		Ca 1-1,5 år	Liten käke	1			OB			
5	283	8024	Gris	Överarmsben	Extremiteter				1	30,81		OB			
5	283	8024	Gris	Skenben	Extremiteter		> 2 år	Fus.	1			OB			
5	283	8024	Får/get	Mellanhandsben	Extremiteter				1	5,27		OB			
5	283	8024	Fågel	Överarmsben	Extremiteter				1	6,8		OB			Tjäder
5	283	8024	Däggdjur ospec..						1	3,76		OB			
6	105	227	Får/get	Underkäke med tänder	Kranium		ca 3-4 år	tandfram-brott	8	53,3		OB			
6	105	227	Får/get	Svalgben	Bål				1			OB			
6	116	995	Stort däggdjur	Revben	Bål				9	124		OB			
6	116	995	Mellanstort däggdjur	Revben	Bål				5	14		OB			
6	116	694	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1	940		OB			
6	116	694	Nötkreatur	Kota	Bål		> 5 år	Fus.	4			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Revben	Bål				2			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Språngben	Extremiteter				3			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Tå/fingerben	Extremiteter				2			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			
6	116	694	Nötkreatur	Mellanfotsben	Extremiteter	ko			1			OB			Mank: (ko) 215,5 mm.=1,15 m.
6	116	694	Nötkreatur	Strålben	Extremiteter				1			OB		Gnegspår från gnagare	

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
6	116	694	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				1			B	Väl förbränd. Vit färg.		
6	116	694	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB		Hugg	
6	116	694	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			B	Medelhög förbränning- Gråvit färg.		
6	116	694	Får/get	Mellanhandsben	Extremiteter				1	18,1		OB			
6	116	694	Gris	Kraniefragment	Kranium				1	33,3		OB			
6	116	694	Gris	Skulderblad	Bål				1			OB			
6	116	694	Gris	Kota	Bål				1			B/OB	Medelhög förbränning. Gråvit färg.		
6	116	694	Däggdjur ospec.							39,2		OB			
6	124	676	Nötkreatur	Kota	Bål				2	328		OB		Hugg	
6	124	676	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter		< 7-9 år	Ofus.	2			OB		Hugg	Storlek ind.kalv
6	124	676	Nötkreatur	Revben	Bål			Kalv	4			OB			
6	124	676	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB			
6	124	676	Får/get	Höftben	Bäcken				1			OB			
6	124	676	Gris	Underkäke	Kranium	Galt			1	57,1		OB			Tand morfologi
6	124	676	Gris	Överarmsben	Extremiteter				1			OB			
6	124	676	Gris	Strålbén	Extremiteter			Kulling	1			OB			
6	124	676	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	7,8		OB			Gäsfågel
6	124	676	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	1,7		OB			Hönsfågel (Kyckling)
6	124	1163	Nötkreatur	Revben	Bål				18	919		OB		Hugg, snitt	
6	124	1163	Nötkreatur	Kota	Bål				10			OB		Hugg, snitt	Märgspaltad
6	124	1163	Nötkreatur	Tålfingerben	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				2			OB		Hugg	
6	124	1163	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				2			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Korsben	Bäcken				2			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter		> 2-2,5 år	Fus.	3			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Fot/handrotsben	Extremiteter				1			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Strålbén	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Lårben	Extremiteter				1			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Bröstben	Bål				1			OB			
6	124	1163	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				2			OB		Gnagspår från gnagare	
6	124	1163	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			OB			
6	124	1163	Får/get	Tand	Kranium				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
6	124	1163	Får/get	Överarmsben	Extremiteter	> 10 mån.	Fus.		2	118,9	77	OB			
6	124	1163	Får/get	Skenben	Extremiteter				1			OB			
6	124	1163	Får/get	Mellanhandsbensben	Extremiteter	< 1,5-2 år	Ofus.		4			OB			
6	124	1163	Får/get	Mellanfotsben	Extremiteter	> 1,8-2,8 år	Ofus.		4			OB			
6	124	1163	Får/get	Lårben	Extremiteter				5			OB			
6	124	1163	Får/get	Strålbens	Extremiteter	< 3 år	Ofus.		1			OB			
6	124	1163	Får/get	Kota	Bål	> 3-6 mån.	Fus.		2			OB		Hugg	
6	124	1163	Får/get	Tårfingerben	Extremiteter				4			OB			
6	124	1163	Gris	Lårben	Extremiteter				1	96,3	71,8	OB			
6	124	1163	Gris	Överarmsben	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Gris	Skenben	Extremiteter	Ca 2 år	Pågående Fus.		1			OB			
6	124	1163	Gris	Underkäke	Kranium				1			OB			
6	124	1163	Gris	Revbens	Bål				2			OB			
6	124	1163	Gris	Armbågsbens	Extremiteter				1			OB		Gnegspår från gnagare	
6	124	1163	Gris	Mellanhand/fotsbens	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Gris	Tårfingerben	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Gris	Kota	Bål	3-5 mån.	Pågående Fus.		3			OB			
6	124	1163	Gris	Kraniefragment	Kranium				1			OB			
6	124	1163	Gris	Lårben	Extremiteter				2			OB			
6	124	1163	Gris	Skenben	Extremiteter	Kuling	Ofus.		2			OB			
6	124	1163	Gris	Överarmsben	Extremiteter	Kuling	Ofus.		2			OB			
6	124	1163	Gris	Strålbens	Extremiteter	Kuling	Ofus.		2			OB			
6	124	1163	Gris	Armbågsbens	Bål	Kuling	Ofus.		2			OB			
6	124	1163	Gris	Skulderblad	Bål	Kuling	Ofus.		2			OB			
6	124	1163	Gris	Tårfingerben	Extremiteter	Kuling	Ofus.		4			OB			
6	124	1163	Hjort	Kota	Bål				1	5,7		OB		Hugg	
6	124	1163	Hare	Höftbens	Bäcken				1			OB			

Fas	Kontext	Fyndnr	Art	Benslag	Anatomisk region	Kön	Ålder	Ålder kriterie	Antal fragment	Vikt (g)	Mått (mm)	B/OB	Förbränningsgrad	Slaktspår	Beskrivning
6	124	1163	Katt	Kraniefragment	Kranium				2	2,9		OB			
6	124	1163	Däggdjur ospec.							102		OB			
6	124	1163	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	10		OB			Hönsfågel (Kyckling)
6	124	1163	Fågel	Rörben	Extremiteter				1	3,3		OB			Gäsfågel
6	124	1163	Fågel ospec.						2	5,1		OB			
6	124	1163	Fisk	Kranieben	Kranium				3	3		OB			Torsk
6	124	1163	Fisk	Kranieben	Kranium				1	1		OB			Gös
6	139	1237	Nötkreatur	Tårfingerben	Extremiteter				3	400,6		OB			2 märgspallade
6	139	1237	Nötkreatur	Överarmsben	Extremiteter				2			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Fot/handrotisben	Extremiteter				2			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Kota	Bål				2			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Tand	Kranium				3			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Underkäke	Kranium				2			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Höftben	Bäcken				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Skulderblad	Bål				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Extremiteter				2			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Strålsen	Extremiteter				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Skenben	Extremiteter				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Armbågsben	Extremiteter				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Kraniefragment	Kranium				1			OB			
6	139	1237	Nötkreatur	Revben	Bål				1			OB			
6	139	1237	Får/get	Höftben	Bäcken				1	54,86		OB			
6	139	1237	Får/get	Strålsen	Extremiteter				1			OB			
6	139	1237	Får/get	Lårben	Extremiteter			< 3-3,5 år	3			OB			
6	139	1237	Får/get	Skulderblad	Bål			Öfus.	1			OB			
6	139	1237	Gris	Överkäke	Kranium				1			OB			
6	139	1237	Gris	Tand	Kranium				1	20,7		OB			
6	139	1237	Gris	Överarmsben	Extremiteter			> 1 år	1			OB			
6	139	1237	Gris	Armbågsben	Extremiteter				1			OB			
6	139	1237	Däggdjur ospec.							110,65		B/OB			Medelhög förbränning. Gråvit färg.

BILAGA 4

KERAMIKTABELL

MIKAEL JOHANSSON
STOCKHOLMS STADSMUSEUM

Keramiktabell

Kontext-nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp
100	230	1	1700-tal	2	Fat	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
100	230	2	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
100	230	3	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Grå Röd	Blyglasyr inv
100	698	1	1600–1700-tal	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
100	698	2	1600–1700-tal	2	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
100	698	3	1600–1700-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
100	698	4	1600–1800-tal	1	Kruka	Myn	Oglaserat rödgods	Röd	
100	698	5	1600–1700-tal	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
100	698	6	Sent 1600-tal–1700-tal	2	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
100	698	7	1600–1700-tal	1	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
100	698	8	1600–1700-tal	2	Skål	Myn Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
100	698	9	Ca 1675–1775	1	Skål	Buk	Majolika (Fajans)	Beige	Tennglasyr inv Blyglasyr utv
100	698	10	1600–1700-tal	1	Fat/Tallrik	Myn	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
100	698	11	Efter 1750	1	Fat/Tallrik	Brätte Buk	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv
105	229	1	1500–1600-tal	1	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
105	229	2	1500–1600-tal	1	Trebensgryta?	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
105	229	3	Ca 1690–1750	8	Fat	Brätte Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	1	Ca 1550–1625	11	Kruka	Myn Buk	Oglaserat lergods	Grå	
115	606	2	Ca 1550–1650	4	Fat/Skål	Botten	Yngre vitgods	Beige	Blyglasyr inv fläckvis utv
115	606	3	Ca 1550–1650	7	Fat/Skål	Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv
115	606	4	Ca 1580–1630	3	Skål	Hänk Buk	Yngre vitgods	Beige	Blyglasyr inv
115	606	5	Ca 1600–1650	2	Krus	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
115	606	6	1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
115	606	7	1500–1600-tal	5	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
115	606	8	1500–1600-tal	7	Lock?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
115	606	9	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
115	606	10	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
115	606	11	1500–1600-tal	10	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
115	606	12	1500–1600-tal	2	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	13	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	14	Ca 1540–1600	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
115	606	15	Ca 1550–1650	1	Trebenspanna	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	16	Ca 1550–1650	1	Trebenspanna	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	17	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta?	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
115	606	18	Ca 1550–1700	1	Skål	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	19	Ca 1550–1700	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
115	606	20	Ca 1550–1700	3	Skål	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	21	1600-tal	4	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
115	606	22	Ca 1575-1675	1	Fat/Skål	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
115	606	23	1600–1700-tal	1	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynnings-diameter	Botten-diameter
Vit Blå	Vit			Fågel			
Brun	Brun	Nederländerna					
Grön							
	Brun				Rörskaff - 2-3 vulster		
Brun							
Brun							
Gul	Brun				Vitlereengobe inv		
Grön Gul					Vitlereengobe inv		
Brun Gul Grön			Hornmålad vitlera färgad lera	Koncentriska cirklar			
Gul	Grön	Nederländerna	Hornmålad vitlera färgad lera	Koncentriska cirklar			
Vit Blå	Grå		Målad / Svampad				
Vit	Vit						
Gulvit	Gulvit						
Grön							
Brun							
Brun Gul Grön		Tyskland - Niederrhein	Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Våglinje / Punkter			
Grå	Grå	Böhmen / Polen			Minst tre olika kärl.		
Brun	Gulbrun	Tyskland					
Gulbrun		Tyskland					
Brun Gul		Tyskland - Weser		Koncentriska cirklar	Vitlereengobe inv		
Grå Brun	Blå Grå	Tyskland - Westerwald	Reliefdekor				
Grå	Gråbrun	Tyskland - Aachen / Raeren?					
Grön	Grön	Nederländerna					
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun	Brun				Möjligen en del Nederländskt.		
Brun							
Brun							
	Brngrön				Rörskaff - Avsmalnat		
Grön							
Brun							
Brun	Brun						
Brun							
Grön	Grön		Intryckt rullstämpel				
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			
Brun Gul	Brun		Hornmålad vitlera				
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			

Keramiktabel, forts

Kontext- nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Gods- färg	Glasyrtyp
115	606	24	Ca 1575-1650	3	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	1	Ca 1540-1600	1	Trebensgryta	Buk Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	2	Ca 1550-1750	8	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
116	689	3	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	4	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	5	Troligen 1500-tal	2	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	6	1600-1700-tal	1	Kruka	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
116	689	7	Ca 1550-1700	1	Förningskruka	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
116	689	8	Ca 1650-1750	1	Kruka	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
116	689	9	sent 1600-tal- 1700-tal	1	Fat/Skål	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	10	1600-1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	11	1600-1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	689	12	1600-1700-tal	1	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
116	689	13	1400-1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	
116	689	14	1500-1600- tal?	1	Krus? Kruka?	Buk	Oglaserat rödgods	Röd	
116	689	15	1600-1700-tal	1	Fat/Skål	Myn	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	1	1600-1700-tal	2	Fat/Skål	Myn Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	2	1600-1700-tal	3	Skål	Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	3	Ca 1650-1750	1	Lock	Myn Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	4	1600-1700-tal	2	Fat/Skål	Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	5	1400-1600-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Gul	
116	996	6	1500-1600-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
116	996	7	1400-1500-tal	1	Krus	Botten	Stengods	Grå	
116	996	8	Ca 1550-1625	5	Kruka	Myn Buk	Oglaserat lergods	Grå	
116	996	9	1600-1700-tal	1	Krus/Kanna	Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
116	996	10	Ca 1550-1650	1	Trebensgryta?	Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv
116	996	11	1600-1700-tal	6	Fat/Skål	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	12	1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	13	1600-1700-tal	1	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	14	Ca 1550-1625	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	
116	996	15	1600-1700-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
116	996	16	1600-1700-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
116	996	17	1600-1700-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	18	1500-1600-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	19	Troligen 1500-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	20	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	21	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynnings-diameter	Botten-diameter
Brun Gul Grön			Hormmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Streck			
Brun					Rörskaff - Avsmalnat - 1 vulst		
Brun Grön	Brun						
Brun							
Brungrön							
Brun							
	Brun						
	Brun				Tummad hänkel		
Brun	Brun Gul		Hormmålad vitlera	Streck			
Brun Gul Grön			Hormmålad färgad lera		Vitlereengobe inv Sgraffito		
Brun Gul					Vitlereengobe inv Hemring		
Brun Gul			Hormmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Punkter			
Grön	Brun	Nederländerna			Vitlereengobe inv		
Grå	Grå	Tyskland - Siegburg					
Röd	Röd						
Vit Blå	Vit						
Vit Blå	Vit						
Vit Blå	Vit Blå						
Vit	Vit Blå						
Vit	Vit						
Gul	Gul						
Grå	Brun						
Grå	Grå	Tyskland - Siegburg					
Grå	Grå Brun	Böhmen / Polen	Målad	Streck			
Vit	Vit Blå						
Gul		Tyskland					
Brun Gul			Hormmålad vitlera		Vitlereengobe inv		
Brun Gul			Hormmålad färgad lera		Vitlereengobe inv Hemring Sgraffito		
Grön	Gråvit				Vitlereengobe inv utv		
					Rörskaff - Avsmalnat		
Brun	Brun				Sekundärbränd		
Brun	Brun						
Brun							
Brun							
Brun							
Brun							
Brun							

Keramiktabel, forts

Kontext- nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Gods- färg	Glasyrtyp
116	996	22	Troligen 1500- tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
116	996	23	Troligen 1500- tal	15	Trebensgryta	Myn Buk Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	24	Ca 1550–1750	9	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	25	Ca 1550–1750	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
116	996	26	1500–1700- tal?	1	Krus?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr utv
116	996	27	1500–1700- tal?	2	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Grå	Blyglasyr inv
121	3947	1	Medeltida?	1	Krus?	Buk	Stengods	Svart Brun	
121	3947	2	1550–1600	1	Krus Schnelle	Buk	Stengods	Gråvit	
122	819	1	Efter 1750	8	Fat/Tallrik	Myn Brätte Buk	Flintgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
122	819	2	1600–1700-tal	6	Fat/Skål	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
122	819	3	1500–1700-tal	3	Trebensgryta mm	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
122	819	4	Ca 1550–1750	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
124	675	1	1700-tal	15	Potta	Myn Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
124	675	2	1700-tal	1	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Gråbrun	Blyglasyr inv
124	675	3	1700-tal	2	Kruka	Myn Hänk Buk	Yngre rödgods	Gulbrun	Blyglasyr inv utv
124	1164	1	1700-tal	24	Fat	Myn Brätte Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
124	675	4	1700-tal	6	Fat/Tallrik	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	675	5	Ca 1750–1820	2	Kopp Fat	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	2	Ca 1740–1765	7	Fat	Myn Brätte Buk Botten	Stengods	Gråvit	Saltglasyr
124	1164	3	Ca 1740–1765	8	Fat	Myn Brätte Buk Botten	Stengods	Gråvit	Saltglasyr
124	1164	4	Ca 1740–1765	8	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Stengods	Gråvit	Saltglasyr
124	1164	5	Ca 1740–1765	1	Fat	Buk Botten	Stengods	Gråvit	Saltglasyr
124	1164	6	1700-tal	1	Krus? Flaska?	Buk	Stengods	Gråvit	Saltglasyr
124	1164	7	Ca 1760–1820	14	Fat	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	8	Ca 1760–1820	2	Kopp	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	9	Ca 1760–1820	1	Kopp	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	10	Ca 1760–1820	11	Kopp	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	11	Ca 1760–1820	18	Fat	Myn Buk Botten Fotring	Porslin	Vit	
124	1164	12	1700-tal	27	Kruka	Myn Buk Botten	Fajans	Röd	Tennglasyr inv utv
124	1164	13	Ca 1750–1790	25	Potta	Myn Hänk Buk Botten Fotring	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynnings-diameter	Botten-diameter
Grön	Grön	Nederländerna					
Brun							
Brun Grön							
Brungrön							
Beigebrun	Gråsvart				Sekundärbränd		
Gråbrun					Sekundärbränd		
Gråsvart	Gråsvart				Hårt bränt och sintrat, sekundärbränt?		
Gråvit	Gråvit	Tyskland - Siegburg	Pålagd reliefdekor				
Vit	Vit						
Brun Gul					Vitlereengobe inv		
Brun							
Brun							
Gulbrun	Gulbrun				Höjd 12 cm. Vitlereengobe inv utv	18,5	14,5
Gråbrun					Liknade glasyr som 124:675:1 osv. Vitlereengobe inv	10	
Brun	Gul Blågrön				Vitlereengobe utv	6	
Gul Blågrön	Brun				Vitlereengobe inv fläckvis utv		
Vit Blå	Vit						
Vit Röd Lila	Vit	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)					
Gråvit	Gråvit	England - Staffordshire	Pressad reliefdekor	Seed and basket			
Gråvit	Gråvit	England - Staffordshire	Pressad reliefdekor	Seed and basket			
Gråvit	Gråvit	England - Staffordshire	Pressad reliefdekor	Seed and basket			
Gråvit	Gråvit	England - Staffordshire					
Gråvit	Gråvit	England - Staffordshire					
Vit Röd Lila Guld	Vit	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)		Blommor	Fnr 124:1164:7 och 124:1164:11 har samma dekor.	12,2	
Vit Röd Guld	Vit Röd Guld	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)		Blommor	Höjd 4,4 cm. Kopp tillhörande faten fnr 124:1164:7 och 124:1164:11.	8	
Vit Lila Guld	Vit Lila Guld	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)		Blommor	Höjd 4,6 cm.	8	
Vit Guld	Vit Guld	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)		Blommor	Höjd 4,5 cm.	8,5	
Vit Röd Lila Guld Grön	Vit	Kina - Qianlong/Jiaqing (1736-1820)		Blommor	Fnr 124:1164:7 och 124:1164:11 har samma dekor.	12,2	
Vit	Vit				Höjd 13 cm.	11	9,5
Vit	Vit Mangan			Växtmönster / Blommor		23	12

Keramiktabel, forts

Kontext-nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp
124	1164	14	Ca 1750–1770	18	Blomkruka	Myn Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	15	1700-tal	4	Kruka	Myn Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	16	1700-tal	2	Kruka	Myn Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	17	Ca 1760–1780	2	Tallrik flat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	18	Ca 1760–1780	5	Tallrik flat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	19	1769	66	Tallrik flat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	20	Ca 1760–1780	19	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	21	1770	43	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	22	Ca 1760–1780	21	Fat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	23	1600–1700-tal		Kruka	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
124	1164	24	Ca 1760–1780	13	Fat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	25	Ca 1760–1780	12	Tallrik flat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	26	Ca 1760–1780	28	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	27	Ca 1760–1780	33	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	28	Ca 1760–1780	25	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	29	Ca 1760–1780	30	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	30	Ca 1760–1780	15	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	31	Ca 1760–1780	50	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	32	Ca 1760–1780	26	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	33	Ca 1760–1780	17	Tallrik flat	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	34	Ca 1760–1780	5	Tallrik	Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	35	1771	14	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	36	Ca 1760–1780	23	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	37	Ca 1760–1780	22	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	38	Ca 1760–1780	5	Tallrik djup	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	39	Ca 1760–1780	2	Tallrik	Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
124	1164	40	Ca 1740–1790	173	Tallrik	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
128	1631	1	Troligen 1500-tal	2	Trebensgryta	Myn Buk Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
128	1631	2	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynningsdiameter	Botten-diameter
Vit	Vit Blå	Sverige - Rörstrand		Landskap / Byggnad	Höjd utan foten Ca 20 cm.	19	
Vit	Vit Blå						
Vit	Vit Blå						
Vit Blå	Vit	Sverige - Rörstrand?		Humlemönstret		23	
Vit Blå	Vit	Sverige - Rörstrand?		Humlemönstret		23	
Vit Blå	Vit Blå	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Rörst 69, 6 daler kopparmynt, H eller I I	22,5	
Vit Blå	Vit	Sverige - Rörstrand?		Humlemönstret		23	
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Rörst 27/8 70, 6 D K D + sign	22	
Vit Mangan	Vit	Sverige - Rörstrand? Marieberg?		Humlemönstret	Höjd 5 cm.	36	18,5
Brun							
Vit Mangan	Vit	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Höjd Ca 5 cm.	33	16
Vit Mangan	Vit	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Höjd Ca 3 cm.	22	12
Vit Mangan	Vit	Sverige		Humlemönstret	Höjd Ca 4,5 cm.	23	12
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 4,5 cm. Text: Rörst	22	10
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 4,5 cm. Text: Rörst K	22	9
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 4,5 cm. Text: Rörst K	22	10
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 4,5 cm. Text: Rörst K	22	10
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 5 cm. Text: Rörst L	22	9,5
Vit Mangan	Vit	Sverige			Höjd Ca 5 cm.	22	9
Vit Mangan	Vit	Sverige		Humlemönstret	Höjd Ca 3 cm.	22	12
Vit Mangan	Vit	Sverige		Humlemönstret			
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Rörst 71, 6 D K D + sign	22	
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Humlemönstret	Höjd Ca 4,5 cm. Text: St	22	10,5
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige - Rörstrand		Nejljika	Höjd Ca 4,5 cm. Text: Rörst	22	10
Vit Mangan	Vit Mangan	Sverige		Nejljika			
Vit Mangan	Vit	Sverige		Humlemönstret			
Vit Mangan	Vit	Sverige					
Brungrön							
Brun							

Keramiktabel, forts

Kontext- nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Gods- färg	Glasyrtyp
128	1631	3	1400–1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Askglasyr
135	1573	1	1300–1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	
135	1573	2	Ca 1550–1625	1	Kruka	Myn	Oglaserat lergods	Grå	
135	1573	3	Ca 1400–1550	1	Krus	Hals Buk	Stengods	Gulgrå	Blyglasyr utv
135	1573	4	1500–1600-tal	1	Kanna?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr utv
135	1573	5	Ca 1540–1600	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
135	1573	6	Ca 1540–1600	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
135	1573	7	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	8	1500–1600-tal	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	9	1500–1600-tal	4	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	10	Troligen 1500-tal	8	Trebensgryta	Buk Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	11	Troligen 1500-tal	2	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
135	1573	12	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
135	1573	13	Troligen 1500-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	14	Troligen 1500-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis inv
135	1573	15	Troligen 1500-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis inv
135	1573	16	Troligen 1500-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	17	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	18	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	19	Troligen 1500-tal	5	Trebensgryta mm	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
135	1573	20	Troligen 1500-tal	7	Trebensgryta mm	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
136	1151	1	1500–1600-tal	1	Fat	Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
139	1238	1	1500-tal?	1	Trebensgryta	Skaft	Yngre svartgods	Grå- svart	
139	1238	2	1500–1600-tal	1	Trebensgryta?	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
139	1238	3	1500–1600-tal	1	Trebensgryta?	Buk	Yngre rödgods	Grå	Blyglasyr inv utv
139	1238	4	1500–1600-tal	1	Skål	Myn Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
139	1238	5	1550–1700-tal	6	Fat/Skål	Myn Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
139	1238	6	1600–1700-tal	1	Fat/Skål	Myn	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
168	2260	1	1500–1700-tal	4	Trebensgryta/Trebenspanna	Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
168	2260	2	Ca 1540–1650	1	Trebenspanna	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	3	Ca 1540–1750	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	4	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
168	2260	5	1500–1600-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
168	2260	6	1500–1700-tal	1	Trebensgryta?	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	7	1500–1700-tal	1	Trebensgryta	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynnings-diameter	Botten-diameter
Grå	Grå Brun	Tyskland - Siegburg					
Grå	Grå	Tyskland - Siegburg					
Grå	Grå	Böhmen / Polen					
Grå	Grå Grön	Tyskland/Nederländerna - Blyglaserat Siegburg					
Röd	Grönbrun	Nederländerna?					
	Brun				Rörskaff - Avsmalnat - 1 vulst		
	Brun				Rörskaff - Avsmalnat - 1 vulst		
Grön							
Brun							
Brun							
Brun							
Brun	Brun						
Brun	Brun						
Brun			Tummad				
Brun			Intryckt				
Brun							
Brun							
Brun							
Brun							
Brungrön							
Brun							
Brungrön							
	Svart				Skaft med avsmalnad ände.		
Brun							
Gul	Brungrön						
Gul	Grön						
Brun Gul	Brun		Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			
Vit	Vit						
	Brun						
Brun	Brun						
Brun	Brun						
Brun							
Brungrön							
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun	Brun	Nederländerna					

Keramiktabel, forts

Kontext-nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Godsfärg	Glasyrtyp
168	2260	8	Ca 1540–1600	1	Trebensgryta	Skaft	Yngre rödgods	Röd	
168	2260	9	1500–1700-tal	11	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	10	Ca 1550–1650	1	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
168	2260	11	Ca 1550–1625	2	Kruka	Buk	Oglaserat lergods	Grå Brun	
168	2260	12	Ca 1550–1600	2	Fat	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	13	Ca 1550–1650	3	Trebenspanna	Myn Buk Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	14	1400–1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	
168	2260	15	Ca 1550–1650	2	Fat	Myn Brätte	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv fläckvis utv
168	2260	16	Ca 1550–1650	10	Skål	Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv fläckvis utv
174	2281	1	Ca 1540–1650	1	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
175	2406	1	1400–1500-tal	3	Trebensgryta	Myn Hänk Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
184	2453	1	1400–1500-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grågul	
197	2798	1	1300–1400-tal	1	Krus	Myn	Tidigt stengods med engobe	Grå	Engobe
200	4134	1	Ca 1200–1450	1		Buk	Yngre svartgods	Grå-svart	
202	3287	2	1600–1700-tal	2	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
202	3287	3	1700–1800-tal	5	Kruka/Krus	Buk	Stengods	Grå Röd	Engobe Saltglasyr
202	3287	1	1500–1700-tal	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Ben	Yngre rödgods	Röd	
203	3472	1	Sent 1500-tal–1600-tal	1	Ugnskakel	Rump Kant Blad		Röd	Blyglasyr
203	3472	2	Sent 1500-tal–1600-tal	30	Ugnskakel	Rump Kant Blad		Röd	Blyglasyr
203	3472	3	1500-tal	2	Ugnskakel	Blad		Röd	Blyglasyr
203	3472	2	1600–1700-tal	1	Fat/Skål	Botten Fotring	Fajans	Gulbeige	Tennglasyr inv utv
203	3472	3	1500–1600-tal	3	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
203	3472	4	Ca 1540–1600	1	Stekpanna/Trebenspanna	Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
203	3472	5	1500–1600-tal	2	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
203	3472	6	1700–1800-tal	3	Kruka/Krus	Buk	Stengods	Grå Röd	Engobe Saltglasyr
206	3778	1	1200–1300-tal	1	Kanna	Buk	Äldre rödgods	Grå-svart	Blyglasyr utv
212	3777	1	1500–1700-tal	1		Buk	Yngre rödgods	Grå	Blyglasyr inv utv
214	3731	1	1600–1650	3	Fat/Skål	Botten Fotring	Majolika (Fajans)	Beige	Tennglasyr inv Blyglasyr utv
222	7379	1	Ca 1200–1450	8	Trebensgryta?	Buk	Yngre svartgods	Grå Brun	
230	5732	1	1600–1700-tal	1	Krus	Hänk	Fajans	Gul	Tennglasyr
230	5732	2	Sent 1500-tal–1600-tal	1	Krus	Botten	Stengods	Grå	Saltglasyr
233	10201	1	1800-tal	1	Tallrik	Myn Brätte	Flintgods	Vit	Blyglasyr inv utv
233	10201	2	1700-tal	1	Fat/Skål	Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynnings-diameter	Botten-diameter
					Rörskaff - Avsmalnat - 1 vulst		
Brun	Brun						
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Våglinje			
Grå	Grå	Böhmen / Polen					
Brun	Brun		Ristad	Koncentriska cirklar / Våglinje			
Grön	Grön				Vitlereengobe inv utv		
Grå	Grå	Tyskland - Siegburg					
Gulbrun	Gulbrun	Tyskland - Hafner					
Gulbrun	Gulbrun	Tyskland					
Brun							
Brun	Brun						
Grå	Grå	Tyskland - Siegburg					
Rödbrun	Rödbrun	Tyskland - Langerwehe?					
Gråsvart	Gråsvart						
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Våglinje			
Röd	Brun						
	Grön		Pressad relief-dekor	Religiöst / Ängel	Sims		
	Svart		Pressad relief-dekor				
	Brun Grön		Pressad relief-dekor				
Vit Blå	Vit			Växtmönster			
Brun	Brun						
	Brun				Rörskaff - Avsmalnat - 1 vulst		
Brun	Brun						
Röd	Brun						
Gråsvart	Gråbrun		Pålagd Vitlera		Bör vara sekundärbränt äldre rödgods.		
Brun	Brun						
Vit Blå Grön Gul Brun	Grågrön						
Gråsvart	Gråsvart				Glättad utv		
	Vit Blå						
Grå	Blå Grå	Tyskland - Westerwald	Pressad relief-dekor				
Vit Grön	Vit			Växtmönster			
Vit Blå	Vit	Sverige		Växtmönster			

Keramiktabel, forts

Kontext- nr	Delnr	Fnr	Typpdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Gods- färg	Glasyrtyp
235	5340	1	1700–1800-tal	1	Skål/Kruka	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
235	5340	2	Efter 1750	2	Fat/Tallrik	Brätte Buk	Flintgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
251	6259	1	Ca 1550–1650	1	Fat	Brätte Buk	Yngre vitgods	Gråvit	Blyglasyr inv
251	6259	2	1500–1600-tal	2	Kruka/Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
251	6259	3	1500–1600-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
251	6259	4	Troligen 1500-tal	1	Trebensgryta	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
254	6925	1	1600–1800-tal	1	Ugnskakel	Rump		Röd	
254	6925	2	1500–1700-tal	1	Fat/Skål	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
254	6925	3	1500–1700-tal	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
254	6925	4	1800–1900-tal	1	Kruka	Myn	Stengods	Gråbrun	Engobe Saltglasyr
254	6925	5	Efter 1750	1	Potta	Myn	Flintgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
256	7070	1	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Buk Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
256	7070	2	1500–1600-tal	1	Apotekskrus Albarello	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis inv
256	7070	3	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
256	7070	4	1500–1600-tal	1	Skål?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
256	7070	5	1500–1600-tal	1	Fat/Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
256	7070	6	1600-tal	3	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
256	7070	7	Ca 1550–1650	2	Fat/Skål	Buk	Yngre vitgods	Grå- beige	Blyglasyr inv
256	7070	8	Ca 1550–1625	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
273	8126	1	1700-tal	1	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
275	7451	1	1600–1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
275	7451	2	1600–1700-tal	1	Fat	Myn	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
277	7798	1	1600–1700-tal	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
277	7798	2	1500–1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
277	7798	3	1600–1700-tal	1	Fat	Myn	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
277	7798	4	1600–1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
277	7798	5	Efter 1750	1	Fat/Tallrik	Myn Brätte	Flintgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
278	8337	1	1600–1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
278	8337	2	1500–1700-tal	1	Trebensgryta?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
278	8022	1	Ca 1550–1650	1	Trebensgryta?	Buk	Yngre vitgods	Beige	Blyglasyr inv
278	8022	2	1600–1700-tal	2	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
278	8022	3	1500–1700-tal	1	Skål?	Myn	Yngre rödgods	Gråbrun	
279	8027	1	1600–1700-tal	1	Fat	Brätte Buk	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
280	8088	1	1500–1700-tal	1	Trebensgryta/Trebenspanna	Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr fläckvis utv
280	8088	2	1500–1600-tal	1	Skål	Hänk Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
280	8088	3	Ca 1550–1650	2	Trebenspanna	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
280	8088	4	1500–1600-tal	2	Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
280	8088	5	Ca 1550–1600	2	Fat	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
282	8234	1	1550–1650	1	Trebenspanna	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
282	8234	2	1600–1700-tal	1	Fat	Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynningsdiameter	Botten-diameter
Brun	Gul				Vitlereengobe utv		
Vit	Vit						
Gulbrun	Gråbeige	Tyskland					
Brun							
Brun	Brun						
Brun							
Brun							
Grönbrun							
Brun	Brun	Sverige?					
Vit	Vit						
Brun	Brun						
Brun							
Brun	Brun						
Grön		Nederländerna			Vitlereengobe inv		
Brun Gul Grön			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Växtmönster	Vitlereengobe inv		
Gulbrun							
Gråvit	Brun	Tyskland - Raeren	Reliefdekor				
Brun Gul	Brun Gul Grön				Vitlereengobe inv utv Sgraffito		
Vit Blå	Vit						
Vit Blå	Vit						
Brun Gul	Brun	Nederländerna	Vitlera	Marmorering / Fjädermönster			
Brun Grön	Brun	Nederländerna			Vitlereengobe delvis inv		
Brun Gul					Vitlereengobe inv fläckvis utv		
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			
Vit	Vit						
Brun Gul					Vitlereengobe inv Hemring		
Brun							
Brun		Tyskland					
Gul		Tyskland?			Vitlereengobe inv		
Gråvit	Rödbrun				Sannolikt yngre rödgods där glasyren ramlat bort. Vitlereengobe inv		
Vit Blå	Vit						
	Brun						
Brun	Brun						
Brun							
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun							
Brun							
Brun Gul			Hornmålad vitlera	Koncentriska cirklar			

Keramiktabel, forts

Kontext- nr	Delnr	Fnr	Typdatering	Ant frag	Formtyp	Del	Godstyp	Gods- färg	Glasyrtyp
283	8026	1	Ca 1650–1750	6	Fat/Skål	Buk Botten Fot- ring	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
283	8026	2	1600–1700-tal	1	Fat/Skål	Botten Fotring	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
283	8026	3	1600–1700-tal	4	Fat/Skål	Myn Brätte Buk Botten	Fajans	Gul	Tennglasyr inv utv
283	8026	4	1600–1700-tal	4	Fat/Skål	Brätte Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
283	8026	5	1600–1700-tal	1	Fat/Skål	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
283	8026	6	1600–1700-tal	1	Skål	Hänk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
283	8026	7	1600–1700-tal	2	Skål	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
283	8026	8	1600–1700-tal	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
283	8026	9	Ca 1675–1750	5	Lock "Deventer r-dek-8"	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
284	8720	1	1600–1800-tal	1	Ugnskakel	Rump			
284	8720	2	1800-tal	4	Mineralvattenflaska	Buk Hänk Botten	Stengods	Grå	Saltglasyr
284	7760	1	1800-tal– tidigt 1900-tal	17	Flaska	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
284	7760	2	Efter 1750	2	Fat/Tallrik	Myn Brätte Buk	Flintgods	Gråvit	Blyglasyr inv utv
284	7760	3	1500–1700-tal	2	Kruka/Trebensgryta	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
284	7760	4	1500–1700-tal	1	Kruka/Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
286	10202	1	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
286	10202	2	Ca 1540–1600	1	Trebenspanna	Myn Buk Skaft	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv fläckvis utv
286	10202	3	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten Ben	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
286	10202	4	1500–1600-tal	1	Trebensgryta	Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
286	10202	5	1500–1600-tal	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
298	8784	1	1500–1600-tal	4	Trebensgryta mm	Buk Botten	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
298	8784	2	1500–1600-tal	1	Trebensgryta?	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv utv
298	8784	3	Ca 1550–1750	1	Skål	Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
298	8784	4	Ca 1580–1650	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Saltglasyr
298	8784	5	1600–1700-tal	1	Krus	Myn Hals	Fajans	Grågul	Tennglasyr?
301	8786	1	1500–1700-tal	2	Fat	Myn Brätte	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
301	8786	2	1500–1700-tal	2	Skål?	Myn Buk	Yngre rödgods	Röd	Blyglasyr inv
305	8790	1	1900-tal		Väggkakel	Kant Blad		Gul	Tennglasyr
312	9781	1	1300–1400-tal	1	Krus	Botten	Stengods - Sieg- burg	Grå	Askglasyr
312	9255	1	1300–1400-tal	1	Krus	Buk	Tidigt stengods	Grå	Engobe Saltglasyr
312	9255	2	1300–1400-tal	1	Krus	Buk	Stengods	Grå	Engobe Saltglasyr
312	9255	3	1300–1400-tal	1	Krus	Buk	Tidigt stengods	Grå	Engobe
317	9092	1	Ca 1250–1350	1	Kanna	Buk	Äldre rödgods	Röd	Blyglasyr utv
332	9943	1	1300–1400-tal	1	Krus	Buk	Stengods - Lang- erwehe	Grå	Engobe
336	10090	1	Ca 1000–1250	1	Kruka	Buk	Äldre svartgods - Östersjökeramik	Grå- svart	
341	2796	1	Ca 1000–1250	1	Kruka	Buk	Äldre svartgods - Östersjökeramik	Gråbrun	

Inv.färg	Utv.färg	Keramikklassificering	Dekorform	Mönster	Övrigt	Mynningsdiameter	Botten-diameter
Vit Blå	Vit			Växtmönster			
Vit Blå Grön Röd	Vit			Växtmönster			
Vit	Vit						
Brungrön Brun							
Brun Gul			Hormmålad vitlera				
Gul	Gul				Vitlereengobe inv utv		
Brun Gul			Hormmålad vitlera	Koncentriska cirklar / Punkter			
Brun Gul					Vitlereengobe inv Hemring		
Brun	Brun	Nederländerna					
Brun	Brun						
Brun	Brun						
Vit	Vit						
Brun							
Brun							
Brun							
Brun	Brun				Rörskaff - Avsmalnat		
Brun							
Brun							
Brun							
Brun	Brun	Nederländerna					
Grön					Vitlereengobe inv fläckvis utv		
Brun	Blå Grå	Tyskland - Westerwald	Reliefdekor				
Grå	Gråbrun						
Brun Gul			Hormmålad vitlera	Våglinje	Kan vara 1500-tal.		
Brun					Ovanlig form på mynningsdelarna. Kan vara 1500-tal.		
	Vit						
Grå	Grå Brun	Tyskland - Siegburg					
Gråbrun	Brun						
Grå	Brun						
Grå	Brun						
	Brun						
Grå	Rödbrun	Tyskland - Langerwehe	Intryckt rullstämpel				
Gråsvart	Brun						
Gråbrun	Brun				Märklig skärva.		

BILAGA 5

FYNDTABELL

Fyndtabell

Kontextr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
100	697	1	Obestämd			1	2,30	1,60	2,60	Brons		Tunt bleck
100	695	1	Spik	Själk, Huvud		5	7,50		88,50	Järn		
100	696	1	Pipa	Skaff	Kritpipa	1	6,49		4,10	Lera		Skaffbit med mönster likt "Ögon-flera band-Ögon" m romber istället för "ögon".
100	696	2	Pipa	Skaff	Kritpipa	7	3,97		13,90	Lera		Skaffbitar, eldpåverkade, färg: svart, beige, vit
100	231	1	Obestämd			2			11,00	Koppar		
105	228	1	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	4,00	1,60	5,50	Lera	1698-1733	Holländsk kritpipa. Klackmärke, samt ornerad vid pipkanen.
105	229	1	Pipa	Skaff	Kritpipa	4	3,77		7,20	Lera		Skaffbitar, eldpåverkade, svart, beige, grå-vit. Minsta biten: 2,12cm lång, 0,45cm i diam.
113	325	1	Mynt	1/4		1			11,90	Koppar	1644-1654	Christina mynt
113	324	1	Mynt	1/4	Obestämbär	1			10,90	Koppar	1600-tal ?	Christina mynt?
115	602	1	Fönsterglas	Fragment		3			10,40	Glas		
115	604	1	Obestämd	Fragment		1	0,06	0,03	8,00	Koppar		Tunn kopparplatta
115	602	2	Spik			1			8,80	Järn		
115	601	1	Spik	Själk, Huvud		18	11,00		226,50	Järn		Spik, inte så korroderade
115	601	2	Kniv	Tånge, Blad	Kniv, odef.	1	11,00	1,60	23,80	Järn		
115	601	3	Nit	Själk, Huvud	Nit, odef.	1	3,40		7,20	Järn		Kvadratisk huvud
115	601	4	Obestämd			1	6,40	3,40	27,50	Järn		Beslag?
115	601	5	Nyckel	Skaff		1	9,00	1,00	23,10	Järn		Ihålig, runt skaff, med halvkelformat "huvud". Axet är avbrutet.
115	602	3	Kärl		Bägare	3	3,10	2,50	4,40	Glas		1 fragment passglas med ränder i relief. 1 bit rundad, bucklig, mynning. 1 bit odef, grön, tjockare.
115	603	1	Pipa	Skaff	Kritpipa	5	3,93		8,70	Lera	Tidighistorisk tid	Skaffbitar, olika storlekar, tunnaste: 0,58cm, grå till ljusbeige
115	605	1	Obestämd	Fragment		2	0,05	1,00	3,70	Ben		
116	997	4	Hästkosöm			4	5,10	2,60	25,70	Järn		Huvudena varierar mellan ovala och triangulära.
116	693	1	Fönsterglas	Fragment		5			11,00	Glas		Planglas
116	997	1	Fönsterglas			12			22,70	Glas		
116	997	2	Kniv	Blad		1	12,20	2,53	44,10	Järn		
116	691	3	Kniv	Blad, Tånge	Kniv, odef.	1	15,20	2,00	36,10	Järn		
116	691	2	Obestämd			1	15,90	2,00	212,10	Järn		Böjd, rektangulärt tvärsnitt
116	691	5	Slagg			1			249,90	Järn		Tung, hög järnhalt
116	691	4	Obestämd			1	3,70	2,00	9,50	Järn		Korroderat ihop med bränt ben.
116	691	1	Spik			18	10,80		281,10	Järn		
116	997	3	Spik	Själk, Huvud		10	8,00		109,50	Järn		
116	997	5	Spik	Själk, Huvud		1	19,50	1,50	217,50	Järn		Mycket stor spik, med kvadratisk själk.
116	997	7	Obestämd			1	5,10	1,00	12,70	Järn		Avlång, järnbit med rektangulärt tvärsnitt, Böjd i båda ändarna, spetsig i ena, något rundad i andra

Fyndtabell, forts.

Kontextr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
116	690	2	Obestämd			1	3,30	0,60	2,50	Järn		Långsmalt järnföremål, runt tvärsnitt med spets. Spik?
116	997	8	Ten			1	0,90	0,90	0,90	Kopparlegering		Ihopullad/vikt kopparten
116	690	1	Obestämd			1	3,20	2,70	5,20	Järn		Bleck/Fragment av beslag
116	997	6	Obestämd			1	13,80	3,80	173,30	Järn		Redskap, rektangulärt blad (utan egg), som troligen haft en spets, med långa.
116	693	2	Kärl	Mynning?	Bägare	3	3,30	3,30	10,40	Glas		Mynningsbit/fof?, grön, vikt glas med rundad kant. 1 fragm blått glas, rombiska reliefmönster.
116	997	9	Kärl		Bägare	5	2,85		7,40	Glas		2 fragm, passglas. 2 fragm frostat glas med rundad kant, del av fof? 1 bit frostat, målad blå.
116	997	14	Pipa	Huvud, Skaft	Kritpipa	2	4,50		9,40	Lera	1713-1730	Fragm holländsk pipa m klackmärke. Skaft med mönster.
116	690	4	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	4,10		5,10	Lera	1709-1722	Fragm holländsk pipa m klackmärke.
116	690	5	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	4,30		4,60	Lera	1699-1715	Fragm holländsk pipa m klackmärke.
116	690	7	Pipa	Skaft	Kritpipa	49	5,89		108,00	Lera	Tidighistorisk tid	Skaftbitar, grå, vit, fläckiga. Tunna:0,39
116	690	3	Pipa	Skaft, Fragment	Kritpipa	4	5,50		14,90	Lera	1700-1750	Skaft med dekor, holländsk pipa. Samt fragm av huvud.
116	997	12	Pipa	Huvud, Skaft	Kritpipa	2	4,50		7,80	Lera		Ett skaft (4,1cm lång, 0,6cm i diam), huvud (4,45x1,95), ornerad vid pipan, stämpel vid klacken.
116	690	6	Pipa	Fragment, Huvud, Skaft		10	4,50		24,00	Lera		Kritpipor med dekor. Fragm av huvud samt skaft.
116	997	13	Kärl		Obestämd	1	2,50	2,10	1,40	Glas		Konkavt, frostat, vitt.
116	997	11	Bränd lera		Obestämd	1	6,10	4,20	59,40	Lera		Brun till rostföd, kantig.
116	997	10	Fönsterglas			3	2,20	3,60	6,10	Glas		Ojämna troligen eldpåverkade, 1 fragm är mörkgrönt, två ljusgröna varav en kanbit.
116	692	1	Obestämd	Fragment		2			22,00	Koppar		Fragment vilka är lite rundade i formen, möjligen del av kärl?
116	997	15	Sölja			1	4,40	3,00	19,60	Kopparlegering		Skospänne? Rektangulärt formad sölja med torne och relief på ramen. Saknar nål.
118	609	1	Mynt			1			3,70	Koppar	1930	Gustav V 2 öre bronsmynt
121	3 945	1	Fönsterglas	Fragment		3			10,30	Glas		
121	3 945	2	Obestämd			1			5,30	Flinta		
121	3 945	5	Obestämd			1	8,00	6,30	178,80	Järn		Tunna, platta järnbitar. Beslag? En större del med nit i
121	3 945	6	Obestämd			2	10,70	7,20	817,60	Järn		Två större stycken korroderad järn, oregelbunden form.
121	3 945	3	Spik			11	11,00	2,60	262,60	Järn		2 långa och 8 korta spikar. 1 stjälk. De korta spikarna är ca 7cm långa med ca 2,2cm breda huvuden.
121	3 945	7	Obestämd			2	7,00	1,20	32,00	Järn		Långsmala järnföremål. Möjligen spik
121	3 945	4	Hästkosöm			3			11,50	Järn		
121	3 945	8	Obestämd			2	3,60	3,70	15,40	Glas		Förslagat glas, likt sten.
121	497	1	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	5,00		9,30	Lera	1660-1680	Engelsk pipa m fyrkantig klack.

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
121	3 690	1	Tappkran/ Ölhane	Tapp, Kranvred		1	13,60	8,10	108,60	Kopparlegering		Tapp och kranvred ihopkorroderade. Vredet tuppförmat
121	496	1	Tappkran/ Ölhane	Tapp		1	13,30	2,50	86,60	Kopparlegering		
122	817	1	Fönsterglas	Fragment		87			310,00	Glas		
122	699	1	Mynt			1			1,70	Silver	1667	Karl XI 2 öre silvermynt.
122	817	5	Fönsterglas	Fragment		2			5,10	Glas		
122	817	8	Obestämd			1	15,00	1,50	129,50	Järn		Stjärn/bult/likn.? Rektangulärt tvärsnitt, tunnare i ena änden.
122	817	7	Bryne			1			256,90	Bergart, odef.		Halvmåneformat, möjligt bryne. Endast en "slipyta"
122	817	4	Krampa			1	7,10	1,90	16,10	Järn		
122	817	6	Spik			12	11,50	0,10	184,50	Järn		
122	817	2	Slagg			2			19,40	Glas		
122	817	3	Slagg			2			51,00	Järn, odef.		
122	817	9	Obestämd			1	9,70	3,90	73,40	Järn		Runt om glaset i fönster, rät vinkel, fönsterhörn.
122	817	10	Spik	Stjälk		6	7,20		90,30	Järn		
122	817	11	Obestämd			1	8,60	0,70	15,90	Järn		
122	817	14	Obestämd	Fragment	Obestämd	3	3,00	2,60	2,00	Glas		Syl/pryl/spik utan huvud? 1 fragm. grön skärva, något konvex, 2 små fragm. förslagat glas.
122	817	13	Obestämd	Fragment		1	4,30	1,80	4,20	Glas		Transparent/frostat glas, konvex, del av "knopp", möjlig fot till bågare? 0,15-0,75cm tjock.
122	817	12	Fönsterglas	Fragment		26	6,20		108,00	Glas		Ljusgrönt glas, med bucklig/skrovlig yta troligen bränt. Några bitar med raka, fjockare kanter.
122	817	15	Obestämd			1	2,90	2,50	3,50	Glas		Förslagat glas, troligen grönt, fönsterglas?
122	817	16	Pipa	Skåft	Kritpipa	2	3,30		3,00	Lera	1690-1730	Holländsk spiralpipa samt annan skåftbit.
122	817	17	Pipa	Skåft	Kritpipa	42	0,63		65,50	Lera	Tidighistorisk tid	Skåftbitar, svart, grå, benvit, tydligt eldpåverkade. Olika stor minsta diam: 0,44cm. En m klack.
124	1 165	3	Kärl	Fragment		17			126,00	Glas		Trol. från flaskor
124	677	1	Fönsterglas	Fragment		8			24,50	Glas		
124	1 165	1	Fönsterglas	Fragment		49			208,20	Glas		
124	1 165	2	Kärl	Botten, Hals, Mynning		18			442,10	Glas		Minst tre olika kärl.
124	677	2	Pipa	Skåft		1	5,40		3,50	Lera		
124	677	3	Kärl	Botten, Skärva, odef.		7			528,50	Glas		Minst tre olika kärl. Mörkgrön och transparent färg
124	1 165	9	Kärl	Ben, Fot	Dricksglas, odef.	1				Glas		Del av ett vinglas
124	1 167	3	Beslag		Obestämd	1	10,20	2,90	97,30	Jäm		Böjd

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
124	1 167	2	Bryne			1	11,50	3,00	174,80	Bergart, odef.		
124	1 167	1	Spik			9	8,50	2,10	149,80			Två spikar med platta, rektangulära tvärsnitt på stjälken
124	1 165	5	Fönsterglas	Fragment		2	5,00	1,30	3,60	Glas		Turkost, genomskinligt, möjliggen frostat glas.
124	1 165	6	Kärl	Mynning?		1	4,20		3,80	Glas		En bit rundat, frostat glas, mynningsbit.
124	1 165	7	Kärl	Botten, Skärva, odef.		14			67,30	Glas		2 grönt passglas, 7 transp. odef., 1 bit frostad, odef., 4 transp. fjöck botten på flaska?
124	677	4	Fönsterglas			1	4,50	2,80	3,30	Glas		Fönsterglas, med möjligt mönster eller skrift (signatur) på?
124	1 165	4	Kärl			2			0,40	Glas		
124	1 165	8	Pipa	Skafit	Kritpipa	11	6,85		20,20	Lera	Tidighistorisk tid	Skafitbitar, gråbeige, vit. Tunnnaste: 0,47
124	677	5	Obestämd	Fragment		1			5,00	Glas		Glasfragment med ornament – fet
128	1 630	1	Spik	Stjälk, Huvud		6	8,70		86,60	Järn		Hög järnhalt
128	1 630	2	Slagg		Bottenskälla	2			694,70	Järn		
129	864	1	Mynt			1			2,40	Silver	1938	Gustav V 25 öre silvermynt.
135	1 572	11	Obestämd		Obestämd	1	4,40	3,50	15,80	Järn		Korroderat järn med ringformat utseende
135	1 572	10	Obestämd		Obestämd	3			512,20	Järn		Järnföremål/Slagg med hög järnhalt. Två större klumpar samt en mindre
135	1 572	3	Bränd lera		Obestämd	3			49,40	Lera		
135	1 572	8	Nit		Nit, odef.	2	9,20		96,00	Järn		2 kraftiga nitar, på den ena troligen eroderad bricka kvar
135	1 572	4	Slagg		Bottenskälla	1			70,30	Järn		Tung, glasartad
135	1 572	9	Beslag			1	8,50	4,70	43,20	Järn		Troligen beslag? Ser ut att ha två hål den bredare delen.
135	1 572	5	Spik			30	9,50		464,70	Järn		Spikar av olika storlek, större delen med stort huvud, 2,7 cm i diam.
135	1 572	6	Obestämd			3	7,00		33,10	Järn		Troligen spik?
135	1 572	2	Slagg			29			509,10	Järn, odef.		Lätt, bubblig och delvis glasartad och grönmaktig slagg, samt en större tyngre bit, mörk och rödaktig
135	1 572	1	Obestämd			1			4,50	Flinta		fragment av bränd flinta
135	1 572	7	Hästkosöm			5			32,10	Järn		
135	1 399	1	Kniv	Blad, Tånge	Kniv, odef.	1	10,10	1,90	25,40	Järn		Kniv med trasig tånge
135	1 398	1	Betsel	Bett		1	13,50	2,00	45,60	Järn		Halvt bett och bettring
135	1 398	2	Obestämd			1	13,10	3,10	169,30	Järn		4 länkar i kedjalkätting
135	1 400	2	Obestämd			4			130,50	Järn, Lera		Minre stycken bestående av bränd lera och järn.
135	1 400	1	Obestämd			4			1 286,00	Järn		Möjliggen länkar till kätting samt större ring att fästa i
135	1 572	13	Kärl		Obestämd	2	4,40	2,50	3,40	Glas		Konkava bitar, från obestämt kärl, ett blått, med ojämn, yta, samt ett frostat.
135	1 572	12	Fönsterglas			1	4,30	3,40	3,40	Glas		
135	1 400	3	Obestämd	Fragment		1	0,15	0,03	146,00	Järn		

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
136	1 150	3	Nit	Stjälk, Bricka	Nit, odef.	1	7,70	0,80	24,40	Järn		Nit med fyrkantig bricka (25x25mm), rektangulärt tvärsnitt
136	1 150	2	Spik	Stjälk, Huvud		3	8,70		55,60	Järn		
136	1 150	1	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	4,80	2,80	2,80	Lera		
138	1 343	2	Kniv	Skaf	Kniv, odef.	1			39,40	Järn		
138	1 343	1	Spik			1	6,10	2,00	20,90	Järn		Hel nit med bevarad bricka å 3x2,7cm.
139	1 236	2	Nit			1	7,00	3,30	56,60	Järn		Långa, smala spikar med huvuden som är 1,5cm ca i diam.
139	1 236	1	Spik			12	13,00		158,50	Järn		Fyrkantigt tvärsnitt
139	1 236	3	Obestämd			3	7,40	1,10	21,10	Järn		Möjligen spik
139	1 236	6	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	3,80		2,90	Lera	1650-1750	Skafbit, holländsk pipa, 1650-1750.
139	1 236	5	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	13,50		11,90	Lera	1650-1750-tal	Holländsk pipa, skafbitfragm, 1650-1750.
139	1 236	4	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	2,60	3,80	3,80	Lera	1600-tal	Grönglaserad skafbit av kritpipa, trol. andra halvan av 1600.
139	1 236	8	Pipa	Skaf	Kritpipa	29	8,07		60,70	Lera	Tidighistorisk tid	Sketbitar, en med del av klack, grå, beige.
139	1 236	7	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	4,10		2,70	Lera		Kritpipa, skafbit, dekor, möjligt "ögonband".
142	1 254	1	Obestämd			1	0,05	0,02	30,00	Brons		Bronsmälta
142	1 281	1	Obestämd			1	0,07	0,02	35,00	Brons		Bronsmälta
143	10 204	1	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	2,25		2,10	Lera	1650-1750	Skafbit, holländsk pipa, 1650-1750.
143	10 204	2	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	4,55		2,40	Lera	1731-1740	Skafbit av holländsk pipa, med namnbandsdekor A SOUFREU, 1731-1740
146	1 382	1	Nit	Huvud, Stjälk		1	2,50	2,30	8,10	Järn		
152	1 626	1	Sax	Skänkel, Blad		1	16,30	3,00	62,30	Järn		Del av sisare. Spetsen på bladet är borta, Skänkeln är rundad (konvex).
160	1 557	2	Slagg			1	7,40	6,10	99,20	Järn		Glasartad
160	1 557	3	Kniv			1	8,70	2,30	19,10	Järn		
163	1 627	1	Slagg		Bottenskölla	1			226,00	Järn		Svart
164	2 285	5	Obestämd			2			8,90	Järn		Mindre stycken av järn, oregelbundet formade. Svärdefinierat.
164	2 285	3	Obestämd			1	9,70	5,14	286,70	Järn		Tung, svärdefinierat järnstycke. Föremål eller slag med mkt hög järnhalt?
164	2 285	4	Obestämd			3	8,60	1,40	49,60	Järn		Långsmala med fyrkantigt tvärsnitt. Möjligen spik.
164	2 285	2	Spik			3	8,50	1,60	50,30	Järn		Två kortare, 5cm långa, huvud 2cm brett. 1 längre, se nedan.
164	2 285	1	Hästkosöm			1	3,90	1,30	5,70	Järn		
168	2 435	1	Fönsterglas	Fragment		2			0,60	Glas		
168	2 261	1	Spik			2	8,60		21,30	Järn		
168	2 261	2	Obestämd			1			8,20	Flinta		
168	2 261	3	Fönsterglas	Fragment		4			13,30	Glas		

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
168	2 261	4	Kniv	Blad		1	8,20	3,00	28,30	Järn		
168	2 436	1	Nit	Bricka, Stjälk, Huvud		1	8,60	3,00	25,80	Järn		
168	2 436	3	Spik			1	7,70	1,50	25,30	Järn		Fyrkantigt tvärsnitt, korroderat huvud
168	2 436	4	Obestämd			1	4,00	0,90	9,60	Järn		Fönsterhake
168	2 436	2	Bränd lera			1			8,70	Lera		
168	2 261	5	Kärl	Mynning	Bägare	3	2,50	3,90	3,10	Glas		Fragment från passglas, varav 1 mynningsbit. Ljusgrön, kantigt.
168	2 261	6	Kniv	Tänge, Blad	Kniv, odef.	1	8,37	2,80	27,70	Järn		Kniv med rombisk spetsände.
174	2 282	1	Fönsterglas	Fragment		1			3,30	Glas		
174	2 282	3	Fil	Blad, Tänge		1	11,40	3,50	85,20	Järn		Tängen består av två avbrutna ändar, har troligen haft en ögla. Avbrutet blad.
174	2 282	2	Spik	Stjälk, Huvud		1	6,50		10,60	Järn		
175	2 402	1	Obestämd	Fragment		1			1,00	Koppar, Brons		Mycket små fragm. av tunt föremål i brons.
176	2 115	1	Pärila		Pärila, odef.	1	0,45	0,23	0,10	Glas		Ljusblå glaspärila, oval, ej genomskinlig.
183	7 425	1	Tegelsten			1	26,00	13,20	4 640,00	Lera		Tegelsten med tassavtryck
184	2 455	1	Slagg			2			121,90	Järn		Hög järnhalt. varav en möjlig bottenskälla.
184	2 455	2	Slagg			4			6,00	Odef.		
188	2 801	1	Spik	Stjälk, Huvud		1	5,10		12,70	Järn		
188	2 801	2	Obestämd			1	9,70		44,30	Järn		Runt järnföremål, möjligt handtag?
188	2 801	3	Slagg			4			810,00	Järn		Tung, glasatad
188	2 718	1	Obestämd	Fragment		1	3,16	2,04	1,60	Koppar, Brons		Böjt kopparbleck med möjligt nithål. Böjt eller två ihopsatta bitar.
188	2 801	4	Obestämd	Fragment		1	0,12	0,08	376,40	Kalksten		Kalkstensplatta
188	2 801	5	Taktegel	Fragment		2			771,00	Lera		
188	2 801	6	Bränd lera			1			23,00	Lera		Bränd lera med en slät yta
193	2 830	1	Bränd lera		Obestämd	16			92,40	Lera		
193	2 830	2	Bryne			1	10,20	2,20	108,70	Bergart, odef.		
193	2 830	4	Hästkosöm			2	4,40	1,50	12,60	Järn		
193	2 830	5	Slagg			2	8,00	5,00	151,10	Järn		
193	2 830	3	Beslag			1	10,40	4,70	56,90	Järn		Beslag med hål för nitar (0,5cm i diameter)
197	4 925	1	Bränd lera			1			36,10	Lera		
197	4 924	1	Spik			1	9,70		18,70	Järn		
197	4 926	1	Slagg		Bottenskälla	1			470,00	Järn		Glasatad
200	4 135	1	Bryne			1	14,00	1,60	88,00	Sandsten		
200	4 136	1	Yxa		Yxa, odef.	1	40,00	9,50	1 413,00	Järn		

Fyndtabell, forts.

Kontextr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
200	4 135	2	Slagg			1	4,60	3,30	27,20	Odef.		Svart, glasatad och porös slagg
200	4 135	3	Spik			1	5,20	2,70	24,30	Järn		
200	6 344	1	Maisten			1	25,50	25,50	5 090,00	Bergart, odef.		Hel maisten med hål i mitten. Hålet ca. 5 cm djupt
200	3 784	1	Obestämd			1			13,70	Kopparlegering		Ringögla
201	3 409	1	Pärta		Pärta, odef.	1	0,01		1,10	Lera		
203	3 470	11	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	4,70		8,20	Lera	1719-1726	Holländsk pipa, klackmärke "tekanna".
203	3 470	9	Bleck	Fragment	Obestämd	1	8,00	3,90	25,70	Koppar		
203	3 470	1	Beslag		Obestämd	2	9,30	3,50	38,90	Järn		Svängd, svag S-form
203	3 470	2	Yxa		Yxa, odef.	1	12,00	6,00	638,70	Järn		Korroderad tväryxa? 3,6-6 cm bred
203	3 470	6	Spik	Huvud, Stjälk		8	12,50		275,70	Järn		Spikar med fyrkantigt huvud
203	3 470	5	Spik	Stjälk, Huvud		10	12,00		286,50	Järn		
203	3 470	8	Fönsterglas	Fragment		1	3,40	1,30	0,90	Glas		
203	3 470	7	Obestämd			2			479,40	Järn		Järnklump med hög järnhalt, samt förslaggat järnföremål med kvadratisk tvärsnitt
203	3 470	3	Obestämd			1	5,60		15,20	Järn		Speis till ett redskap?
203	3 470	4	Obestämd			1	1,50	6,00	311,30	Järn		Rektangliär, hög järnhalt, smälare längs ena långsidan (2,3 cm tjock respektive 1,2cm).
203	3 470	10	Pipa	Skaft	Kritpipa	1	2,90		2,20	Lera	1719-1726	Holländsk pipa, klackmärke "tekanna".
204	3 474	2	Obestämd			2	3,80	3,50	38,60	Järn		Tunna, platta obestämda fragment.
204	3 474	3	Obestämd			2			74,70	Järn		Oregelbundet formade, järnhaltiga stycken. Möjligen slagg?
204	3 474	1	Spik			1	10,50	2,80	42,20	Järn		
206	3 783	1	Bränd lera			1			14,20	Lera		
206	3 783	2	Tegel, odef.			1			20,90			Tegelkross
206	3 782	1	Spik			1	7,80	2,10	23,60	Järn		
206	3 782	2	Obestämd			2	9,30	1,10	39,30	Järn		En med rundat tvärsnitt, en med rektangulärt och ngt fasad i ena änden.
212	3 776	3	Obestämd			1	10,80	3,50	73,60	Järn		Två länkar i en kedjåkätting. Länkarnas längd är 9 resp. 10,5cm. Tjocklek 0,8cm
212	3 776	2	Fönsterglas			1			1,70	Glas		Transparent plinglas
212	3 776	1	Spik			1	8,50	2,00	9,00	Järn		
217	3 864	1	Mynt		Obestämd	1			1,50	Silver		Obestämd
217	4 143	1	Obestämd			11	7,60	7,10	291,40	Järn		Konvexa tunna metallskivor, varav en med hål för kopparnit (spår av koppararg).
217	3 861	1	Tappkran/ Ölhane	Kranvred		1	10,10	3,50	90,90	Kopparlegering		Tuppformat kranvred
217	3 996	1	Tappkran/ Ölhane	Kranvred		1	7,80	2,80	35,20	Kopparlegering		Tuppformat kranvred

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
217	3 862	1	Tappkran/ Ölhane	Tapp		1	18,20	3,00	166,00	Kopparlegering		
219	4 241	1	Spik	Själk, Huvud		1	7,30		12,30	Järn		
222	7 382	1	Obestämd			4				Järn		
222	7 382	2	Obestämd			3			36,70	Järn		Spik?
222	7 382	3	Ringbrynja			4				Järn		
222	7 382	4	Obestämd	Fragment		1	0,08	0,03	34,00	Järn		
224	10 199	1	Spik			2	9,00		53,90	Järn		
224	10 199	3	Hästkosöm			1	3,40	0,70	4,10	Järn		
224	10 199	2	Bränd lera			2			44,40	Lera		
224	10 199	5	Obestämd			1			392,40	Järn		Järnhaltig slagg, alternativt kraftigt korroderad föremål
224	10 199	4	Spik			1	5,70	1,40	13,80	Järn		
230	5 733	3	Obestämd			4	8,20		111,90	Järn		Möjligen spik
230	5 733	2	Spik			2	13,20	2,50	171,30	Järn		Kraftiga spikar, möjligen bult
230	5 733	4	Obestämd			1	7,20	2,10	32,20	Järn		Kraftigt korroderat långsmalt järnföremål, möjligen spik
230	5 733	5	Obestämd			1	4,00	2,30	10,20	Järn		Oregelbundet formad järnklump
230	5 734	1	Obestämd			6	2,30	1,10	10,60	Brons		Mindre stycken av odefinierbar karaktär
230	5 733	6	Obestämd			8			758,20	Järn		Plattliknande järn innesluta i hårda sandklumpar, som smälta mot trä - avtryck av träfiberring
230	5 733	1	Spik			4	8,00	2,20	86,80	Järn		
233	10 092	1	Kärl		Flaska	5	1,20	6,00	566,70	Glas		3 transparenta fl 14,1-16,2cm höga, 1 liten blå flaska 9,5cm hög, 1 parfymfl 5,6cm hög, knottig.
251	6 258	1	Spik	Själk, Huvud		6	11,30	3,40	144,00	Järn		
251	6 258	4	Obestämd			1	14,60	2,30	113,70	Järn		Länkar i kätting
251	6 258	3	Obestämd			1	9,30	2,20	74,70	Järn		
251	6 258	5	Obestämd			1	17,50	5,00	262,60	Järn		Fönsteromfattning
251	6 258	2	Krampa			1	4,10	2,10	405,00	Järn		
254	6 924	3	Beslag			4	20,00	6,50	1 155,60	Järn		Tunneslag
254	6 924	1	Spik			6			104,50	Järn		Olika stl, upp till ca 16cm
254	6 924	2	Vikt			2			4 269,00			
254	6 924	5	Kärl	Hals, Mynning med regalin	Flaska	1	10,50		80,50	Glas		Grönt glas
254	6 924	6	Kärl	Mynning, Buk, Pip, Handtag	Kanna	1	11,10		181,70	Järn		
254	6 924	4	Slagg			1			400,90	Odef.		

Fyndtabell, forts.

Kontextr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
254	6 924	7	Obestämd			1	10,00	2,00	50,30	Järn		Avlång, utbuktande på mitten (2 cm bred, 1,2cm tjock) avsmalnande, avbrutna ändrar, 1cm bred, 0,2cm tj
254	6 924	8	Obestämd			1	0,12	0,05	896,00	Järn		Yxämnel slägga?
254	6 924	9	Vikt			1			506,50			
256	7 068	3	Obestämd			1	0,03		1,40	Lera		Samolikt naturlig lerformation
256	7 068	1	Kärl	Hals, Skärva, odef.	Flaska	1			43,40	Glas		
256	7 068	2	Spik			3			23,30	Järn		
256	7 069	1	Nål	Nål		1	7,14	0,35	1,60	Kopparlegering		Synål av koppar med öga och spets intakt.
273	8 125	1	Spik			1			6,90	Järn		
273	8 125	2	Bränd lera			2	7,60	6,30	85,20	Lera		Bränd lera med djupt, konkavt avtryck, möjlig degelliknande?
273	8 125	3	Slagg			7			93,60	Järn, odef.		Lätt, poröst slagg. Mörkgrått
273	8 125	4	Obestämd			1			24,00	Järn		Korroderat föremål
273	7 257	2	Beslag			1	5,30	2,00	25,40	Järn		Avlångt, trubbig i ena änden, avbruten i andra.
273	7 257	1	Obestämd			1	2,60	1,80	7,80	Koppar, Brons		Grön i färgen, Kantigt i ena änden, kan möjligen ha en nit i mitten
273	7 257	3	Pipa	Skaf, Huvud	Kritpipa	1	4,64	7,00	7,00	Lera	1729-1761	Skafbit från svensk pipa, med klack och klackmärke.
273	8 125	5	Pipa	Skaf	Kritpipa	2	4,47		5,20	Lera	Tidighistorisk tid	Skafbitar, aprikos, grå
273	7 257	4	Pipa	Skaf	Kritpipa	1	3,20		2,40	Lera		Eldpåverkad, beige i färgen
275	7 449	3	Slagg			1			122,00	Järn		Tung, glasartad.
275	7 449	1	Obestämd	Fragment		2	0,08	0,07	442,00	Sandsten		Fragment av golyplattor
275	7 449	4	Taktegel			1	7,60	6,20	171,00	Lera		Eldpåverkat, glasartat
275	7 449	2	Taktegel	Fragment		11			860,00	Lera		
277	7 797	2	Kärl	Skärva, odef.		1			16,00	Glas		Trol. från flaska, möjligen den ena från dricksglas?
277	7 797	1	Fönsterglas	Fragment		18			38,50	Glas		
277	7 797	3	Spik	Huvud		1			8,10	Järn		
277	7 797	4	Beslag		Obestämd	1	22,00	3,80	125,50	Järn		Del av beslag, med bevarad spik/nit
278	8 338	1	Spik			2	9,00		22,30	Järn		
278	8 021	1	Fönsterglas	Fragment		1			9,60	Glas		Transparent glasskärva
278	8 338	2	Slagg			1	3,80	2,70	19,30	Järn		
278	8 338	3	Kärl		Obestämd	3			2,40	Glas		Glas med ett transparent skikt och ett vitt
280	8 087	1	Spik	Själk, Huvud		2	5,60		13,00	Järn		
280	8 087	3	Obestämd			2	3,50	2,40	12,70	Järn		Järnföremål
280	8 087	2	Hästskosöm			1	3,20		6,60	Järn		
280	8 087	4	Mynt			1			2,00	Silver, Koppar		Möjligt silvermynt

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
282	8 025	1	Fönsterglas			2			3,00	Glas		
282	8 233	1	Spik			3	5,70		35,00	Järn		
282	8 233	4	Obestämd	Fragment		1	0,03	0,03	12,00	Lera		möjlig gjutform?
282	8 025	2	Obestämd			6			238,70	Järn		Beslag?
282	8 233	2	Hästkosöm			2			14,30	Järn		
282	8 233	3	Obestämd			1			50,40	Järn		
282	8 025	7	Hästsko	Fragment		1	8,00	2,20	59,50	Järn		
282	8 025	10	Amborst	Spels		1	5,90	1,40	25,90	Järn		
282	8 025	5	Nyckel			1	10,10	1,50	22,70	Järn		Bulltåsnickel
282	8 025	11	Borr			1	11,10	2,00	35,50	Järn		Navare
282	8 025	13	Obestämd			1	3,80	2,50	14,50	Järn		Beslag?
282	8 025	14	Obestämd			1	7,30	3,90	116,50	Järn		Järnföremål
282	8 025	4	Krampa			1	11,20	4,10	95,40	Järn		
282	8 025	15	Obestämd			2	4,60	2,10	28,20	Järn		Spik?
282	8 025	12	Obestämd			1	7,10	2,20	33,00	Järn		Möjligt knivblad?
282	8 025	8	Slagg			1			1 753,00	Järn		Tung, glasartad slagg. Hög järnhalt
282	8 025	9	Obestämd			4			46,60	Järn		Spik?
282	8 025	16	Obestämd			3			27,80	Järn		Oregelbundet formade, korroderade järnstycken
282	8 025	3	Spik			14	11,00	1,70	236,60	Järn		
282	8 025	6	Hästkosöm			4			28,80	Järn		
282	8 025	19	Slagg			2			5,40	Odef.		Lätt, porös slagg. Ej metall.
282	8 025	17	Obestämd			1			12,00	Flinta		Bränd flinta
282	8 025	18	Bränd lera			1			18,50	Lera		
282	8 025	20	Obestämd			1	4,10	2,80	11,00	Kopparlegering, Brons		Öggleiknande, oregelbundet format ten
283	8 023	4	Pipa	Skaff	Kritpipa	1	5,38		4,60	Lera	1710–1740	Skaffbit av holländsk pipa, med klackmärket krönt IS.
283	8 023	3	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	2,90		3,30	Lera	1703–1729	Fragm av holländsk pipa, klackmärke, kanna.
283	8 023	2	Pipa	Huvud	Kritpipa	1	4,12		5,50	Lera	1700–1716	Huvud av holländsk pipa, med krönt E som klackmärke.
283	8 023	8	Taktegel			3			185,00	Lera		
283	8 023	9	Spik			3	9,50	1,50	45,90	Järn		
283	8 023	1	Spik	Själk		1	5,50	1,10	10,10	Järn		Korroderad spik, fyrkantigt tvärsnitt
283	8 023	5	Pipa	Skaff	Kritpipa	1	2,90		3,30	Lera	1640–1650	Skaffbit av holländsk jonappa.
283	8 023	6	Pipa	Skaff	Kritpipa	1	5,20		3,50	Lera	1700–1750	Skaffbit, holländsk pipa med dekor.
283	8 023	7	Pipa	Skaff	Kritpipa	5	4,67		10,80	Lera	Historisk tid	Olika storlekar (2,1cm lång x 0,84cm diam – 4,66 x 0,75 diam, även smalare 0,62cm i diam) benvit-beige.

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	DeInr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
284	8 718	4	Kärl	Botten, Hals, Buk, Myynning	Flaska	17			849,50	Glas		Tjocka, mörka glasskärnor samt en flaska som är komplett förutom halsdel. Minst 4 olika flaskor.
284	8 718	5	Kärl	Fragment		11			77,70	Glas		Trol. flaskdelar
284	7 758	1	Fönsterglas	Fragment		12			50,20	Glas		
284	8 718	3	Fönsterglas	Fragment		168			249,50	Glas		
284	8 718	1	Spik	Huvud, Stjälk		121			2 131,00	Järn		
284	8 718	2	Krampa			1			118,00	Järn		
284	7 758	2	Spik			19			357,70	Järn		Spikar i olika storlekar, upp till 13,6cm långa med kraftigt huvud
284	7 758	3	Beslag	Fragment		5	8,00	5,00	126,80	Järn		Platta metallskivor, någon med slagg.
284	7 758	4	Spik	Stjälk, Huvud		1	11,00	3,80	46,80	Järn		Spik, sitter ihop med slaggklump
284	7 758	6	Obestämd			2	5,60	1,60	23,40	Järn		Båda bitarna långsmala
284	7 758	5	Slagg			3	4,30		14,10	Järn		Röd till färgen
284	8 718	6	Beslag			14			2 660,80	Järn		Variérande beslag, några med spikar, de flesta breda, 1 avlångt, spetsigt med knopp i ena änden.
284	8 718	7	Kärl	Botten		2			49,60	Glas		Dryckesglas? Tjock botten 0,9mm, frostat? pärlmorsfärgat?
284	8 718	9	Fönsterglas	Fragment		14	5,80	4,40	27,10	Glas		Transparent glas med repor 5 st, 1 bit eidpäv. samt 6 bitar mönstrat fönsterglas
284	8 718	8	Obestämd			8	7,00	3,50	0,60	Glas		Transparent glas, tunnt, konvext, några bitar ljust turkost och något tunnare. Flaskor/bägare? 1 blå
284	7 758	7	Kärl		Flaska	17	15,30			Glas		Brunt glas, del av en flaska, samt en bit tjockare grönt glas.
284	8 718	10	Stylus			1	0,03		0,90	Ben		
296	8 217	1	Spik			3			56,40	Järn		
298	8 782	1	Lerklining			1			32,00	Lera		
298	8 782	3	Pipa	Skåft	Kritpipa	1	2,89		1,10	Lera		
298	8 782	2	Fönsterglas	Fragment		2			3,40	Glas		
298	8 782	4	Spik			1	5,50		13,00	Järn		
298	8 782	10	Hasp			1	0,06	0,01	18,00	Järn		
298	8 782	5	Hästkösöm			2			9,90	Järn		
298	8 782	7	Ten			1	2,80	0,80	2,80	Järn		Mindre järnten, böjd i ena änden
298	8 782	6	Hästkösöm			4	4,60	1,60	29,40	Järn		
298	8 782	8	Obestämd			1	8,20	1,20	19,90	Järn		Långsmalt föremål, runt tvärsnitt
298	8 782	9	Obestämd			1	0,03		4,10	Järn		Krok
298	8 783	1	Obestämd			1	0,04		5,70	Järn		Krok med ornament
301	8 788	1	Kärl	Skärva, odef.		1			44,40	Glas		grönt och transparent glas
301	8 788	2	Spik	Stjälk, Huvud		4	9,60	2,50	123,60	Järn		Två utan huvuden, varav en möjlig sylfpryl?

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
301	8 788	3	Kärl		Obestämd	1			1,30	Glas		Relativt plant glas med ett transparent lager och ett vitt
304	8 373	1	Spik			1	5,30		14,40	Järn		
305	8 789	3	Kärl	Skärva, odef.		4			47,30	Glas		Trol. från flaska.
305	8 789	2	Fönsterglas	Fragment		5			10,70	Glas		
305	8 789	1	Kärl		Flaska	1			483,40	Glas		Hel flaska. Transparent glas
305	8 789	9	Obestämd			2			28,00			Batteri/ elpropp?
305	8 789	4	Beslag			1	58,50	4,00	721,40	Järn		Gångjärnsbeslag
305	8 789	5	Obestämd			1	49,00	4,00	2 020,00	Järn		Långsmalt, tungt järnföremål som är fasad/fillspetsad i ena änden och är böjd i andra. Byggnadsdet?
305	8 789	6	Nit	Huvud, Stjälk		2	3,80	1,80	16,50	Järn		
305	8 789	8	Kärl		Obestämd	4	9,60	3,10	24,40	Glas		Transparent, kantiga bitar, trol från flaska.
305	8 789	7	Obestämd			1	4,50	3,50	12,80	Järn		Tunt bleck, oregelbundet format föremål.
312	9 780	11	Obestämd	Fragment		1			10,00	Järn		Järnföremål med nit
312	9 780	8	Obestämd			1	0,20	0,01	62,00	Järn		Verktyg för träbearbetning, mejsel?
312	10 004	1	Kniv	Blad, Skaft	Kniv, odef.	1	14,50	2,10	71,00	Järn		Skaftet är 2,1cm, bladet 0,4
312	9 253	5	Nit			1	5,50	2,00	17,30	Järn		
312	9 253	9	Spik			1	8,80	3,20	160,80	Järn		
312	9 253	6	Slagg		Bottenskälla	2			580,20	Järn		
312	9 780	2	Slagg		Bottenskälla	1			2 650,00	Järn		
312	9 253	10	Obestämd			13	11,00	6,30	766,20	Järn		Järnföremål.
312	9 253	7	Hästkosöm			2	3,40	1,80	11,00	Järn		
312	9 253	1	Bränd lera			6			86,00	Lera		
312	9 780	6	Bryne		Bryne, odef.	1	5,00	2,70	30,90	Sandsten		
312	9 780	1	Nit			1	4,80	1,90	18,70	Järn		Liten nit utan bricka
312	9 780	4	Obestämd			2	7,50	1,80	29,40	Järn		Möjligen spik.
312	9 253	2	Bryne			1	5,50	1,10	12,80	Skiffer		
312	9 780	3	Obestämd			9			710,30	Järn		Klumpar med möjliga järnföremål i.
312	9 253	3	Slagg			6			332,40	Järn		Porös slagg, mörkgrå-svart
312	9 780	5	Obestämd			2			4,30	Brons		Mindre stycken av svärdefinierad art
312	9 253	11	Slagg		Bottenskälla	1			3 160,00	Järn, odef.		Glasartad, tung slagg, inslag av annat förslaggat material
312	9 780	7	Slagg		Bottenskälla	1			2 360,00	Järn		Tung, glasartad slagg.
312	9 253	12	Slagg			1			2 460,00	Järn		Tung, glasartad slagg
312	9 780	9	Obestämd	Fragment		1	0,05	0,02	18,00	Brons		Bleck?
312	9 780	10	Obestämd	Fragment		1	0,03	0,01	10,00	Järn		Beslag?

Fyndtabell, forts.

Kontextnr	DeInr	Fyndnr	Objekt	Del	Subklass	Antal	L (cm)	B (cm)	Vikt (g)	Material	Datering	Beskrivning
312	9 253	13	Obestämd			1	0,03	0,02	26,00	Järn		Rundad kula/ knopp som suttit fast på något
315	9 993	1	Slagg			1	5,60	4,20	86,30	Järn		Hög järnhalt
315	9 993	2	Spik	Stjälk, Huvud		4	4,20		51,10	Järn		
315	9 993	3	Obestämd			3	8,50	4,00	157,40	Järn		Avlångt järnföremål (8x1,3cm) med möjlig spets, runt tvärsnitt. Ovalt föremål 4,5x3,4 cm, med trärest
318	9 089	1	Spik			1	4,70		14,00	Järn		
318	9 089	2	Obestämd			1	18,00	4,30	110,50	Järn		Köttkrok?
321	9 801	2	Obestämd			8	5,50	4,50	108,10	Järn		Järnföremål.
321	9 801	1	Hästkosöm			1	3,20	1,60	5,00	Järn		
321	9 801	3	Spik			2	5,90	1,80	29,30	Järn		
323	9 938	1	Obestämd			2	10,60	3,90	129,20	Järn		Avlång, rektangulärt tvärsnitt
323	9 938	2	Ten			1	4,10	1,40	5,50	Järn		
325	10 160	1	Spik			1	4,30	1,10	4,60	Järn		
329	9 936	1	Bränd lera			1			57,70	Lera		
330	9 944	1	Obestämd			1	5,00	1,00	17,00	Järn		Avlång korroderad järnklump
330	9 944	2	Kniv	Blad		1	11,00		35,70	Järn		
330	9 942	1	Kniv	Blad, Tånge	Kniv, odef.	1	11,50	1,80	14,60	Järn		Blad med tunt skaft av ben/horn
332	10 165	1	Obestämd	Fragment		1	0,03	0,02	20,00	Järn		Rundad järnplatta med nit
333	9 988	2	Spik			1	3,80		14,30	Järn		
333	9 988	1	Bleck			1	5,70	3,00	21,60	Koppar		
333	9 988	4	Slagg		Bottensköla	4			1 716,20	Järn		Glasartade bottenskölar, en med mycket hög järnhalt.
333	9 988	3	Obestämd			5	4,70	2,20	206,30	Järn		Obestämbara järnklumpar
333	9 988	5	Slagg			12	5,60		719,90	Järn		Glasartad slagg
333	9 988	6	Obestämd			1	4,10	2,70	22,60	Järn		Länkar i kätting eller betsel?
333	9 989	1	Vinare			1	2,60	1,80	3,90	Ben		Språnghen som genomborrats. Skämärken på ena sidan
336	10 093	1	Obestämd			1			24,70	Järn		Oregelbundet format korroderat stycke.
336	10 088	1	Spik			1	11,10	1,60	32,80	Järn		Fyrkantigt tvärsnitt, fyrkantigt huvud
337	10 159	1	Bryne			1	6,00	2,20	57,30	Skiffer		Bryne
337	10 159	2	Slagg			1			799,80	Järn		Tung, järnhaltig slagg. Glasartad
338	11 000	0	Obestämd			1			13,90	Brons		Bronsstycken av svärdefinierad typ. Har troligen varit ett och samma.
1 005	10 203	1	Obestämd	Fragment		1			36,60	Glas		Grönt, rundat, tjockt (0,5cm) glas, ser ut som en botten eller knopp till möjligt prydnadsföremål.
1 009	10 200	1	Obestämd			1	46,50	33,50	490,00	Koppar		Butiksskylt m. förgylld text i relief: Hultgrens Ottomaner, fätiöjer schäslonger. Skolg 1. tel 2059

BILAGA 6

KONTEXTTABELL

Kontexttabell

Kontextgruppnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
2	Härgröp med stolphål				Nedgrävning där två omgångar stolphål påträffats. Då det översta lagret (152) tagits bort syntes stolphål 155, 156, 157 och 161. När sedan kollager 154 togs bort påträffades ytterligare tre stolphål 162, 163 och 165 samt ett storhål 166. Fyllningar i nedgrävningen har nummer 152, 153 och 154.	Träkonstruktion
5	Smedja	3,00	2,86		Inom gruppen ingår 6 kontexter. Fyra av dessa är tolkade som delar i en raserad ugnskonstruktion (KL 313, 314, 316 och KN 319), samt två konstruktionslager i form av ett lergolvsliknande lager som möjligen utgjort en form av aktivitetstykta, samt ett utjämningslager för anläggandet av platsen (KL 315 och 324).	
6	Brunnet hus	3,70	3,00		Husbod med bränt trä (325), möjligt lergolv (330).	
7	Brunnet hus	6,00	3,00		Huset delades in i tre lager, ett brandlager (200), och ett destruktionslager (211) och ett destruktionslager med rest av brukningslager. Till de olika lagren fördes skikt av förkolnade trärester i syfte att hjälpligt redovisa även deras stratigrafi. Huset skärs i väst och delvis i norr av nedgrävningen till källare 15, samt begränsas i söder av schaktväggen, samt i öst av tidigare schakt. Till huset hör även stolphål 241, 258, 260, 261 och 267. I de olika lagren hittades bl.a. ett yxhuvud, brynen, en bronsring och keramik. Även en hel del brända ben. Kolprov har tagits från flera av plankorna, samt från stolpen i 241.	Ett nedbränt hus med mycket bränt tegel och en del mer eller mindre tydliga, förkolnade, rester av huskonstruktionen bl.a. i form av syl, underliggare och möjliga rester av tak, väggar och golv. Fem tydliga stolphål, fyra längs den norra väggen, ett längs den östra.
10	Källargrund	4,50	3,60	1,20	Se kontexter KL 183, KN 186, KK 185, KL 197, KL 198.	Källare.
12	Källargrund	6,30	5,00		Skuren av moderna källare åt V och Ö. Direkt S om Skolgatan men i en avvikande vinkel. Har ursprungligen fortsatt in under gatan. Mynt, öltappar och tyskt stengods. Omfattade kontexterna 113, 121, 204-205, 218-219, 224, 227-228, 230-231, 242-244, 246. Trappkonstruktion i SO.	1500-talskällare med rasering från 1600-tal, ev från stadsbranden 1655.
15	Källargrund	6,40	4,12		Murad källare med vävt tegeltak. Innehåller kontexter 203 (utfyllnads-/raseringslager, 207 (murade väggar), 208 (vävt tegeltak), 212 (källarguggar), 213 (lergolv), 214 (sättsand), 215, 217 (mörkt fyndrikt lager), 220, 223 (nedgrävning) och 226.	
16	Brunnet hus	3,50	3,45	0,20	Associerade kontexter: KL 122, KK 125, KK 126, KL 134, ev tillhör även KK 137 denna fas som en rest av den stenbeläggning.	Rest av brunnet hus, sannolikt 1600-tal enligt fyndsammansättning.
21	Källargrund	8,65	6,85		Direkt S om Skolgatan. Tegel och sten konstruktion med stenslag golv med betong. Omfattar kontexterna 114, 117-120.	1800-talskällare med recenta fynd, revs på 1900-talet.
22	Källargrund	8,80	5,40	1,40	Innehöll kontexter kl129, kl133, kl248, kl130, kl131, kl132.	Källargrund från 1800-tal med inre detaljer från 1900-tal.
23	husgrund				I huset ingår KK 263, N-S väggmur. KK 264 övre golv/trappavsats, KK 265, tegelgolv, KK 265:2 fundament centralt i golv, KL 266 raseringslager, KK 272 fundament/förstärkning. Källaren nedgrävd ca ett halvt våningsplan.	De kraftiga fundamenten 265:2 och 272 tyder på att huset kan ha använts till industriell verksamhet, även närheten till hus 24 utgör ett samband med tillverkningen där. Då inga fynd eller konstruktionsdetaljer kan berättas om ytterligare aktiviteter, blir det svårt att säga ngt mer ingående om funktionen.
24	husgrund				KK 252=tegelgolv, KK 253=vägg, KL 254=raseringsmassor som fyllde anläggningen, KL 255=aska i en av ugnskaren, KK 259=tegelgolv	Såpsjuderi
25	husgrund				Gruppennummer för hus, innehåller kontexter 233 (utfyllnad/rasering), 234 (väggar), 237 (kalk), 238 (tegelgolv), 239 (kn för hus) och 240 (tröskelstenar).	Mindre tegelbyggnad/ förråd, hör sannolikt ihop med såpsjuderiet.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
100	Utfyllnadslager			0,80	Det här lagret består av gäststen med sättsand (0,15 m tjockt) och därunder utfyllnadsmassor (0,3–0,4 m tjockt) med tegel kross/brockor, stenar, trä, kol etc, mkt blandat som täcker hela undersökningsytan. Skärs längs norra kanten av KN107, dvs nedgrävningen för muren mot Skolgatan. Tjocklek 0,6–1 m.	Parkeringsplats med gäststen och underliggande pack/utfyllnadslager.
101	Undergrund	31,50	14,00		Ljusbrun och lös, varierar mellan slitig lera och sand till grovt grus ed småsten. I Fluschaktet 1001 syns flera lager av sandsilt/grus som formats naturligt. Topografin i detta område sluttar ner mot NNO, med den högsta punkten i S, där ytan sannolikt varit plan innan en grustäkt, KN199, grävts ner i den sterila sanden/gruset. Störnader, gropar och stolphål har grävts ner i denna. Skärs i V och SO av källare. Undergrund i östra delen.	Undergrund i östra delområdet. Skiftar med den lätt sluttande topografin.
101	Undergrund				Stenar 0,05–0,40 m i diam., enstaka större. I s delem framkom ett underliggande sterilt lager av flammig lucker grov sand som var ljusbrun/svartbrun med rundade stenar. Sluttar ner mot väster, lög under 312, vattenavsatt sandlager.	Sluttande grusig undergrund.
102	Stenläggning	4,25	2,30	0,15	Rest av en stenlagd golvyta med råmdal. Stenbeläggningen är bevarad till en storlek av 4,4 x 2,4 m och utgjordes av 0,1–0,15 m stora rundade stenar. Rämmdalen bestod av 0,2 m stora stenar. Rämmdalen är orienterad i Ö–V riktning. Stenarna var lagda i ett 0,1 m tjockt sättsandslager ovanpå utfyllnadslager KL 139. Stenbeläggningen är uppriven i samtliga väderstreck.	Rest av en stenlagd gårdsplan 1700-tal.
103	Terrasskant	9,50	0,40	1,80	Tre segment som tillsammans bildar ett z. Det lägre södra segmentet mätte 5 m N–S och 0,70 m högt. Det mellersta segmentet mätte ca 9,5 m Ö–V med varierande höjd från 0,70 i V och 1,40 i Ö. Det nordösliga segmentet anslöt till mur KK104 i N och mätte ca 9 m N–S och 1,30–1,80 m högt. Slät fasad med oregelbundna granitstenar av varierande storlek med ljusgrått murbruk. Muren är anlagd ovanpå äldre husgrunder KK 132 och KK 310 under andra halvan av 1900-talet.	Terrassningsmur mellan den övre och den lägre parkeringsytan från 1900-talet.
104	Terrasskant	34,50	0,40	1,65	Stenmur mot Skolgatan som består av tuktad granit, ca 1,20 x 0,50 x 0,40 m stora stenblock. Flat sida åt gatan, oregelbunden åt S. Ansluter till stemmuren KK103 i väster. Muren avgränsar tomtens mot norr och har fungerat som en terrassmur för gårdens högre marknivå. Stemmuren är byggd under 1990-talet.	Stenmur/terrassmur mot Skolgatan, 1900-tal.
105	Sotlager	1,20	0,90	0,08	Sotlager ovanpå spis KK106. Mikrohorisonter med aska. Fynd av keramik (yngre rödgods, ca 1690–1750), små djurben, glas och kritpipor. Tunnare åt S. Kapat av KN 107 i N. Inslag av trärester och tegelkross. Fas 5.	Sot- och asklager från brukningen av spis/lugn KK106.
106	Spis	2,40	1,25		Rektangulär tegelkonstruktion som mäter 2,4 x 1,25 m. Skuren i N av KN107. Konstruktionen består av tätt lagda 0,15 x 0,3 m stora tegelstenar utan synligt murbruk, dock med antydan till puts runt en inre rektangel i västra delen, ca 1,20 x 1 m, sannolikt spisbotten. I östra delen en mer kompakt yta, ev rest av murstock? Synligen lagd snarare än murad. Teglet skärvt från sekundärbränning, svart ställvis från eldpåverkan. I V delen ligger tegel i tre skift, in till stenpackning/spisfundament 110.	Del av spisfundament under kollsot lager KL105. Spisbotten som anlagts efter en tidigare spisyta tagits bort.
107	Fundamentnedgrävning	35,00	1,40		Frischakt för stenmur KK 104. Schaktet var återfyllt med singel/grov grus. Fynd av keps och hink från 1990-talet. Stemmuren är anlagd på 1990-talet.	Frischakt för stenmur KK 104.

Kontexttabell, forts.

Kontextr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
108	Steniäggnings	2,10	0,32	0,15	Två parallella rader med 0,2 x 0,25 m stora rundade stenar lagda i anslutning till spis KK 106. Söder om stenraden framkom enstaka mindre stenar. Stenbeläggningen framkom under KL 100. Fynd av koppar och senitida porslin. Några stenar ev/huggna, majoriteten oregelbundna. Ligger på utfyllnad/raseringslager KL 113 i källare KK 182.	Rest av en stenlagd golvyta tillhörande byggnad som finns med på 1879 års karta.
109	Brandlager	1,20	1,30	0,20	Ligger mot undre lagret av tegel i KK 106. Flammigt med askinsler, små fläckar av murbruk/puts. Under tegel 106, intill/över stentåndament 110. Enstaka tegelfragment, krittipskaft, kol.	Sotlager under tegelkonstruktionen (spis/ugn) KK 106. Rest från tidigare brukning, sannolikt har ett tidigare tegelgolv i spisen tagits bort.
110	Spisbotten	1,40	1,40	0,60	Spisfundament som består av 0,3 x 0,25 m stora kantiga och rundade stenar, under 109. Lös fyllning emellan stenarna. Ca 3 lager stenar. Fyllnadsmaterial för spis konstruktion. Ett större block och två mindre stenar lag ö om 109, dvs. stenarna omgärdar och ligger delvis under KL 109. Över rasering 113.	Spisfundament under tegelugn/spis.
111	Stenlagd yta	3,00	2,00		Stenlagd yta som består av 0,1 x 0,15 – 0,35 x 0,3 m stora rundade och skarpkantiga stenar. Stenbeläggningen är bevarad till en storlek av 3,6 x 1,4 m. Ev samtida med KK 127 och 202.	Rest av en stenlagd yta.
112	Utfyllnadsmassor				Sex stycken skarpkantiga stenar som mäter 0,3–0,5 x 0,65 m. Den NÖ stenen lag delvis ovanpå stenbel KK 102. Stenarna framkom under KL 100.	Del av utfyllnadsmassor KL 100.
113	Utfyllnadslager	5,30	4,00		Brun/svart flammigt lager, luckert med murbruk, sot/kol och tegel i varierande grad men ökande mot botten. Lagret är delvis rasering, delvis utfyllnad. Konstruktionsrester i raseringen antyder att källaren haft ett valv som kollapsat. Frischaktet för källare 2 skär detta lager, ev överliggande lager. Mindre skräpigt lager än utfyllnad 119 åt öster. Större klumpar murbruk och sand samt 2 större stenblock, ca 0,90m i diam. ingick i lagret. Två mynt (Kristina?) funna.	Utfyllnadslager i äldre källare KK 182, nedre delen av lagret består av ren rasering från valvkollaps.
114	Syllsten				Källarens väggar är 0,7 m breda och bestod av 0,15 x 0,25 – 0,5–1 m stora skarpkantiga stenar som ställvis är murade. Väggarna är bevarade i 2–3 skift till en höjd av 1,2 m. Källaren framkom ca 0,5 m under gatstensnivå och är bortgrävd i norr av en yngre stenmur KK 104. I sydöstra delen är källaren störd av en dagvattenbrunn RS 1003 samt sydvästra källanväggen är bortgrävd.	Källargrund som tillhör bebyggelse som syns på 1879 års karta.
115	Utfyllnadslager	9,00	3,00	0,40	Västra väggen är delvis anlagd på en äldre källanvägg KK 205. Östra halvan av källaren har ett gjutet betong golv KK 117 och västra halvan ett stenlagt golv KK 118. Källaren fylldes med raseringsmaterial KL 119 i form av tegelstenar, skrot, murbruk, plastborste. Fynd av ett mynt från 1930-tal på det stenlagda golvet KK 118. Under sättsanden till KK 118 framkom naturligt åsgrus.	Avfalls/utfyllnadslager. Övre delen av KL 168.
116	Utfyllnadslager			0,20	Krittipsfragment, fot fr trebensgryta, glas (handblåst fönsterglas) och en bit opakt glas. Odlingss-avfallslager. Utgör övre delen av KL 168. Lagret ligger dikt an emot KL 116 i väster och norr. Fynd av yngre rödgods, glas fr både fönster och bägere (el annat kärl). Krittipsfragment, fot fr trebensgryta. Stengodsbit, ev fot fr bägere. Flammigt svart-brun sandig silt med inslag av tegelkross, sten och träkol. Tjocklek = 0,1–0,3m. KL 115 ligger dikt an emot KL 116 i öster.	Utfyllnadslager i östra delen av undersökningsytan.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
117	Golv	8,00	2,30		Gjutet betonggolv med golvbrunn av gjutjärn i centrala delen av källare KK 114. Golvet skars av i SO av ett yngre rörschakt/brunn. Betonggolvet har en smal ränna i N-S riktning som leder till golvbrunnen. Golvets V kant består av rektangulära, huggna stenar stående på kant mot den västra, lägre liggande golvytan (118), ca 0,25m under denna. Ev över stenlagd yta, annars över undergrund. Stratigrafiskt över vägg 114.	Gjutet betonggolv som tillhör byggnad som finns med på 1879 års karta.
118	Golv	4,60	2,30	0,15	Stenlagd golvyta som består av tuktade rektangulära stenar i SV delen av källare KK 114. Stenarna är 0,25 x 0,15 m stora och är lagda i nivå med sten-golv KK 118:2 i norr. I söder är golvet bortgrävd av en sentida störning, liksom källaren skuren åt S. Nedgrävd i åsgrus KL101.	Stenlagd golv i källare som finns med på 1879 års karta.
118	Golv	3,20	2,30		Stengolv i källare KK 114 som består av 0,1 x 0,15 m stora rundade stenar. Oregelbundet stora samt enstaka huggna stenar i N delen. Skuren av frischakt 107 i N. Golvet är upprivet i S och V delen, ev rotsömring. I SÖ hörnet finns en golvbrunn med järnlock (modernt). Ligger på åsgrus. Stenbeläggningen utgör äldsta golvnivån i källare KK 114.	Stenlagt golv i källare KK 114.
119	Utfyllnadsmassor				Raseringsmaterial i form av tegelstenar, skrot, murbruk och plank som använts för att fylla igen källare KK 114. Ovanpå källarens golv KK 118 hittades ett mynt från 1930-talet.	Återfyllnadsmassor till källare KK 114.
120	Nedgrävning för källare				Nedgrävning för en 1800-tals källare.	Frischakt för sentida källare 2
121	Golv	2,80	1,30	0,07	Mörk brun siltig sand uppblandat med lite träkol. Fynd av bränd flinta, en öltapp med hane, en keramik skärva (Siegburg m motiv – vapensköld och lejon) och enstaka brända ben.	Golv/sättlager till källare KK 182.
122	Brandlager	4,70	4,35	0,15	Brandlager som täckte brända underliggare till trägolv samt emot sylstensrad KK 126 i S. Glas, mkt krittippor, keramik, järnspik. Innehöll skörbrända stenar och tegelbrockor. Mynt från 1667. Kolrik siltig sand. Ingår i hus 4. Brandlager KL 140 i väster är antagligen del av det här lagret.	Brunnet trägolv uppblandat med lite raseringsmtrl.
123	Avfallsgröp	3,90	2,20		Nedgrävning för en grop som fylldes med tegelstenar och murbruk. Gropen var ca 0,4 m djup och skär delvis stensyll KK 167 i norr och KL 128 i öster.	Grop som fylldes med tegelstenar.
124	Avfallsgröp	4,00	2,50	0,35	Grop som fylldes med lucker mörkbrun sandig silt uppblandat med tegelkross. Gropen är 0,3–0,4 m djup. Kraftigt störd av träroetter. Rikligt med fynd av djurben (bla. fågel – and?, vilt, fisk – gädda?), keramik skärvor (fajans – andra halvan av 1700-talet, porslin, yngre rödgods), ostronskal, fönsterglas, glasbutelj, vinglas?, samt enstaka krittips skaff. Gropen är belägen strax väster om stensyll KK 167.	Avfallsgröp från 1700-talet.
125	Underliggare	1,80	0,20		Underliggare till trägolv i hus 16, brandskadade och nedtryckta i murbruks-lager 134. Sannolikt associerade med stensyllrad 126 åt S. Under brandlager 122, 4 st i N-S riktning, de östligaste 0,50–0,55 m isär, den västliga ca 1,30 m åt V, ev o vägglinje. Helt förkolnade.	Underliggare till huskonstruktion som eldharjats.
126	Stensyll	1,25	0,20	0,20	Rest av en sylstensrad med mkt skörbrända stenar, rundade och lätt liggande på Ö-V rad. Oklar koppling till lägre liggande större stenar i väster. 4 st stenar. Samtida med underliggare 125 åt N. Under KL 122. Skadad i ö av rörschakt Brandskadad.	Sylstensrad, S vägglinje för hus 4.

Kontexttabell, forts.

Kontextr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
127	Stenläggning	6,00	2,80		Stenlagd yta som består av 0,1 x 0,2 – 0,35 x 0,3 m stora stenar. Stenarna var lagda i ett 0,1 m tjockt sättsandslager.	Rest av stenläggning i anslutning till stensyll KK 167.
128	Brandlager	5,00	2,50		Fynd av keramikskärvor, yngre rödgods, ev ngt stengods. Svart sotlager uppblandat med träkol, aska och lite tegelkross. Det här lagret täcker en förkolnad träkonstruktion KK 164.	Brandlager
129	Utfyllnadslager				Raseringsmassor som fyller källare KK 132. Massorna utgjordes av tegelstenar, murbruk och skrot. Fynd av mynt 25 öre från 1938 i botten av återfyllnadsmassorna. Ca 1 m mäktiga massor.	Utfyllnad till sentida källare.
130		1,50	1,50		Gjuten betongsula som är belägen i sö hörnet av källarens (KK 132) norra rum. Betongsulan mäter 1,5 x 1,5 m och är 0,22 m hög. Gjuten ovanpå äldre tegelgolv KK 133.	Betongsula i sentida källare.
130	Plint	1,00	1,00		Gjuten plint på källargolv.	Modern del av källare, betongplint. Ligger mot vägg KK 132 i NV.
131	Betongvägg				Gjuten betongvägg som är 0,3 m bred och 1,4 m lång. Väggen är bevarad till en höjd av 0,65 m och har fungerat som skjivvägg mellan källare KK 132 två rum.	Skjivvägg i sentida källare KK 132.
132	Vägg	9,00	5,40	1,35	Källarens östra vägg ligger direkt under och som fundament för den moderna terrassmuren 103. Oregelbundna stenar med slät insida under puts, de övre två lagren består av murat tegel (mellan 132 och 103). 0,90 m hög. Källarens södra vägg består av stora stenblock under puts med slät insida och 1,35 m hög. Väggen är införlivad i 103, bara slätare, mer vällegd och under puts. Västra väggen består av en enkel rad av stenar med en ca 1 m bred öppning i SV. Västra väggen har en öppning ca 1,30 m norr om sv hörnet, ca 1 m bred. Väggen består av en enkel rad med fyrkantiga stenblock, ca 0,55–0,70 m i diam. Under puts. Ca 0,40–0,60, hög, ca 0,20–0,70 m under markytan, beroende på slutning. En sekundär öppning 2,3 m s om nv hörnet, igenfylld med rasering och ett järnrör, sannolikt resultat från sentida rördragnin. N väggen ligger i släntzonen mot Skolgatan och syns endast som enstaka stenar i ytan under stenläggning. Nedgrävd och därför stratigrafiskt över källare 12 åt Ö. Älaren tillhör byggnad som visas på 1879 års karta.	Källarmur för sentida källare, använd in i 1900-talets andra hälft.
133	Tegelgolv				Tegelgolvet framkom ca 1,05 m under befintlig marknivå. Golvet bestod av 0,3 x 0,15 m stora tegelstenar. I sö fanns en gjuten betong försänkning KK 133:3 genom golvet. Försänkningen var 0,25 m djup. Ett vattenrör KE 133 leder ned i KK 133:3. I det norra källarummet fanns ett stående gjutjärnrör KK 133:2.	Tegelgolv i sentida källare.
134	Byggnadslager				Murbrukslager beläget i det NO hörnet av hus 16. Lagret antogs först vara en del av raseringslagret ovan men vid närmare undersökning visade det sig ligga under sylväna (125). Kan utgöra ett konstruktionslager.	Möjlig utjämningsmaterial för golvet i hus 16.
135	Rasering	4,41	2,45	0,25	Lagret bestod av flera skikt av kraftigt eldpåverkad lera, bränd torv, träkol och slitig lera, samt en hel del sköbrända stenar och tegelsten som upphettats till mer eller mindre pulvrigerad form. I botten av lagret är leran inte i lika stor grad eldpåverkad. I lagrets sydvästra del fanns rester av både bränt och obränt trä, dock kraftigt förmultnat och förkolnat så knappt fiberrikning kan skönjas. Fynd av bl.a. yngre rödgods, spik, eldpåverkade järnföremål, slaggmaterial Glasartat, mönstrat glas (likt det i 116), m.m.	Rasering av nedbränd huskonstruktion

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
136	Utfyllnadslager				Utfyllnadslager under hus 16. En 1x1m provruta grävd i det SÖ hörnet.	Utfyllnadslager
137	Stenläggning	3,40	0,65	0,10	små oregelbundna rundade stenar. Skuren av rörschakt i S, parallell med hus 16. Återstående del är ca 0,60 m bred, i små rester av stenläggningen. Samtida med hus 4. Delvis skärviga stenar. Skramlig rest som sörts av sentida ingrepp. Tätt packning där den är bevarad.	Rest av stenläggning som är samtida med hus 16.
138	Utfyllnadslager	4,85	5,15	0,35	Gråbrunt lager under utfyllnadslager 136 i hus 16. Tre stora stenar (0,3–0,5m i diameter) som möjligen kan utgöra en sylkonstruktion fanns liggande på lagret i det SÖ hörnet (inmätta som es). Sannolikt samma lager 142 väster om försöksökningschaktet. Täcker gruslagerrest i V(160). Överlagrar lager 159. Fynd består av kniv, spikar och ben. Djupast i N.	Utfyllnad/ utjämnning för hus 16? odlingslager/utfyllnadslager av branten åt NÖ, se FU rapport.
139	Utfyllnadslager	9,00	4,20		Fyndrikt utfyllnadslager under stenlagd golvyta KK 102. Bland annat hittades en bit grönglaserad kripipa.	Utfyllnadslager för stengolv?
140	Brandlager				Lager innehållande mestadels kol, rektangulärt minus ett hörn åt öster. Inga fynd. Avgrävt åt norr. Inga sylar eller underliggare påträffades. Svart med fläckar av murbruk och mycket kol. Skuren av frischakt 107 åt N, rörschakt 1005 åt S, FU schakt 1001 åt Ö. 3 st spikar vid kanten. Skuren av grop 143. Ev. del av brandlager KL 122 i öster.	Möjligen rest av brända golvplankor.
141	Stenpackning	4,80	2,08		Ca. 30 mindre stenar lagda i en gles stenpackning. En del av stenarna skörbrända och spruckna. Ingen tydlig konstruktion men ligger ändå i relativt rak rad. Syns på todfoton 26/5 2015. Del av övre skiktet av källgrund samt utrasade stenar från syllen KK 167.	Del av raseringsmassor från huskonstruktion?
142	Utfyllnadslager			0,05	Utfyllnadslager vilket i stort följer utbredningen av ovanliggande kollager. Skuren av grop 143 i Ö, rörschakt 1005 i S. I en grund svacka med fläck kant. Över horisont med stötar i rader samt gropar, annars över 101.	Utfyllnadslager?
143	Grop, odef.	1,00	0,50	0,25	Sannolikt oval, skuren av FU schakt i V. Skälformad botten. Innehöll 2 kantiga stenar. Skär 142. Kanske del av schaktet men med bra form. Ej identifierad i FU. Fyllid med 140, överliggande lager. Två stenar 0,20–0,35 m, kantiga. Fynd av kripipor. Skär KL 140. Troligen under/del av 139.	Grop, funktion okänd.
144	Brandgrop	0,70	0,60	0,15	Nedgrävningen var fyllid av KL 148, och innehöll mycket träkol och sot, framförallt mot botten. Även förekomst av en del brända ben. Skärs av störhål 149, 150, 151 och 169.	Hårdgrop
145	Grop, odef.	1,80	1,10	0,20	Oregelbunden, lätt oavalt formad grop var i sju stolphål (BS 155, 156, 157, 161, 162, 163 och 165) i två rader påträffades. Det fanns tre fyllingar (KL 152, 153 och 154), varav bottenlagret (KL 154) innehöll mycket träkol.	Gropen har sannolikt varit del av en träkonstruktion av något slag.
146	Brandgrop	0,95	0,85	0,07	Bränd lera, terracottafragad lera i toppen och en kollins längs med nedgrävningens botten/sidor. Två nitar, brända/brända ben, skålad form. Kollinsen 0,02 m tjock, kol utan inklusioner. Ej fotograferad efter undersökning. Skär KL 138.	hård
147	Grop, odef.	0,81	0,45	0,10	Visst kollinnehåll, mer påtagligt mot botten.	Oklar
148	Brandlager	0,42	0,30	0,15	Fyllning i brandgrop. Kompakt lager med omrört träkol, slitig sand och lera. I botten en mindre koncentration av träkol, ca 0,21x0,2 stor och ca. 0,03 i tjocklek, centrerat i mitten av gropen. Förekomst av bränd ben.	Fyllning i hårdgrop

Kontexttabell, forts.

Kontextr Typ	L (m)	B (m)	Höjddjup (m)	Beskrivning	Tolkning
152				Övre lagret i nedgrävning 145. Lagret lög även över bs 155,156 och 157.	Fyllnad i Grop KN 145.
153				Lager innehållande mycket aska i mitten på grop 145.	Fyllnad i grop KN 145.
154				Kollager i grop som täckte tre stolphål (162, 163 och 165). Lagret ligger som en lins längs hela kanten och botten på gropen. Ek.	Lager som avsetts i samband med gropens användning.
158	Grop, odef.	0,40	0,30	Visst kollinnehåll.	Botterest av en härdgrop.
159	Vegetationslager	5,10	4,35	0,25 Grå siltig lera, mer myllig men mindre kompakt än överliggande KL 138. Sluttar och blir djupare åt N med topografien. Täckte horisont av storrader och kolrika nedgrävningar i NO. Kulturpåverkad botten, ev från bete? Se makro-rapport från FU.	Äldre markhorisont/odlingslager över undergrund.
160	Tramphorisont	1,70	0,75	0,05 Inga fynd. Sandig grus, likt åsgrus, blandat med kl138. Stenar ca 0,05–0,10 m. Skuret av FU schakt 1001.	Ev rest av en grusad yta.
164				Konstruktionen består av 5–7 kraftigt förkolnade träplankor som är orienterade i N–S riktning. Plankorna mäter ca 0,08–0,15 m i bred och bevarade till en längd av 0,4–0,75 m. Konstruktionen är sörd av trädrotter och plankorna är belägna i anslutning till stensyll KK 167. Plankorna fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen samt är bortgrävd av grop KN 123 i väster. Kan utgöra rester av ett brunnat trögolv.	Förkolnad trögolv?
167		10,00	0,70	Stensyll som består av 0,5 x 0,4 m stora skarpkantiga stenar som är orienterade i Ö–V riktning. Syllan är bevarad till en längd av 10 m och bred av 0,6 m. Syllan är bortgrävd i öster av rörschakt RS 1004 och flera av syllstenarna är utrasade. Källare i anslutning till syllan i sö.	Syllsten
168	Avfall			Lucker mörkbrun siltig sand uppblandat med lite tegelkross. Rikligt med fynd av djurben och keramik skärvor (yngre rödgods, vitgods), Fynd av passglas ca 0,35 m ned. Innehållsmässigt samma som KL 115. Upp till 0,75 m mäktigt. Ev odlingslager?	Utfyllnadslager till källare
171		2,10	0,80	0,25 Grop som fylldes med kalkbruk. Gropen fortsätter i sö utanför schaktbegränsningen. Nedgrävt genom KL 168.	Kalkbruksgrop
172		1,40	0,82	0,10 Två mindre områden med rest av kulturlager (172:1–2 är 0,72x0,36 och av liknande tjocklek). Svårtolkade då de är så begränsade och fragmentariska, samt saknar fynd. Ett makroprov togs för att möjliga fastställa karaktär, PM172–2243.	Rest av äldre markhorisont?
173	Utfyllnadslager	2,50	1,60	Utfyllnadslager beläget norr om och delvis under syll 167. Lagret sträcker sig fram till raden med mindre stenar åt V i 167. Två av de större stenarna i 167 ligger på lagret.	Utfyllnadslager
174	Stensyll	3,00	1,50	Ett femtontal stenar i varierande storlek. Brända och obrända ben, bränd lera, yngre rödgods och några kraftigt korroderade jämföremål framkom vid rensning. Del av källargrunden KK 185.	Ultrasad syllsten.
175	Uthjämning		0,15	Inga inklusioner utom kol och bränd lerasand i botten. En ruta grävd för hand, resten med maskin. Mikrohorisonter i botten av lagret som är brandrelaterade. Kol och lerfläckar. Ligger upp mot KK167.	Uljämningslager under bränt trögolv 164 och över brandhorisont 176./Del av brandlager

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
176	Brandlager	4,70	2,65	0,22	Oregelbunden form med störning i centrala delarna, sannolikt från rötter. Svart/orange flammigt. Rikligt med kolfläckar, bränd lera. Förkolnat trä i SV. Enstaka ask-/lerinslag. Enstaka små runda stenar.	Rest av brunnet golv, ev samhörande med källare 7 åt öster. Brandhorisont av varierade djup o oregelbunden.
177		0,35	0,33	0,20	Stenlyft som fylldes med KL 178.	Stenlyft
178		0,35	0,33	0,20	Fyllningen i KN 177.	Fyllning i ett stenlyft KN 177.
179		0,40	0,31	0,09		Möjligan ett igenfyllt stenlyft. Fyllningen påminner mycket om 172 och avsaknad av tygliga kanter indikerar att det är mer troligt än att det rör sig om en medveten nedgrävning.
180	Stolprest	0,40	0,31	0,09	Mycket begränsat lager som påminner mycket om 172. Enstaka kolstänk. Fyndtomt.	Rest av kulturlager, möjligen samma som 172.
181	Utfyllnadslager	10,20	4,50		Utfyllnadslager med utbredning mellan rörschaktet och KK 167. Det ser ut att vara det övre lagret i en större nedgrävning. Lagret liknar lager 187 vilket ligger S om KK 167.	Utfyllnadslager
182		6,40	5,20	1,80	182.1 = L 3,20, B 0,90, höjd 1,80 (m), 5 skift. Stenstorlek 0,40–1,30. 182.2 = L 2,10, B 0,80, höjd 0,80 (m), 3 skift. Stenstorlek 0,25–0,40. 182.3 = L 2,0, B 0,90, höjd 0,40 (m), 3 trappsteg. Stenstorlek 0,25–0,40 (m). 182.4 = L 0,80, B 0,80, höjd 0,20 (m), 1 skift. Stenstorlek 0,20–0,50. Murade stora stenar. Kring dörröppning murad tegelesten. Väggar putsade, nu elohärljade. Keramikskärva Sieburg med vapensköld, mynt av Kristinaty, ngt ben, järnföremål av typen spikar etc. Flera öllappar m ölhane. Makroprov taget nära södra väggen.	Ölkällare för förvaring av öll/malttrycker.
183	Rasering	2,70	1,95	0,40	Storregel som kross och brockor samt murbruk, ca 80 procent. Under återfyllnadslager KL168. Lös sandig silt från detta lager inblandat, infiltration av mindre partiklar av återfyllnad.	Raseringsmaterial i källare KK 185, rester av övrig byggnad som dumpats i källamedgrävning.
184		2,00	1,50	0,30	Träffis, bark, näver, bränd lera, ben, elohärljat trä och en liten bit keramik (stengods, 1400–1500-tal). Makro taget.	Utfyllnadslager påfört under 1500-talet? Träffislager söder om källargrund KK 182.
185	Vägg	0,30	0,80	1,20	Murade källarväggar bestående av oregelbundet lagda stora stenar. Inga tydliga rader/nivåer syns, stenarna är oregelbundna i såväl form som konstruktion. Små mängder murbruk har påträffats mellan stenarna. Väggar har buktar en aning inåt vilket tyder på valv. Väggen har en plan sida. Mindre stenar är packade längs med murens utsida som utfyllnad i källarens nedgrävning. Mått N – insida 2, utsida 3, 1. bredd 0,6 och 1,6 djup. V – insida 3, utsida 3,4, bredd 0,8 och djup 1,2. Källare som består av 0,4 x 0,6 m stora skarpkantiga stenar. Källarens väggar är 0,6 m breda och bevarade i 2–4 skift till en höjd av 1,5 m. Källaren fortsätter i söder utanför schakt begränsningen samt är bortgrävd i öster av rörschakt. Få fynd.	Kallmurad källarvägg.
186	Fundamentnedgrävning	3,50	4,65	1,30	Återfyllt med stenmaterial intill uppförda väggar åt V och N. Endast det NV hömet av källaren låg inom UO.	Frischakt för källare 10, associerad med stenmur KK185.
187	Utfyllnadslager	7,00	2,50	0,12	Utfyllnadslager som är kraftigt stört av rötter, där vad som troligen är åsgruset har dragits upp och blandats med lagret. Mikrohorisonter med ren sand. Påminner mycket om och ligger med 181. Gränsen mellan lagren tycks löpa längs med sylvästen 167.	Utfyllnadslager

Kontexttabell, forts.

Kontextr Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
188	10,90	6,70		Utfyllnadslager norr om KK 167 och källare 10. Skärs av förundersöknings-schakt. Fyllning i större nedgrävning norr om källaren och syllen. Lagret har mikrohorisonter av jus gråbrun sand/flamigt mörkbrun sandig silt uppblandat med grus och sten. Inslag av tegelkross och linser med sot och träkol. Innehöll mycket sten i västra halvan av nedgrävningen KN 198.	Utfyllnadslager/återfyllnadslager till en grustäkt.
189	0,93	0,64	0,25	Nedgrävning för hårdgrop som skurit undergrund 101. Skärs i väst av FU-schakt. Bottnmätt ca 0,4x0,4. Här gropen syntes i schaktväggen till FU schakt och från förundersökningen hittades två bitar av en eskilunakista i västra delen av gropen.	Hårdgropen
190	0,93	0,64	0,25	Brandlager i hårdgrop 189, framkom vid avbaning. Utgrvs av sotigt siltlager som innehåller rikligt med träkol och skörbrända stenar. Träkolier är fram-förallt tydligast ned mot botten av gropen, där större bitar togs in för kolprov. De kraftigt skörbrända stenarna i lagret (ca 50st) var ca 0,06 x 0,05–0,13 x 0,1m stora och låg omrört i lagret, ca 0,2m tjockt. I övre delen av gropen hittades en keramikskärva (äldre svartgods – 1000–1250). I övrigt fyndtomt. Makro- och kolprov togs. Botten infiltrerat underifrån av rötter, melerat ut-seende i undergrunden.	Fyllning i hård
191				Stenpackning i grop KN 189. Eldpåverkade stenar.	Stenpackning/hårdpall i grop KN 189.
193	1,20	0,90	0,35	Ngt tegel och några kraftigt korroderade järnföremål påträffades.	Oklar./Grop?
197	9,00	2,30	0,20	Mer kompakt och homogen än överliggande lager KL188. Djupare åt S där nedgrävningen hat sin botten. Mindre inslag/mer homogen än KL188. En-staka brända ben. Ser ut som en korv.ök gra lerig silt med enstaka fynd av djurben, slagg och en skärva medeltida keramik (stengods 1300–1400-tal). Rest av en äldre markhorisont som dragits ned längs med gropens sidor i samband att gropen stätt öppen.	Ev avsatt lager längs med norra kanten av den stora nedgrävningen KN 198, där topografin böjlar slutta ner mot N. Uppslemmat? Tyder på att täkten legat öppen en stund av en äldre markhorisont?
198	10,00	7,90		Större delen av nedgrävningen inom UO. Två fyllningar – 188 och 197. Ned-grävd i steril sand/grus som sannolikt schaktats ut för att användas vid mark-fyllning. Till större delen utgrävd med maskin.äkten fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen. Gropen är upp till 1 m djup.	Sand/grustäkt.
199	1,00	0,15		Rest av lergolv i källare. Löper längs med den västra väggen. Små inklusioner av grus och kolfäcker.	Källargolv
200	5,90	2,98	0,15	Svart/brunflamligt lager med tydlig avgränsning mot N i form av bränt trä i Ö-V riktning, möjligt träsyll, samt naturligt åsgrus. Avgränsas i öst av åsgrus, väst av nedgrävningen till källare 8 och i s av schaktväggen. Lagret var tjock-are utmed norra väggen på källare 8, och har tydligt skurits när källaren an-lagts. I lagret förekommer horisonter av silt- och soblandad obränd lera. Ökat inslag av grus i dess norra del, medan den södra delen är mer sandig. An mot schaktväggen i söder förekom en horisont med ljusbeige lera och sand med småstenar i, ca. 0,45 x 0,2 i storlek. Fynd av yxa, brynen, ring i koppars/brons, 1 skärva yngre svartgods (ca 1200–1450) samt en del brända ben.lagret mät-tes flera förkolnade trärester in. I lagrets östra del ligger dessa främst i unge-färlig N–S riktning och utgörs av ca.10 plankor och 2 grövre, möjliggen stock-rester/kluvor. I västra delen 2 stockar i N–S riktning samt 6–7 plankor i Ö-V riktning. Fyra ligger tydligt under den östra stockresten. Planklängd ca.0,5–1,35, bredd ca.0,13–0,27. Tjocklek 0,01–0,06 m. Stockar upp till 0,11 i tjocklek. täcktes av ett 0,3–0,4 meter tjockt tegelkross lager KL 211.	Brandlager med förkolnade plankor – hus 7.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
201		0,80	0,50		0,1–0,4 m skarpkantiga stenar uppblandat med grå silt och inslag av sot, kol, brända och obrända ben. Packningen var nergrävd ca. 0,8m i sandslutningen, ingen tydlig nergrävningskant syntes dock i plan.	Troligen del av återfyllnad av sandgrus täkt KN 197.
202					Stenbeläggningen består av 0,1–0,2 m stora rundade stenar. Beläggningen är bevarad till en stl av 1 x 2 m och fortsätter i söder utanför schaktbegränsningen. Beläggningen framkom ca 0,5 m under gatsstensnivå och stenarna var lagda i ett ca 0,15 m tjockt sattsandslager (ej inmät). Ev. samitida med KK 111.	Rest av en kullerstensbeläggning.
203	Utfyllnadslager				Utfyllnadslager som bestod av mörk brun sandig silt. Fynd av ugnskakel (mörk grön glasyr – fris tegel), stengolvplattor, djurben, holländskt tegel och keramikskävor. Fynd av kripbitsbitar i toppen av lagret, osäkert om det tillhör KL 203?	Utfyllnadslager till källare 15.
204		1,80	1,00		Någon form av tegelkonstruktion, ev golv/väggfundament el motsv. Konstruktionen består av en rad med tvärsålda tegelstenar, resten krossat tegel. Flera tegelstenar bär dessutom avtryck av växter, ev halm av en rad med 0,15 x 0,3 m stora tegelstenar som är lagda i Ö-V riktning, ca 0,5 söder om dörröppningen till källare KK 182. Kan utgöra del av en underliggare till trägolvet i källaren.	Troligen rester av ett tegelgolvet som är lagt i sättilager KL 121.
205					Rest av trappnedgångens östra vägg till Källare KK 182. Väggens består av tre stycken 0,3–0,4 m stora murade rundade stenar. Källare KK 114 nordvästra vägg är anlagd ovanpå de här stenarna.	Del av källare KK 182.
206	Brandlager	3,50	1,50		0,05–0,2m tjockt sollager som framkom på botten av en grustäkt (KN198). Lagret var kompakt, sotigt mot mitten med inslag av lertäckar. Det innehöll brända och obrända ben, keramik, korroderade järnföremål.	Okänd funktion. Sollagerbottenlager i KN 198.
207	Vägg				Murade källarväggar av sten och tegel. I NO är väggen nästan helt klädd med puts, dock syns att muren har bärlåts på med tegel längst åt öster. Ca 1m från golvet övergår väggen i ett välvat tak (208). I NV syns stenarna tydligt då putsen nästan helt saknas. De är oregelbundet murade utan tydliga nivåer, dock är sidan jämn. Mitt på väggen finns en murad tegelkonstruktion vilken tolkats som källarluggar (212). I SV är putsen ej intakt och stenarna syns. De är oregelbundet murade utan tydliga nivåer men med jämn sida. Här är konstruktionen rotstörd och valvtaket har lossat från väggen. Avsatsen på vilken taket vilar syns tydligt ca 1m upp från golvet (0,16 bred). Mått NO – höjd 2,12 längd 2,3 och bredd 0,4. NV – höjd 1,65–1,75 längd 4,7 och bredd ca 0,4. SV – höjd 1,8 längd 2.	Murade källarväggar.
208					Delvis intakt källartak av murat tegel klätt med puts. På båda sidor vilar taket på avsatser i väggen ca 1m upp från golvet. Den östra sidan är i stort sett intakt i 0,4m och sedan raserat. I väster är konstruktionen rotstörd och taket har släppt från väggen. Då det påträffades var det intakt i ca 1m men rasade sedan då utfyllnadslegret avlägsnades. En mindre del av taket sitter kvar men det hålls till stor del fast av rötter. Avsatsen i väggen på vilket taket vilar syns tydligt här. Sannolikt har taket raserats i samband med att källaren fyllets igen.	Murat välvat källartak.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
209		2,56	2,32		Kallmurad brunn som utgjordes av 0,6 x 0,4 m stora rundade stenar. Brunnens innermått är 1,4 x 1,5 m. Brunnen är bevarad i 8–11 skift upp till en höjd av minst 4 m. Brunnen är belägen ca 1 m NV om källare 8. NV hörnet av brunnen har använts som fundament för en sentida källare KK 132. Översta fyllnaden i brunnen bestod av sand uppblandat med mindre sten (KL 275) och enstaka bitar taktegel och holländskt tegel. Under KL 275 framkom ett 0,06 m tjockt brandlager (KL 276) som kan utgöra ett förkolnat brunnlock. Under brandlagret framkom ett 1,4 m tjockt sandlager (KL 279) och under KL 279 påträffades ett avfallslager som var fyndförärande (KL 283), fynd av jona pipa, fajansskåvor. Därunder framkom ett lager KK 288 med mycket sten som var ca 1 m tjockt. Under KK 288 framkom ett siltlager KL 293. Brunnen handgrävdes ned till ca 2,5 m och därefter grävdes brunnen med maskin ned till ca 4,5 m. Brunnen gick ej att gräva ned till orörd mark då grundvattnet började komma vid 4 m djup.	Brunn
210	Grop, odef.	0,80	0,50		Nedgrävningens kant var otydlig i plan, först när stenpackningen (KK201) framkom, blev en kant synlig.	Nedgrävning för KK201. Del av KN 198.
211	Rasering	3,93	2,73	0,50	Lagret består främst av tegel som packats till ett kompakt lager med inslag av sand, bränd lera, grus och småsten. Mikrohorisonter med finare sand, obränd lera. Endast ett fåtal tegelstenar har behållit sin form. Lagret var markant tjockare i lagrets västra del, än mot nedgrävningen till källare 15, även i S an mot schaktväggen. I lagrets östra del markant sandigare, framförallt i anslutning till de brända träresterna i KL 200.	Byggnationslager som tillkommit i samband med anläggandet av 1600-talskällaren – hus 15. Slagit tegelstenar till källaren.
212		1,93	0,60		Tegelkonstruktion formad som ett liggande E, med öppningar (0,53x0,45 m) in mot källaren. De tre tvärgående delarna av konstruktionen består av fem nivåer tegel, delen som går längs med källanväggen har två nivåer intakt i öster och tre i väster. Den mittersta tvärgående delen har som avfasade kanter upptill, sannolikt är det början på valv. Den övre delen av fyllningen bestod av mestadels tegelkross vilket sannolikt var de inrasade valven. Mått – tvärgående del V bredd 0,14–0,25 längd 0,45 höjd 0,48. Tvärgående del mitt bredd 0,28 längd 0,45 höjd 0,72. Tvärgående del Ö bredd 0,15 längd 0,45 höjd 0,45. Längsgående del bredd 0,13 längd 1,93 höjd 0,3. Å stycken igensatta murade tegelstensfönster som består av x stora tegelstenar som är bevarade i 2–3 skift. Fönsterna är placerade på källarens norra gavel.	Källargluggaräljarfönster
213	Golv	2,40	1,85	0,25	Troligt lergolv i källare. Mestadels homogent men med mindre inklusioner av kol och tegelflis i toppen. En golvplatta påträffades även i toppen av lagret. Lagret skärs av en nedgrävning (223) som löper tvärs över i N–S riktning.	Äldre lergolv i källare 15.
214	Sättmaterial	3,40	1,80	0,05	Tunt lager sand som täckt större delen av golytan i källare 15, dock ej längst i V. Två stenplattor påträffades i lagret. Lagret innehöll mindre inklusioner av tegelkross och grus.	Sättsand till källargolv.
215	Rasering	0,53	0,45	0,50	Utfyllnad/ rasningslager i öppningarna på konstruktion 212 (källargluggar). De översta 0,2 m bestod till största delen av tegelkross, sannolikt rester av raserade valv. Restrande lager utgjordes av mörkt gråbrun sandig silt med inklusioner av trä, träkol, mindre tegelkross och murbruk. Lagret liknar utfyllnadslager 203.	Utfyllnad/ rasering av källargluggar.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
216		0,50	0,35	0,15	Siltfläck belägen på botten av grustiäkt innehållande obrända ben.	Lagerrest av KL 197 i botten på grustiäkt KN 197.
217		1,79	0,90		Fet siltlager uppblandat med organiskt material och lite träkol. Fyndrikt bland annat hittades ett mynt och tre öltappar (två hanar och en tapp).	Rest av ett avsatt golvlager i källaren.
218	Golv	1,90	0,90	0,03	Ngt tegel, en järnklump, ngr järnspikar.	Konstruktionslager för golv i källare.
219	Sättmaterial	1,90	1,20	0,05		Konstruktionslager för golv i källare
220				0,10	Lager bestående av grövre sand med små inklusioner av kol. Möjligen har lagret varit utfjämnning av för ovanliggande lager.	Utfjämningslager
222	Rasering	3,95	2,76	0,20	Heterogent lager med lerblandad silt med horisontler av lera och grå finkornig sand. Båvris kraftigt infiltrerat av åsgruset. Fet konsistens. Lagret var tydligast i dess västra del, där fynd av keramik gjordes, samt en ansamling med näver i SV hörnet (se kontextsegment). I lagrets SO del är lagret tunnare och mer infiltrerat av åsgruset (se kontextsegment). Liksom i överliggande lager 200 mättes flera förkolnade trärester in. I lagrets norra delar mättes flera rester av tätt liggande plankor i NS riktning in, i dess mitt en möjlig rest/avtryck av en underliggare i form av ett tydlig svacka med tunna bark/trärester (0,01) utmed kanterna och dess botten. Övrigt lösverke utgörs av bl.a. två plankor i ÖV riktning i väst samt möjlig syl- eller väggrest i SO hörnet. Plankresterna har liknande mått som de som mättes in i 200.	Rest av brukningslager och husrasering som infiltrerats av underliggande åsgrus/Brunnet trägolv
223	Grop, odef.	1,98	0,90	0,25	Nedgrävning i golvet i källare 8. Löper i NV-SO riktning tvärs över källaren. Åt Ö är kanten skarp och sidan jämn ner mot en skarp bottenkant. Åt V är kanten rundad och sidan är ojämn och flackt sluttande. Nedgrävningen fylldes först av ett lager grövre sand (220) och sedan av ett mörkbrunt fyndrikt lager (217).	Nedgrävning med oklar funktion.
224	Golv	2,80	1,30	0,04	Leraktigt på ytan med tillagande halt grusinslag.	Konstruktionslager för golv i källare.
226					Lager vilket påträffades i det SO hörnet av källare 15 och som sedan sträcker sig in under golvet. Lagret skiljs från lergolvet av ett lager sand och grus. Sannolikt är såväl sandlagret samt lerlagret del av undergrunden/stenien.	
227	Stenläggning	1,30	1,20			Utfyllnad/konstruktionslager
228	Golv	0,95	0,90	0,15	Stenhård kalkrik lera, mkt tungjobbad.	Konstruktionslager/utfjämningslager. Inga fynd.
229	Stensyll	5,60	3,10	0,60	Delvis borttagen, återstår endast som ett L i det SV hörnet av Uo. Tre rader stenar i höjd. Mellan 0,70–1,15 m bred. Kantiga, oregelbundna stenar med murbruk, varierar i storlek. Släta sidor åt V och S tyder på att detta är SV hörnet av ett hus. Avgrävd i N av en elledning, och i Ö sannolikt vid uppförandet av tegelhus/kar KK12. Muren låg ca 0,30 m under markytan, direkt under 100, parallellt med Järnbrogatan. Daligt lahd stvn ed det understa skiktet utsticlände åt S. Låg på parallellt liggande plank/stoclar, ev rustbädd. Fynd bestod av spikar, kopparknapp och flintgods, ej säkra som daterare.	Rest av stensyll för hus, ej källare. Sannolikt 1800-tal.
230		5,80	1,10		Sotigt lager i källare 3, som även innehöll kol, tegelsmul, bruk, sand, silt, grus. Förekomst av grus var mindre i östra delen. Tjockleken varierade mellan 0,05–0,15m. I KK182 (källare 3) gick lagret upp mot murar, delkontexter 2, 3, 4 samt KK205. Lagret innehöll även en botten från ett Westenwald-krus samt några korroderade järnföremål.	Avsatt golvlager.
231	Golv	2,80	1,10	0,15	Inga fynd framkom. Makroprov taget. Utgör nedre halvan av golvlager KL 121.	Sättlager till källare

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjddjup (m)	Beskrivning	Tolkning
232	Fundament-nedgrävning	6,40	3,60	2,20	Nedgrävning för källare 15. Skär hus 7 i NV. Mellanrummet mellan källarmurarna (207) och nedgrävningen är fyllt med större stenar och siltig sand. Syns på lodfoton och översiktsbilder över området.	Nedgrävning för byggnation av källare.
233	Ufyllnadslager	3,00	2,40		Ufyllnads/raseringslager innehållande en stor mängd rostig metall (burkar), glas- och tegelkross. Det framkom även en större mängd glasburkar och hela flaskor i olika storlekar.	Ufyllnadslager i en tegelbassäng
234	Vägg	3,60	3,30		Murade tegelväggar i hus 12. 4-7 nivåer med tegel lagt varannan längsgående och varannan på tvärs. Den översta nivån är skadad, i övrigt är väggarna intakta. Båda kortsidorna skärs dock av elledningsschakt (1007) vilket löper längs med den NO långsidan. Resten av puts syns på väggarna. Mått – NO längd 2,8 höjd 0,6 (7 nivåer). SO längd 3,6 höjd 0,55 (6 nivåer), 0,5 (5 nivåer), 0,35 (4 nivåer). SV längd 2,3 höjd 0,37 (4 nivåer). NV längd 3,6 höjd 0,4-0,47 (4-5 nivåer)	Tegelväggar i mindre hus/bod.
235	Stensyll	2,30	1,80	0,60	S om och skuren av frischakt för terrassmur 104. Stora och oregelbundna stenar i varierande storlek. Inom murskalet är stenarna mindre och kantigare, ca 0,20 m i diam, använt som fyllmtrl. Granit, kantig med rundade sidor. Ligger på grovt grus, sannolikt 101 men ska undersökas med maskin.	Stenfundament för hus, SÖ hörnet, associerad med tegelbeläggning KK 236. 1800-tal?
236		1,20	0,35	0,18	Skadad, rest av större yta av murat tegel, över/intill större stenfundament KK235. Skuret i N av frischakt för terrassmur 104, men direkt under 100. Två lager i v delen, tyder på fundament. Välmurad men störd åtn, v och s. Ligger åt N över en stor stenplatta, se foto.	Rest av tegelgolvet eller fundament för spis eller murstock i SÖ hörnet av byggnad.
237		3,00	2,40	0,33	Tjockt lager kalk på golvet i hus 25. Lagret var mycket fett och blött och klejigt i botten. Innehåller sannolikt lut.	Oklart. Möjligen kan det ha att göra med produktion av tvålsåpa.
238	Golv	3,00	2,40		Fint tegelgolv lagt i koncentriska rektanglar. Golvet ser ut att vara klätt med puts. En tegelsten är borttagen i de N delen, i hålet syns en ledning av metall samt ytterligare en golvnivå. Längs med den NV långsidan finns vad som ser ut som skrapspår, sannolikt efter att det grävts för elledning (1007)	Tegelgolv.
239	Fundament-nedgrävning	3,60	0,13		Nedgrävning för hus 25. Syns endast som en linje längs med den SO långsidan (dock inmätt som pilygon för att det ska stämma med digital blankett och siteworks).	Nedgrävning för huskonstruktion.
240		1,40	0,40		Två stora flata stenar belägna längs med den nv kortsidan av hus 25.	Stenarna kan utgöra fundament till en trappa.
241				0,60	Stolphål beläget mitt på den v långsidan av hus 7. En förkolnad stolpe (ek) påträffades in situ (0,24 m i diameter). Upp emot stolpen fanns en upprättstående bräda.	Stolphål, del av huskonstruktion.
242		2,50	0,70		Sandig trampoline nedanför trappa (delkontext 3 i källare 12, 0,02-0,05m i tjocklek).	Avsatt trampoline.
243	Golv	3,20	3,10	0,28	Kompakt silt, lerigare nedåt. Inga fynd. Mkt tungjobbat.	Konstruktionslager för källare III.
244	Vägg	1,50	870,00		Ngt tegelkross mellan stenar.	Del av västra källarväggen.
245		1,15	1,00	0,10	Lins som förekom mellan trärester i 200 och 222. Makroprov taget.	Troigen en horisont av 222.
246		5,80	1,00		Tilltrampat konstruktionslager av silt, med grus och sten som stabilisering vid ytan. Tjockleken ca. 0,05-0,20m, var svar att avgöra pga otydlig övergång mot undergrunden.	Ufyllnadslager norr om källargrund KK 182.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
248	Vägg	4,00	0,17	0,80	Låg på tegelgolv 133. Huggna regelbundna stenar i en enkel rad, tycks ej bärande utan mer avdelande. Ligger i S direkt emot källarens S vägg. Skadad vid källarens raserings N delen skadad så full utbredning ej gick att avgöra. Pluts över stenarna, vilka hade släta ytor åt v och ö.	Innervägg i källare 22.
249	Utfyllnadslager				Utfyllnadslager beläget längst åt S på den västra ytan.	Utfyllnadslager.
250	Stolpe	0,20	0,19		Mycket skört skick, föl sönder vid framtagandet. Kraftigt förmutnad och förstörd av rötter nedtill.	Bränd stolprest
251	Utfyllnadslager	24,00	1,00	0,27	Fyll i nedgrävning för källare. Närmast källarmuren var lagret ljusare gråbrunt och innehöll mer småsten. Därefter täcktes nedgrävningskanten av ett lager mörkare sandig silt med betydligt mer organiskt material och kol, det var här fynden påträffades. Sannolikt har det trampats mycket här då källaren byggdes.	Utfyllnad/ tramporison i källarnedgrävning.
252	Golv	4,80	4,90	1,40	Plant golv i oregelbunden form med två välkonstruerade hål i S delen. 90 procent av tegel var rött, gult, elfadst tegel runt hålen samt runt men mindre rektangulär försänkning. Tegelytan är skadad i kanterna och delvis i NV och håller ihop med ljusgrått murbruk. Skiftar i tjocklek med 1,40 m i S delen och 0,15 m i N delen. Åt V och Ö finns två murade stag/stödväggar eller KK 252 och KK 253, ca 0,30 m breda (KK 252-2). Märkning på flera av teglen, t.ex. Hyllinge, Bromölla. Ytteglet är krossat, ev ett resultat av värmepåverkan. Väggarne åt Sv, S, SO har rundningar, där även teglet har en lätt rundad form. Vid de två hålen har det elfadsta teglet lagts med en skarpt sluttande vinkel i den övre halvan, därefter vertikala sidor. Ett böjt järn sticker ut ur tegelkonstruktionen i SO. 17 lager tegel i S delen. KN 252:3 är en försänkning i tegelgolvet i SO delen, 0,15 m djupt, 1 m Ö-V och 0,50 m N-S. Två stycken murade kar som är bevarade i 10–11 skift upp till en höjd av 1,3 m. Karens övre halva är murade med värmebeständigt tegel. Konstruktionen framkom ca 0,2–0,3 m under gatstensnivå. Tegelgolvet har satt sig i söder	Golv/fundament vid såpstillverkning? Den rektangulära försänkningen i nö hömet är klädd med gult tegel och kan ha varit platsen för en värmekälla. Anna Bergmans dokumentation!
253	Vägg	6,40	0,60		Grundare än övriga väggar i huset, ca 0,70 m, vilket kan tyda på att denna vägg är sekundär och tillhör den struktur som ligger norr om hus 13. Denna är samma som södra väggen i hus 14. Och inmätt två gånger tills dess tillhörighet klargjorts. Mindre stenar än i övriga väggar och mindre järn inre väggyta. Kan-tiga stenar med murbruk.	Västra väggen i såpshuderiinläggningsen.
253		6,80	0,55		INÖ ligger e avvikande rad stenar an mot KK 252, ev en de av denna vägg. Plan sida, vällagd och ansluter i S med KK 253:1.	Östra väggen på hus 24.
253	Vägg	6,50	0,55	1,40	Omgärdad tegelkonstruktion KK252 mvd ett mindre utrymme emellan. Mindre stenar mellan de större, murbruk. Rundning i mitten mot S, där en viss kollaps inträffat och golv 259 sjunkit ner. Rundningen sammanfaller med de två hålrummen i KK252. Upp till 4 lager sten i höjd. Jämn sida inåt.	Södra väggen i hus 24, del av såpfabrik?
254				1,40	Raseringsmassor som fyller ett såpsjuderi. Raseringsmassorna utgjordes av tegelstenar, 0,3–0,4 m stora stenar, murbruk, cementbitar och rikligt med fynd av fönsterglas. Fynd av viktyngöder, emaljkanna och sentida keramikskävor. Såpsjuderiet var i bruk mellan 18–1920-tal.	Utfyllnadslager till såpsjuderi.
255					Sotfaska som framkom i botten på det östra ugnskaret i såpsjuderiet. Möjligen rest av pottaska?	Möjligen rest av pottaska

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
256		3,60	1,20		I lager grävdes en provruta 0,80 x 0,80m där bl a keramik av typen yngre rödgods (1500–1600-tal) och 1st kopparmål FY7069 framkom. Inslag av sandsten. Samtida med KL 286.	Avsatt lager äldre än tvåsluderiinläggning.
257	Stolphålsfyllning	0,56	0,40	0,30	Kraftigt rotsiört lager, främst botten. Mycket likt överliggande lager 200. Rester av stolpe 250.	Fyllning i stolphål
259	Golv	6,70	6,00		Tätt lagt tegelgolv, finns i de två armarna men teglets riktning lyder på att deita lagts innan KK252 konstruerats. I SV finns ett trappsteg, ca 0,15 m högt och V om detta en plan yta mellan 262 och 253, ca 1 m Ö-V och 0,55 m N-S. I den västra armen fanns ett hål som fungerat som en mindre golvränn, KN 259:4, in till den västra väggen. Hålet hade vertikala sidor och mättes 0,12 m i diameter och mer än 0,40 m djupt. I S mot den södra muren 253:1 har golvet liksom väggen sjunkit ner, ev beroende på en underliggande konstruktion. Denna störning mättes 1,40 x 0,70 och 0,45 m djupt, och har teglet liggande intakt i botten. I SO finns två trappsteg upp, 1 m breda och 0,30 m djupa och 0,15 m höga, murat tegel. Ö om dessa finns ingen direkt beläggning utom 253:3, som ligger delvis under 252, ev väggstöd/ rest av golv. Detta består av främst gult tegel, 1,30m x 0,30m, djup 0,10m. 259:2 består av två trappsteg i V, 1,30 x 0,40m, djup 0,20 och 0,30. Det övre steget var av huggen sten, det nedre tegel	Bottnelager i större tegelkonstruktion, möjlig såptillverkningsbyggnad. Obs golvet fyller hela källaren men är endast inmätt som den stack fram under 252.
262	Stolphålsfyllning	0,60	0,50	0,40	Påminner om 222.	Fyllning i stolphål 261
263	Vägg	5,00	0,70		Den västra väggmuren bestod av huggen natursten och gick i N-S riktning. Stenarna rektangulärt huggna i diameter från 0,4–0,6m. Höjden ca. 0,3m. Stenarna var sammanfogade med grått bruk. Murkrönet höjde sig ca. 1,0m över tegelgolvet (265). Torde vara samtida med 264 då det gemensamma hömet var byggt i förband. Innerväggen är försjukten ca. 0,7m åt öster i förhållande till källaren i söder (hus13).	Väggmur till hus 23.
264		2,20	1,40		Rest av tegelgolv 0,7m över golv 265, i SV hörnet av källaren. Teglet, längd 0,29, bredd 0,14 tjocklek 0,06. I öster var golvet avgrävt av förundersökningschakt. Tegelgolvet var murat på ett 0,65m högt fundament av huggna stenblock med längd ca. 0,5 bredd ca. 0,4 höjd ca. 0,3.	Övre golvplan eller avsats för trappa.
265		3,50	2,60		Källargolv av tegelstenar, 0,29 längd, 0,14 bredd, tjockl. 0,06. Sammanfogade av grått bruk, teglet delvis vittrat. Golvet avgrävt av förundersökningschakt i söder. Centralt (265:2) en i golvet nedsänkt svagt koniskt huggen natursten, diam. 0,3m.	Källargolv med fundament (265:2) centralt.
266	Rasering	5,10	5,00		Raseringen innehöll tegel, bruk, sten, slit. I tegelgolvet fogar fanns rester av fömulnat trä.	Raseringslager. Det förmullnade trä som fanns i teglets fogar utgör rester av ett trägolv.
270	Brunnskar			3,45	Stensatta kanter och botten i nedgrävning för brunn. Den är oregelbundet lagd/ murad med sten som är oregelbundna i såväl form som storlek. Den översta nivån sten har sannolikt rasat ner i fyllningen. Åt V var de översta nivåerna raserade då fundamentet för såpsjuderiet byggts. Brunnen är återfyllt under första halvan av 1800-talet i samband med att såpsjuderiet anläggs 1820. Brunnen är åtminstone från 1700-talet. Ev år KL 278:2 del av nedgrävningen för brunnen, innehöll keramik som dateras till 1500–1700-tal.	Brunnskar
271	Stensyll	2,50	1,10		Lätt skadad stenkonstruktion i släntning SV del av ytan. Brandlager KL273 överlagrat.	Ev sylvstenstråd.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
272		1,20	0,90		3 inopmurade block i huggen natursten lagda i vinkel på golv 264, försäkring till källarens SV hörn. Konstruktionens höjd 0,3m. Stenar sammankopplade med grått bruk. Blocken ca 0,5 längd, 0,4 bredd, 0,3 höjd och av samma typ som källarens övriga väggmurar.	Försäkring/fundament.nedrasade sylstenar
273	Brandlager	3,30	1,90	0,10	Brandlager innehållandes keramik (fot till trebensgryta), kritpipfragment, järnföremål, slagg. Överlagrar KK271.	Brandlager.
274	Brunn			3,70	Nedgrävning för brunnskar (270). Syntes tydligt åt N och NV men var otydlig åt SV, pga att det är stort av såpsjuderiet (KK13).	Nedgrävning för brunn.
275					Ljusbrun sand som fyller övre delen av brunn KK 209. Fynd av taktegel, holländskt tegel, enstaka djurben och två fajansskärvor (1600–1700-tal). Under det här lagret framkom ett brandlager KL 276. Mycket rötter.	Återfylnad till brunn.
276					Svart sotlager med mycket träkol. Kan utgöra ett förkolnad brunnslock.	Brandlager/förkolnad brunnslock.
277	Stensyll	8,00	1,00		Möjlig stensyll bestående av både större och mindre stenar vilka är oregelbundna till formen. Syllens framkom nästan direkt under gatstenen. I den nordöstra änden påträffades en tegelkonstruktion (delkontext 2, mått 1,8x0,4) vilken skulle kunna tolkas som trappfundament. Syllens ligger direkt på vägg 309, sannolikt är det samma konstruktion.	Stensyll/Del av syll KK 310 samt utrasade sylstenar från denna.
278	Utfyllnadslager			0,50	Utfyllnadslager vilket påträffades då hus 12 schaktades bort. 1st 1x1m ruta grävdes i lagret varpå vad som sannolikt är strandkanten med stenskoning påträffades. Lagret schaktades sedan ner över ytan och visade sig vara djupare där det sluttar ner mot strömmen, se inmätning delkontext 2.	Trappad yta i anslutning till brunnen KK 270.
279					Ljusbrun sand som framkom under KL 276. Fynd av en fajansskärva (1600–1700-tal).	Återfylnad till brunn KK 209
280	Brandlager	6,40	1,20		Brandlager innehållandes förkolnade träbitar. Överlagrar KL282.	Brandlager. Brunnet hus.
281	Stensyll	2,05	1,05	0,60	4 st rundade stenar låg sa öade i Ö-V riktning. N om denna och delvis överlagrande var brand/raseringslager kl280, låg på KL 282. Inga associerade fynd, lager 280 hade däremot 1600-talskeramik.	Ev resterna av ett brunnet hus tillsammans med kl280, och låg under såpsjuderiet KK13 och har sannolikt delvis bortgrävis i samband med detta. Lagd stensyll utan murbruk.
282	Utfyllnadslager	7,20	1,80		Siltigt lager, sandigare mot botten.	Ev utfyllnadslager. Golvlager??
283					Mörkbrun sandig silt med inslag av tegelkross och tak taktegel. Fynd av fajansskärvor(1650–1750), rödgods (1600–1700-tal), kritpipor, bla skaff till en jona pipa (1600-tal?) och djurben. Brunnen tas ur bruk/återfylls under andra halvan av 1600-talet att döma av fyndmaterialet.	Återfylnad till brunn KK 209.
284	Utfyllnadslager			3,50	Igenfylnad av brunnsnedgrävningen, tillkom sannolikt i samband m att såpsjuderiet byggdes. Överst påträffades ett antal stora stenar vilka sannolikt varit den övre nivån av brunnskarret vilket rasat in. Den nedre delen (1,05) av fyllnaden innehöll betydligt mer aska. Vid sondning i botten påträffades ett vattenav-satt lager.	Utfyllnad i brunn.
286	Rasering	6,40	1,20		Ev samma som KL 285. Skärs av källare 23.	Raseringslager.
287	Sättmaterial	6,40	1,20		Mkt sand.	Ev sättsandslager för mur KK 263.
288					Återfylnad till brunn som består av 0,5x0,4 m stora rundade stenar. Stenarna framkom ca 3 m under översta skiftet av sten till brunnskarret KK 209.	Återfylnad till brunn KK 209.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
289					Nedgrävning för kallmurad brunnskar KK 209.	Nedgrävning för brunn KK 209.
290	Brandlager	0,80	0,80		Litet brandlager under sand/gruslager och på ett tjockt utfyllnadslager av undergrundsmaterial. Mycket aska och sot.	Brandhorisont.
291	Stenpackning	4,50	1,13		Gles stenpackning som framkom vid borttagning av 282. Ligger på ett sandigt lager (292) som innehåller mycket sten, möjligen utgör även dessa del i stenpackningen.	Oklar funktion. Kan möjligen föras till brandpåverkat lager 280? Utfyllnads- lager.
292	Utfyllnadslager				Lagret ligger längs hela den V schaktkanten, som bredast är det ca 0,5 m, men fortsätter in under slänten. Under lagret blir marken sluttandes åt V, mot än, där det tidigare såg nästintill plant ut. Består framförallt av sand, sten och grus. Relativt fyndtomt. Där lagret överlagras brandlaagret 290 har det infiltrerats med skörbrända stenar, bränd lera, och sot.	Ujämningsslager/ utfyllnadslager.
293					Mörkgrå siltig lera som framkom under KK 288. Gick endast att gräva 0,2 m med maskin pga att grundvattnet kom upp.	Bottenfylnad till brunn KK 209.
294	Utfyllnadslager	11,70	10,30	1,00	Oregelbunden jocklek. Påförda massor med mot Motala ström/Jämbrogatan. Ljusbrun sandig grus uppblandat med lite humus. Jocklek: 0,3–0,4 m.	Utfyllnadslager ned mot strömmen..
295	Utfyllnadslager	7,10	2,40	0,35	Inslag av humus. Ej fyndförande i ngn högre omfattning. Makroprov taget. Mörk brun sandig silt.	Påfört lager.
296	Utfyllnadslager	2,80	0,75	0,50	Lagret ligger i nedgrävning 297 och väljer över den V kanten vägg in i schaktväggen. Det är ljusgrått och är väldigt likt undergrundsmaterialet, utom att det ser något infiltrerat ut, möjligen är det någon uppskatsand från brunnsnedgrävningen (274) precis Ö om lagret, här finns dock en problematik kring brunns tillkomst i förhållande till detta lager och nedgrävningen det fyller, se blankett för KN297. Lagret är mycket kompakt med konklusioner som gör att det lossnar i kokor. Skiljer sig tydligt från lagret nedgrävningen är gjord i som är mörkgrått med kolfläckar och av siltigt material.å siltig sand. Troligen del av nedgrävning för brunn KK 270. Inga daterande fynd.	Fyllning i nedgrävning.
297		2,80	0,50	0,28	av nedgrävning KN 274 för brunn KK 270. Inga daterande fynd.	Del av nedgrävning KN 274 för brunn KK 270.
298	Utfyllnadslager	3,00	0,80		Lagret fortsätter under schaktväggen i V och är skuret av brunnsnedgrävning i Ö. Ligger i sluttning åt V, ned mot än av KL 282.	Utfyllnadslager
299	Grop, odef.	1,70	1,40		Grund rektangulär nedgrävning vilken löper längs med den Ö schaktväggen på den V ytan. I fyllningen påträffades bla keramik från ca 16–1700 tal samt glas och ett batteri. Nedgrävningen skär KL 303 i V som infiltrerats i samband med anläggandet av en sentida tegelkonstruktion KK 234.	Grop som har infiltrerats med sentida fynd i samband med anläggandet av Hus 25.
300	Vägg				En 1m hög stenmur vilken utgör det som är kvar av den N-S väggen i hus 15. Mitt på är den avgrävd av FU schakt 1005, samt i n delen av röfledning/ trumma 1009. Väggen består av oregelbundna block och har slät sida åt Ö. Väggen har en vinkel/ urtag för en alkov.	Inner/ mellanvägg i hus 23.
301	Utfyllnadslager	1,70	1,40	0,20	Utfyllnad i KN 299. Innehåller mycket kol och småsten, även en del mindre tegelkross. Mindre horisonter av ljusare sand. At Ö syntes ett ljusare stråk i plan vilket till en början tolkades som ett separat lager, men som vid närmare undersökning sågs ihop med resten av fyllnaden. Lagret liknar ovanliggande lger.	Fyllnad i nedgrävning.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
303		1,50	0,40	0,20	Remsa med rödbrunt grus som löper längs med KN 299. Möjligen är det avtryck från tegelväggen i hus 25.	Konstruktionslager för hus 25.
304	Utfyllnadslager	1,60	0,60	0,15	I princip helt fyndtomt lager, möjligen endast en rest eller horisont. Ligger varvat med 298 i 3-4, 0,05-0,01 m tjocka skikt för brunn KK 270.	Oklart. Utfyllnadslager eller möjligen lager från när nedgrävningen (274) för brunn gjordes.
305	Utfyllnadslager	8,70	5,40		Återfyllnad i hus 23. Raseringsmassor som består av tegelstenar, murbruk, plastbitar och metallskrot. Fynd av sentida keramik.	Raseringsmassor som fyller två sentida källarum.
306	Golv	2,50	0,40		Fint lagt tegelgolv i hus 23. Rester av puts syns. Här syns att teglet ligger i ett lager murbruk på stenfundament 311. Golvet är avgrävt mitt på av rörschakt 1009.	Tegelgolv i källare.
306	Golv	4,10	1,06		Fint lagt tegelgolv i hus 23. Rester av puts syns. Längst åt SV ligger en rad med tegel på högkant, sannolikt en trappavsats ner mot anslutande hus i väster, se KE inmätning. Här är dock golvet delvis avgrävt av FU-schakt 1005. Golvet är avgrävt mitt på av rörschakt 1009.	Tegelgolv i källare.
307	Golv	8,30	4,35		Ligger an mot vägg KK310 åt S och KK308 åt V/EJ helt framtagen då källarens södra del låg direkt på steril undergrund, sannolikt beräknad längd.	Tegelgolv i källare.
308	Vägg	6,35	1,65	0,80	Sannolikt två parallella väggar med en grus/stenpackning emellan, samt med inslag av tegel och murbruk. Större kantiga stenar med släta sidor åt V och Ö. Den västra sidan påvisar mer regelbundna och rektangulära block. Väggen sticker ut mot S bortom den S väggen 310, med en stimplint, vilket har mer fundamentkaraktär och mätte 1,20 x 1 x 0,35 m.	sannolikt två tätt intill varandra liggande väggar som tillhör källare 23. Dessas hypotetiska bredd har mätts ut med kontextsegment, ca 0,65-0,75 m breda.
309	Vägg	3,10	0,45		Väggrest intill tegelgolv KK 306 Hus 23.	Väggrest
310	Vägg	6,60	1,43			Rest av vägg.
311	Vägg	3,60	0,46		Mur/ fundament bestående av jämnhöjda men oregelbundna formade block. Ligger direkt under vägg 308 och golv 306.	Avbalkning
312	Svämlager	9,80	9,40	0,40	Ett antal provgropar grävdes. Fynd av järmslagg, bottenskällor, 4 stycken keramik skårvor (stensgods 1400-1500-tal), djurben och metallföremål. Framkorn under KL 294 och 295. Jämnt avslut ned mot lergare lager (KL 336). Varvigt sandlager med org. insler. Tjocklek: 0,1-0,4 m.	Avsatt/påfört svämlager/utfyllnadslager lager under 1400-talet?
313		0,62	0,39	0,07	Lerlins som ligger på rester av en ugnsbotten. Fyndtomt.	Del av utfyllnadslager KL 312.
314	Rasering	1,20	0,65	0,13	Rödaktig, bränd lera, varvat med sandiga och lerblandade horisonter, samt sotig horisont i lagrets östra del, och markant sandigare och mer luckert i dess västra del. I SÖ mättes en skörbränd sten in som verkar ha utgjort en del i konstruktionen, då lagret tydligt avgränsas an mot den.	Rester av raserad ugnskonstruktion.
315	Uthjämning	2,93	2,90	0,08	Har skurits av nedgrävning för ugn (319). Begränsas i öst och söder av släntning. Brända och obrända ben och en del järnkulor. Benen mycket sköra och generellt i dåligt skick.	Uthjämningslager för anläggandet av ugn. Lergolvsliknande. Med tanke på kolistänk och ben- och metallfynd har detta möjligen även utgjort en aktivitetstelyta.
316	Brandlager	0,50	0,35	0,01		Sot som antingen ska kopplas till att ugnen tas ur bruk/destruerats, eller i samband med brukande av ugnen.
317					Samling av större stenar, sannolikt utfyllnadsmaterial ner mot strömmen. Den är oregelbundet formad och ligger i ett sandigt gruslager i slutningen ner mot strömmen av en skärva äldre rödgods.	Påfört material, del av utfyllnadsmassor/strandskoning.

Kontexttabell, forts.

Kontextnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjddjup (m)	Beskrivning	Tolkning
318		1,55	0,35		Smalt leirigt lager vilket ligger upp emot KK 317.	Del av utfyllnad mot strömmen.
319	Ugnsnedgrävning	0,97	0,71	0,13	Skär tydligt lera 315	Nedgrävning för ugn.
321	Brandlager				Lagret infiltrerar den underliggande konstruktionen och har runnit ned emellan plankorna, även under på vissa ställen. Lagret har flera olika färger som grå aska, svart, orangeaktigt. Sandlinsor förekommer också. I lagret hittas framförallt korroderat järn och ett fåtal ben. I sydvästra hörnet av lagret hittades förkolnade fröer (skal Korn).	Brandlager på hus.
322				0,25	Strandskoning längs kanten mot strömmen (KK 334), 0,15-0,25 meter stora stenar uppblandat med siltig sand, träflis, kol och grus.	Del av strandskoning KK 334.
323	Brandlager	4,60	0,30		Långsmalt bränt lager vilket sträcker sig tvärs över ytan i N-S riktning. Finns med på lodfoto taget 6/7 (hus 6).	Möjlig avtryck från syl.
324	Uljämning	2,52	2,40	0,20	Fyndtomt där när som på ett fåtal benfragment.	Uljämningslager/konstruktionslager? för anläggande av ugn invid strandkanten?
325		2,00	2,45		Plankorna ligger framförallt i Ö-V riktning, endast ett fåtal ligger i N-S riktning och dessa ligger då underst (underliggare?). Majoriteten av trä är väldigt hårt bränt och förkolnat, i få fall är det inte helt förkolnat utan har en obränd yta på undersidan. Träet som sträcker sig längre Ö ut har besparats förkolning på de Ö decimetrarna (utanför kanten som blivit i 101). Infiltrerat av brandlagret 321, det ovanliggande lagret, som har kommit in under och emellan plankorna i 325, med aska och sot.	Golv eller möjlig utrasad vägg.
325	Golv	1,00	0,23		Mkt förkolnade och tunna trärester av två golvplanor i Ö-V riktning, över KL 330.	Rest av trägolv i hus 6.
325	Golv	2,20	0,33	0,03	Horisontellt liggande trä som brunnit in situ. I ö delen direkt under KK 328. Forsätter åt S under slänt för Uo.	Rest av trägolv i hus 6.
327		2,50	1,30		Humös lager vilket lög i anslutning till strandskoning KK 334 vid strandkanten och under-brandlager/avtryck från syl KL 323.	Avsatt material/konstruktionslager till hus 6
328	Vägg	0,24	0,25		Lög på golvest 325:3, dock i N-S riktning. Ursprungligen antagits vara en stolpe men bekräftats vara liggande trä. Tjocklek tyder på tjock plankor eller kliva. Ligger vinkelrätt över trä i KK 325. Forsätter utanför UO åt S.	Rest av branddestruerad vägg i trähus 6.
329	Utfyllnadslager	3,00	1,50		Kompakt flammigt mörk brun/grå siltig lera med inslag av lerklining. Fynd av djurben och slegg. Lagret ligger dikt an och delvis ovanpå standskoning KK 334.	Utfyllnad i anslutning till strandkanten.
330	Golv	1,70	2,10		Lagret är av lera men framförallt torkad, lite sandig lera, på vissa ställen (centret och i NV hörnet) är den fet, men mestadels torr och lagret är kompakt. Kalkbrukstäckarna finns över hela lagret, precis som småstenen. Det är ett fyndfattigt lager med endast ett litet antal ben och en järnklump, men i lagrets N mittendelet framkom vad som tros är en del av en liten kniv med benhandtag.	Golv eller grund till trägolv.
332	Svämlager	2,40	0,60		Lagret innehåller främst sand uppblandad med grus och småsten. Det ligger under KL 294 och i slutningen mot strömmen. Fynd av en keramikskärva (stengods – Langerwehe 1300–1400-tal).	Utfyllnadslager som är påfört under 1400-talet? Utgör nedre delen av KL 294.

Kontexttabell, forts.

Kontextrnr	Typ	L (m)	B (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Tolkning
333	Utfyllnadslager	6,20	2,00		Flammigt mörkbrun siltig lera m linser med sand, träkol, bränd lera och slagg. Under det här lagret framkom en lins med bränd lerabränt org lager KL 335.	Utfyllnadslager vid strandkanten
334	Stenskonig	7,50	1,40		Strandskonig som består av 0,6x0,5-0,3x0,2 m stora rundade stenar som är orienterade i N-S riktning längs med strandkanten.	Strandskonig längs med strandkanten.
335	Eldpåverkat lager	4,75	1,40	0,10	Lägsta lagret V om hus 6, direkt under lerigt grus 333, över undergrund 101. Avlångt mellan hus 18 åt Ö och stenskonig vid strandkant åt V. Inga fynd eller inklusioner förtom mindre kofläckor. I det allra nedersta skiktet var en mörkbrun lins av mer organisk karaktär, ev bränd rest av vegetationslager.	Sannolikt avbränd ursprunglig markhorisont, ev bränd i samband med ait hus 6 eldhärjats.
336					Tjockt lerigt lager som ligger i slänten ner mot strömmen. Innehåller en del organiskt material. En 1x1 ruta grävdes för hand, resten togs med maskin. En skärva äldre svartgods (Östersjökeramik?) ca 1000-1250-tal och djurben hittades i det här lagret. Grå siltig lera, 0,15-0,2 m tjockt	Möjlig sjöbotten
337	Vegetationslager	3,00	1,00	0,15	Förmodad växthorisont med ler-/kolinslag. 1st del av bryne framkom. Makroprov insamlat. Mörk brunt org lager, 0,12 m tjockt.	Strandnära växthorisont.
338	Ränna	1,60	0,25		Nedgrävning för en möjlig ränna som är orienterad i Ö-V riktning. Fyllides med siltig sand och ställvis i botten och längs med väggarna fanns rester av förmultnat trä. Nedgrävt genom KL 339 och 337.	Rest av en ränna/dränering
339	Tramphorisont	3,00	2,50		Varvigt lerigödselorg lager. Kompakt lager Med inslag av gödsel och org material. Träflis och träbitar i sö hörnet (inmät som 339, 2). Kan utgöra del av betesmark.	Avsatt betesmark
340	Träkar					
1 002	Dagvattenbrunn				Betongröret är 0,6 m i diameter och minst 2 m långt. Rörschaktet är ca 1,6 x 1,6 m. Ett rör 1005 sammankopplar den här brunnen med dagvattenbrunn RS 1003 i väster. Brunnen skär KL 116.	Dagvatten brunn.
1 003	Dagvattenbrunn som är grävd genom golvet till en 1800-tals källare				Nedgrävningen för betongröret mäter ca 1,7 x 1,7 m och betongröret mäter 0,5 x 0,5 m. Grävt igenom öröd åsgrus KL 101. Mellan brunn 1003 och 1002 går det ett rör RS 1005.	Dagvattenbrunn som är grävt genom golvet till en 1800-tals källare.
1 004	Rör och kabelschakt.				Rörschakt orienterad i N-S riktning som gick längs med befintlig byggnad i öster. Röret framkom ca 2 m under gatstensnivå. I norra delen av schaktet fanns två bunnar och en elkabel. Kabeln var nedlagd längs med huskroppen ca 1 m under befintlig markyta.	Rör och kabelschakt.
1 005	Rörschakt				Rörschakt mellan dagvattenbrunn RS 1002 och 1003. Schaktet är 1,2 m brett och 1,7 m djupt. Grävt genom öröd mark.	Rörschakt
1 006	Brunnrörschakt				Brunn med anslutande rör i N-S riktning. Saltglaserat rör stämplat Farnley. Framkom ca 0,9 m under gatstensnivå.	Brunn/rör schakt
1 007	Kabelschakt				Kabelschakt som är ca 1 m bred. Orienterad i Ö-V riktning och är lagd längs med trottoaren i väster.	Kabelschakt
1 008	Rörschakt				Vattenledning som leder till RS 1009	
1 009	Dagvattenbrunn	1,70	1,70		Vattenbrunn med anslutande rörledning. Betong.	

BILAGA 7

KRITPIPSRAPPORT

ARNE ÅKERHAGEN

Kritpipsrapport Kv. Gamla Rådstugan, Norrköping

105:228:1

Fragment av holländsk pipa med klackmärke troligen "SVS". Trolig tillverkare Sijme Gijsbertse van OS, verksam i Gouda 1698-1733.
N10,5 R2,1.

116:690:4

Fragmentarisk holländsk pipa med klackmärke krönt "2 Duvor". Trolig tillverkare Gerrit Bouman, verksam i Gouda 1709-1722.
N10,8. R2.

116:690:5

Fragmentarisk holländsk pipa med klackmärke krönt "DS". Trolig tillverkare Dirk Jansz. Smaagelingh, verksam i Gouda 1699-1715.
N9,8.

116:690:3

4 skaftbitar från holländska pipor med dekor ”Ögonflera band-Ögon”. Från 1700–1750.
Dia 7,9. R 2,2.

116:997:14

Fragmentarisk holländsk pipa med klackmärke krönt ”H”. Saknar skrämmärke. Trolig tillverkare familjen Arnoldus de Vos, verksamma i Gouda 1713–1730.
N10,6. R2,4.

121:497:1

Engelsk pipa med fyrkantig klack. Från 1660–1680.
36,3x18,8x12,1. N13,8. Dia 9,5. R2,6.

122:817:16

Skafthit av holländsk spiralpipa. Från 1690–1730.
Dia 7,2. R2,6.

139:1236:4

Skafthit av holländsk grönglaserad pipa. Grönglaserad skafthit. I många utgrävningar runt landet hittar man bitar av grönglaserade pipor. Endast i Arboga har ett helt piphuvud hittats och i Örebro har s.k. glasyrstöd hittats vid utgrävningar på 30-talet av en krukmakargård från 1600-talet. I Danmark, Tyskland och Holland har också glasyrstöd hittats. Sällan hela huvuden. Varför är en fråga som ständigt kommer vid sådana fragmentariska fynd. Var är de hela piporna? I sista halvan av 1600-talet blev det mode att glasera piporna liksom man gjorde med andra kärl som användes för drycker och föda. På den tiden sades det att ”supa tobak”.
Dia 9,8. R2,8.

139:1236:5

Skafthit av holländsk pipa med dekoren ”Ögon-3 band-Ögon”. Från 1650–1750.
Dia 7,5 R2,3.

139:1236:6

Skafthbit av holländsk pipa med dekoren "Ögon-fle-
ra band-Ögon". Från 1650–1750.
Dia 7,6. R2,5.

143:10204:1

Skafthbit av holländsk pipa med dekoren "Ögon-3
band-Ögon". Från 1650–1750.
Dia 8,4. R2,1.

143:10204:2

Skafthbit av holländsk pipa med namnbandsdekor
"A SOUFREU". Trolig tillverkare Antonie Soufree,
verksam i Gouda 1731–1740.
Dia 6,3. R2,1.

203:3470:11

Holländsk pipa med klackmärke "Tekanna". Trolig
tillverkare Jan de Vet, verksam i Gouda 1719–1726.
42,6x18,9x16,5. N10,6. R2,6.

273:7257:3

Skaftbit från en svensk pipa tillverkad vid Jonas Alströmers bruk i Alingsås 1729–1761.
Klackmärkningen krönt "IA" kan svagt urskiljas.
N13,8. Dia9,6. R2,4.

283:8023:2

Fragment av holländsk pipa med klackmärke krönt "E". Trolig tillverkare Thomas Edwaerse Poorter, verksam i Gouda 1700–1716.
N10,7. R2.

283:8023:3

Fragment av holländsk pipa med klackmärke "Kanna". Trolig tillverkare familjen Claes de Roos, verksam i Gouda 1703–1729.
N10,3. R2,2.

283:8023:4

Skaftbit från holländsk pipa med klackmärke krönt
”IS”. Trolig tillverkare Jan Tobiasz. Sonnevelt, verk-
sam i Gouda 1710–1740.
N10,3. Dia8,3. R2,1.

283:8023:5

Skaftbit från holländsk Jonapipa från 1640–1650.
Dia 10. R3.

283:8023:6

Skaftbit från holländsk pipa med dekor
”Taggband-3 Rillband-Taggband”. 1700–1750.
Dia 6,7. R2.

BILAGA 8

KONSERVERINGSRAPPORT

ACTA KONSERVERINGSCENTRUM AB

Konserveringsrapport

Föremålsbeskrivning och tillstånd

Järnföremål;

FY 200:4136:1 Yxa

Yxhuvud, översidan går i rak linje från nacken. Undersidan har en svag rundning. Längd; 200 mm, nackens höjd; 80 mm. Yxan var täckt av hårda korrosionskrustor, blandat med mineralkorn. Yxan har

flera sprickor kors och tvärs över ytan. Ytan var täckt av små mineralkorn. Det nedre hörnet av eggen är skadat. I skafthålet sitter en kraftig spik, som troligen slagits genom yxskaftet. Skafthålet har fortfarande rester av träskaftet kvar. Träfragment skickades till vedartsanalys till Ulf Strucke, Arkeologerna, Statens historiska museer. Yxskaftet utgjordes av ek. Se bifogat analysprotokoll.

Före konservering.

Före konservering.

Efter konservering.

Efter konservering.

FY 222:7383:3 Ringbrynja

4 delar Fyra delar av ringbrynja. Ringbrynjan är tillverkad av mycket små ringar, diameter; 4 mm. De fyra delarna är hopvikta i flera lager och ringarna är sammankorroderade. Ringarna är för små för att användas till en ringbrynja för att skydda torson, snarare rör det sig om handskar eller en skyddande väv som hängde från hjälmen, för att skydda halsen och nacken (muntlig uppgift från Martin Markelius, expert på rustningar på Armemuseum). Ringbrynjedelarna var täckta av korrosionsprodukter, blandat med torkad jord och små mineralkorn. Ringarna är genomkorroderade med små korrosionsblåsor.

Del a, liten del brynjeväv. Längd; 75 mm, bredd; 40 mm, tjocklek; 35 mm, vikt; 42,5 g.

Del b, utgörs av en större del brynjeväv, lagd i veck. Troligen består den endast ett lager ringväv, då denna del väger förhållandevis mindre, än de andra. Täckt av torkad jord, blandat med små mineralkorn. Längd; 115 mm, bredd; 90mm, tjocklek; 55 mm, vikt 179,8 g (efter frampreparering).

Del c, utgörs av flera sammanvikta lager av ringväv. Längd; 125 mm, bredd; 80 mm, tjocklek; 55 mm, vikt; 267,4 g.

Del d, platt del av ringväv, lagd i veck. Längd; 135 mm, bredd; 100 mm, tjocklek; 35 mm, vikt; 279,3 g.

Del a, före konservering.

Del b, före konservering.

Del c, före konservering.

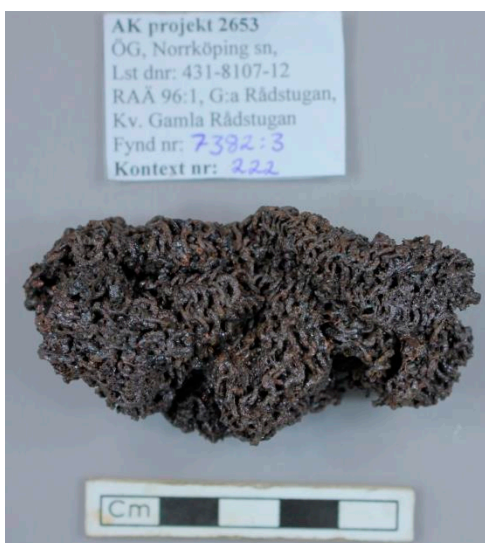

AK projekt 2653
ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

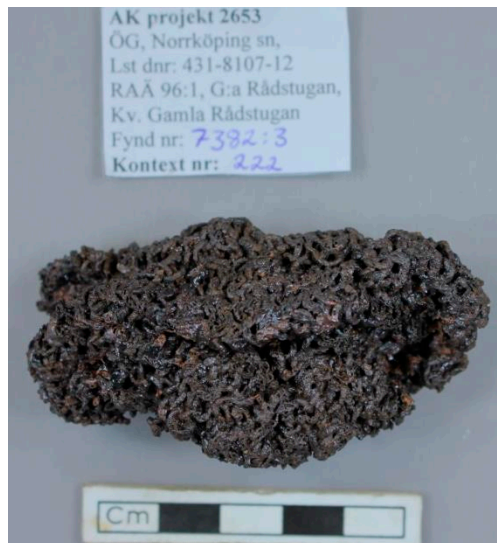

AK projekt 2653
ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

Del d, före konservering.

AK projekt 2653
ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

AK projekt 2653
ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

Del a, efter konservering.

ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

AK projekt 2653
ÖG, Norrköping sn,
Lst dnr: 431-8107-12
RAÅ 96:1, G:a Rådstugan,
Kv. Gamla Rådstugan
Fynd nr: 7392:3
Kontext nr: 222

Del b, efter konservering.

Del c, efter konservering.

Del d, efter konservering.

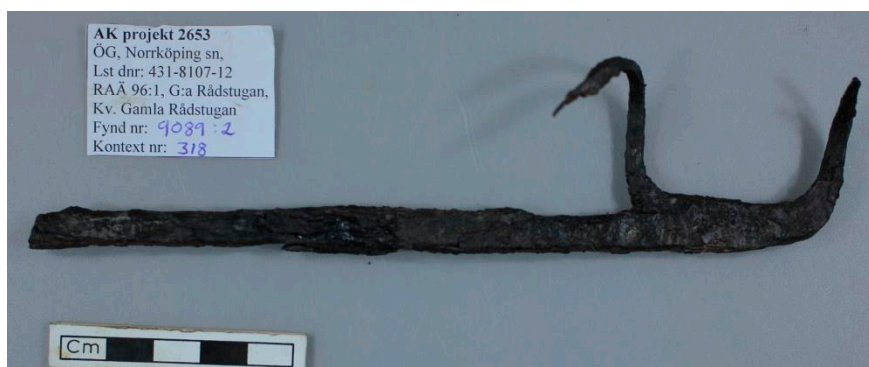
FY 318:9089:2 Köttkrok

Långsmal järnten där ena änden böjts 90 grader. Ytterligare en ten har smitts samman vid den böjda änden och änden på denna är också böjd. Föremålet var täckt av ett tjockt lager korrosionsprodukter, blandat

med mineralkorn. Kroken hade aktiv korrosion med sprickor och spjälkande yta. På delar av kroken har originalytan lossnat och endast järnkärnan finns kvar. Längd; 180 mm, bredd; 20 mm.

Före konservering.

Efter konservering.

Åtgärd

Föremålen fram preparerades med glaspulver i mikroblåster. För yxan användes även diamantskärtrissor på handstycke för att avlägsna hårda korrosionskrustor och fastkorroderade mineralkorn. Sprickorna på yxan konsoliderades med Paraloid B 72 (en sampolymer av etylmetakrylat/metylakrylat, 5 % löst i aceton/etanol.) På köttkroken limmades de delar som spjälkats av med cyanoakrylatlim (Loctite 480). Föremålen stabiliseras kemiskt genom kloridurlakning i natriumhydroxid, 0,1 M. Urlakningsvätskan byttes varje vecka, då mättes även kloridhalten. När inga klorider längre kunde spåras med dropptest med silvernitratt 0,5 M, avslutades urlakningen. Föremålen fick sedan ligga i avjoniserat vatten ytterligare en vecka. Köttkroken urlakades i 17 veckor, yxan 10 veckor och ringbrynjedelarna i 4 veckor. Föremålen dehydrerades sedan i etanol i två veckor, med byte av etanol efter en vecka. De torkades i värmeugn i 50 grader i en vecka och föremålen behandlades sedan med Dinitrolpasta (en inhibitor bestående av petroleumsulfinat med aminer, löst i lacknafta). Ytan behandlades slutligen med mikrokristallint vax, löst i lacknafta.

Föremålsbeskrivning och tillstånd

Föremål av kopparlegering

FY 200:3784:1 Ring av kopparlegering

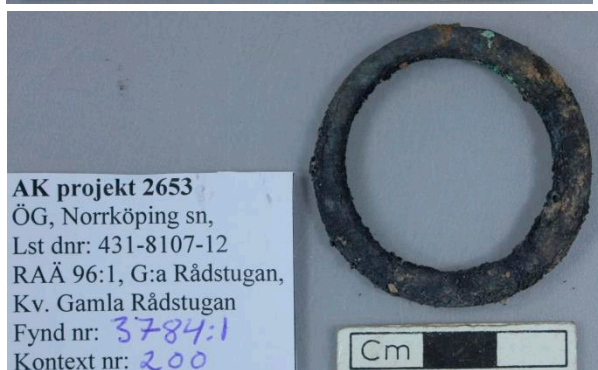
Gjuten ring. Ytan är mörkgrå, sotig och skrovlig med sprickor. Under den svarta (brända) ytan finns jord. Starkt ljusgröna korrosionskrustor finns på ringens ena sida. Diameter; 39 mm, tjocklek; 4 mm.

Åtgärd

Ringens frampreparerades med skalpell. De starkt gröna

korrosionsprodukterna indikerar att metallen innehåller klorider och ringen

behandlades med Benzotriazol, BTA, 3 % w/v, löst i etanol. Ytan lackades sedan med Paraloid B 72 (en sampolymer av etylmetakrylat/nnetylakrylat, 10 %, löst i aceton/etanol. Benzotriazol är en giftig produkt och föremålet bör hanteras med handskar.

Före konservering.

Efter konservering.

Analysprotokoll

Landskap: Östergötland

Socken: Norrköping

Fastighet: G:a Rådstugan

Som framgår av fotografierna av yxan förefaller skaftet vara gjort av en kraftigare gren. Trästyckets känna ligger centralt i skafthålet. Ett fåtal av kärnen hade antydan till tylosis.

AnalysId: 14101

Anläggning: 4136:1 Yxskaft

Vikt (g): 0,2

Fragment: 5

Art: Ek

Material: Träkol

Kommentar:

Provnr:

Analyserad vikt (g): 0,2

Analyserat antal: 5

Antal: 5

Sommaren 2015 gjorde Arkeologikonsult en arkeologisk slutundersökning i kvarteret Gamla Rådstugan i Norrköping. Vid undersökningen kunde vi följa kvarterets historia från vikingatiden med spridda anläggningar, till att ha inhyst en medeltida gårdsbebyggelse vid Motala ström via de handelsmän som flyttade in i kvarteret under 1500-1700-talet till industriell verksamhet med såptillverkning under 1800-1900-talet.

Den äldsta bebyggelsen anläggs vid den forna strandkanten under sent 1100-tal och utgjordes av trähus. I en av byggnaderna har man bedrivit smide och djurhållning var en annan verksamhet man ägnat sig åt. Fynd av bland annat en ringbrynja i ett av bostadshusen indikerar att hushållet tillhört samhällets övre sociala skikt. Samtliga byggnader förstörs genom eldsvådor under andra halvan av 1200-talet.

Den makrofossila analysen visade att man under 1300-talet brukade marken som betes- och ängs-
mark. Successivt lät man fylla ut strandkanten för att motverka de periodiska översvämningarna som inträffade under våren och hösten men även för att vinna ny mark. Markberedningar i form av en större grustäkt grävs under 1400-talet.

Den äldsta kvartersbildningen med en mer fastlagd tomtstruktur med hus och källare framträder under andra halvan av 1500-talet. Kvarteret beboddes nu av hantverkare och handelsmän med långväga kontakter. I början av 1600-talet låg stadens rådhus i kvarteret. Under den stora stadsbranden 1655 eldhärjades hela kvarteret och bebyggelsen brann ned. 1667 lät man uppföra Gillestugan med tillhörande magasin i kvarteret. Byggnaden fungerade som handelsgillets sammankomstlokal och i magasinerna förvarade man främmande gods. Under sent 1600-tal användes Gillestugan provisoriskt som rådstuga. En av källargrunderna som framkom vid undersökningen är troligen rester efter Gillestugan.

Under 1700-talet ägs tomterna i kvarteret av handelsmän och dignitärer i stadens övre sociala skikt. Undersökningsområdet utgjorde då innergård och trädgård. Det framkom fragmentariska lämningar efter den tomtbebyggelse som tillkom efter rysshärjningarna 1719. En osteologisk analys av de påträffade djurbenen som gjorts har gett oss en inblick i de välbesuttna Norrköpingsbornas kosthåll under 1700-talet och keramikanalysen visar på en rik formvärld av tallrikar, koppar, skålar mm på vilka de välbeställda serverat och ätit sin mat.

